

סיפורי חיים של נכי צה"ל ומשפחותיהם

כרך א'

הוצא לאור בישראל, תשע"ח - 2018

© כל הזכויות שמורות

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר - כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת מראש ובכתב מארגון נכי צה"ל שניתנה על פי הרשאת המחבר.

© All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without Zahal Disabled Veterans Organization's permission given by the authors.

חשבון נפש

מילים: דן אלמגור ושמעון ישראלי, לחן: משה וילנסקי

בחדר קטן ואפור כתלים יושב איש זקן ושב.

יושב איש זקן יושב וחושב

ועושה את חשבון חייו.

חושב: עוד מעט ויבוא הקץ.

מה ידעו הנכדים אודותי?

נוטל גיליון ורושם בראשו:

"אלה תולדות חיי..."

במה אתחיל? כמובן בילדות.

אך היתה לי ילדות רגילה.

מכות, ודמעות...הדודות, השריטות...

הילדונת שגרנו מולה.

אבא טרוד... ואם עצבנית...

ואחות שצועקת עלי.

מה כבר מעניין בילדות שכזאת?

--- אתחיל מימי נעורי....

בחדר קטן ואפור כתלים...

ימי נעורי? אה! על מה יש לכתוב?

בחינות...ציונים...שיעורים...

כל בוקר לקום ולרוץ לכיתה....

ופצעי הבגרות הדוקרים...

לבטי אהבה ראשונה ומרה....

הפחדים שהעיקו עלי....

אה, מה יש לכתוב? נעורים רגילים.

--- אתחיל בתקופת נישואי!

בחדר קטן ואפור כתלים...

ימי נישואי...ירח דבש שנגמר,

והפך לשנים של שיגרה...

דירה...הלוואה... מכונית... הלוואה,

ומריבות - עד לב התקרה!

תינוקת שניה... ושעות נוספות...

ולבן - בר-מצווה... חתונה...

מה יש כבר לכתוב על אותן השנים?

אתחיל מתקופת הזיקנה!

בחדר קטן ואפור כתלים...

מתי זה החלה תקופת הזיקנה?

כשהודיעו: אתה מפוטר?

והבן והבת חיפשו בית אבות.

אז הבנת: אתה מיותר!

והפחד הזה בלילות בלי שינה

שאולי לא תראה עוד אור...

כמו שכנך מימין...

כמו אותה הזקנה

שליווית אתמול אל הבור.

בחדר קטן ואפור כתלים

יושב איש זקן ושב.

זוכר חלומות, אידיאלים גדולים,

שעברו וחלפו על פניו.

ועם בוקר מצאו אותו בחדרו

גחון לשולחן כמו חי.

דף ריק לפניו -

ובראשו כתוב:

"אלה תולדות חיי..."

שלמי תודה

"זה לא אנחנו זה התפוזים" - זועקת הפרסומת שמדגישה את מקור האיכות בייצור מיץ התפוזים. בהקבלה, אני מבקש לציין כי מקור האיכות של הכרך הראשון שמתפרסם עתה, הם אותם החלוצים שלפני המחנה, אשר נענו ל"קול קורא" וטרחו לכתוב ולשתף את כולנו בסיפור המרתק של חייהם האישיים והמשפחתיים.

במחשבה - לנסות וליצור פלטפורמה, שתאפשר לחברי הארגון לכתוב ולפרסם את סיפורם - שיתפתי את חברי הקרובים מ"פרלמנט המרפסת" של חגים ושבתות - יהודה בר, גדעון שחר ועופר איזנברג. הם לא רק הביעו את תמיכתם ברעיון, אלא, הציעו לסייע ככל שיידרש ליישומו, כפי שאכן קרה לאורך כל הדרך. תודה אישית חמה לכל אחד מהם. פשוט כיף להתברך ברעות שכזו (שאינה מובנת מאליה) וסייעה כל כך לעבודתנו כוועדת ההיגוי.

בשלב הבא, פנינו לקבל את חסות הארגון, למיזם החברתי (והא-פוליטי) הזה. נפגשנו עם מנכ"ל הארגון חיים רונן, אשר תמך כבר מראשית הדרך. תודה חיים! על התמיכה וכמובן על מימוש ההבטחה לתקצב את הפקת הכרך הראשון. בהזדמנות זאת, תודה גם שהזמנת אותנו לחשוף את הפרויקט בפני כלל מחוזות הארגון. מקווה כי הם ירימו את ה"כפפה". בכל מקרה, אנחנו כאן כדי לסייע, אם ירצו בכך.

תודה מיוחדת לאורה חיון, מנהלת בית הלוחם ת"א, האכסניה שלנו. הפרויקט יצא לדרך כפיילוט בבית הלוחם ואורה יחד עם יו"ר הבית גדעון שחר נרתמו לסייע למיזם הזה עוד בשלב ההתייעצויות. אורה גייסה את אגף תרבות, שנענה בחפץ לב לעניין, רתמה את הייעוץ המשפטי לטפל בפורמליזציה של הפרסום וגייסה את לינוי בר-גפן להנחות בהתנדבות את אירוע ההשקה של הפרויקט. לציין את אגף תרבות בראשותה של לימור שגב, אשר סייע וממשיך לסייע לנו ארגונית לאורך כל הדרך, בעזרתן של קרן אלישע וסיגל יחזקאל (ואולי גם אחרים שיתכן ונעלמו מעיניי). לכולן התודה והברכה.

תודות מקרב לב ליגאל פריימן (חבר הבית), אשר הצטרף בתחילת הדרך, טרח להביא את בשורת ה"קול קורא" לידיעת חברים רבים ככל שניתן, ושימש כאיש קשר נמרץ ונאמן לקבלת טיוטות המחברים.

תודה לאסתר שרון (חברת הבית) שנענתה לבקשתי לאתר מתנדבים שיסייעו לנכים שאין ביכולתם לכתוב בשל נכותם, ובאיתור מתנדבים להקלדת טקסטים שנכתבו בכתב יד.

רוב תודות לרוני צור על היענותו המיידית להקליד את כתבי היד של סיפורי חיים שהעברתי אליו. ההקלדה המהירה שלך, רוני, עזרה לנו מאוד בקיצור לוחות הזמנים.

תודה לאריה טל (חבר הבית) - בין הראשונים שכתב את סיפורו האישי והמשפחתי בשירה - שנענה לבקשתי והציע את עזרתו לשאר חברי הבית, אשר רצו להשתתף בפרויקט אבל אין ביכולתם "למשוך בעט הסופרים" בשל נכותם.

תודה לאלי זורע (חבר הבית) על ההצעה לשלב בפתיח לכרך הראשון, את שירם של דן אלמגור ושמעון ישראלי - "חשבון נפש".

ואחרונים חביבים, יבואו על הברכה כל אותם חברי הבית שפגשנו ברחבי בית הלוחם ת"א, אשר פרגנו, התעניינו ושמחו באמת, כי הפרויקט קורם עור וגידים.

מקווה כי לא שכחתי מישהו. אם קרה בשוגג הוא הדבר, איתנו הסליחה וכמובן התודה המאוחרת.

ישראל (שרוליק) הירש

יוזם הפרויקט

תוכן עניינים

1. רולנד אלוני 11
2. ג'ו (יוסף) אליאש 31
4. מרדכי בלדר 41
3. משה ברק 47
5. יעקב הרפז 51
6. שלום הררי 67
7. אריה טל 93
8. ענת יהלום 129
9. אביהו ינאי 139
10. אלוף דני מט ז"ל 161
11. אהרון רוני נוח 173
12. עליז נוי 193
13. גורי פלטר 201
14. יוסף (יוס) צימרמן 227
15. דויד קנזי 255
16. אורי קרפיק ז"ל 281
17. דב רבר 289
18. יאיר שילה 307

אוכלוסיית החברים בארגון נכי צה"ל, מהווה מדגם מייצג של כלל החברה הישראלית לדורותיה ועל מגוון רבדיה. אין ספק שנסיבות הפציעה ותהליך השיקום מהווים פרק חשוב ומהותי בחייו של כל אחד מחברי הארגון. אך המשפחות בהם האנשים גדלו, התחנכו, נעזרו ונתמכו לאורך חייהם, מהוות את בית הגידול שהפך כל אחד מאיתנו למי שהוא על אישיותו וערכיו.

חשבנו שכדאי ליצור פלטפורמה, שתאפשר לחברי הארגון לכתוב ולפרסם את סיפור חייהם האישיים והמשפחתיים. מתוך המחשבה הזו נולדה היוזמה. החלטנו להתנדב במטרה לנסות לממש את הרעיון הזה לטובת החברים, בני המשפחה וכלל הקוראים. עם קבלת החסות והתמיכה של הארגון והנהלת בית הלוחם בתל אביב, יצאנו לדרך כפיילוט שישמש כהתנסות לקראת הרחבתו האפשרית של המיזם החברתי הזה, גם למחוזות האחרים בארגון.

לפניך הכרך הראשון של ספר אלקטרוני, שמביא את האסופה הראשונה של סיפורי חיים אישיים ומשפחתיים של נכי צה"ל. הסיפורים מוצגים לפי סדר הא-ב של שמות המשפחה.

כוועדת היגוי, ריכזנו את הסיפורים האישיים וביקשנו לוודא כי החומר שהועבר אלינו אכן ראוי לפרסום מהבחינה האתית, ושהסיפור אכן תואם את המטרה והמתווה של הפרויקט כפי שפורסם ב"קול קורא" (המצורף בהמשך). באין מניעה מהנימוקים הללו אישרנו את הסיפור לפרסום. לציין כי בחרנו מראש להימנע מכל התערבות שהיא בתוכן, בסגנון, בניסוח, בדגשים, בעריכה ובתמונות, אלא להביא את הסיפורים בדיוק כפי שהכותב רצה לספר אותו בדרכו שלו.

בסיפורי חיים אלה, נפתח לפניך, הקורא, עולם מלא המייצג את מגוון המרכיבים של החברה הישראלית. לגבי אחדים, עולם ילדות המתגלגל מארצות רחוקות דרך העלייה לארץ, ולגבי אחרים משחר ילדותם בארץ והמשך התקופה בשנותיה הראשונות של המדינה, ולכולם הגיוס לצבא, הפציעה והשיקום שנמשך עד היום.

שונה חווית האחד מהשני אך בכל הסיפורים ניכרת השאיפה לחיים מלאים ומאושרים.

חלק מהכותבים סיפרו לנו כי הראו את סיפורם לבני משפחתם ויצרו התרגשות עמוקה, אשר נבעה הן מחשיפת העבר בפניהם והן בגלל האומץ והיכולת לבטא זאת גם בכתב.

קורא יקר, עיין בסיפורי חיים אלה, בחוויות חברים, בזיכרונות מתקופות עבר - וראה לנגד עיניך את חייך שלך ואת האפשרות העומדת לפניך להצטרף לקבוצת כותבים זו.

התקשר אלינו וניתן גם לך במה.

קריאה מהנה,

וועדת ההיגוי

”קול קורא”

להשתתף בפרויקט ”סיפורי חיים של נכי צה”ל ומשפחותיהם”

1. כללי

כל אחד מחברי הארגון, נושא סיפור חיים אישי ומשפחתי מעניין, שיתכן ורק מעטים מכירים אותו אפילו בקרב המשפחה הקרובה. לכן חשבנו שכדאי להפיק ספר שיישא את הכותרת: ”סיפורי חיים של נכי צה”ל ומשפחותיהם”.

כתיבת סיפור חיים היא מסע אישי אל העבר במטרה לשתף את המשפחה והקהילה ולהשאיר עדות וחותם לדורות הבאים. לא קל לעלות ולכתוב זיכרונות, ובוודאי זיכרונות קשים וכאובים. מאידך, בכל תהליך של כתיבת סיפור חיים יש יסוד של החלמה, של הישג וסיפוק אישי.

2. מטרה

כאמור, זהו ”קול קורא”, לכלל חברי הארגון, לכתוב את סיפורם האישי. אנחנו נרכז את כל הסיפורים שנקבל, במידת הצורך ובתאום עם המחברים נבצע התאמות עריכה, ובהצטבר כמות מתאימה של סיפורים לפרסום, נפעל כדי להוציא לאור את הכרך הראשון של הספר. בהצטבר כמויות נוספת של סיפורי החיים, נוציא לאור את הכרכים הבאים.

הכרך הראשון (כמו גם הכרכים הבאים) יופק כספר אלקטרוני לעיון וקריאה במחשב, ויפורסם באתרי הארגון. כל מי שירצה לרכוש עותק מודפס של הספר בו התפרסם סיפור חייו (לשימושו האישי ו/או כמתנה לבני במשפחה והחברים), יוכל לעשות זאת דרכנו.

את הכרך הראשון בכוונתנו להפיק ולפרסם בסמוך ליום העצמאות ה-70 למדינת ישראל.

3. שיטה

3.1 קווים מנחים לכתיבת סיפור חיים:

א. שתפו אותנו בסיפורים האישיים שלכם כילדים, כבני הנוער וכבוגרים, אשר נולדו בארץ או עלו אליה מהתפוצות במסע עליה ייחודית לכל תפוצה. **בעיקר ספרו לנו גם את סיפור המשפחות בהם גדלתם והמשפחות שבניתם:** סיפורי שורשים של משפחות ילידי הארץ או של המשפחות שעלו לארץ, ו/או סיפורי גבורה והישרדות במסע העלייה

לארץ, ו/או סיפורים על חבלי הקליטה בארץ, ו/או סיפורי גבורה והישרדות בגלות (בתקופת השואה, הרדיפות והפוגרומים) ו/או סיפורים על חברות ועל זוגיות, ו/או סיפורים על הצלחה וכישלון במאבקים אישיים/ציבוריים, ועוד.

ב. רצוי לתמצת את הסיפור בהיקף של כ- 10 עמודים (כולל תמונות ואיורים).

ג. את הסיפור האישי יש להכין כמסמך/קובץ אלקטרוני בפורמט word

ד. הטקסט יוקלד בפונט: דויד 12

ה. העמוד הראשון בקובץ יכלול שם מלא, תמונת פספורט עדכנית ודרכי קשר (כתובת, מספרי טלפון וכתובת מייל אישיים) וכן דרכי קשר אל בן משפחה מדרגה ראשונה.

3.2 לאן להעביר את הטייטה הסופית של הסיפור שנכתב?

א. את הסיפור האישי יש להעביר במייל לכתובת: life_story@inz.org.il.

ב. הטייטה תועבר לעיונו ואישורו של צוות המתנדבים מחברי בית הלוחם תל-אביב, כוועדת היגוי לפרויקט. לחברי הוועדה שיקול הדעת לאשר או לא לאשר מתוך נימוקים עניינים, את פרסום הסיפור שהתקבל.

ג. חברי הוועדה הם:

- יוזם הפרויקט - ד"ר ישראל הירש כיו"ר וועדת ההיגוי
 - תא"ל (במיל') יהודה בר
 - ד"ר גדעון שחר - יו"ר בית הלוחם ת"א
 - עופר איזנברג - חבר בית הלוחם ת"א ועובד הבית מאז היווסדו
- במגוון תפקידי הדרכה בספורט שיקומי

בברכה,

שרוליק הירש

חבר בית הלוחם תל-אביב

רולנד אלוני

כתובת: רחוב אחד העם 9, פתח-תקווה, 4947210

טלפון: 054-6489223

דוא"ל: r_aloni@bezeqint.net

שם בת הזוג: ריטה

הגירה? עלייה? הגשמה?

ב-22 בינואר 1953, בערב חורפי, קר ובהיר להפליא, האוניה "נגבה" התקרבה לחופי ארץ-ישראל ועגנה בנמל חיפה. זה היה אחרי הפלגה של מספר ימים בים התיכון הסוער. המראה שנגלה לנו מן הים היה מרהיב. הר הכרמל, מראש ההר ועד מרגלותיו, עד הנמל, היה מואר. אלפי אורות העיר נצצו. המשפחה הגיעה לארץ בהרכב חסר: אחותנו הבכורה נישאה ונשארה בתוניס, אחי הגדול עלה לפנינו והתיישב בקבוצת גבים בנגב המערבי ושתי אחיותינו הקטנות, עלו לבדן במסגרת עליית הנוער. כל האירועים הללו קרו בסוף שנת 1952. זה היה בעצם המפץ והניתוק הגדול של משפחה, בהתפזרה אז ולא חזרה להיות מאוחדת. לקראת בוקר, ירדנו מן האנייה ונגענו סוף-סוף באדמת ארץ-ישראל.

זו תמצית סיפור שמתאים כמעט לכל מי שעזבו את ארץ הולדתם, את הווי חייהם, את החברה בה חיו, את השפה בה דיברו בבית, בבית הספר וברחוב, התנתקו מחברים, מרמת חיים ומתרבות מסוימת, מעתיד סלול פחות או יותר, והיגרו לארץ אחרת. גם אם הנימוק הוא הגשמת הרעיון הציוני, זו עזיבה, זה ניתוק, וכפי שאומרים בצרפתית: *partir, c'est mourir un peu* (לעזוב, זה למות קצת).

על תוניסיה ויהודיה

תוניסיה שוכנת במרכז אגן הים התיכון. מבין ארצות צפון אפריקה, היא הקרובה ביותר לאירופה, ורק 140 ק"מ מפרידים ביניהן. שטחה של תוניסיה הוא של 125,000 ק"מ רבועים ולה רצועת חוף של 1,300 ק"מ. בדרום, מדבר הסהרה. בשנה 1881 השתלטה צרפת על תוניסיה בטענה ששבטים מתוניסיה פורצים את הגבולות ופולשים לאלג'יריה, ארץ שהייתה בשלטון צרפתי ולמעשה נחשבה לאחד ממחוזות צרפת. האוכלוסייה ברובה מוסלמית, שקטה, סובלנית ומכניסת אורחים. בתקופת משטר החסות חיו בתוניסיה נוצרים, בעלי נתינות איטלקית, צרפתית, וגם בריטית. הנתינים

הבריטים היו בעיקר תושבי האי מלטה, שעברו להתגורר בתוניס. עד תחילת המאה העשרים, בכל ערי תוניסיה היהודים חיו ברובע מיוחד, שנקרא ה"חארה". היהודים חיו בצפיפות רבה, רמת התברואה הייתה נמוכה, לא בכל הבית היו מים זורמים. אחרי הנהגת משטר החסות של צרפת בתוניסיה, היהודים החלו לצאת מן הרובע. הם לא הרחיקו הרבה. הם המשיכו לגור בשכונות, בתוך עמם. האוכלוסייה היהודית בתוניס הייתה מחולקת לשתי קבוצות: האחת, בני המקום, שחיו דורות רבים בתוניסיה, האחרת, יחסית חדשה, של יהודים ממוצא איטלקי שהיגרו מן העיר ליוורנו לתוניסיה, במאה ה-17. הם נקראו ה"גראנה"¹. הן קיימו מוסדות קהילתיים נפרדים, בבתי הכנסת ואף בבית העלמין הייתה הפרדה. המנהגים היו שונים, הלבוש שונה: בעוד שבני המקום לבשו את בגדיהם המסורתיים, הליוורנזים, ה"גראנה" כפי שנקראו, היו לבושים לבוש אירופאי.

המשפחה

אנחנו מוצאים את השם "אלחייק" או "אלחאייק" ברישומי הקהילה הליוורנזית בתוניס החל מן המאה השמונה עשרה². אבי, דוד, נולד בתוניס ב-2 בפברואר 1897, היה הבכור בשלושת ילדים, אח לויקטור וג'נט. משפחתו גרה, כמו רוב היהודים באותה תקופה, ברובע היהודי של תוניס. הוא למד בבית ספר עממי, סיים את לימודיו בו, וקיבל תעודת גמר, דבר שנראה בראשית המאה הקודמת, בשנים הראשונות של השלטון הצרפתי בתוניסיה, הישג לא מבוטל. עם סיום בית הספר, הוא החל לעבוד בדפוס ומהר מאוד הפך לסדר דפוס מקצועי. הוא נישא לנינט, אמי, בת למשפחת שיש. אמי הייתה בת 18 כאשר נישאה.

עד כמה שידוע לי אבא היה חבר במפלגה הסוציאליסטית של ליאון בלום, ראש החזית העממית ולימים ראש הממשלה היהודי של צרפת, בשנה 1936. עם פטירתו של סבא סעידו, אבא של אימא שלנו, חל מפנה במחשבותיו של והוא החל להתקרב לדת. הוא התחיל בפעילות התנדבותית בחברה קדישא של הקהילה בתוניס ואת יום ראשון

1. פנקס הקהילה היהודית הפורטוגזית בתוניס, ההדיר יצחק אברהמי, בהוצאת אורות יהדות המגרב, לוד, תשנ"ז.

2. Robert Attal et Joseph Avivi, Registres matrimoniaux de la communauté juive portugaise de Tunis aux XVIIIème et XIXème siècles, institut Ben-Zvi, Jerusalem, 1989

בבוקר, יום השבתון בתוניס (אבא היה עובד בשבת, כי בית הדפוס היה מוציא לאור את עיתון מרוצי הסוסים שהיו מתקיימים בימי ראשון), היה מקדיש למצוות טהרת המתים³. אני עוד זוכר שהיה מגיע הביתה בשעות הצהריים ביום ראשון, מסתגר באיזו פינה בבית ופורץ בבכי, כתגובה על מראות היום. בנובמבר 1926, ההורים קיבלו נתינות צרפתית. כך נולדנו בעלי נתינות צרפתית.

הגעתי לעולם, ילד רביעי למשפחה, ב-9 באפריל 1935, בשעה 17:30 (כך רשום בתעודת הלידה שלי). אומרים שנולדתי תינוק גדול, שמתאים לפרסומות למזון לתינוקות. גרנו בשדרות פריז, מספר 140. זה היה בנין מרווח, בן ארבע קומות, והיו בו 26 דירות. השדרה חצתה את העיר מן הצפון לדרום, הייתה רחבה ידיים, נטועת עצים לכל אורכה.

מתקופת הילדות, עוד בטרם הליכה לבית הספר, אני זוכר בעיקר את תקופת ה"כותאב", הוא ה"חדר", כפי שמכנים אותו. שם עמד הרב שלנו, "רבי דוכא" והיה מרביץ בנו תורה. למדנו לברך "מודה אני לפניך", לדקלם את טעמי המקרא. למדנו לקרוא, אבל לא ידענו מה פירוש המילים, כי לא ידענו עברית, לכן למדנו בעל פה את התפילות והברכות.

לעולם לא אשכח את הבית. זה היה בנין חדש. רוב הדיירים היו יהודים. היו שם הרבה ילדים והמהומה הייתה גדולה. שיחקנו בחצר שליד הבית. לקראת יום שישי, ריחות הבישול המסורתי היהודי התוניסאי התפשטו בכל הבניין. אורח הנכנס לבניין יכול היה להבין מיד שהוא מגיע לאזור יהודי, כי ריחות המאכלים המסורתיים המתבשלים מילאו את האוויר.

היינו משפחה גדולה בת תשע נפשות. אינני זוכר שההורים התפנו לצאת עמנו לטייל או מצאו זמן להתעניין בהתקדמותנו בלימודים. אולי זו גם הסיבה שהתחלנו מוקדם מאוד לעסוק בדברים שילדים בדרך כלל לא עוסקים בהם, כמו להיכנס למטבח ולבשל.

3. לימים, אמצא בין ניירותיו את מכתבו של רבי דוד בן ברון הבן, רבה הראשי של תוניסיה המאשר את עובדת התנדבותו של אבא, ז"ל.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, החיים התחילו להשתנות. סבתא שלי, בעלת נתינות איטלקית, נלקחה למחנה מעצר כאויב של צרפת. הדברים השתנו אחרי כניעת צרפת לגרמנים. ב-8 בנובמבר 1942, במסגרת מבצע "לפיד" (TORCH), צבאות בריטניה וארצות הברית נחתו בחופי מרוקו ואלג'יריה.

תקופת הכיבוש הגרמני

בתגובה לפלישת בנות הברית, פלשו כוחות גרמניה לתוניסיה. הכיבוש, שלא נתקל בהתנגדות הצבא הצרפתי, נמשך עד ה-7 במאי 1943, היום בו שוחררה תוניס. זו הייתה תקופה שחורה עבורנו. עם כיבוש תוניס על ידי הגרמנים, חיינו השתנו באופן קיצוני. המלחמה נכנסה אלינו הביתה בחודש נובמבר. הדבר הנורא ביותר שאני זוכר וכנראה לא אשכח לעולם, הוא הופעתם של שני שוטרים וחייל גרמני, יום אחד בפתח הדירה. נשמעה נקישה בדלת, אימא פתחה וניצבה מול שלושת לובשי המדים הללו. הם אמרו לנו לעזוב מיד את הבית ולצאת. סתם ככה, בלי הסבר, בלי לקחת חפצים. הבניין הופקע על ידי הצבא הגרמני והפך למשך תקופת הכיבוש לאחד ממבני המפקדות שלהם בעיר.

מצאנו עצמנו ברחוב, בלי חפצים אישיים, בלי כלום, בחורף. לא היה לנו בית אחר, אני זוכר שחיינו באחד המקלטים, התפזרנו, במקלט או בתעלות נגד מטוסים, ביום ובלילה, בגשם ובקור. כל בוקר היינו הולכים, רג'יס ואני לראות את הבית שלנו. לגבי שני ילדים בני שש ושבע וחצי, זה היה מסע הרפתקאות כאילו לסוף העולם. פחדנו מן הגרמנים, ולא התקרבו לבניין. חיילים גרמנים שעל החזה שלהם היו תלויים לוחות מתכת הסתובבו מצוידים בתת מקלע. כל אותם חודשים, לא הלכנו לבית הספר.

מטוסים אמריקאים ובריטים היו מגיעים כמעט מדי יום, עשרות ואולי מאות מטוסים ומפציצים את העיר. כמעט תמיד הפצצות נפלו בעיר. היה חורף, לא היה נעים להיכנס לחפירות נגד הפצצות: היה גשם, התעלות היו מלאות מים ובוץ, והיינו נאלצים להיכנס לתוכן כדי לתפוס מחסה. אני זוכר שהיו מחלות, היו כינים, היו פשפשים, היו עכברים, ועוד כל מיני מזיקים אחרים. תקופת-מה, עקב חולשה וחוסר מזון מתאים ומספיק כנראה, חליתי וגופי כוסה בכתמים אדומים.

הזמן עבר והאביב הגיע. יום שישי אחד, ה-7 במאי 1943, פשטה השמועה: "הבריטים בכיכר הפסאג" (Les Anglais sont au Passage). כך הסתיים הסיוט. חזרנו הביתה. מצאנו את דירתנו מלאה זבל אבל בלי החפצים שלנו ובלי הרהיטים. ההורים היו צריכים להתחיל את הכול מחדש. החיים שבו לאט-לאט למסלולם. אני חושב שלא התאוששנו מן הכיבוש ומהחורבן שהגרמנים השאירו לנו בבית. במשך השנים הבאות, היה צריך להחזיר למצבה הנורמלי את דירתנו, שהגרמנים רוקנו מכל תוכן. החיים לא היו קלים, וחיינו די בדוחק.

תקופת התיכון-גורדוניה-מגן

אחרי שחרור תוניסיה, חזרנו לבית הספר. בבית הספר העממי הייתי כנראה תלמיד טוב כי דילגתי על כתות. זכיתי לקבל תעודת גמר שנה לפני המקובל ובסיום שנת הלימודים עמדתי בהצלחה בבחינות קונקורס לכניסה לבית הספר התיכון הממלכתי של תוניס, LYCÉE CARNOT. זכיתי במלגת לימודים, (אז הלימודים היו תמורת תשלום שכר לימוד גבוה). התברכתי כנראה במזל, כי אני היחידי מבין כל האחים והאחיות שזכה למלגה ובעצם זכה ללמוד בלימודים עיוניים ולא בבית ספר מקצועי.

זה היה בית הספר הוותיק ביותר, שהוקם עם הנהגת משטר החסות של צרפת בתוניסיה, בסוף המאה התשע עשרה. אינני יכול להעיד על עצמי שהייתי תלמיד מצטיין בכל התחומים, אבל בתחומים שעניינו אותי, כמו למשל בלטינית, בחיבור, בהיסטוריה, באנגלית הייתי די טוב. הייתי פחות מוצלח בחשבון, בהנדסה, בפיזיקה או בכימיה. השנים הראשונות היו יחסית קלות.

שנה וחצי מאוחר יותר, בסוף שנת 1949, הצטרפתי לתנועת נוער ציונית חלוצית, גורדוניה-המכבי הצעיר, שהוקמה באותה שנה על ידי שליח מיראלי, יאיר דואר שמו, איש קיבוץ רמת יוחנן. המפגש עם הציונות שינה את חיי ובעצם את חיי המשפחה כולה. יחד עמי הצטרפו לתנועה אחי הבכור, אחותי וגם אחי הצעיר. בהדרגה, הפעילות בתנועה התחילה לדרוש יותר ויותר השקעת זמן ולימוד, לימוד עברית, לימוד ההיסטוריה של הציונות, תולדות תנועת העבודה, כתבי ברל כצנלסון, א.ד. גורדון, ועוד. בפעילות של "עונג שבת" בשבת אחר הצהריים, היינו מקריאים

לחברים מהדורת חדשות, על הנעשה בארץ ובתנועה הציונית. קיימנו הצגות קצרות על חיי היישוב בתקופת מלחמת העצמאות.

בתנועה השתתפתי באירועים לציון מרד גטו וורשה, הייתה עצרת תנועות הנוער הציוניות באולם הקולנוע הגדול בתוניס בשדרה המרכזית של העיר. נהגנו לציין את חגי ישראל, את חג העצמאות השני של המדינה חגגנו במסדר רב משתתפים של כל תנועות הנוער, באצטדיון עירוני. בערב ראש השנה, למשל, כל תנועות הנוער הציוניות היו שולחות נציגים בבתי בקברות היהודים, היינו פורסים דגלי לאום על האדמה, מפזרים כמה קופסאות כחולות של הקרן הקיימת ואוספים תרומות. יצא לי גם מספר פעמים להתייצב בבתי הכנסת ברובע היהודי, בשחרית של שבת, עולה על הדוכן ונואם בעברית ומבקש תרומה לתקומתה של מדינת ישראל. נהגנו גם לביים הצגות על רקע ההווי הישראלי.

שנות ה-50 המוקדמות היו שנים של התעוררות התנועה הלאומית התוניסאית, שדרשה את עצמאות הארץ וביטול משטר החסות של צרפת. הנסיעה בכבישים הפכה להיות מאוד לא בטוחה, היהודים התחילו להרגיש מאוימים, במהומות ובהפגנות שהיו, החיילים הצרפתים (לגיון הזרים וחיילים סנגלים) הדפו את המפגינים חזרה למדינה, בה נמצא גם הרובע היהודי.

אז ביזמת נציגי הסוכנות היהודית, אורגן סמינר מפקדים של ארגון "מגן"⁴, ארגון שהוקם בתוניסיה אחרי גירוש הגרמנים והתחיל אז לגייס חברים, במטרה להקים תנועה להגנה על היהודים, מפני פרעות מצד המוסלמים. אחד הפעילים הבולטים היה משה חבבו⁵, הוא משה ארנון, איש תנועת דרור, וחבר קיבוץ רגבים, שחזר לתוניסיה

4. אחרי פוגרום בגדאד בשנת 1941, הוקמו סניפי ארגון ה"הגנה" בארצות המזרח וצפון אפריקה, כדי לארגן הגנה עצמית של הקהילות היהודיות. ראה -רולנד אלוני, עשרים שנות מחתרת יהודית בתוניסיה. בהוצאת עמית, עמותת מורשת יהדות תוניסיה בישראל.

5. משה חבבו, לימים משה ארנון, היה חבר קיבוץ רגבים, איש תנועת דרור, והגיע לתוניסיה, כשליח של הסוכנות היהודית, לעסוק עיקר בנושא העלייה, במחתרת, לעסוק גם בענייני הגנה עצמית של היהודים ברובע ה"חארה". בשנות ה-60 נפגשו בארץ, הוא ביקר אצלנו בבית, בניסיון לשכנע את ריטה להסכים שאעבור למוסד, לשליחות באחת הארצות בצפון אפריקה, כנראה מרוקו. הכוונה הייתה כנראה ליטול חלק במה שהוכר מאוחר יותר כ"מבצע יכין"-העלאת יהודי מרוקו. הוא נתפס על ידי השלטונות המרוקאים, הצליח לצאת ממרוקו. הוא נפטר בקיבוצו, קיבוץ רגבים.

כשליח הסוכנות היהודית. הוא פנה אלי והציע לי להצטרף לארגון המחתרתי הזה. בקיץ 1951, בגיל 16, התחלתי בפעילות הביטחונית הציונית הראשונה שלי. יחד עם עוד קבוצה של חברים מכל ערי תוניסיה, יצאנו לאי ג'רבה, שם קיימנו קורס מפקדים של ה"מגן". רוב היום היינו מתאמנים במרתף של אחד מבתי הכנסת, והיינו יוצאים רק לאימוני שדה בלילה. למדנו שימוש בנשק חם, אקדח, תת מקלע, רימון, ובנשק קר, סכין, מקל. היו גם אימוני ג'ודו, אימוני שדה, התעמלות, אימוני לוחמה בשטח בנוי (לב"ב), אימוני שדאות לילה, קפיצה מגגות ועוד.

הפרק המסכם שהיה המבחן העליון, כלל עמידה בפני מעין חקירה של שירותי הביטחון של המשלה, במקרה שניעצר על ידיהם. כל חניך הוכנס לחדר חשוך, כאשר אור חזק מסנוור אותו, נשאל שאלות, קיבל מכות ל"דרבון", ונדרש לענות על שאלות ה"חוקרים". מי שעמד במבחן, סיים בהצלחה. בסיום גם אמרו לנו שבמקרה שניעצר, עלינו להחזיק מעמד 24 שעות, פרק הזמן שיידרש כדי לארגן את שחרורנו. בסיום הקורס, נשבענו אמונים למדינת ישראל ולעם היהודי וחזרנו כל אחד לעירו ולתנועתו. זה היה נוסח השבועה: "הנני נשבע לעמוד בכל עת לרשות הארגון, גם כאן [בתוניסיה] וגם בארץ ישראל, לקבל ללא סייג וללא תנאי את משמעת הארגון ולהיענות לקריאה לשרת באופן פעיל בכל מקום ובכל מצב להגן על הכבוד, החיים והרכוש היהודי, לשירותו אני מעמיד את כוחותיי ואת חיי".⁶

כאשר התחילו המהומות וההפגנות של ערביי תוניסיה שדרשו עצמאות, היו התנגשויות עם המשטרה והצבא הצרפתי. ההתנגשויות ביניהם היו אלימות מאוד. היה חשש להתנגשות ולפריקת הזעם של המוסלמים כלפי היהודים שברובע. אז הוצבנו במשמרות לאבטחת האזור היהודי מפני פרעות ואלימות. היה אירוע חריג אחד, לא בזמן המשמרת שלי, בו נהרג צעיר יהודי בכניסה לרובע המוסלמי, במדינה, במבואות הרובע היהודי. לשמחתי הרבה, במשך תקופות המשמרת שלי, לא היו שום פעולות חריגות, שדרשו הפעלת כוח או הפעלת נשק. הייתי מצויד באקדח ברטה איטלקי 9 מ"מ, שהיה מוסתר בחגורה. ההורים לא ידעו על פעילותי החשאית, כמובן.

6. החלק האחרון של השבועה, הכולל נכונות להקריב אף את החיים, היה מרתיע לגבי נערים בני 16-17 חניכי תנועות נוער שהתגייסו לארגון ה"מגן", יצאו לסמינרים והיו אמורים לשמש כמדריכים וכמובילים של חנייהם.

הפעילות הזו נמשכה עד לימים האחרונים, לפני עלייתנו ארצה, בינואר 1953. נדמה לי שכל פעילות הזו השפיעה במידה מסוימת על הישגי בלימודים, הציונים שלי ירדו פלאים. שנת 1951 הייתה שנה גרועה מאוד מבחינה זו. החלטתי לקחת את העניין ברצינות ובשנה זו עמדתי בהצלחה בבחינות המוקדמות, שלב אחרון לפני בחינות הבגרות. מספר חודשים מאוחר יותר, עלינו לארץ.

במשך שלוש שנים, הייתי צריך גם ללמוד בבית הספר התיכון, גם לצאת לסמינר מדריכים של התנועה, גם לצאת לסמינר מפקדים של ארגון "המגן", גם לשלושה מחנות קיץ ואביב, הקמתי וניהלתי את סניף התנועה ב-לה-גולט; הוטל עלי גם לבצע את המשימות שלי כמדריך הקבוצה שלי בסניף בתוניס, לקיים את המשמרות שלי ברובע היהודי וגם קצת לנשום אוויר. לכל הדעות זו הייתה פעילות רבה לנער בן 15-17, ואין להתפלא אם כל העומס הזה השפיע על הישגי בלימודים.

העלייה לארץ

ההחלטה על עלייה לארץ התקבלה על ידי ההורים כנראה כתוצאה מהצטברות של גורמים שונים. מצד אחד, לחץ משולב שלנו, אחי שכבר עזב לקיבוץ, אחותי ואני, ומאידך הנטייה של ההורים לעזוב, כנראה בגלל המצב המתוח בו תוניסיה הייתה שרויה. ייתכן שהיו גם שיקולים אחרים אבל נדמה לי שאי-הוודאות לגבי עתידנו בתוניסיה, השפיעה רבות. שתי אחיותיי, ילדות בנות 11 ו-13, עלו במסגרת עליית הנוער. הן עלו לארץ רחוקה, לא ידועה, בלי אפילו ליווי של מבוגר. זה בעצם המפץ הגדול של המשפחה, אחות שנשארה בתוניס, אח שעלה לבד לקיבוץ, שתי אחיות קטנות בעליית הנוער והיתר יוצאים למושב. זה היה הניתוק הראשון, ניתוק שנשאר כל החיים.

בתחילת ינואר 1953, עלינו על אנייה בנמל תוניס והפלגנו לנמל מרסיי, בצרפת. זה היה המסלול הרגיל של העולים. במחנה ארנאס נעשו סידורים מנהלתיים, רשמו אותנו, ציידו אותנו בתעודות עולה. שם כנראה גם החתימו את אבא על התחייבות לתשלום הוצאות העלייה (דבר שהתברר לנו מספר שנים מאוחר יותר⁷). עלינו על

7. שנים מספר מאוחר יותר, עוד נדרש, סילווט ואני לחתום על כמאה שטרות חוב, כדי להחזיר את הסכום.

אנייה ישראלית, שמה "נגבה" באמצעותה הגענו לארץ. לקראת היום האחרון, שמעתי בפעם הראשונה ובהתרגשות גדולה מאוד, באחד ממכשירי הרדיו שהיו באנייה, את תחזית מזג האוויר מפי ראומה אלדר, וכך אמרה: "לידיעת הספנים והדייגים בים התיכון.....". אז קלטתי שאני מגיע סוף-סוף לארץ.

בערב ה-22 בינואר 1953, הגענו לחופי הארץ. המראה שנגלה לנו, של הר הכרמל הנוצץ כולו, כמעין קיר גבוה של אורות, אורות העיר חיפה, לא יימחה מזיכרוני לעולם. אחרי שנים של ציפייה, הגענו לחופי ארץ החלומות. ידענו ש"לא נלקק דבש", השליחים אמרו לנו שהמצב קשה בארץ, שעלינו לשכוח את העבר, את התרבות והמנהגים שלנו, ולהיוולד כישראלים חדשים. בבוקר ירדנו מן האנייה והובלנו למחנה "שער העלייה" בכניסה הדרומית של חיפה. שם נקלטנו. פקידי הסוכנות היהודית קיבלו אותנו, והתחיל תהליך הקליטה והרישום.

עברנו את מה שעברו כל העולים שהגיעו באותם זמנים: ריסוס ד.ד.ט., מגורים בצריף צבאי ארוך וקר, המכיל קרוב לחמישים איש, כאשר שמיכה מפרידה בין המשפחות, ללא כל פרטיות, עם שירותים מחוץ למבנה. בפעם הראשונה, בעמדי מול הפקידים הללו, הערכתי את החשיבות שהייתה בלימודי מעט העברית שלמדתי בתנועה, בתוניס. הבנתי את השפה, אמנחם חלקית, והדיבור השוטף שלי, למרות שגיאות פה ושם, אפשר לי להבין מה רוצים, להביע את דרישותינו, וגם לענות לשאלות או אף להסתייג או להתנגד כשהיה צריך.

הפקידים החליטו לתת לנו שמות פרטיים עבריים, במקום לרשום את השם הלועזי שהופיע בתעודות. כל זאת כמובן בלי לשאול את דעתנו, העולים, כי הרי בעיניהם לא יודעים ולא מבינים כלום. התנגדתי בתוקף רב לכל ניסיון כזה. לאחי רג'יס, נתנו שם חדש, ראובן, למרות שהוא קיבל כשנולד שם עברי, יהושע. רשמו ראובן, והוא עד היום ראובן. לעומת זאת, משום ההתנגדות העיקשת שלי, השם שלי נשאר.

הודענו לפקידי הסוכנות שפנינו מועדות למושב עזריקם, מושב עובדים שגרעינו התארגן עוד בתוניס במסגרת תנועת המושבים של מפא"י שעלה על הקרקע ליד באר טוביה, בדרום, בשנה 1950. אחרי מספר ימים בשער העלייה, נתנו לאבא 101

לירות, כדמי קיום ראשונים, העלו אותנו על משאית, אימא בתא הנהג עם אבא, וכולנו בארגז המשאית. נסענו בעמידה רוב הדרך, עם מיטות, מזרונים, ציוד שקיבלנו כ"סל קליטה", כמו כלי מטבח, פתיליה ופרימוס ועוד כמה פריטים. הגענו לקראת ערב. המשאית עצרה ליד מזכירות המושב, הורידו אותנו ואת חפצינו והמשאית נעלמה.

ההתאקלמות-המושב-הגיוס לצה"ל

הגענו למושב כדי להיות חקלאים, אנחנו העירוניים, שגדלנו והתחנכנו בעיר, ומצאנו את עצמנו בכפר נידח, שאין בו כלום, עם אנשים זרים, חלקם אמנם יוצאי תוניסיה, אבל לא מן העיר תוניס אלא מערי הדרום ומארצות אחרות, כמו הודים, פרסים, עיראקים. המושב היה צעיר, האוכלוסייה עדיין לא התגבשה כקהילה, האנשים היו מפולגים לפי ארצות מוצא וקשה לומר שחיו באידיליה.

קיבלנו דירה של שני חדרים בקצה המושב, רחוק מן המזכירות, רחוק מן הצרכנייה, רחוק אפילו מתחנת האוטובוס. זה היה הבית האחרון, על גבעה, והשטח שעמד לרשותנו לעיבוד חקלאי היה בשיפוע רב, וכנראה שזו הסיבה שהוא היה פנוי. בדירה לא היו שירותים והיה צריך לצאת כדי לעשות את צרכינו, במין צריפון, עם רצפת עץ שבמרכזה חור. מדי פעם היה צריך לחפור בור אחר, לכסות את הבור שהתמלא, ולנדוד כך ממקום למקום. היינו צריכים להתרגל לבשל על פרימוס ופתיליה, להתחיל בקניית נפט ובקניית קרח. מבחינתנו, זה היה כאילו לחזור חמישים שנה אחורה.

היה צריך להתפרנס. עסקתי בעבודות פשוטות, מזדמנות בבאר טוביה, כמו ובעיקר חפירה של גומות סביב עצי פרי הדר, עוד חפירות ועוד הובלות של עגלות זבל מרפתות. לא הייתי רגיל לעבודה בכלל, כי הייתי תלמיד תיכון עד עלייתנו ארצה, על אחת כמה וכמה עבודות מן הסוג הזה. ביום הראשון הגעתי לעבודה בפרדס כמו פקיד למשרדו, עם מכנסי גולף (מכנסי שלושת רבעים) עם כפפות. זו הייתה ממש בדיחה.

הסוכנות היהודית הצמידה למושב מדריך חקלאי, יוסף קרמר שמו, איש באר טוביה השכנה, שאמור היה ללמד אותנו, אנשי העיר, איך להפוך לחקלאים מצליחים. לקראת עונת הזריעה, עשינו ניסיון לזרוע תפוחי אדמה. שלושה חודשים אחרי הגעתנו לארץ, בחודש אפריל, קיבלתי צו גיוס לצבא. המצב היה ממש לא טוב וב-23 בחודש מאי

1953, בדיוק ארבעה חודשים אחרי ירדנו מן האנייה בנמל חיפה, גויסתי לצה"ל. זה כל כך לא היה במקום, לעזוב את המושב בתחילת דרכנו החדשה, כל כך מהר, שבעצם אני מעריך כי זה קבע את המשך דרכי, לא במושב ולא בחקלאות. לאחר שאחותי עזבה כמעט באותו זמן ועברה לקיבוץ גליל ים, אחי הצעיר בן השש עשרה, מצא עצמו לבד בבית עם ההורים, והפך להיות המפרנס היחיד. הניסיונות להשיג עבור אבא עבודה באחד העיתונים הלועזיים, במקצועו כסדר דפוס, לא צלחו. בכל מקום הייתה תשובה שלילית. כך שאבא, בגיל 56 התחיל להיות מובטל, עד יום פטירתו. הסיכויים להצלחה היו קלושים ביותר. ואמנם אחרי שנה-שנתיים, עזבו ההורים את המושב.

המפגש עם "עם ישראל"

ההלם הבא, היה הגיוס שהוציא אותי מן המושב ומחיי הכפר והעביר אותי לכוכב אחר. המפגש עם אוכלוסייה מגוונת כל כך, כפי שהייתה בצה"ל של 1953, לא היה קל. היו חיילים מכל קצוות תבל, חלקם דוברי עברית, חלקם ילידי הארץ וחלקם לא מבינים כמעט אף מילה. פגשתי גם ילידי הארץ, בני קיבוצים ומושבים, יחד עם עירוניים וקבוצה זו הייתה שונה באופן קיצוני מקבוצת העולים. מרגע שפגשתי בילידי הארץ "הצברים", שאפתי בכל מאודי להידמות להם, לנער מעלי את הטיפוס "הגלותי" של העולה הישן, להיות יותר ישראלי מן הישראלי המצוי. זה היה החלום, אבל הביצוע היה קשה. בתנועה, חינכו אותנו שעלינו לשכוח את העבר, את המורשת, את הרגלי החיים שלנו, ולהיות "הישראלי החדש", להתאקלם ולהיקלט בארץ.

כבר באמצע הטירונות, באחד הימים, אמרו לנו לגשת ללוח המודעות הפלוגתי. ניגשתי ושם ראיתי ששמי מופיע בין אלה שנבחרו לעבור קורס מ"כים. זו הייתה הפתעה גמורה עבורי, עולה חדש שבקושי ארבעה חודשים בארץ. הקורס נמשך עד חודש נובמבר 1953. היו אלה חודשי אימונים, חודשים של סריקות ורדיפה אחר מסתננים, של מארבים בוואדיות, במסלולי החדירה האפשריים לארץ.

לקראת סיום הקורס, עברנו למחנה מרכוס, לבית הספר להשכלה של צה"ל, לתקופה של שבועיים, לסדרת חינוך, שתסייע לנו, כמדריכי טירונים. היה חשוב לי מאוד ללמוד על תולדות הארץ והעם היהודי. במשך שבועיים הרביצו בנו תורה, ידיעת

הארץ, היסטוריה של עם ישראל, תולדות היישוב, מלחמת העצמאות. בית הספר היה ברחוב פנוראמה - היום רחוב יפה נוף, שעל הכרמל. הנוף החורפי המרהיב שנגלה לי ממרומי ההר, הים, הנמל, שדה הראיה עד ראש הנקרה, כל אלה גרמו שערב אחד, באה המוזה וחיברתי שיר על סערה בים ואנייה שנטרפת. חזרנו לבה"ד 4 ונשארתי להדריך שם. מדהים לחשוב שאחרי 11 חודשים בארץ, אני מקבל דרגת טוראי ראשון והופך להיות מדריך של טירונים, אני, ילד בן 18, עולה חדש, לא שולט בשפה העברית, מפקד על אנשים.

ריטה

את אהבת חיי פגשתי בתנועה. ריטה הופיעה יום אחד במועדון, עם אחיה התאום, רולנד שמו, לימים דוד. זה היה בשלהי שנת 1950, נדמה לי מיד אחרי בר המצווה שלו. תוך כדי חברות עם האח, שהיה גם חניך שלי בקבוצה, יחד עם אחותו התאומה, התחלתי לבקר אצלם בבית, הכרתי את המשפחה, נוצר עמם קשר טוב. התחלתי להיות קשור לריטה. הם הגיעו לארץ שנתיים מאוחר יותר.

בתחילת נובמבר 1954, קיבלתי הודעה שריטה הגיעה לארץ מספר ימים קודם לכן, שהיא מתגוררת אצל הסבא שלה בפרדס כץ. עם הגעתה של ריטה לארץ, התחלתי לדאוג ליציאות קצרות בערבים, וחידשנו את הקשר, עד עצם היום הזה.

בנובמבר 1955, עם סיום תקופת שירות החובה, התחייבתי לשירות קבע. באה הצעה לחתום קבע וקיבלתי אותה. לא הייתי בטוח שאמשיך בכך. ההתחייבות לשנה נמשכה תקופה ארוכה, קרוב לעשרים ותשע שנים. לא העליתי על דעתי שאמנם כך יתפתחו הדברים. עוד בתוניס, כשהייתי ילד, דיברו על עתידי כחייל בצבא הצרפתי כמובן.

שנת 1956 הייתה שנה רווית מתחים, מתחים בעקבות תקיפות של מסתננים, של "פידאיון" כפי שקראו להם. היו רציחות באזור צפריה, היום כפר חב"ד, במרכז הארץ, לא היה בטוח לנסוע בכבישים בלילות. לא ידענו מה הולך להתפתח, חשבנו שעומדת לפרוץ מלחמה עם ירדן ולא כך היה. בסוף אוקטובר 1956, התחילה מלחמת "קדש" נגד מצרים.

החלטנו שאנחנו מתחתנים בחודש דצמבר. עקב המלחמה והאירועים השונים שהיו, כולל מצבי כוננות, לא יכולתי לצאת לחופשה ולו לשעות קצרות וכל ההכנות נעשו על ידי ריטה. כבר אז, היא בעצם הפכה להיות הגורם המטפל בכל הנושאים הנוגעים לבית, למשפחה. התלבטנו איפה לגור, בהתחשב במקום העבודה של ריטה, בבית חרושת "קרגל" שהיה בבני ברק. ההורים של ריטה הסכימו שנגור בדירה שלהם, הקצו לנו חדר עם מטבחון, כשהשירותים והמקלחת משותפים. ואמנם כך היה. גרנו שם כחמש שנים.

בשעה טובה, הגיעה יום הגדול, ואנחנו מתחתנים. זו הייתה חתונה צנועה. כסף לא היה לנו, דירה משלנו לא הייתה. בחתונה, שהייתה בבית הכנסת "אוהל מועד" בתל אביב, לבשתי מדי חורף. שום דבר לא היה חשוב לנו, רק להתחתן, אחרי כל כך הרבה שנים של היכרות, של ניתוק, של מפגש מחודש ושל ציפייה. התגברנו על ההסתייגויות של חלק מבני המשפחה. לא היה לנו גרוש על הנשמה.

אני לא אשכח את ההערות של חלק מבני המשפחה של ריטה, של אלה שנולדו כאן או שהיו בארץ מבוססים כבר. היו להם הערות כמו: "הוא לא אשכנזי, לא יגיע לכלום, לא יקבלו אותו בצבא הקבע ולא יגיע לכלום". הם ניסו כל הזמן להכיר לריטה בחורים, בני מושבים, קרובים של הסבא, שהיו באים לביקור, ונעלמים, אחרי שריטה אמרה להוריה שזה לא בא בחשבון. השנים הוכיחו, לשמחתי, שכל הנבואות התבדו. ב-11 באפריל 1959, נולדה לנו ילדה יפה, ורד. איזו ילדה יפה, איזו שמחה בבית.

המצב הכלכלי שלנו היה נסבל אבל דחוק. אחרי תקופת-מה, קיבלנו הודעה מן הסוכנות היהודית שעלינו להחזיר להם את הוצאות העברתנו ארצה. נדרשנו להחזיר גם ואת ההוצאות של "סידורנו" בארץ, כולל הציוד הראשוני שקיבלנו, שלושה חודשים חברות בקופת החולים הכללית ששולמו עבורנו ומי יודע מה עוד. אחותי ואני חתמנו של קרוב למאה שטרות, לפירעון החוב, בתשלומים חודשיים אין סופיים.

מהלך החיים והתפתחות

שנתיים אחרי שהייתי בצבא הקבע, הגעתי למסקנה שאם אני רוצה להישאר בצבא, עלי לעשות מעשה, לעבור למסלול הקצונה. הרעיון התחיל להבשיל במוחי קרוב לשנתיים. ביקשתי לצאת לקורס קצינים. המפקדים שלי לא התלהבו מן הרעיון, אך

לבסוף הסכימו. להיות צוער בבה"ד 1 כבעל משפחה היה תענוג קטן מאוד. אני זוכר שבל יום שהייתי בא לחופשה, ורד הייתה מחבקת אותי, שמה את הראש על כתפי ולא הייתה זזה משם. בסיום הקורס חזרתי לבה"ד 11, ואז קיבלתי הוראה לעבור לבה"ד 3, בית הספר לחיל רגלים, להחליף את הקצין האפסנאי שנתפס בגניבה. מפקד הבסיס היה אל"ם אריאל שרון, ששמו הלך לפניו בקשיחותו, באימה שהטיל על פיקודיו. בתקופתו הבסיס הפך להיות "בסיס טילים" כי הקצינים הודחו והועפו משם כמו טילים. תקופת השירות בבה"ד 3 הייתה מעניינת. מצד אחד, אל"ם אריק שרון, מפקד הבסיס המטיל מורא על כולם, ולידו, סגנו, קוטי אדם, איש נעים ורגוע, כאילו משקל נגד לאריק. העבודה הייתה רבה, ולמדתי שם המון. הכרתי אנשים, למדתי את המקצוע, הלכתי למעשה, למדתי לנהל קבוצה גדולה של בעלי מקצוע, ובעיקר למדתי כיצד להפעיל ולפקד על אנשים מבוגרים ממני, ואף בעלי ניסיון רב משלי.

למדתי גם להכיר את הפן האחר של אריק, את הפן האנושי. יום אחד, בסיום פגישת עבודה שהייתה לי עמו, שאל אותי איך אני מסתדר בבית, איזו דירה יש לנו ועוד. סיפרתי לו שאנחנו גרים בחדר בדירה של ההורים, שאנחנו רוצים לרכוש דירה ושלצורך זה ביקשתי הלוואה מצה"ל. הוא הרים את קולו ושאל: "למה לא דיברת עמי בנושא הזה?" השאלה הפתיעה אותי, כי לא עלה בדעתי שאני יכול להטריד אותו בעניינים אישיים מסוג זה. וכך ענית. הוא שוחח עם קצין הסעד של הפיקוד וראו איזה פלא, הדברים הסתדרו מיד, וקיבלנו את ההלוואה המבוקשת.

בעזרת ההלוואה הזו מצאנו דירה של שני חדרים ברחוב סוקולוב, בבני ברק, בדרום לדרך ז'בוטינסקי, מול פרדס כץ. גרנו עם ההורים קרוב לחמש שנים. הצלחנו לעבור את התקופה הזו בשקט. התברכנו כנראה כי אחרת חיינו היו הופכים לבלתי נסבלים. שנה אחרי שעברנו לרחוב סוקולוב, ב-19 ליולי 1962, נולדה נורית. היא הגיעה לעולם בבית חולים "השרון" בפתח תקווה. הבית שלנו, ברחוב סוקולוב הפך לבית מלא חיים, עם שתי ילדות קטנות וחמודות שכאלה.

ארבע שנים אחרי קורס הקצינים, קיבלתי דרגת סרן ונתמנתי למפקד קורס קצינים אפסנאים. רציתי להכיר את הצבא, ובעיקר את חיל השריון, שהפך להיות גורם מרכזי בצבא. היה לי ברור שאפשרויות הקידום הן שם. באותה תקופה, הכרתי את דב קרני,

שהיה אז קצין אפסנאות חטיבה 7. הוא הציע לי לעבור לחטיבה, כעוזר שלו. הסכמתי מייד, כי האמנתי שהעתיד שם, שאם אני רוצה להגביר את הסיכויים שלי להתקדם במערך הלוגיסטי, עלי לעשות את הצעד הזה, ולעבור לחיל השריון. באוקטובר 1966, חלומי התגשם ועברתי לחטיבה 7. דב קרני כבר לא היה שם. מפקד החטיבה היה שמואל גורודיש, הוא שמואל גונן. הוא הטיל מורא ופחד בסביבתו. זה היה איש מיוחד במינו, קפדן, דורש משמעת ברזל, דואג לכל פרט, בעל סגנון בוטה, שמאוד לא נעים היה להיות בקרבתו. עד המלחמה ביוני 1967, הספקנו לעלות לצפון מספר פעמים, למלחמה על המים, כפי שנקראה מאוחר יותר. באפריל 1967, היו תקריות בגבול הצפון. הייתה תקרית בה הופלו מספר מטוסי מיג סוריים. ישבנו כמה קציני מטה של החטיבה ושוחחנו על המצב המתוח בגבול הצפון. אז פתאום קם קצין האג"מ של החטיבה, רב סרן יאנוש בן-גל, לימים האלוף אביגדור בן-גל, אלוף פיקוד הצפון ואמר בקולו הבוטח: "חברה, המלחמה לא תבוא מצפון אלא ממצרים". שתקנו ולא הגבנו.

חודשיים מאוחר יותר, התברר שנבואתו התגשמה. במוצאי יום העצמאות, במאי 1967, התחילה תקופת המתנה, מורטת עצבים, ובהמשכה יצאנו למלחמת ששת הימים. המלחמה הסתיימה כאשר הגענו לתעלת סואץ. שהיתי בסיני 3 שנים, בתקופת מלחמת ההתשה בת 1000 הימים, תקופה שלא היה לנו יום בלי הרוגים או תקרית אש, תקופה שוחקת עבור כל מי ששירת שם. את עורק החיים לחיילים שבקו החזיקו אנשיי, אנשי הלוגיסטיקה אשר מדי יום, תוך סיכון אישי, נסעו לאורך תעלת סואץ, לספק את הסיוע הלוגיסטי. אני מרגיש חובה מוסרית להזכיר את גבורתם של אנשים אלה, חיילים אלמוניים שבצעו את המשימה שהוטלה עליהם.

בינואר 1968, עברנו דירה לבאר שבע, בדיור צבאי. גרנו בדירה הזו עד יולי 1972, עד סיום תפקידי בפיקוד הדרום ויציאתי למכללה לפיקוד ומטה. דב קרני, שהיה עכשיו קצין אפסנאות פיקוד הדרום רצה אותי כסגן שלו ובאוקטובר 1970, הגעתי לפיקוד הדרום לקראת סיום הפסקת האש הראשונה עם המצרים. המתיחות בצה"ל הייתה גבוהה מאוד, קו התעלה תוגבר בכוחות רבים, כי איש לא ידע איך העניינים יתפתחו, האם המצרים יאריכו את הפסקת האש או יפרו אותה. הפסקת האש נמשכה עד מלחמת יום הכיפורים.

הקרבה לבית אפשרה לנו להרחיב את המשפחה. ב-26 בפברואר 1971, נולדה לנו ענת, בבית החולים "סורוקה" בבאר שבע. איזו ילדה חמודה, גם היא, כמו אחיותיה. היא נולדה תשע שנים אחרי נורית, וזה היה אצלנו בבית כאילו ילד ראשון. כבר לא היינו רגילים לתינוק בבית. שמחנו, הבנות שמחו לאחות הקטנה שהגיעה. לקראת חזרתי למרכז הארץ ויציאתי לפו"ם, עברנו לפתח תקווה, לדירה שרכשנו. השנים בבאר שבע תזכרנה כתקופה טובה, מבחינה משפחתית וגם מבחינה חברתית. אבל למרות הכול, טוב היה לחשוב שעם סיום התקופה, אנחנו חוזרים למרכז הארץ.

כמעט עשר שנים, משנת 1966, לחטיבה 7 ועד שנת 1976, עת סיימתי תפקיד של קצין אפסנאות באוגדת שריון, חיינו המשפחתיים סבלו סבל רב מהיעדרותי מן הבית. במבט לאחור, אלה היו השנים בהן הבנות גדלו, היו לנערות ואולי אלה השנים שהייתי צריך להיות כאן, קרוב אליהן. המעמסה של החינוך, של ניהול המשפחה הייתה מוטלה כולה על כתפיה של ריטה. אלה חיים לא קלים, המשפיעים לאורך הזמן על התנהגות, מצב רוח, קשר בין אישי, בין בני הזוג בין הורים וילדים, ועוד. בשנים הללו, בהן גדלו הבנות, לא הייתי, או לא הייתי מספיק, עבורן ועבור ריטה.

השנים 1976-1978 היו שנים טובות מבחינת חיינו במשפחה. עברתי למטכ"ל ויציאתי לשנת לימודים באוניברסיטת תל אביב. למדתי גם להכיר את הבנות, הייתי יותר עם ריטה, ואני מאמין שהרגשתה השתפרה מאוד בתקופה זו. בסיום הלימודים, הועלתי בדרגה, לדרגת אלוף משנה, נקודת שיא בקריירה הצבאית שלי.

הפרישה-חיים אזרחיים

באוגוסט 1978, מספר ימים אחרי הענקת דרגת אלוף משנה על ידי הרמטכ"ל, רפאל איתן, חשבתי על כך שכעבור שלוש עד ארבע שנים, אפרוש. אם-כי ידעתי זאת, וידעתי שהזמן עובר, דחקתי את העיסוק בנושא למועד מאוחר יותר. אבל בהגיעי לגיל 45, זה התחיל להטריד אותי. בשנה האחרונה שלי בתפקיד, כעוזר קצין התחזוקה הראשי, הקדשתי לכך מחשבה מרובה. התחלתי לעשות הערכת מצב, שיקולים של בעד ונגד הקדמת מועד הפרישה. אחד השיקולים היה גם ההערכה מה יקרה אם אמנם אקודם ואז זה כמובן מחייב עוד שירות של ארבע שנים לפחות, והנה אני כבר

עברתי את גיל החמישים. לא רציתי בכך. הרעיון הבשיל במוחי תקופת-מה והגעתי למסקנה שזהו! אני צריך לפרוש. באחת השבתות, בתחילת 1981, שוחחנו ריטה ואני על האפשרות הזו וסיכמנו שאני פורש.

בחודש מרץ 1981, יצאתי לחופשת פרישה. זה היה המפגש הראשון, האמיתי עם החיים האזרחיים במדינת ישראל. עד אז, מיום הגעתי ארצה, חייתי במין בועה בתוך המדינה אבל לא הכרתי את המדינה והחברה כאזרח. החברים היו אנשי צבא, עמיתים באותה מסגרת. לא עסקתי בהיסטוריה, בעברי בחוץ לארץ, במורשת, בחיפוש קשר עם חברי ילדות או חברי תנועות הנוער שהגיעו לכאן. בעצם המשמעות הייתה להתחיל מאפס, פרט לעובדה מאוד חשובה, שאין בעיה כלכלית חריפה, כי קצבה חודשית מובטחת. במשך השנים, הצלחתי להיות מועסק בתחומים שונים, ביניהם במשרד הביטחון, עד פרישתי הסופית בגיל 66.

את לימודי תואר ראשון סיימתי תוך כדי השירות בקבע. את לימודי התואר השני סיימתי תוך כדי עבודה בחיים האזרחיים, והתחלתי בעבודת מחקר לקבלת תואר דוקטור באוניברסיטת תל אביב, ולדאבוני הרב, במשימה הזו, לא הצלחתי.

תמונות מן העבר

אני מימין עם חבר המחתרת בתוניס,
על גג אחד הבתים ברובע היהודי

עם אבא על הגשר ביציאה
מתוניס - 1953

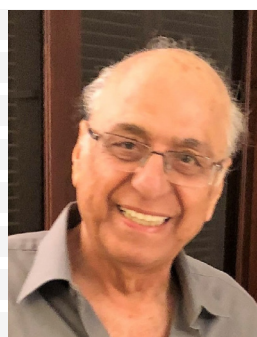
פעילויות נוספות

מאז פרישתי מצה"ל בשנת 1981, התחלתי לעסוק בנושאים שהזנחתי ב-28 השנים הראשונות שלי בארץ. התחלתי לחשוב על המורשת ששכחתי, על הרגלי החיים שהיו לי, על הצרפתית שקצת שכחתי, על התנועה, על הקשר עם היהדות ממנה באתי. באחד הימים, מאיר פעיל הציע לי לערוך מחקר על המחותרות היהודיות בצפון אפריקה. הצעתי להתחיל בתוניסיה, בה הייתי פעיל בזמנו. העבודה נמשכה שנים, עד להוצאת ספר תיעוד ועדויות בתחום. עסקתי בהנצחת הנספים באסון האווירי בו קיפחו את חייהם 27 ילדי עליית הנוער מתוניסיה, שמטוסם התרסק בשמי נורבגיה בשנת 1949. השתתפתי בכתיבת כפר "הסורים על הגדרות" מלחמת יום הכיפורים בפיקוד הצפון. הייתי פעיל בארגון W.O.J.A.C. הארגון העולמי של יהודי ארצות ערב. פעלתי בארגון "צוות", ארגון גמלאי צה"ל. מדי פעם, אני מרצה בהתנדבות בפני ציבורים שונים.

לסיכום

פתחתי את הסקירה הזו בשלוש שאלות עליהן עלי להשיב. פרקי חיי כנראה דומים לחייו של כל מהגר, העוזב ארץ למען ארץ אחרת. אם זו עלייה, אז אמנם כן, כי עליתי לארץ ישראל, אני, דור המדבר, למען ילדיי, נכדיי והדורות הבאים יזכו לחיות חופשיים במדינתנו. האם הגשמה? בהחלט כן, כי הגשמנו את החזון הציוני של "לשנה הבאה בירושלים".

ג'ו (יוסף) אליאש

כתובת: יאיר שטרן 13/17 הרצלייה 4641213

טלפון: 052-5382554

דוא"ל: eliashjo1@icloud.com

שם בת הזוג: בלה

טלפון: 052-8564035

באמצע חודש ספטמבר 1949 התכנסה קהילה יהודית קטנה, במועדון הקהילה בבומבי שבהודו כדי לשמוע דברי שליח סוכנות היהודית שהגיע במיוחד מהארץ. השליח קרא למשפחות הקהילה להיות שותפים פעילים בבניית המדינה שקמה זה עתה על ידי עליה בפועל של צעירים לארץ.

כך מצאתי את עצמי ביום 18.03.1949 עלם בן חמש עשרה וחצי, ציוני וחבר תנועת "הבונים" ספוג אהבת ישראל, עוזב את המשפחה ועולה על מטוס, עם עוד מספר ילדים במצב כמוני, בדרך למדינת ישראל.

הפרידה מהמשפחה הייתה ללא עצב וללא דמעה, ללא יראה וללא היסוס כי אם מלווה בחיבוקים חום, אהבה והבנה.

ירידה מכבש המטוס בשדה התעופה לוד מיד החזירה אותי למציאות חדשה והתחלתי להבין כי הפרידה ממשפחתי ומביתי היא ממשית והמרחק בינינו כעת הוא עצום ורב ועל כן עלי להביט באומץ על יום המחר.

נעשו סידורים זריזים על ידי עליית הנוער והועברתי ממעברה "רמות" ברחובות לביה"ס חקלאי "מקווה ישראל" שבחולון להמשך הלימודים.

על אף חוויות הרגעים הטובים ותחושת השמחה במקווה ישראל, מכתבי הראשונים להורי היו מלאי געגועים בלתי פוסקים ולכן אבי, על מנת לחזק אותי, השיב בדרכו בעברית במכתבו הראשון אלי כפי הציטוט מטה:

"יא בני, אל תאמר בלבך כי אבי ואמי אין עמי לכן התורה אמרה הקדוש ברוך הוא אביך והשכינה אמך יהיה זהיר לנפשך אמן".

ואחר חדשות מהבית סיים "יהי רצון והקדוש ברוך הוא ישימני חי ואראה חופתך אני, אמך וכול בני ביתך אמן סלע".

לצערי משאלה זו לא התגשמה עבורו אבל לפחות זכינו להתאחד בארץ וליהנות ביחד.

בבומבי ישבה קהילה יהודית קטנה שרובה נמלטה מעירק מפני גיוס לצבא העותומאני ומנתה כ 400 משפחות שהגיעו מלפני כ 150 שנה לפני שנולדתי, אשר חיה חיים פשוטים ודתיים.

הנדבן העשיר סר יעקב ששון ז"ל דאג לכל הצרכים החינוכיים והדתיים של הקהילה. בית ספר תיכון, בית כנסת, מקווה, מועדון תרבות ומרפאה עמדו לרשות הקהילה במרכז בתי המגורים וועד הקהילה דאג לניהול אורח החיים ללא אוזלת יד ועמד איתן במלאכת הקודש לרווחת הקהילה.

אבי היה חבר ועד הקהילה במעמד בכיר וביחד עם ראשי הקהילה הם שמרו על יחסים טובים והדוקים עם גורמים ממשלתיים ועירוניים כך שהחיים נוהלו בשיקול דעת, ברוגע וביציבות.

בית הספר היהודי נוהל במשטר נוקשה וקפדן כאשר מנהלת בית הספר הסתובבה עם מקל דק וארוך להלקאת תלמידים המפרים משמעת.

התנהגות בלתי נאותה במהלך השיעור או אי הכנת שיעורי בית על ידי תלמיד חייבה אותו בכלי היחיד להענשה, הלקאה על כף היד או על רגליים חשופות.

זכות ההלקאה הייתה בידי המנהלת בלבד כאשר שאר המורים נתבקשו לשלוח תלמידיהם למנהלת לקבלת עונשם.

תלמיד אינו פונה למורה בשמו אלא בפניה "בבקשה סר" ועליו לעמוד דום בשעת פנייתו או תשובתו.

על כן, התייחסותנו למורים הייתה בכבוד וביראה וזכינו מהם ביחס מתאים.

אלו היו הנהלים דאז וספק אם הם קיימים עוד היום.

תנועת נוער חלוצית של תנועת העבודה הציונית "הבונים" נוסדה בלונדון בשנת 1930 ובשנת 1935 נפתח סניף גם בבומבי ולאחר מכן בפונה, כלכותה וקוצ'ין על ידי המכונן מר אלברט מנשה שהיה נשיא הקהילה היהודית בבומבי.

מטרותיה של תנועת הבונים הייתה טיפוח התרבות היהודית ולשון העברית וחינוך חבריה להחשת התחייה הלאומית בדרך של הגשמה אישית חלוצית וברוח תנועת העבודה.

חומר הדרכה לפעולות תרבותיות וכל הקשור בהם קבלנו מסניף הבונים דרום אפריקה. קשר אמיץ והדוק שרר בין שני הסניפים.

תנועת הבונים הורכבה משלש קבוצות:

(1) "השתלים" עד גיל בר-מצווה

(2) "הבונים" מבר-מצווה לגיל 17

(3) "השומרים" מגיל 17 ומעלה.

הוצאות התנועה לא היו גדולות כי רוב העבודות נעשו בהתנדבות החברים.

לכסוי הוצאות יציאה לפיקניקים, לטראקים ולמחנה קיץ (15 יום מדי שנה), אורגנו קרנבלים של יומיים בחג פורים שהזרימו תוספת הכנסה לקופת התנועה. במגרש מסביב לקומפלקס של בית הספר ובית הכנסת הוקמו ביתני משחקים קטנים מעוצבים בבלונים וסרטים ססגוניים עם פרסים נדיבים שנתרמו ע"י בעלי מסחר וחנויות למיניהם לזוכים, בתשלום סמלי.

החגיגה הייתה גדולה ובין המוזמנים היו שכנינו מבתי ספר הסמוכים בעיקר נוצריים שחגגו ושמחו ביחד עמנו וכך התווספה עוד הכנסה לקופה.

פעם בשנה בעל בית קולנוע מסוים העמיד בפני תנועת הבונים כתרומה, את אולם הקולנוע עם הקרנת סרט להצגה יומית ביום א' שעה 10.00, וחברי תנועת הבונים מכרו הכרטיסים לקהל הרחב וכל ההכנסות היו קודש לקופת הבונים.

התעסקות בספורט הייתה אמנם מועטה אבל ענף השחייה בלטה ברוב משתתפים אשר הצטיינו ובלטו בהישגים ארציים. כמו כן הצטיינו בענף האגרוף ושניים מהמתחרים אף השיגו תוארי אלוף מערב הודו במשקל קל.

נערכו תחרויות במסגרת מכביה מקומית בהשתתפות ילדים יהודים מקומיים בענף אתלטיקה קלה באצטדיון עירוני פעם במספר שנים. זה היה יותר כייפי מאשר תחרויות רציניות.

אחר הקמת המדינה משנת 1949 רוב מוחלט מחברי הבונים עלו ארצה והקימו את ביתם הקבוע בארץ.

עם סיום לימודי במקווה ישראל התגייסתי לצה"ל ושירתי ביחידת "נוהגי כלבים" ותפקידי היה לאמן כלב למטרות צבאיות היינו, סיורי יום ושמירות בדממת הלילה בגבולות הארץ על מנת למנוע מהמסתננים לפרוץ את גבולות הארץ לשם חבלה והרג.

הקורס נמשך כשמונה חודשים ועם סיום הקורס יצאנו עם הכלבים לעבודת פטרול ביום ושמירת הגבולות בלילה.

בסיורי יום (פטרול) תפקידו של הכלב המתלווה עמי והחיילים היה לערוך בדיקה קפדנית במקומות חשודים המזדמנים באם מסתתר מסתנן שכוונתו לפגוע בנו. במידה והכלב נתקל בחשוד, עליו להתקיפו ללא רחמים ולהתריע לנו על ידי נביחותיו ואנו נמשיך בטיפול בהתאם.

לעומת זאת, בשמירה בלילות (אמבוש) שנעשה מעבר לגבולות שלנו, (מאחר והמסתנן מהלך בביטחון בשטח שלו וזהיר פחות), על הכלב היה לשבת בשקט מוחלט ללא נביחות ביחד עם החיילים, על מנת לא להסגיר אותנו.

והיה באם אויב מתקרב לכיוון החיילים עליו לסמן לנו על ידי משיכה לכיוון החשוד המתקרב וללא נביחות. עם גילוי אויב המתקרב תם תפקידו של הכלב והוא נלקח הצידה והוחזק ברצועה על ידי בעליו. ומרגע זה, מפקד היחידה לוקח את הפיקוד להמשך הטיפול.

באחד הסיורים היומיים ב-6 לחודש ינואר 1953 באזור מעלה החמישה ליד ירושלים עברנו בטעות את גבול הירדני ונתקלנו ביחידת חיילים ירדנים והתנהל קרב יריות.

כתוצאה מכך נפגעתי בירך רגלי הימני ע"י כדור שחדר וקרע עורק ראשי ונפלתי ארצה.

אני עם כלב מהמחנה (לא שד)

למזלי מצאתי נישה קטנה בשטח מת סמוך למקום פציעתי וזחלתי לשם כשכלבי, ששמו שד, לידי עצוב וחסר אונים. בינתיים חיילי היחידה נסוגו, על פי הוראת המפקד, ונשארתי לבדי בשדה עם כלבי שד.

מיד החיילים הרגישו בהעדרי והחל החיפוש אחרי. הייתי בהכרה מלאה והבנתי שעלי לתת למחפשים כיוון למקום המסתור שלי על כן הוראתי לכלבי ללכת לכיוון החיילים על ידי מתן הוראה "קדימה" משמע ללכת לכיוון החיילים.

כלב נאמן אינו משאיר את בעליו הפצוע ובמצוקה לבדו ולכן החל להראות סימני סירוב. המשכתי בהוראה "קדימה" מספר פעמים עד שללא רצון החל שד לרוץ לחיפוש אחר החיילים, אבל אחר מרחק של כ-200 מטר שב אלי שוב ושוב, רץ קדימה וחוזר חלילה מספר פעמים וזאת מפני דאגתו לא להשאיר אותי לבדי במצוקתי.

לכל כלב יש מרחק קריטי שונה המעניק לו קשר ביטחוני לשמירת שלומו של בעליו במצוקה ולכן לא יעז הכלב לעבור אותו המרחק הקריטי פן יסתכן בנטישת בעליו. החיילים גילו את הכלב ושלשה מהם החלו בזהירות לעקוב אחר שד עד שהוא הוביל אותם אלי. אחד החיילים אחז את הכלב ברצועה ושני חיילים סחבו והוציאו אותי למקום בטוח.

אחר קבלת טיפול רפואי זמני בשדה נלקחתי לבית החולים להמשך הטיפול. כדור שפגע בירכי הימני בעורק הראשי קרע אותו ועברתי הרכבת וריד כמדומני באורך כ-5 סנטימטר.

פתאום מצאתי את עצמי בעולם שכולו לבן. רופאים ואחיות בליבוש לבן, קירות לבנים, מטה וסדינים לבנים, כלי אוכל לבנים, אני בלבן פשוט הכול לבן ורוגע.

כאן נתקלתי בשני מלאכי עליון, שתי נשים אחת אחות בשם ג'פסי ושניה אישה צנועה עם לב מלא חום והמצטיינת בנתינה ובאהבה, בשם סופי ששון, דודה סופי. שתי נשים אלו היו מרכזי חיי בימים ההם.

בימים הראשונים לא היו לי מבקרים ושכבתי מרותק למיטה ללא תיאבון בכלל וכל מאמצי האחות ג'פסי להאכיל אותי לא נשאו פרי ואז היא שאלה אותי מה הייתי רוצה מאד לאכול ובקשתי מיץ אשכוליות ו- או מיץ תפוזים.

האחות ג'פסי לא היססה וערכה חיפוש בין חולים אחרים וללא היסוס, החרימה אשכוליות ותפוזים מאלה שהיו להם והכינה עבורי מיץ מספר פעמים ביממה למשך מספר ימים עד אשר דודה סופי נכנסה לתמונה.

טיפול המסור ודאגתה לצרכי עד להחלמתי הדהימה אותי ועל כול אלה זיכרונה תהיה חרוט בזיכרוני לעד.

את געגועי לקרבת אמי, מגעה החם, ליטופה המרגיע, ודברי פינוק ממנה שחסרו לי בשעת מצוקתי מילאה דודה סופי, המדהימה, באופן המושלם ביותר.

דודה סופי עלתה גם מהודו והתיישבה בירושלים לפני שנים רבות. בהודו הכירה את אמי ושמעה על פציעתי מספר ימים אחר אשפוזי.

מיד התייצבה לידי וכך ביקרה אותי יום עם סלים של אשכוליות ותפוזים. למעשה אומצתי על ידה וראיתי בה בגאווה במקומה של אמי.

התקבלתי כבן משפחה אהוב בביתה וכול ביקורי אצלם הצמיח בי יותר ויותר תחושת שמחה ואושר.

דודה סופי הינה מלאך עליון שלי, הוסיפה לי טעם בחיים ותרמה רבות לחדוות חיי.

אני וכול בני משפחתי זכינו במשפחה חדשה חמה, מלטפת ומפנקת, משפחת דודה סופי ששון, בת עשרה ילדים הגרה בבית פליטים כפליטה שפונתה ממקום מגוריה

חברי תנועת הבונים במחנה קיץ בכפר ליד בומבי.
אני היושב בקצה השמאלי עם העניבה.

אמי ז"ל ביחד עם אחותי ומשפחתה

הקודם בעיר העתיקה. בית זה העניק לי מכסה בביקורי לבית חולים הדסה ברחוב שטראוס בירושלים לקבלת טיפולים.

על אף משטר הצנע החמור ששרר אז, פונקתי במאכלים המעטים שברשותם עם המון אהבה וחום. לכול טעימה מהמאכלים שלה חיה טעם של דבש.

לשמחת כולנו אחותי מטילדה שכבר הספיקה לעלות ארצה במסגרת עליית הנוער ונשלחה לקבוץ לביא ליד טבריה, התחתנה עם דני בנה של סופי והזוג הקים משפחה למופת.

הקשר בין שתי המשפחות העצים ככול שהזמן עבר ונשאר ויישאר קשר הדוק לתמיד. מיד אחר עליית אחותי ארצה נשלחו ארצה שני אחי הקטנים בני תשע ואחד עשרה וכעבור שנה אמא ואחריה כול בני המשפחה מלבד שתי אחיות שהקימו ביתם בלונדון. עם הבנה ומטעמי אידיאולוגיה הנשענת על ציונות, עברנו כולנו את מהמורות הקליטה הראשונים בארץ בהצלחה רבה.

ניסיונות הרופאים להציל את רגלי הפצועה לא נשאו פרי ובסופו של דבר רגלי נקטעה מתחת לברך.

ההחלמה נמשכה זמן מה ולאחר מכן הועמדה דירה קטנה בבני ברק לרשותי עם שותף פצוע אחר, גם נכה צהל על ידי משרד הביטחון.

הפרוטזה שהותאמה לי בהתאמה מושלמת העניקה לי חיים נורמליים ככול אדם בריא.

התחלתי לעבוד בבנק ונשאתי לאישה מקסימה והקמתי משפחה נהדרת.

כיום הנני גמלאי מתבגר מאושר ומרוצה, מבלה רוב שעות היממה בבית הלוחם תל אביב המשמש לי לבית שני והמקרין לי שמחת חיים.

האחים בהרכב מלא אחר תום השבעה על אמי ז"ל

מרדכי בלדר

כתובת: דרך יצחק רבין 49 גבעתיים 5348319

טלפון : 054-9579797

דוא"ל : 11091937m@gmail.com

שם בת הזוג: אסתר

טלפון: 054-2184554

הרהורי זיכרון של הסוס בתוך הבית

הרוח לא תחדל לנשוב ותסיע איתה זיכרונות משנים חולפות של ילד קטן שנולד בשמחה גדולה במשפחה, לפני שמונים שנה, בעיר צרנוביץ ששוכנת בדרום אוקראינה של היום, מזרחית לנהר הברוט, על הדרך בין הרי הקרפטים לים השחור. הורי ז"ל השתייכו לאימפריה האוסטרו הונגרית. במאה העשרים להד השתייכה העיר ועברה בחילופי שלטון, רומניה, ברית המועצות, אוקראינה וגרמניה, וחילופים אלו השפיעו בתרבותם, צביונם, שפתם על העיר והפכוה למגוונת מאד. כשגדלתי עם השנים דיברו הורי איתי ועם עצמם במספר שפות, גרמנית, יידיש, רומנית ורוסית. מרוב שפות שדיברו בבית, נשארו מספר מילים ומשפטים מכל שפה. הבית בו גדלתי, בן שתי קומות וחצר גדולה מסביבו, בו התגוררו סבא, סבתא וילדיהם.

המשפחה שרובה כבר לא קיימת, קיבלוני כנסיך, חיבוקים משחקים, נשיקות, מתנות בגדים ובמיוחד זוכר אני סוס גדול מגומי ופלסטיק שהיה בחדרי הגדול. אני מטפס עליו ומתנדנד ורוכב עליו. בעיני הוא היה חי, ואכן קראתי לו בשמות חיבה רבים. זה הסוס בבית שנשאר עמוק בלב, הטוב, הרע, היפה והמכוער מככבים בחיינו זה לצד זה, ולפעמים אחד בתוך השני.

לפתע, באופן פתאומי נהפכה עירי היפה והבית בתוכו. בשנת 1941 למחנה הסגר (גטו) על ידי הגרמנים שכבשו אותה. הילד הקטן, הנסיך, הפך לפליט. את אבי רצחו הגרמנים בהיותי בן ארבע, אימי ז"ל נהפכה לאלמנה. המשפחה התפזרה. אימי נישאה שנית לניצול שואה, שגם משפחתו נרצחה בשואה, ואותו הגלו לסיביר, והילד הקטן, בן שש שנים בלבד, סגור בחדרו. אסור לצאת מהבית, ילדי הגרמנים שמסביב עלולים להרגו או לפוצעו, כי הוא יהודי. תמונה עצובה ולא נעימה.

השנים חולפות, זיכרונות באים מנעלמים, ועפים ברוח. גדלתי והתבגרתי וחיפשתי חלקה קטנה של שמחת חיים, פינה של חדווה ורוגע, תנועת נוער משחקי כדורגל

חברים רבים, ידידים סיפורים ושמחת המפגש בין יום שעבר לזה שבא אחריו, והרוח לא תחדל לנשוב ותסיע איתה תמונות במוחי של מירי והבית בתוכו שמרצדות יוקדות ומרקדות בתוכי.

האמת היא שמזכיר לי ימי עבר, הישרדות.

הבית שנמצא עמוק בלב, שנכנס בנשמה, חבריי ידידי משפחתי, הבוקר פותח לי שערי וחיך בבוהק שיניים, בדמיוני צייר חובב צובע את השמיים בתכלת ואת הפרחים באדום, ציפורים שבות לשיר, מבלי להביט בתווים, כל הדברים והרגשות שמתו אמש, נולדו מחדש. הלילה גוסס על הסף ויום נוסף פותח לי את שערו.

מעלות החיים והתגשמות בחיי היום יום

לכל אדם חלקת אלוהים קטנה, פינה של חדווה ורוגע, בדומה לכתם ירוק בנוף שבכל חמסין שם מוצל ונעים, בחלקתי יש דברים רבים - מבטים לחברים וידידים וצחוקים. שמחת הפגישה עם ידידים וחברים מ"עמך" וממקומות אחרים, שיחה שקטה, עבודות שונות שליש לעשות וטיולים. זהו עולם של דברים פשוטים וטובים כולו שמחות שיש לצפות להן בעתיד וכן שלווה שין יום עובר לזה שבא.

אך לפעמים בצל שעובר רובצת הדאגה, והברק מכה בחלקתי הקטנה ומותיר בה שממה, ובימים חמים ולחים החמסין פולש לחיי, ללא רחמים ותקווה והרגשתי היא שהכול עומד ללא תנועה, אין זעם, אין תמיהה, רק תחושה של רפיון שלא מרפה וגם אז אלוהים נמצא בקרבי ובחלקתי הקטנה.

אולם אין אני אובד עצות ודרך ומתחיל את יומי מחדש וחושב מה טוב לי לקום בבוקר וזריחה בליבי, וקלות הרגליים ורנן של שירים וריקודים שוטף את גופי ועולה עד הרקות בשירה, וזה חם ומחמם וכל נגיעה ברגש מחממת.

חברי וידידי, התגשמות בחיי מתחילה בטיול עם כלבתי מולי, וממשיכה מעלות הבוקר שפותח לי את שערו וחיך בבוהק שיניים. ובדמיוני שאני מרבה להשתמש בו, צייר חובב צובע את השמיים בתכלת ואת הפרחים באדום, ציפורים שבות לשיר מבלי להביט בתווים, כל הדברים והרגשות שמתו אמש נולדים מחדש, הלילה גוסס על הסף ויום נוסף פותח לי את שערו.

בת קול של הרוח

רוח עצוב, רוח עגום
דרך ארצות, שדות, מערות ערים ועולמות
שא נא את אנחתי, אבי אהובי
ואני ילד קטן בן ארבע שנים
באה עלי השואה,
והפרידה בינינו לעולמים.
הרחק, הרחק של שמים ומרחקים
ישנו אבא בעולם אחר
שתוהה מה קרה לבנו מולידו
והיום כי אקרב אל חלון ביתי
הרוח תלחש את הזיכרונות אבי אהובי

שוחה בים

שוחה בים, גלים מתנפצים מסביבי,
בשצף קצף הם נוגסים בצוקי אלמוגים
והאלמוגים לא נסוגים לאחור.
דגים מעופפים בין הגלים ושחפים דואים מעל
והים ימשיך לסעור והגלים יתנפצו למול הסלעים
והחול יתמיד בזהבו והשמש תתמיד בקצה האופק לשקוע
ואני ארחש כבוד-עד לכוחות אדירים אלה.
יוצא מהים, ריח מלח גופי מריח כחול ים המים
אורים הם השמים, חול, ים, רשרוש גלים, ברק השמים
רוח ים ורוח סתיו וכוס מיץ של תפוחי זהב
ואני רענן, זריז ובא לי שיר בקשה לבריאות ולשמחה

האביב פרץ

האביב פרץ
כי נבטה בו האהבה
צייר חובב צבע את השמיים בתכלת
ואת הפרחים בצבע אדום
יום הולדת שמח, עליז ופורח
לך בריאות, בריאות ושמחת חיים
יום חדש נולד היום מזל טוב

תניא אברהם פריד, מילים: מן המקורות, לחן: יוסף גרין

תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע
פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים
וראיתי אכתריא-ל-י-ה השם צבאות
שהוא יושב על כסא רם ונשא
ואמר לי ישמעאל בן ברכני
אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך
ויגולו רחמיך על מידותיך
ותתנהג עם בניך במידת הרחמים
ותיכנס להם לפניך משורת הדין
ונענע לי בראשו.

אדרבא אברהם פריד, מילים: רבי אלימלך מליזנסקי, לחן: יוסף גרין

אדרבא, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלות חברינו ולא חסרונם
ושנדבר כל אחד את חברו בדרך הישר והרצוי לפניך,
ואל יעלה בליבנו שום שנאה מאחד על חברו חלילה.....
ותחזק אותנו באהבה אליך
כאשר גלוי וידוע לפניך שיהא הכל נחת רוח אליך ...
אמן כן יהי רצון.

נותרתי עמכם שיריי מן המקורות
מחובר בעבותות של רזים
מפעפעים בלחש.
עם שחר אגע בהם,
עם שקיעה אכמה להם
שירים, סיפורים,
מילה כתובה לפנינה משולה היא.
מרדכי בלדר

הרהורי על עבר, הווה, עתיד ומשמעותם על חיי

ההווה שחולף דומה לנהר שמחליף את מימו
ומחילוף אולי יצמחו זמנים חדשים וטובים
על גדות הנהר יושב
עיניי בוהות ומוחי חושב
הן זה הנהר הרחב, שכל דקה מחליף את מימיו,
אינו דומה לנהר כשבועבר צפו עיניי?
האין דומה הוא לחיי, שכל אשר חווה אני
בעוד דקה עבר יהיה, ויום אחר שטרם בא יהיה עבר.
מחשבה ביעף חלפה, הן העבר המצטבר על העתיד יתגבר.
ונפש חפצה עוף נכנעת לבגידת הגוף, ופתיל חיים שעוד בוער
ביום פקודה יכבה הנר.
ולכן באין אדם יודע גורלו,
חזקה נפשו בנחישות ורצון

משה ברק

כתובת: אסירי ציון 5/19 פתח תקוה

טלפון: 050-5775002

שם בת הזוג: רחל

טלפון: 03-9227082

אני, ברק משה נולדתי בעירק בשנת 1941 בחודש ינואר, להורים יעקב ושמחה.
אני אב לארבעה ילדים ושבעה נכדים.
שם משפחתי הקודם היה בצון.

אבי היה עשיר מאוד, אחד הסוחרים הגדולים בשמן בעירק.
אבי העסיק כ-50 פועלים עניים מרודים, ומעבר למשכורתם, היה קונה להם בגדים
ונעליים והתנהג אליהם בכבוד בכל הבחינות.

בשנת הולדתי 1941, לא כיהנה ממשלה בעירק והיו פרועות ביהודים (הפרעות נקראו
"פרהוד") אבי לקח כמה ערבים והעמיד אותם בפתח השכונה על מנת להגן עלינו
מידי הפורעים הערבים.

אמי הביטה בבוקר דרך החלון וראתה את הפורעים מסתובבים עם רגליים כרותות
של תינוקות ומנופפים ברגלי התינוקות. מרוב פחד, אמי החביאה אותי בארון עד
יעבור זעם.

למרות היחס החם של אבי, אותם הפועלים שהוא פירנס, ונתן להם מכל טוב אמרו
לו שהוא ומשפחתו יהיו הראשונים שיהרגו.

אבי, זכרו לברכה עלה לארץ בשנת 1936 עם קבוצת יהודים על אתונות, דרך עבר
הירדן. הם ביקרו בירושלים ובעוד כמה ערים, וחזרו בחזרה לעירק.
אבי רצה לעלות לישראל מפני שהיה ציוני בדם, אך אמי לא הסכימה. אמי שמעה
שבשראל אין מאום והמקום הוא שממה.

אבי בזמנו הצטרף למחתרת יהודית בעירק בשם "החלוץ" והם הטמינו פצצות דמה
בסמוך לבתי הכנסת על מנת לגרום ליהודים לעלות לישראל מתוך פחד. הפצצות
עשו רעש נוראי כאמור להפחדה בלבד.

בשנת 1951 המשפחה עלתה לארץ, אני זוכר שאבי לקח אותי ללשכת העבודה ונאמר לו שאם אין לו פנקס אדום, אין הוא יכול לקבל עבודה. אבי דיבר עברית ואמר לפקיד שהוא לא צריך את שירותיו ולא את הפנקס האדום, מתוך כך שהיה לו ממון רב והיה ביכולתו להסתדר לבד.

כאשר סיימתי ביה"ס עממי, רציתי ללמוד בביה"ס מקס פיין, אך לא היה באפשרותי ללמוד בבוקר מפני שהיה עליי לעבוד בשעות בבוקר עקב גירושי הורי.

מאוחר יותר התגייסתי לצה"ל ושובצתי בחיל חימוש קרבי. השתתפתי במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום כיפורים נפגעתי בהתקפה אווירית ברמת הגולן ע"י שני מטוסים סוריים. הייתי כשנה בבית חולים ופציעתי כללה פגיעה ברגל, ושורש כף היד. כמו כן ספגתי רסיסים רבים בגב שגורמים לי לסבל רב עד היום.

לאחר שנפגעתי בהפצצה הסורית, הגיחו שני מטוסי מיראז' ישראליים והפילו את מטוסי האויב.

מאז יום פציעתי ובמשך 40 שנה חיפשתי את הטייסים שאחראיים להפלת שני המטוסים הסוריים.

בעזרתו של יגאל פריימן, אכן מצאתי את הטייסים מאותה התקפה אווירית.

היות ויגאל מקושר בחיל האוויר, הוא צירף אותי לביקור בבסיס חצור.

בביקור זה צפינו במטס של מטוסי F-16, ומאוחר יותר הבחנתי בקבוצת טייסים וקצינים שותים קפה, וכאשר ניגשתי לאחד מהם, ביקשתי את עזרתו בחיפוש הטייסים אשר כאמור הפילו את מטוסי האויב בהתקפה בה נפגעתי.

הטייס השיב לי, שאם אני זוכר את שעת ההתקפה המדויקת, זה יעזור מאד למצוא את הטייסים המדוברים.

בזמן ההתקפה, השעון אותו ענדתי, אשר קיבלתי להיום הולדתי מאשתי, התרסק על שורש כף ידי ונעצר בדיוק בשעת האירוע 09:30 בבוקר.

לאחר שהטייס קיבל את הזמן המדויק, תוך 10 דקות קיבלתי שני מספרי טלפון של טייסים אשר השתתפו בהתקפה ההיא.

לא הצלחתי ליצור קשר עם אחד הטייסים ברשימה, אך הטייס השני ששמו עודד מרום שהיה בזמנו מפקד טייסת 101 בחצור, יצר עמי קשר בחצות בלילה.

כעבור זמן מה נפגשנו, ואנו בקשר טוב עד היום.

יעקב הרפז

כתובת: רחוב שרגא רפאלי 20/48 פתח תקווה 4906422

טלפון: 054-7766232

דוא"ל: Yakov.harpaz@gmail.com

שם בת הזוג: יונה

טלפון: 054-9987998

נולדתי בגרמניה, בתאריך 24.01.1947, במנזר סנט-אוטילן דרומית-מערבית למינכן בשם יעקב גולדברג. בעת שרותי הצבאי, עקב נסיעות בתפקיד לחו"ל, נאלצתי להסב את שם משפחתי לשם עברי ובחרתי בשם הרפז, שהוא תרגום מילולי של השם גולדברג.

הייתי הילוד מספר 240 מתוך 425 תינוקות שנולדו במנזר זה, שהוסב לבית יולדות עקב "בום" הלידות אחר השואה וחוסר מקום בבתי היולדות.

הורי, אשר גרו לפני המלחמה בקובנו שבליטא, הוכנסו לגטו קובנה עם פלישת הגרמנים. הם איבדו את רוב בני משפחתם ברציחות שבגטו. ובאקציית הילדים הגדולה, במרץ 1944, נלקחה מהם בת השנתיים וחצי (אשר נולדה בגטו) יחד עם הוריה של אמי לפורט התשיעי ושם נרצחו.

עם חיסול הגטו, הורי נשלחו למחנות עבודה ברכבת משא, יחד עם כל שאר תושבי הגטו שנותרו בחיים והיו כשירים לעבודה. במחנה "שטוטהוף" הורדו הנשים מהרכבת ובהן אמי והרכבת המשיכה עם הגברים למחנה "דכאו".

אמי ושתי אחיותיה שרדו והחזיקו מעמד עד שהצבא האמריקאי שיחרר את המחנה.

אבי, שהבין כבר בתחילת הדרך ש"טוב לא יצא מהנסיעה הזו", קפץ מהרכבת הרבה לפני העצירה ב"שטוטהוף" והתחבא בחווה של משפחה פולנית.

אני בזרועות הורי ינטה וברל גולדברג באוטינג גרמניה

בסיום המלחמה אבי מצא את אמי והם עברו לגור בעיירה "אוטינג", דרומית למינכן, על שפת אגם "אמרזיי".

ביולי 1949 עלינו לארץ ממרסיי באנייה "עצמאות" ושיכנו אותנו במעברת רעננה

באוהל "הודי" עם עוד משפחה אחת. אבי, שהיה בעל מקצוע מעולה, מצא מיד עבודה בפתח תקווה במפעל "מגן צ'טווד" שייצר מרכבי אוטובוסים. לימים הוחלפו הבעלים ולמפעל קוראים עד היום "מרכבים". לאחר עשרה ימים במעברה, אבי שכר צריף קטן בפתח תקווה. היה זה צריף של חדר אחד פלוס מטבח, מקלחת ושירותים בחצר וללא חשמל. בלילות היינו מדליקים עששית, הבישול היה על פתיליה וחימום המים נעשה עם פרימוס.

בגיל חמש וחצי התחלתי את לימודי בבית הספר "פיקא". הורי לא שבעו נחת ממני כיוון שלא הצטיינתי, בלשון המעטה, בלימודים ששעממו אותי. העדפתי לבלות יותר מחוץ לכותלי הכיתה מאשר בתוכה ולהעביר את זמני בהאזנה למשפטים בבית המשפט שהיה קרוב לביה"ס. כמו כן, העדפתי לרכב עם האופניים עם עוד מספר חברים, לבלות במעיינות הירקון או לחדור למחנה הצבאי בכפר סירקין ולעקוב אחרי ההמראות והנחיתות של פרחי ביה"ס לטיס של חיל האוויר. בסוף כיתה ח', היה לי קשה להתקבל ללימודים בתיכון ונאלצתי ללמוד מכאניקה כללית בבית ספר המקצועי "אורט" כפר סבא, שם הסכימו לקבל אותי על תנאי וקבעו לי את הציון 7 כרף תחתון לכל המקצועות על מנת להישאר בביה"ס. למרות שהיו לי חוגים רבים שהלכתי אליהם מיוזמתי כמו כדורגל, גדנ"ע אוויר ותזמורת כלי נשיפה, כך שבכל יום היו לי פעילויות נוספות בנוסף ללימודים, הצלחתי לעמוד בדרישות ביה"ס ולסיים בציונים גבוהים מהרף שהציבו לי...

בונה טיסנים בגדנ"ע אוויר

כדורגל בנוער של מכבי פתח תקווה

עם סיום לימודי ולמרות שעדיין לא הייתי בגיל גיוס, ביקשתי להקדים את הגיוס ובתאריך 05 לאוגוסט 1964 התייצבתי בשערי הבקו"ם. ביום השני בבקו"ם מצאתי את עצמי מוזמן לביתן חיל הים ושם הציעו/שכנעו אותי לעשות מבדקים לקומנדו הימי. את הבחינות עברתי בהצלחה אבל בכל אחת מסדרת הבדיקות צורפתי לנבדקים שלא הכרתי. בתום הבדיקות ביקשו ממני לחתום לחמש שנים ולא הסכמתי כיוון שלא הייתי בטוח שאצליח לסיים את הקורס בהצלחה וגם כיוון שבינתיים

התחברתי עם חבורה של אנשים איכותיים, שעברו סידרת בדיקות להתקבל לשייטת הצוללות, ומהם נדרש לחתום רק לשנה אחת. ביקשתי להצטרף אליהם ואישרו לי אחרי שנדרשתי להשלים עוד מספר בדיקות המיועדות לאנשי צוות צוללת.

קורס צוללן נמשך שנה. קורס ארוך ומפרך ששילב לימודים תיאורטיים רבים וגם פעילות פיזית קשה. בקורס למדנו ימאות, הכרת הצוללת ובשלב הבא התחלקנו למגמות חשמל, מכונה, גילוי נווט וקשר והפעלת נשק צוללות.

בתום הקורס הוצבתי לשרת בצוללת "רהב" שמפקדה היה רס"ן יעקב רענן ז"ל שלימים קיבל את הפיקוד על הצוללת "דקר". השירות היה מעניין וכלל בתוכו הפלגות אימונים, הפלגות לחו"ל לצורך אימון עם צבאות זרים וכן הפלגות מבצעיות מעבר לקוי האויב, בעיקר למטרות מודיעין.

כשהצוללת "רהב" נשלחה למספנה לשיפוצים, עברתי לשרת בצוללת "תנין" ובמהלך השירות נשלחתי לאנגליה לתקופה של חצי שנה כדי ללוות את עבודות השינויים והשיפוצים שביצעו בשתי הצוללות "לוויתן" ו"דקר" שנרכשו מהבריטים. לאחר שחזרתי לארץ נרכשה צוללת שלישית בשם "דולפין".

בתום השרות הציבו אותי בגדוד חרמש 141 בחטיבת השריון 60. עברתי הסבה ללוחם חרמש וכך בכל שנה עשיתי בין-30 ל-60 ימי מילואים בסיני, בעזה וברמת הגולן.

טיולים בחו"ל (איטליה)

על הדקר בזמן השיפוצים

בצוללת מפעיל הגה עומק

משפחה

בתאריך 02 ליולי 1968 נישאתי לבחירת ליבי, יונה לבית גוטמן, ונולדו לנו במהלך השנים ארבעה ילדים:

יונה ואני נישאים
ולצדנו שני זוגות ההורים

גלי (נובמבר 1969) - נשואה לצפי
 רון ולהם 3 ילדים: מאי צוער, בת 25
 - בתה של גלי מנישואים קודמים,
 שהיא סטודנטית לאדריכלות
 וגיא (24) ומאי (21) רון, שהם
 ילדיו של צפי מנישואיו הקודמים
 ואשר סיימו את שירותם הצבאי
 ומטיילים כרגע בעולם.

גלי מאפרת ראשית בסדרות טלוויזיה ועוסקת גם בהדרכה. צפי סא"ל במיל' וכיום
 משמש בתפקידים בכירים בחברות הייטק.

צביקה (יולי 1972) - נשוי לסילביה ולהם 2 בנות
 (מיכל בת ה-9 ותמר בת ה-7).
 בשנה האחרונה עברו לגור בסין מכיוון שסילביה,
 שעבדה כמרצה בטכניון בחיפה, נשלחה לשנתיים
 להרצות בשלוחת הטכניון בסין וצביקה והבנות
 הצטרפו אליה.
 צביקה הינו ד"ר לאקלים העוסק במחקר וממשיך
 לעבוד באוניברסיטת ת"א כאשר את המחקר הוא
 מבצע מסין דרך המחשב.

יניב (מרץ 1977) - נשוי לרתם ולהם בת וכן,
 מעיין בת ה-13 ושחר בן ה-10.
 רתם עובדת כפרילנסרית בפעוטונים ויניב קצין
 משטרה בדרגת רפ"ק ומשמש כיום כמפקד
 ומדריך מחלקה במכללה של המשטרה בבית
 שמש בקורס קצינים.

יפעת (אוקטובר 1980) - נשואה
לאנדריי שירבן ולהם 3 בנות: אמי
בת ה-6, מיה בת ה-3 ואלה בת חצי
שנה. המשפחה מתגוררת בסידיני,
אוסטרליה.

אנדריי ויפעת עצמאיים. יפעת יועצת

בכירה בנושא שיווק באינטרנט ויש לה לקוחות רבים מרחבי הגלובוס. אנדריי שותף
בקרן הון סיכון וגם במספר חברות הזנק.

עבודה

עם שחרורי מהצבא התחלתי לעבוד בתעשייה האווירית במפעל המכאני וכעבור
שנה קיבלתי הצעה מפתה ועברתי לעבוד במפעל המכאני בתדיראן. במימון תדיראן,
יצאתי ללימודי הנדסאי מכונות ועברתי לעבוד במחלקת הנדסה במפעל המכאני.

בשנת 1974, הקימה תדיראן מיזם במסגרת המפעל המכאני לפיתוח מדפסות
למחשבים, מכונות לספירת כסף ומחשב אישי. כל נושא המחשבים האישיים עדיין
לא היה קיים והרעיון היה שהמדפסות והמחשבים האישיים ישמשו משרדי עורכי
דין ומנהלי חשבונות לצורך כתיבת חוזים (כמו "וורד" אבל ברמה מאוד בסיסית)
וביצוע הנהלת חשבונות (כמו "אקסל" ברמה מאוד בסיסית). המוצרים שפותחו
נמכרו לחברות בארץ ובחו"ל, אך לא בכמויות שציפו, ולמנכ"ל תדיראן דאז לא היו
הסבלנות והחזון לראות מה צופן העתיד וכל המיזם נמכר לחברה אמריקאית.

מכירת המיזם חייבה אותי למצוא מקום עבודה חלופי וקיבלתי הצעה לעבוד במפעל
המזגנים והמקררים של תדיראן. באותה העת תדיראן החלה בפיתוח של מקרר
"אפולו". כמו כן, המפעל נערך למעבר לעפולה וצורפתי להיות עוזר מנהל ההקמה
של המפעל בעפולה. עבודה זו הייתה מעניינת מאוד ומאתגרת במיוחד. זו הייתה
תקופה בה למדתי הרבה בנושא ניהול פרויקטים, תכנון קווי ייצור ולוגיסטיקה, אפיון
מכונות ייעודיות וגם על מערכות קירור ומבנה המזגן והמקרר.

עם תום העבודה בעפולה, כאשר המפעל סיים את ההרצה, קיבלתי פנייה ממחלקה חדשה שהקימו בתדיראן, שהייתה סודית ביותר באותם הימים - המחלקה לפיתוח מזל"טים. שובצתי לצוות שפיתח את "מטעד" (מטען ייעודי) התצפית. "מטעד" תצפית זו מערכת שיודעת להסתובב 360 מעלות ברצף בציר אחד ובציר השני לנוע מ-0 עד 90 מעלות. שני צירים אלו מיוצבים בעזרת ג'ירו ומערכת בקרה וכך מתקבלת תמונה יציבה ונטולת השפעות חיצוניות כמו רעידות של המטוס עליו מורכבת מצלמת הטלוויזיה. באותם ימים פותח ה"מטעד" רק למשימות תצפית ביום.

תדיראן הייתה הראשונה בעולם שפיתחה מזל"ט (מטוס זעיר ללא טייס)!!! חיל המודיעין של צה"ל היה הראשון להבין את הפוטנציאל של המזל"ט ורכש שתי מערכות. לעומת זאת, נכון לאותו הזמן חיל האוויר והתעשייה האווירית לא גילו עניין בנושא המזל"טים.

טיסות ניסוי של מזל"ט "פיוניר" שנמכר לצי האמריקאי.
בתחתית המזל"ט מורכב "מטעד" התצפית (כדור שחור)

המזל"ט המבצעי הראשון בעולם
מתוצרת תדיראן
(נקרא "מסטיף")

תרומת המזל"טים לקבלת תמונות מודיעין מהשטח בזמן אמת במלחמת "שלום הגליל" הייתה מכרעת וגרמה להתעניינות רבה של האמריקאים בנושא. הם רכשו שתי מערכות ממשרד הביטחון לצורך בחינת הנושא ובתום סדרת הבדיקות הם יצאו במרכז גדול לאספקת 11 מערכות. התעשייה האווירית גם נכנסה לנושא המזל"טים וכדי למנוע תחרות בין שתי החברות על המכרז, תדיראן והתעשייה האווירית הקימו חברה משותפת בשם "מזל"ט". במכרז זכתה חברת "מזל"ט" שהתחרתה מול מספר

חברות אמריקאיות שגם פיתחו מזל"טים בכדי לזכות במכרז הגדול של הצי האמריקאי. כמנהל פרויקט מערכות התצפית של המזל"ט, ליוויתי את ביצוע הפרויקט בארץ ובארה"ב לאחר הזכייה במכרז. המערכות שנמכרו לצי היו מצוידות בשני "מטעדים": "מטעד" למשימות יום ו"מטעד" למשימות לילה. מערכות אלו השתתפו במלחמת המפרץ הראשונה ומאז כל נושא המזל"טים קיבל תנופה אדירה והרבה מאוד חברות נכנסו לפיתוח מערכות מזל"טים ומאוחר יותר למל"טים (מטוס ללא טייס). היום הם נקראים כטב"מים (כלי טיס בלתי מאוישים).

חברת תדיראן, שנקלעה לקשיים כספיים, מכרה את חלקה בחברת מזל"ט לתעשייה האווירית ונאלצתי לעבור לתפקיד אחר בחברה.

באותן השנים, חברת אלביט מערכות נכנסה לתחום המזל"טים ופיתחה מערכות מתחרות לאלו של התעשייה האווירית. לצורך כך רכשה אלביט מערכות את חברת אל אופ ברחובות שעסקה בפיתוח וייצור מערכות אלקטרואופטיות. חברת אל אופ קלטה את רוב הצוות ההנדסי של תדיראן שעסק בפיתוח "מטעדים" למזל"טים, לכלי טיס מאוישים ולספינות.

באלביט מערכות הוצע לי תפקיד של מנהל פרויקט "מטעדים" ובמסגרת התפקיד עבדתי מול לקוחות ברחבי הגלובוס שרכשו "מטעדים" שהותקנו במזל"טים, מסוקים ובמטוסים מסוגים שונים. זו הייתה תקופה מאוד מעניינת הן מהבחינה המקצועית והן מבחינת הפגישות האישיות עם אנשי צוות מחילות אוויר שונים. בתפקיד זה המשכתי עד למועד פרישתי לגמלאות.

שדרוג מסוקי מי 24 של ח"א סרילנקה עם מערכת בקרת אש ותצפית של אלביט מערכות

במשרד שלי באלביט מערכות

עיסוקי כגמלאי

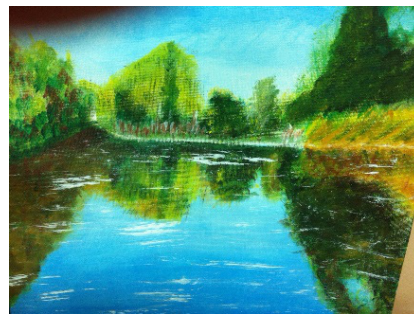
מאז יציאתי לגמלאות נרשמתי למספר חוגים בבית הלוחם (ציור, פיסול בקרמיקה ופיסול באבן רכה). כמו כן, אני מגיע לפחות 3 פעמים בשבוע לחדר הכושר. מדי פעם אני מגיע לשמוע הרצאה מעניינת במועדון "גיל הזהב" או בשבת באולם הגדול.

פסל אבן מעשה ידי

ציורים פרי מכחולי

הוצאתי רישיון "סקיפר" לסירות מפרש ומנועיות עד לאורך 24 מטר ונכנסתי כשותף ליאכטה שעוגנת דרך קבע במרינה בהרצלייה. לפחות פעמיים בשבוע אני יוצא עם חברים לשיט של שלוש, ארבע שעות ובין פעם לפעמיים בשנה מפליגים לחו"ל: טורקיה, קפריסין וכו' (ומדי פעם משתתפים בתחרויות שיט ואפילו מנצחים).

בערבים, בין פעם לפעמיים בשבוע, אני יוצא לרכיבת שטח עם חברים.

משיט את היאכטה

רוכב בשטח

מלחמות

ערב מלחמת יום כיפור

בסוף חודש אוגוסט 1973 גויס הגדוד שלנו (גדוד חרמ"ש 141) לתעסוקה מבצעית בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, ממעוז "בודפשט" בצפון (נושק לים התיכון) ועד מעוז "מצמד" (נושק לאגם המר).

בכל 30 ימי המילואים היינו עדים לזרימת כוחות מצריים לעבר התעלה עם אמצעי צליחה. כמו כן, יכולנו לראות את אימוני הצליחה שלהם על מודל שהם בנו על האי "אל בלאח" שליד איסמעיליה, כשהם פורצים בעזרת זרנוקי מים את המכשול הקרקעי שהיה זהה למכשול שצה"ל בנה לאורך התעלה.

כשבוע לפני השחרור הציבו אותי עם כיתת לוחמים לאבטח חולית מודיעין שהתמקמה במעוז "לקקן" שלא היה מאויש. החוליה בפיקודו של ראש מדור מצרים, רס"ן יוסי בומרגי, מנתה גם סגן וסמל מחיל המודיעין והם ביצעו תצפית ארוכת טווח בעזרת מערכת תב"מ (היו אז לצבא שתי מערכות כאלה אחת בפיקוד צפון ואחת בפיקוד דרום). על מסך הטלוויזיה יכולנו לראות את הצבא המצרי שערך מעבר לאגם הגדול במבואות פאיד ולמרגלות הר "ג'ניפה". מהתמונה שראיתי על מסך הטלוויזיה, בנוסף לאמצעי הצליחה הרבים שראיתי ממעוז "מצמד", הבנתי שהצבא המצרי נערך למלחמה. את דעתי על מה שקורה אמרתי למפקד חולית המודיעין והוא צחק ואמר שהם יודעים שזה תרגיל. גם כשהקצין שלו הציע לדווח לראש אמ"ן פיקוד דרום, סא"ל גדליה, על מה שרואים, הוא אמר לו שאני מדבר שטויות אבל הוא שמכיר ויודע מה קורה יעשה צחוק מעצמו ברגע שהוא ידווח לגדליה.

השתחררנו בערב ראש השנה והוחלפנו ע"י החטיבה הירושלמית. בדרך הביתה, עצרנו (המפקדים) במפקדת החטיבה שהייתה אחראית על הגזרה לשיחת סיכום עם מפקד חטיבה 14, סגן אלוף אמנון רשף. על הקירות בחדרו היו תלויות מפות של הגזרה וכל הצד המערבי (הצד המצרי) של התעלה היה צבוע באדום (כוחות מצריים) ואילו בכל הצד המזרחי (חצי האי סיני) היו מעט מאוד כתמים בצבע כחול (כוחותינו). פניתי למח"ט ואמרתי לו שלפי מה שראיתי בתב"מ ולפי מה שראיתי

מולנו ממעוז "מצמד", אני בטוח שהם נערכים למלחמה בימים הקרובים וחברי שהיו במעוזים האחרים חיזקו את דברי וגם סיפרו לו על אימוני הצליחה באי "אל באלח". אמנון הרגיע אותנו שאין לנו מה לדאוג ואין כל חשש למלחמה, המצרים עדיין לא מסוגלים לפתוח במלחמה והם לא יעזו לצלוח את התעלה. יש לנו מודיעין מצוין שיודע את כל מה שקורה אצל המצרים וגם חיל אוויר מצוין, כך שאין לנו מה לדאוג ושניסע הביתה בשלום ואיחל לנו חג שמח.

מלחמת יום כיפור

במוצאי שבת, 6 באוקטובר, קיבלתי צו גיוס ומנקודת האיסוף נסענו למחנה רפיח, שם הגעתי לימ"ח של גדוד חרמ"ש 141 בפיקודו של חיים רוזנבלט וסגנו דני דרורי. גדוד 141 היה אחד משלושת הגדודים של חטיבה 204 בפיקודו של מח"ט 204 - צבי רם סמח"ט 204 - דוד רון (סולימני), מג"ד הטנקים גדוד 19: חיים עדיני מג"ד חרמ"ש גדוד 86: נחום ברוכי מג"ד חרמ"ש גדוד 141: חיים רוזנבלט (לאחר המלחמה חטיבה 204 חזרה לשאת את מספרה המקורי, חטיבה - 60).

בימ"ח הברדק היה גדול והיה חוסר בציוד ובתחמושת. לאחר שסיימנו להצטייד ול"התחמש", התחלנו לנוע על הזחלים לכוון התעלה. אור ליום ראשון בבוקר הגענו לבלוזה ושם עצרנו. את היומיים הבאים העברנו בחניון יום ללא מעש עד יום ג' בערב.

בערב יום ג', 9 לאוקטובר, הורו לנו לרדת לכוון ציר "מכפלת" ולעצור בצומת המובילה ל"ציר זגוגית". הפלוגה פוצלה לשניים: כוח אחד, בפיקודו של המ"פ יוסי מירון, התמקם על ציר זגוגית בחצי הדרך מבלוזה לתעלה, ואילו הכוח השני, בפיקודם של הסמג"ד דני דרורי והסמ"פ אבנר בן אליעזר, נשאר על ציר מכפלת. הכוח כלל שלוש מחלקות: מחלקה אחת בפיקודו של המ"מ אורן טמיר, מחלקה שנייה של ביה"ס לחרמש ומחלקה שלישית בפיקוד של הסמ"פ אבנר. באותו היום נפתחה הדרך למעוז "בודפשט" שהייתה חסומה במשך שלושה ימים ע"י פלוגת קומנדו מצרי שהתמקמה על הציר במחפורות ומצוידת בטיילי סגר, רובי צלפים, מקלעונים ו-אר.פי.ג'.

תפקידנו היה לשמור את הציר פתוח למעוז שעד אותו היום היה מאויש באנשי מילואים מהחטיבה הירושלמית בפיקודו של מוטי אשכנזי. עם פתיחת הציר החליפו את אנשי המילואים חיילים סדירים מנחל מוצנח. שתי מחלקות נשארו בכוננות על ציר מכפלת ואילו המחלקה שלישית פיטרלה לאורך הציר עד למבואות הכניסה למוצב בודפשט. כך במשך חמישה ימים, כשבכל יום מחליפים בין המחלקות.

ביום שבת ה-13 לאוקטובר בשעות הצהריים התנדבתי להביא תחמושת, דלק ומזון למעוז "בודפשט" כאשר המשימה נראתה לי פשוטה. עם יציאתי לדרך, מכיוון ציר "מכפלת" לכיוון המעוז, תצפיתנים מצרים מפורט פואד זיהו אותי והחלה הפגזה על הציר שמוביל למעוז והפגזים נפלו משמאלי, מימיני, מקדימה ואחורה וליוו אותי לאורך כל ששת הקילומטרים למעוז.

אור ליום שני, 15 לאוקטובר, בערך בשעה 05:00 בבוקר, הודיע מפקד מוצב בודפשט שהוא נתון במתקפה מצרית ומבקש תגבורת. דני דרורי הסמג"ד הורה למ"מ המחלקה של ביה"ס לחרמ"ש, שפיטרלה באותו הזמן על הציר, לנוע לכוון המוצב ולאבטח את עורפו. המחלקה של ביה"ס לחרמ"ש נעה במהירות לכוון המעוז "בודפשט". לאחר מספר דקות שמענו את המ"מ של ביה"ס לחרמ"ש צועק בקשר "נתקלנו ויש לנו נפגעים וגם אני פצוע". הסמג"ד דני דרורי שהיה באותו הזמן יחד איתנו בזחל"ם של אבנר נתן לנו הוראה לצאת מיד לעזור למחלקת ביה"ס לחרמ"ש בדרך לשם הצטרפה אלינו המחלקה של אורן המ"מ.

חברנו אל הכוח של מחלקת ביה"ס לחרמ"ש וגילינו שלא ניתן לעבור לכוון המעוז כיוון שהמצרים הניחו מוקשים (גלויים) על הכביש. ירדנו ימינה לצד הכביש (הצד של הים) לתוך החולות ושם הזחל"ם בקושי זז. חטפנו אש מהצלפים ומעלינו עברו טילי "סגר" שהמצרים שיגרו לעבר כוחות נוספים שהגיעו לסייע.

הכוחות הראשונים שנשלחו לסייע היו של פלוגה כ' מגדוד 141, בפיקודו של עמירם דינוביץ, וחלקם הצליחו לחצות לכוון המעוז "בודפשט". כיוון שהם לא זיהו את הקומנדו המצרי, הם דהרו על הכביש. למזלם, כל המחלקה למעט זחל"ם אחד, לא עלו על המוקשים שהמצרים הניחו על הכביש.

בשלב זה הבלגן נעשה גדול ודני פקד על אבנר הסמ"פ לרדת מהזחל"ם ולארגן את הכוחות. דני הסמג"ד הפסיק לתפקד וירד מהזחל"ם ללא תוחלת. נשארנו לבד בזחל"ם ללא מפקדים נטלתי את הפיקוד, מהרגע הראשון שירדנו לשולי הכביש גיליתי את העמדות של המצרים ולמרות שהצבעתי לדני הסמג"ד על מיקומם הוא לא הצליח לראות אותם.

מרגע שלקחתי את הפיקוד הוריתי למקלען לכוון את מקלע ה-0.5 לכוון שאני מצביע עליו. הבנתי שהוא לא מצליח לזהות אותם ולקחתי ממנו את המקלע ויריתי לעבר הקומנדו המצרי. עקב הטווח הקצר, כחמישים מטר, היה קל לזהות את הפגיעות וכך מהשעה חמש בבוקר עד לערך השעה עשר ניהלתי קרב פנים אל פנים עם הקומנדו המצרי.

בערך בשעה 10 התחילו להגיע ראשוני הכוחות של פלוגה ל' מחטיבה אחת עשרה. חלק מהם עלו על המוקשים שהיו מונחים על הכביש, וביניהם משה לוי שלימים קיבל את אות הגבורה (שמקוממת אותי עד היום על כך שהאות ניתן על יחצ"נות ולא על מעשה גבורה). משה לוי נזרק לצד השני של הכביש (לצד הביצות) ויחד אתו עפו מהזחל"ם 2 חיילים שהיו מונחים על הכביש פצועים. בראשי נגמלה החלטה לחלץ אותם, אבל עד שהגבתי הדלק שנזל מהזחל"ם שלהם על הכביש נדלק והם נשרפו.

בשלב זה, כשפלוגה ל' הגיעה ונכנסה בין קנה המקלע שלי לכוח המצרי, היה לי קשה לתפעל את המקלע ובעודי מנסה לכוון לאחת מהשוחות של הקומנדו המצרי חטפתי מכה חזקה והסתבר לי שהמקלע שלי נפגע מכדור שירו המצרים והוא יצא מכלל פעולה. כמו כן, הבחנתי בכתמי דם על המכנסיים שלי באזור המפשעה. הבנתי שנפגעתי מרסיסים ואין עוד יכולת להישאר עם הזחל"ם בשטח ולסכן את יתר אנשי הצוות. הוריתי לנהג לנסוע לכוון מספר פצועים ששכבו בשטח. אספתי אותם, וביניהם היה חבר בית הלוחם אורי דוטש שפגשתי במקרה רק לפני כשנה בבית הלוחם. אורי היה בזחל"ם של פלוגה כ' שעלו הראשונים על המוקש. אורי נפגע מכדור בידו השמאלית והשעון שלו נתקע על השעה 10.00.

נסעתי לכוון התאג"ד. השעה הייתה 10.30 כשפרקתי את הפצועים. זיהיתי שהזחל"ם שעומד בצד, לא רחוק מהתאג"ד, הוא הזחל"ם של חבר'ה מהמחלקה שלי. נסעתי אליהם ואז נודע לי שחברי הטוב, גם במחלקה וגם בחיים האזרחיים, סמל רמי כהן נהרג והם הביאו אותו לתאג"ד.

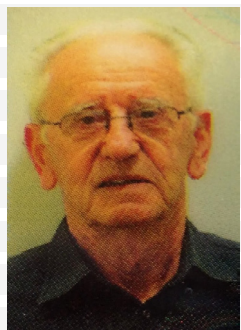
המשכתי לנוע לכוון בלוצה, ואז כשחלפתי קרוב לזחל"ם הפיקוד של המח"ט צבי רם, שמעתי בקשר שהמצרים הרימו ידיים וראיתי נגמ"ש עם כתבים מהערוץ הראשון שיצאו לסקר את הרמת הידיים והכניעה של הקומנדו המצרי.

עצרתי למנוחה בכניסה לציר זגוגית (משם יצאנו בבוקר) וחיכיתי לשאר הכוחות תוך המתנה לחזרתם של הסמ"פ אבנר והמ"מ אורן. כאשר שאר הכוח חבר אלי נודע לי שאבנר נהרג ואורן פצוע קשה. יצרתי קשר עם המ"פ יוסי מרון והודעתי לו שאין מפקדים בשטח ואנחנו ממתינים להוראות. יוסי הורה להמשיך למחנה בלוצה ולהמתין לו שם. מאוחר יותר הגיע גם הכוח בפיקודו של המ"פ יוסי מירון לבלוצה.

בקרב הזה עם הקומנדו המצרי אור ליום ה-15 לאוקטובר על ציר הפלסטיק בדרך למוצב "בודפשט" נפלו למעלה מ-30 חיילים מיחידות שונות ולמעלה מ-70 פצועים. מהפלוגה שלנו נפלו:

- אבנר בן אליעזר - סמ"פ
 - אורן טמיר - מ"מ (היה בשלבי החלמה מפציעתו ונפטר מזיהום/חיידק אלים בבית החולים בילינסון)
 - רמי (רם) כהן - סמל מחלקה - קיבל את עיטור העוז
 - יעקב מלכה - לוחם
- יהי זכרם ברוך.

שלום הררי

כתובת: משה ארם 4 תל אביב

טלפון : 052-3563229

שם בת הזוג: חסי

טלפון: 052-4565006

הקדמה

הדפים הבאים מיועדים למשפחת הררי (הוכבייזר) בעיקר מיועדים עבור הבנים, בנות, נכדים, נכדות, נינים ונינות שיבואו בעתיד הלא רחוק בתקווה שהכתב יישאר גם לדורות הבאים וימשיך להיכתב.

כן מיועד חלק מן הכתב לחוברת אשר תיכתב על ידי חברי תנועת הנוער השומר הצעיר אשר יצאו משלוש ערים בצ'כוסלובקיה, בילו שנים ביחד, מי פחות ומי יותר והתפזרו במשך הזמן בכל חלקי הארץ.

המשפחה

אני מתחיל מסבא מאיר, אבי אבינו אברהם מרדכי הוכהיזר, אשר לצערי אינו זכור לי, כי נפטר בהיותי ילד קטן, אך סבא מאיר מתואר על ידי אחי ישראל כדמות תמירה בעל הדרת זקן שיבה משענת על מקל. סבא בתחילת שנות ה-30, אז יהודי בגיל 70 נוהג היה לשנן לילדם את המודה אני כל בוקר, וכפי שסופר לי גם אני זכיתי בעזרת סבא מאיר לומר במשך כמה שנים מודה אני כל בוקר.

כן זכור סבא מאיר כאיש שעזר מידי פעם בחנות ההורים, אך עקב מחלה קשה בקיבה אשר גרמה לחולשה כללית נבצר ממנו לעבוד שעות רבות, כן זכור שהאיש ניזון בעיקר מתפוחי עץ אפויים או מבושלים. כן זכור סבא לאחי בתפילתו מידי בוקר בבית כשכוחותיו כבר אזלו ולא יכול היה להתפלל במניין. סבא נפטר בגיל 72 ואז נדמה היה שהיה איש זקן מופלג. בבית העלמין נטמן 3 שורות לפני קברי הרבנים, דבר אשר סימל בתקופה ההיא כבוד רב שרחשה לו הקהילה היהודית, אשר מנתה למעלה מעשרת אלפים איש, קרוב ל- 20% מתושבי העיר וסביבתה.

בימי הזיכרון לסבא התקבצו ליד קברו שני אחיו ואחותו של אבינו יעקב אברהם מרדכי, למה שנקרא בזמנו קבר אבות. לאבא היו שני אחים, (יז'י באצ'י) יוסף שהיה

הבכור וחלקו לו כבוד רב, דוד יוסף הוליד שבעה ילדים, חמש בנות ושני בנים, שתי הבנות עזבו את סלובקיה בשנות ה-30 המאוחרות, רגינה עלתה ארצה ורוזי היגרה לארצות הברית. יתר כל בני המשפחה הושמדו על ידי הצורר.

משפחת הדוד גרו בעיירה בשם "ליפיאן" במערב סלובקיה, הדוד עסק בפחחות בציפוי גגות מפח מגולוון, והיו במצב כלכלי (לפי המושגים של אז) טוב. היו לו כבר בשנות ה-30 שני בנים מבוגרים שעזרו בבית המלאכה, כנראה שעזרה זו מהבית היה הגורם העיקרי למצב הכלכלי הטוב שבין האחים.

שמו של הדוד השני היה וולף ולו שתי בנות ובן. לדוד וולף לא היה עיסוק קבוע ומצבו הכלכלי לא היה שפיר. זכור לי שמידי מפעם הוריי עזרו להם מבחינה כלכלית.

הבת הבכורה חזרה ממחנות הריכוז במצב בריאותי טוב, אך לצערנו נפטרה כעבור שנה. אין ספק כי 4 שנות מחנה עשו את שלהם והיו הגורם למותה בגיל צעיר מאד כבת 20-22 הייתה במותה, יתר בני המשפחה לא חזרו וגורלם לא נודע.

אחותו של אבא הייתה נשואה, אך לא הולידה ילדים, גרו בקרבת עירנו במרחק של כחצי שעה ברכבת, בכפר קטן ושמו "נאג'אידה" (אידה הגדולה). כילד קטן ביקרתי בכפר פעם או פעמיים ומאד נהניתי מהאווירה. בכפר היו בין 20-30 משפחות יהודיות וזכור לי עד היום בית הכנסת היפה שהיה להם. לצערי גם הם לא חזרו וגורלם לא נודע.

סבתא אסתר, האם של אימא הייתה אישה נמוכת קומה ואימנו הייתה בת יחידה, הרבה לא ידוע לנו מלבד שסבא מצד אימא נסע לברזיל לחפש פרנסה וגורלו לא נודע.

סבתא הייתה תקופה מסוימת בארה"ב אך כנראה שלא מצאה מקומה וחזרה אלינו, סבתא נפטרה בגיל 63 בשנות ה-30 המוקדמות.

ביתנו היה בית פרטי שחולק למעשה לשתי דירות ובית מלאכה, דירה אחת בת שני חדרים רצופים ומטבח, דירה שנייה בת חדר אחד ומטבח, כן היה במבנה חדר אחד בנפרד בלי חלונות, כנראה נבנה בזמנו כמחסן אשר הפך במשך הזמן לחדר של האחים המבוגרים ובגיל מסוים גם אני זכיתי בו לחצי מיטה.

בבית היו שני מרתפים, מרתף אחד שימש כמגורים של הפועלים והאחים המבוגרים, המרתף היה גדול כי זכור לי שהיו שם לפחות 8 מיטות. בקיץ היה תענוג לשהות במקום כי היה קריר, המרתף השני היה פחות אלגנטי ושימש כמחסן לעצים, לפחם תפוחי אדמה וכן למקום מגורים של שני קשישים אשר עבדו כפועלים שחורים אצלנו. אחד מהם שמו היה סקל באצ"י (הדוד עם הזקן) למרות שלא היה לו זקן. האיש היה מאד אהוב עלינו, ושימש לנו כסבא. כדאי לציין שהם היו נוצרים וגם חלק מהפועלים היו נוצרים ושררה בינינו ממש אחווה וידידות עם כבוד הדדי בלתי רגיל. מילדותי זכורים לי עוד יהודים ונוצרים קשישים שבאו בחודשי החורף הקשים באירופה לחמם את עצמותיהם במאפיה שלנו. יותר מכל זכור לי גוי נמוך קומה שהיה מטאטא הרחובות, איש עני הגון ונחמד, אימי תמיד דאגה לתת לו צידה לדרך וגם כמה סוכריות שיוכל להביא לילדיו, וכשלא היו בבית סוכריות לקח חופן סוכר בשקית, היום אני מבין שהם היו כל כך עניים שאפילו סוכר לא היה בבית.

המאפיה

אבי היה אופה במקצועו, והחל את הקריירה שלו כפועל מאפיה אצל בעל מאפיה בשם רוסניאק, אבא הגיע מפולין לעיר "קושיצה" אז תחת שלטון אוסטרי/הונגרי בתחילת המאה נולך העיר "דוברוציס" הגיע כנראה עם סבי ואני מניח שהיה כבר נשוי, כי גם אמי יוצאת פולין.

הבת הראשונה, אחותנו לנקה ז"ל נולדה ב-1910, אבא שירת כחייל במלחמת העולם הראשונה במשך 4 שנים וכנראה שגם חופשות רבות לא היו כי אחותנו השנייה רוז' נולדה רק ב-1918. ב-1919 נולדה הבת השלישית, סבא דויטש כשרוחו הייתה טובה עליו הבטיח לאבא שידביק לילדה מלפפון אך אבי השיב לו בחמישה בנים אחד אחרי השני, כשבמניין הכולל אני השביעי.

כאמור אחרי הבת השלישית נולדו ישראל, טיבי ושונדי (שייע) שייע נולד ב-1925 היה האח הגדול ממני ולצערנו הגדול היחיד מהאחים והאחיות שלא חזר, בהמשך ארחיב עליו הסיפור.

לאחר שנולדתי במזל טוב ב-28-7-15 נולד האחרון והחביב בשם שלמה, וכינויו אורי (מהשיר אורי כדורי הוא ילד נחמד) נדבק לו עד היום הזה.

כעבור שנים מספר החליט אבי שכדאי להיות עצמאי, ואז כנראה רכש את ביתנו שתיארתי קודם שבו הייתה גם מאפיה קטנה בעלת תנור אחד, אשר במשך הזמן התרחב והפך למאפיה בעלת שלושה תנורים שבמושגים ההם הייתה מאפיה גדולה שהעסיקה בימים הטובים מלבד את אבא ושלושת האחים המבוגרים, ממני עוד 5-6 פועלים.

אני חושב שבגיל 6 (מקסימום 7) התחלתי לעזור "בפרנסת" משפחתי כשתפקידי הראשון היה ב-6:30 בבוקר לחלק לחמניות ל-3 מקומות הקרובים ביותר לביתנו, שניים מהם היו בעלי מכולת והשלישי בית מרזח, שלושתם היו במרחק של 100-150 מטר מהבית. זכור לי היטב שעשיתי את מלאכתי באהבה ובגאווה רבה, אך החוויה הגדולה הגיעה אלי בגיל 9 (אולי 10) כשאחי טיבי או ישראל הרשו לי ביום שישי בבוקר לעמוד על יד מכונת הלחמניות, אומנם בהשגחה שלהם אך בביצוע שלי.

בהמשך בגיל 12-13 כבר עבדתי (מכרתי) גם בחנות והייתה לי הזכות למכור ולעסוק ממש בכסף, עבודה זו השתלמה ביותר והיום מותר לגלות שמדי פעם איזה שילינג או עשר אגורות הגיעו לכיסי בדרכים שונות.

אמי הייתה אישה נפלאה, אין לי ספק שמגיע לה להימנות עם ל"ו הצדיקים, זכורים לי היטב הימים בהם הכניסה לי לתיק 7-8 לחמניות עם פתק למי מילדי העניים לחלק בבית הספר. זכורים לי גם הימים בהם חילקה בימי שישי ובערבי חג חלות לעניי העיר שידם לא הייתה בהישג קניית חלה לשבת, כאן המום לציין שעד תחילת שנות ה-40 כששלושת האחים התחילו לעבוד במאפיה גם מצבינו הכלכלי לא היה מי יודע מה, אמנם לחם לא חסר בבית אך הרבה יותר מזה לא היה

אין לשכוח שבבית היו רוב הזמן 8 ילדים וזה לא היה קל, אך יחד עם זאת מתוך הזיכרון כילד קטן בן 8-9 זכורים לי הוויכוחים בין אבי לאימי על המתנות שהיא נהגה לחלק לעניי העיר.

לא פחות זכורים לי השבחים של השכנים על חלקה של אימא בעזרה לזולת, אימי הייתה אישה אינטליגנטית יחסית ושלטה יפה מאד בשפות המקומיות, אידיש, הונגרית, סלובקית בנוסף לכך שלטה בגרמנית וזכורים לי המכתבים שהתכתבה בשפה הגרמנית עם ארצות החוץ.

הורי היו אנשים דתיים מאד עד כדי כך שאימי בישלה אוכל נפרד לאבי כי הקפידה הקפדה מוחלטת הנקראת כיום גלאט כושר.

אבי גידל זקן ואני מילדותי זוכרו עם הדר זקן לבן, בבית הכנסת ישב במקום המכובד ביותר, כמובן בצד המזרח הקפיד יום יום ללכת למניין, חוויה גדולה הייתה בילדותי סדר הפסח החגים והשבתות לרבות הליכה לבית הכנסת וכל ההמולה מסביבו.

בערב יום כיפור לפני ההליכה לבית הכנסת אבא בירך את כל הילדים ואני זוכר היטב איך עמדנו לפי התור להיכנס ולקבל הברכה. זכור לי יום הכיפור הראשון אם אינני טועה ב-1942 בו ישראל כבר לא היה בבית, כי רישיון המאפיה נלקח מאיתנו ונאלץ לחפש פרנסה מחוץ לעיר ובהמשך עזבו גם האחיות, הצער על פני אבא ואימא לא ישכחו לעולם.

ב-1942 סיימתי 8 כיתות עממי, הייתי תלמיד לגמרי לא רע, אך עקב הנסיבות נאלצתי גם אני לצאת לעבודה. מצאתי עבודה בבית חרושת לארגזים ומזוודות ולומר את האמת נהייתי מהעבודה לא פחות מאשר מהלימודים, ואולי קצת יותר

אושביץ

ב- 21 במרץ 1944, כבשו הגרמנים למעשה את כל הונגריה. (האזור שלנו עבר מסלובקיה ב-1938 לשלטון הונגרי) ותוך חודש החלו התלאות האמיתיות. הוקם גטו, כל יהודי העיר והסביבה הועברו למקום מרוכז אשר שימש בעבר כבית חרושת ללבנים ובהמשך גם יהודי הסביבה הועברו ל"בית חרושת".

4 ביוני 1944 הוסענו לאושביץ הם הפרידו בין אחיותי הורי ובין שלושת האחים שנשארו ביחד, אורי שייע ואנוכי שהיינו יחד במחנה עבודה בשם "אווילה" בגרמניה המזרחית עד מחצית יולי, ושוב הופרדנו, אורי ואני הועברנו למחנה בשם "דכנהו" והאח הבוגר שייע נשאר במחנה. מאותו יום לא ראינו ולמעשה לא ידוע עד היום מה היה בגורלו.

עברתי ביחד את כל המחנות עם אורי ושוחררנו על ידי הרוסים ב- 9 במאי 1945. למחרת חליתי בטיפוס ושכנעתי את אורי להתחיל לחזור "הביתה" כמובן בלי לדעת מה גורל יתר בני המשפחה.

נחזור קצת אחורה, סוף מאי 1944 רוב יהודי העיר רוכזו בבית חרושת ללבנים, משפחתי גרה ברחוב שנקבע כגטו לכן היינו בין האחרונים שהועברו לבית-החרושת.

מזג אוויר אביבי ויהודי העיר צועדים קשישים, נשים ילדים וטף מהגיטו לביח"ר, היינו כאלפיים שלושת אלפים איש, (יהודי העיר והסביבה מנו כ-14 אלף איש ולמעלה ממחציתם הועבר לאושוויץ) החברים של אתמול, ידידי המשפחה עומדים מנגד ומסתכלים עצובים איך אנחנו צועדים, יודעים את התחנה הראשונה, אך לא ההמשך שהוא נעלם גדול, אינני זוכר שהייתה שמירה עלינו, רק הובילו אותנו. שוכננו במין צריפים ארוכים מיטה ליד מיטה, משפחה ליד משפחה, ללא כל פרטיות. בוקר אחד אבי קיבל מכה, לא זוכר ממי, אך זכור לי כמה זה פגע מי כילד/נער שמכים את אביו מבלי יכולת להושיע.

4 ביוני 1944 הובלנו שוב, אך הפעם לתחנת הרכבת. הועמסנו בקרונות של בהמות, 50 איש בקרון, לא היה מקום ישיבה לאיש או עמידה. 3-4 ימים נסענו, נסיעה קשה מאד. עשינו את צרכינו בנוכחות כולם בדליים, מחזה איום, היו כאלו שהצליחו להתאפק 4 ימים. הרכבת נעצרה, ולא כמו בעצירות קודמות, שמענו צעקות (ארוס) החוצה, והשלט הענק עדיין לפני העיניים שלי - העבודה משחררת.

הועמדנו במין מסדר והתחלנו לצעוד, כאן הסיפור ידוע לכולם, ד"ר מנגלה וההפרדה מי לחיים ומי למוות מייד. הוריי לצד אחד ושלושה אחים והאחיות לצד שני. הפרדה נוספת בין האחים והאחיות בא בהמשך. הורי נרצחו באותו יום, דבר שנודע לי רק כעבור מספר חודשים. האחיות הועברו למחנות עבודה.

אין הורים, אין אחיות, שלושה אחים בני 14, בן 16 ואח מבוגר בן 19. הועברנו למחנה עבודה, הסך הכל במחנה בשלב זה ניתן לסבילה, עד הגיע ב- 15 ביולי, יום הולדתי ה- 16 מסדר בוקר כרגיל, אך פתאום קוראים בשמות. בין השמות אחי הצעיר ואנוכי, השם של האח המבוגר לא מופיע.

רק השטן יכול היה להמציא הפרדה זו. רוחנו נפלה ועינינו חשכו, כך אין רע בלי טוב. מגיעים למחנה ששמו "דכנהאו". במסדר הראשון אני שומע צעקה, הוכהיזר,

והצועק הוא ה"מלאך" אקרמן, בחור צעיר שעבד אצלנו כנער במאפיה והוחזק על ידי הורנו כבן נוסף (אגב היו עוד כאלו). לזכותו של איש זה לפחות 50 אחוז שנשארנו בחיים. כבר באותו ערב החלנו לקבל מנות אוכל נוספות אשר החזיקו אותנו במצב גופני מתקבל על הדעת.

אקרמן זה היה אחראי על ניקיון כל השירותים, ובזכות זה היה אחד מיוצאי הדופן במחנה.

אוקטובר 1944, הסיפורים החלו להגיע על גורל יקירינו, אך כל כך לא האמנו ואולי לא תפסנו, ערב אחד במסדר, עובר קצין ומתחיל להפריד בין הצעירים (ילדים) ובין האחרים. אורי, אחי הצעיר, ביחד עם עוד כמה עשרות צעירים, הוצאו מן המסדר, ומי מופיע עם לא אקרמן ורומז לאורי לחזור אלי, ואמנם אורי עושה זאת. אין צורך לכתוב שאיש מאלו שהועברו, לא חזר. בכתובת זיכרונות אלו כולי צמרמורת למרות שעברו כבר 75 שנה.

1 במאי 1945, יום ההולדת של אורי, מגיע אלי חברי הטוב ג'קי שעבד בסנדלרייה, ובסודי סודות מביא לי גוש שהתברר מיד שמדובר בזהב. (כדאי לציין שבתקופה זו הרעב היה נוראי והפיל מאות קורבנות מידי יום). באמצעות ה"מלאך" מכרנו את הזהב, תמורת 10 ככרות לחם לטבח הראשי של המחנה. את הלחם קיבלנו ביום הראשון שתי כיכרות וביתר הימים כיכר אחת. אי אפשר לתאר במילים תוספת זו שהתחלקה בין שלשתינו.

למרות שמצבו של אקרמן כבר לא היה כל כך טוב, לא הסכים בשום אופן לקבל חלק מהעסקה.

הטבח נשאר חייב לי עד היום כיכר לחם אחת, כי כשהגיע ה-9 במאי, מתעוררים ברעש גדול, אין שומרים, המחנה פתוח.

כעבור שעה שעתיים, מגיעים הצבא האדום, אוכל בשפע. מורעבים מתנפלים על הכול. וכחמישה אחוזים מאלו שנותרו בחיים, שילמו בחייהם על ההתנפלות על האוכל וזלילה ללא כל חשבון.

למחרת כולי אש, 40 מעלות חום. רופא המשפחה שהיה איתנו במחנה, בדק אותי וקבע טיפוס אבעבועות. מחלה נוראית בימים ההם שרק בודדים שורדים אותה. למזלי תפסה אותי המחלה יום לאחר השחרור ולא לפני. הוריתי את אורי מיד לעזוב ולצאת לדרך הביתה, ואמנם בלב כואב הוא עזב אותי. הוכנסתי לבית חולים למשך 10 ימים עם חום שנע בין 40 ל- 41.5 מעלות. עברתי גם שלב זה ולאחר מנוחה והתאוששות של כחודש ימים התחלתי את דרכי הביתה.

עוול אעשה לאחד משומרי המחנה אם לא יוזכר בקטע זה. שמו היה אוטו, גוי בשנות ה-40 אשר ליווה את קבוצת העבודה בה היינו שנינו. עבדנו באותה תקופה בסלילת כבישים, ובהפסקת אוכל הגוי שם לב שאורי ואני מתחלקים באוכל, תופעה זו שכיחה באותם ימים קשים. משום מה כנראה הופתע מאד על חלוקת האוכל בינינו. הוא ניגש ושאל מה פתאום אני לוקח את האוכל של הקטן, הבאתי לתודעת ליבו שדווקא החלק הגדול הוא אצל הקטן, ואני משתדל תמיד לחלק כך כי הוא זקוק יותר ממני לאוכל (על כך כתוב במשלי "יהללך זר ולא, פִּיךְ) שימו לב לפסיק. דרך אגב סיפרתי לו שאנחנו אחים והאח הגדול שהיה עימנו הופרד מאיתנו. מאותו יום היה לנו בנוסף לאקרמן עוד מלאך, אשר גם לזכותו יאמר שיש לו חלק נכבד בכתיבה זו. דאג לנו הרבה מידי פעם הביא לנו אוכל ויכולנו לפנות אלי בבעיות רבות ובכלל היה לנו לפטרון (דואג).

שהינו במחנה ריכוז כ-11 חודשים. הסבל הגדול ביותר כמובן היה הרעב, כ-70 אחוזים משוכני המחנה נפטרו כתוצאה מ"מחלה" זו. בתחילה התנפחו וכעבור זמן קצר הלכו לעולמם. כמובן שאיני שוכח את הקור ואת הכינים שבמשך הזמן הוחלפו בפרעושים.

השתחררנו ב-9 למאי, יום לאחר סיום המלחמה ובאותו יום חליתי בטיפוס, מחלה נוראית באותם הימים יצאתי גם מהמחלה הקשה הזו.

אני מניח שאורי ואני ניצלנו הודות בראש ובראשונה לחינוך שקיבלנו בבית, האחוה והאחדות בינינו וכן הודות לכמה חברים טובים מהבית.

לאחר מחלה קשה, 33 ק"ג עור ועצמות, ונסיעה קשה של ימים רבים שלאחר המלחמה, הגעתי הביתה באחד מלילות יולי 1945.

איש לא ידע מה גורלי ואני לא ידעתי מה גורל בני משפחתי, למעט אורי שנשלח על ידי מבלי לדעת באם הגיע או לא.

השמחה בבית הייתה גדולה, כי מצאתי בבית את שלושת אחיותי, ומיד כמובן נודע לי שאורי ואח נוסף נמצאים בבית הבראה.

האח הבוגר שלנו ישראל ז"ל, ממקימי קיבוץ עין דור, ברח מהשירות בצבא ההונגרי ביום הכיבוש הגרמני ולמעשה הוא האיש הראשון שפתח את הגבול הונגריה, רומניה ישראל, ועלה ארצה במאי 1944 באוניה "מילקה" ומאז היה חבר קיבוץ עין דור.

בחזרה הביתה

לסיכום פרק זה אני חייב להדגיש מספר נקודות למען הדורות הבאים כדי שיוכלו להבין את קשיי הקיום, בעיית רמת חיים, הסבל וההשמדה שעברו עלינו. אין בכוונתי להטיף מוסר לאיש, כל כוונתי שהדורות הבאים יבינו ויזכרו את שעבר על הדור היהודי באמצע המאה ה-20, שגם אם השטן היה מתאמץ לא היה יכול לעשות מעשים שעשה הצורר הנאצי.

תיארתי את הבית ואת המגורים, משפחה עם 8 ילדים, סבא וסבתא גרים למעשה בשני חדרים ועוד חדר שהיום במקרה הטוב קוראים לו מחסן. היו גם פועלים וגם משרתים שישנו במרתף ובטח גם במטבח. אלו עובדות, אד חשוב הוא שכולם היו בהבנה ובחדוות חיים, צחוק ועליזות. לא זכור לי שאי פעם היו התקוטטויות או ריב של ממש בין האחים או האחיות.. גם הפועלים, יהודים כגויים הסתדרו בתנאים ההם לגמרי לא רע. אבינו היה איש דתי מאד, אך כבר בצעירותינו איש לא הלך בעקבותיו וכילדים כבר הפכנו לחילוניים, כמובן במושגים ההם אבא חרק שן אך לא הרים קול וכמובן לא הרים יד על איש. מידי פעם ניסה לדבר אל ליבנו אך לא יותר מכך.

ידע להעריך שכולנו אנשי עבודה והולכים בדרך הישר, וכנראה שזה היה חשוב לו יותר. על מנת להבין היטב אבא היה במושגים של היום איש פועלי אגודת ישראל מבחינה דתית ופועל שאהב את עבודתו אהבה של ממש.

כולנו התחנכנו "בחדר", למדנו בבוקר בבית ספר ואחר הצהריים בחדר. לא זכורים לי

שיחות של ממש עם אבא, לעיתים עם אימא אך המחנכים האמיתיים שלי היו האחים הבוגרים. במיוחד אחותי רוז' ז"ל לה יש פינה מיוחדת בליבי עד היום.

משפחות רבות ידעו בתקופה ההיא מחסור של ממש עד כדי פת לחם, למזלנו ובזכות חריצות ההורים, האחים והאחיות שכולם היו אנשי עבודה, לא חסר לנו דבר. כמובן במושגים ההם, השפע של היום ורמת החיים של היום במשפחה ממוצעת לא הייתה ידועה כלל אפילו אצל הגביר.

משפט אחד על הסבל במחנות ריכוז, מי שלא ידע רעב ממושך של חודשים, כינים ופרעושים במשך חודשים, לעולם לא יוכל להבין מה זה סבל. אי אפשר לבטא זאת במילים, לכן לא אוסיף, אלא שלעולם לא תדעו מה זה רעב, כינים פרעושים וכל יתר הדברים הנוראים שעברו עלינו בשנות מלחמה זו

אף אם אומר שלא פעם עמדתי בדילמה אם לאכול את הכינים או לא, והדילמה הייתה אם להישאר בצלם אנוש ולהתגבר על הרעב או לאבד צלם אנוש, היום בדיעבד אני משוכנע שמשארתי בחיים רק בזכות שלא איבדתי אמונה שניתן להתגבר על כל קושי בחיים באם אתה מאמין בעצמך. גם שבויי צה"ל חיזקו בי עמדה זו.

עלית הנוער

נחזור הביתה, נשלחתי להבראה ומיד לאחר מכן נכנסתי לעליית הנוער, בו התחלתי לקבל חינוך והשלמת השכלה אשר נמשך עד מחצית השנייה של שנת 1947 כשכל הקבוצה עלתה ארצה ואני נאלצתי להישאר עקב מחלת הצהבת.

לאחר שהבראתי עברתי קורס מדריכים במסגרת ההגנה, הדרכתי מספר קורסים עסקתי בהסברה ובעליה ב' עד יולי 1948, ובהפוגה הראשונה הגעתי לארץ.

תקופת עליית הנוער החלה בעיר "קושיצה", תנועת השומר הצעיר בעיר ארגנה קבוצת נערים ונערות ילדי העיר והסביבה בני 14 ועד גיל 17, היינו כ:30-40 ילדים מכל שכבות האוכלוסייה, זו הפעם הראשונה שילדי העניים וילדי העשירים חיו באותם התנאים.

רוב הילדים היו ממשפחות המעמד הבינוני כולל אותנו, זה אומר שהיה בבית מה לאכול ומה ללבוש, וכן אפשרות לקנות ספרים ומחברות, אך היו גם ילדים שידעו מחסור בביתם לפני פרוץ המלחמה, היו גם מספר ילדי שמנת במושגים ההם.

כולנו היינו ממשפחות טובות וקיבלנו חינוך יהודי טוב, אך המלחמה והמחנות כולל הפסקת הלימודים עשו את שלהם, וחשוב לציין שהמסגרת אליה נכנסנו החזירה אותנו ליסודות ולא אפשרה התדרדרות.

קבלת ההשכלה והחדרת הרצון ללימודים ולקריאת ספר לימודי העברית והציונות הביאה את כולנו למעמד אליו הגענו תוך שנים ספורות במדינה.

שלושה מהמדריכים הטביעו את חותמם עלי, ועל כן ראויים לציון מיוחד, מרים וינפלד אשר החדירה בי את היסוד שכדאי להיות "בן אדם מן הישוב" ולא להיות בשוליים, ישראל במנהיגותו ובדוגמא האישית אשר היה ראוי לחיקוי ואמנם עשיתי כן במשך שנים רבות, אחרונה חביבה מטלה, פער הגילים היום הצטמק, אך אז 10 שנים היה עצום ככל הנראה, ובעיקר בגלל הבדלי הרמה שהיו בינינו. לא אגזים אם אומר מטלה שימשה לנו בראש ובראשונה כמחנכת, אך יחד עם זאת עשתה זאת כאחות בוגרת וגם כאם.

סיפוריה ושיריה עשו עלינו רושם עז, החדירו בי רצון להתקדם ואמנם במשך השנים עשו דברי המדריכים את שלהם ואני חושב שאין מילים אשר יוכלו לבטא את גודל מעשיהם.

מדריכים נוספים שזכורים לי לטובה כמו היינס ועקיבא שמידי פעם הופיעו והרביצו בנו תורה והשפעתם הייתה רבה כמנהיגים מן המרחקים.

אחטא למטרה אם לא אציין את ערבי השבת, החל מקושיציו פיאטורה ואביגליאנו בה הצגנו מערכונים למיניהם. השירה בצוותא הארוחה החגיגית והריקודים בסיומם אשר גיבשו את כל החבורה גיבוש שנותן אותותיו עד היום, ואין לשכוח שמדובר ב-42 שנים.

חיילי הבריגדה אשר הגיעו לפיאטורה והעבירו לנו יסודות הגדנ"ע לבטח השאירו רישומיהם על חלק מאתנו. בכל אופן אני כבר אז החלטתי שאהיה חייל ואני בטוח

שגם על דוד קראוס זה עשה רושם כי הוא היה הראשון שערך (פיקד) באופן עצמאי על מסדר, וזו כנראה הסיבה שעד היום לובש מדים. כמובן מדובר במפכ"ל הנוכחי

ימי הספורט היו חגיגה של ממש עבורי, ראשית כי נטלתי חלק ברוב ענפי הספורט ובאם להיות צנוע לא הייתי בין האחרונים, אהבתי לספורט נמשכת עד היום הן כפעיל והן כעסקן.

אני חושב שהתבגרנו מהר מאד, ועל כך יעידו הימים והחודשים לשהותנו ב"ברי" שם התגלינו כאנשים מבוגרים אחראים וכתוצאה מכך הוטלו עלינו משימות בהתאם אשר התבטאו בפעולותינו הממשית בעזרה לעליה ב'.

מ"ברי" חזרנו לרומא והשתכנו בוילה, 15 ק"מ מעיר הבירה, מקום ממנו עלתה הקבוצה אשר בינתיים חנתה 31 חברים. 25 עלו ארצה באוירון, 5 למחרת עלו עם האוניה "אף על פי כן" ששוכנת כבוד במוזיאון עד היום מול בת גלים בנמל חיפה.

האחרון מקבוצה זו, כותב שורות אלו, נשאר יחידי במקום עם יצחק (בעלה של מטלה) מאחר וחטפתי שלשול נוראי אשר הסתבך והיה לצהבת קשה, כעבור יום עליתי לרכבת ונסעתי במשך הרבה שעות ליד השירותים לצפון איטליה והצטרפתי לקבוצת הנערים יוצאי פולין למשך מספר שבועות עד שהבראתי. קטע שהיה בחודש ספטמבר אוקטובר 1947.

לא זכור לי איך, אך פתאום מצאתי עצמי כעוזר לשליח עליה ב' ובמשך כחודשיים (ואני כל כולי בן 19) מסביר חשיבות העלייה למועמדים דוברי הונגרית ואידיש ולעיתים כמתורגמן מעברית לשפות אירופאיות. בתקופה ההיא דיברתי בלי עין הרע, דיבור שוטף הונגרית, אידיש, סלובקית, פולנית גרמנית ועוד שלטתי לא רע ברוסית איטלקית ועברית. שכרו לי חדר אצל משפחה איטלקית והסתובבתי עם שליחי העלייה בין מחנות העולים. שוב לא זכור לי איך אבל בדצמבר 47 מוצא עצמי כחניך בקורס מכים/הדרכה של ההגנה, שוב בדרום ליד "ברי", 6 שבועות ספורט שימושי, נשק, שדאות והדרכה של ממש, היה ממש נפלא.

בגמר הקורס שובצתי כמדריך בקורסים שהתקיימו ליד רומא, כמפקד הקורס התמנה מיודעינו היום פרופסור עזרא זוהר, אז סטודנט לרפואה באיטליה, הדרכתני במספר

קורסים, מאד נהניתי מההדרכה ומהחברות בין המדריכים ובין עזרא זוהר אשר שלח לי כרטיס ברכה לפסח 1948 בזו הלשון: "אני מאחל לך שבעוד 30 שנה תשתחרר מצבא הקבע בבריאות טובה". יש לזכור שאז המדינה והצבא היו רק בדרך, הנה מי שאומר שנבואות אינן מתגשמות.

עליתי ארצה בהפוגה השנייה ביולי 1948, כשבאונייה שימשתי כמפקד של כל בעלי המשפחות.

מהאונייה ישר לבית ליד וכעבור כמה שעות הייתי כבר מגויס לצבא. בזכות ההפוגה קיבלנו 4 ימים חופש בהם ביקרתי בתל אביב אצל בת דודתי רגינה, ומשם לקיבוץ עין דור ולקיבוץ דן בו שהה אורי והחברים מאיטליה.

מהקליטה הועברתי לגדוד 72 בו נתמניתי מייד כמפקד כיתה בזכות ההגנה ואולי יותר בזכות העברית שהייתה שגורה בפי. משום מה היו לי קשיי קליטה בצבא בשנה הראשונה, עד שבחור בשם שלמה אולישנסקי נתמנה כמ"מ שלי ואח"כ סמ"פ. בחור סימפטי שהבין את העולים החדשים. נוצרה בינינו הבנה טובה הייתה לי כיתה דוברי אידיש, אך כולם בחורים טובים. המחנה היה ביתינו, לאיש לא היו הורים, אני בין הבודדים שהיו לי שני אחים בארץ ובת דודה. חופשות לא עניינו אותנו כי למעשה לא היה לנו לאן ללכת ואיפה לישון.

סידורי לינה באמצעות קצין העיר לא היו מפותחים במיוחד, ולא פעם יצא שנאלצנו ללון בתל אביב ובחיפה ב"מלון אגד" (חניון האוטובוסים)

במחצית הראשונה של 1949 הגיעו לארץ טיבי ואשתו הטריה, צעירה יפפיה בהריון מתקדם ושוכנו בשער עליה ליד בת גלים, הגובל עם המחנה הצבאי בו שרתתי באותה תקופה.

ידעתי שטיבי עומד להגיע ולאחר חיפוש קצר מצאתיו בין העולים, אני כבר גנרל קטן בדרגת רב"ט, עשיתי רושם עצום על שוכני המחנה וסביבי התאספו רבים מהעולים לשמוע סיפורי אלף לילה ולילה שהיו מאד באופנה ההיא.

תוך זמן קצר הבאתי לידיעת ישראל ואורי את הגעתו של טיבי, אשר בינתיים עבר למחנה ליד בית ליד. טיבי שהה יום אחד בלבד במחנה בית ליד מבלי לעבוד, כי באותו יום החל לעבוד במאפיה.

בעל המאפיה סידר בית בן חדר אחד ומטבח באבן יהודה, והזוג הצעיר עבר מיד לגור במקום. כעבור חודש חודשיים, הגיעה גם רוז' לארץ ומיד הצטרפו כמובן מאליו לדירתו החדשה של טיבי. רוז' הגיעה עם בעלה שנדור, עם ביתם יהודית ילדה כבת שנה עם בעיות ברגליים שאילצוה לשהות במשך מספר חודשים עם מכשיר שיישר את רגליה. כמובן שגם שנדור החל מיד בעבודתו כנגר באבן יהודה ואצל שתי המשפחות הקליטה הייתה טובה.

טיבי ספורטאי, כדורגלן ובעל תפיסת חיים דומה לשלי, הביא באופן טבעי לקרבה נוספת בינינו בנוסף להיותנו אחים, הרבה משחקי כדורגל ראינו ביחד ותמיד מצאנו שפה משותפת בכל נושא.

ארבעה אחים ואחות, כל אחד הקים משפחה יפה כשהמרכז היה באבן יהודה אצל אחותנו, מה שנקרא על אם הדרך בין חיפה(מקום מגוריהם של טיבי ואורי, וישראל בעין דור) לתל אביב, מקום מגורי. תמיד חיפשנו סיבה למפגשים משפחתיים, אך גם ללא סיבה ביקרנו אח את אחיו ואחותו בכל הזדמנות. כל מפגש חוויה בפני עצמה. לצערי לא כל הדור השני של משפחתינו הולך בעקבותינו בנושא זה, אני שוכח שמדובר הוא בבני דודים ולא אחים, אך גם אל הדור השני אין טענות ואולי שורות אלו ברגע שייקראו על ידי הדור השני יביאום לקרבה נוספת.

העזרה ההדדית במידת הצורך, האהבה הביקורים וההבנה בימי מלחמה קשים שעברו על טיבי ישראל ורוז' ומחלות קצרות טבעיות אצל כל אחד יכולים להילמד בכל בית ספר בשיעורי המשפחה. אנחנו אוהבים אחד את השני אהבת אחים אמיתית שיש רק לקנא בנו. ימי ההולדת לעולם אינם נשכחים, ימי ההולדת כל עשר שנים לכל אחד מאתנו נחגגים במשותף, לרבות חלק מהדור השני, וגם הדור השלישי בהם קולחים גם סיפורים מהעבר.

לנקה נפטרה מבלי להשאיר אחריה ילדים, רוז' נפטרה לפני קרוב לשנתיים, אבל היא עדיין חיה בינינו, הקשר המשפחתי עם בעלה ובנותיה לא התרופף כהוא זה, הטלפונים והביקורים נמשכים ככל האפשר, ואני משוכנע שיימשכו גם בעתיד.

בסוף 1950 סיימתי קורס קצינים והפכתי לקצין בצה"ל. בלשון המעטה הייתי מאד גאה בעצמי, אך לא פחות התגאו בי חבריי מעליית הנוער וכמובן משפחתי הקרובה.

חזרתי לגולני בתפקיד מ"מ. משום מה נשלחתי כעבור כמה חודשים לקורס שלישים והפכתי לשליש בגדוד 21, בתפקיד זה הכרתי חיילת בשם ברכה מבית ירושלמי שברבות הימים הפכה לאם ילדיי.

שירותי בצבא במשך 25 שנים היו שנים יפות ונהדרות, בתפקידים מגוונים למדי, מ"פ בגולני, מדריך מחלקה בקורס קצינים, קצין שלישות וקצין אג"מ חטיבתי, קצין כוח אדם פיקודי, מפקד מחוז, אך הימים היפים ביותר היו בעת שירותי כמפקד הנדסה וביצורים תחת פיקודו לרבות הימים הרמטכ"ל משה לוי.

בניתי את כל מוצבי בקעת הירדן, הקמתי מערכת גדר והתראה, הזזתי הרים לעמדות טנקים, בניתי עמדות לסוללות תותחים, כל היופי היה בכך שכשהגעתי לבקעה לא הבנתי דבר בנושאים שאמור הייתי לפקד עליהם, ולמעשה נשלחתי רק לצורך פיקוח על הקמת גדר במסגרת תורנות של מפקדי יחידות למשך 6 שבועות, אך שבועות אלו התארכו לשנה וחצי ואיני מצטער אפילו על יום אחד.

פעם ראשונה שירתתי תחת פיקודו של איש שהיה צעיר ממני בכמה שנים ובעל מנטאליות שונה לחלוטין, אך הבנה, יחסי עבודה וכבוד הדדי לא היו לי כמותו במשך למעלה מ-22 שנות שירותי בצבא.

באחד ממבצעי הלילות עברנו את הגבול על מנת להניח מטעני חבלה שונים לפני גדר המערכת, איש המקצוע קצין ההנדסה פיקד על המבצע ואני נלוויתי כמשקיף, אך דבר זה כמובן לא מנע ממני לבצע את העבודה השחורה, חפירות והכנת בורות למטענים. באמצע העבודה ניגש אלי קצין זוטר ואומר לי כך: "אני חושב שזהו הצבא היחיד בעולם שקצין בדרגת סא"ל היוצא כמלווה עם קבוצה, חופר במו ידיו ומכין לחייליו בורות למטענים, לא פלא שאנחנו הצבא הטוב ביותר בעולם" ציינתי סיפור זה כי אני חושב שזו הייתה המחמאה הגדולה ביותר שקיבלתי בצבא. סיפור זה טרם סופר לאיש ונשמר בליבי עד היום. לא אתבייש לכתוב שדמעות זולגות מעיני מהתרגשות,

כי אני חושב שהמחמאה היא עבור כל צה"ל ואין לי שום ספק שהדוגמא האישית בצבא היא מופת, והוא שהביא את צהל לרמתו הגבוהה בין כל צבאות העולם.

סיימתי את שירותי הצבאי כמפקד מחוז לכיש, אך לא לפני שעברתי חוויה קשה, ביום קיץ בהיר יצאתי להכנת שטחים כמלווה לחברי הטוב מוטקה. מפקד מחוז דן וחבר קציניו. בדרכים המובילות לשטחי האש ובמהלך הסברי על תל מרישה, מערת הפעמונים ואתרים נוספים, פיצוץ נורא, אני עף באוויר כ-20 מטר, לקח לי לא יותר מ: 2-3 שניות והבנתי שהמחוז השקט שלי לא כל כך שקט, עליתי על מוקש רציני מאד. הקומנדקר עלה ביחד עם כל נוסעיו באוויר ונחת במהופך לצד הוואדי.

ארבעה קצינים ישבו בצד השמאלי של הקומנדקר, אל"מ נדיבי, סא"ל אורי פרץ, רס"ן לוסטיג וסרן רוזין בצד הימני ישבו נהג מפקד המחוז וקשר מפקד המחוז.

מיד התאוששתי וראיתי מה המצב, תוך שניות הבנתי שאין זה מארב אלא מוקש. לפני נסע ג'יפ בו ישבו סגני יאיר ורס"ר אפסנאות ממחוז דן. הג'יפ נעצר הוריד את הרס"ר וסגני יאיר דהר להזעיק עזרה.

בדקתי את הפצועים ומצאתי שלוסטיג נהרג במקום, אורי איבד רגל, רגלו פשוט עפה, מוטקה היה פצוע אנוש וכן רוזן. ביצעתי חוסם עורקים לאורי וכן חבשתי בחולצתי את מוטקה. אצל רוזן לא מצאתי פגיעות חיצוניות אך עדיין היה בו דופק. הנהג קיבל הלם קל וקשר מפקד המחוז היה פצוע בינוני, רגליו התרסקו, גם אותו חבשתי.

יריתי כמה יריות באוויר ומשאית טיולים שהייתה במקום הגיעה אלי והתכוונתי לפנות את הפצועים, (מכשיר הקשר שהיה עימי יצא משימוש) ותוך כדי הפינוי הגיע סגני בחזרה עם קומנדקר ומכשיר קשר. אמבולנס מקרית גת הגיע ראשון ובו פניתי את מוטקה נדיבי לבי"ח אשקלון. מיד לאחר שהאמבולנס יצא הגיע גם מסוק בו פונו פרץ אורי ורוזן הפצועים קשה וכן כל יתר הפצועים. לאחר שפיניתי את כולם הרגשתי כאבים עזים בכתף, החובש חבש לי את היד ונשארו בשטח לסריקות. כעבור רגעים קיבלתי הבשורה המרה הראשונה דרך מכשיר הקשר ובו הודיעו לי שגם מוטקה נדיבי איננו, וכעבור כשעה אותה הודעה על סרן רוזן. סא"ל פרץ נפטר כעבור יומיים.

עד שעות הערב ביקרו במחוז נציגי המטכ"ל ר' מטה הפיקוד ידידי תא"ל אפרת, קצינים רבים, טלוויזיה, רדיו וכן שר הביטחון דאז משה דיין. רק בשעות הערב החלטתי בעידודו של ידידי אל"מ שמואל אלבק להיכנס לבית החולים תל השומר ואז הסתבר בצילום שיש לי כתף שבורה, דבר שלא הרגשתי בזמן מתן עזרה רפואית לפצועים.

משפחות נדיבי ולוסטיג הם ידידי במשך שנים, עם שניהם יצא לי לשרת ביחד, וגרנו גם באותה שכונה. לוסטיג היה שכני באותו הבית ומוטקה עבר לא מזמן משכונתי לנווה מגן

למחרת בבוקר ביקרתי את שתי המשפחות, ומאוחר יותר גם אצל המשפחות הנוספות, אלו ביקורים קשים מאד, בכלל לבקר אצל משפחה שכולה זו משימה קשה, לבקר משפחות שאתה חלק מהאירוע היא משימה קשה עוד יותר ועוד אוסיף לך שלמפקד אשר אחראי באופן ישיר, תמיד יש הרהורים באם עשה הכול על מנת שאסונות לא יקרו, הרי המשימה קשה פי כמה.

בימי הזיכרון לחללי צה"ל נוהג אני לבקר בבית הקברות בקרית שאול וארבעת הקברים עמם אני מתייחד הם קברים של חברי שנהרגו כשאנו במשימה משותפת.

אני נזכר תמיד בויכוח שהיה לפני היציאה לסיור ביני ובין מוטקה כשכל אחד מאיתנו מציע לשני את המושב ליד הנהג. בסופו של דבר הסכמתי לשבת ליד הנהג מאחר ומוטקה אמר "האחריות על הסיור היא עליך כמפקד האזור, לכן אתה תשב קדימה", פירושם למשפט זה מיותרים.

עברה עלי תקופה קשה במשך מספר שבועות, היו לי בבקעת הירדן וגם לפני כן מצבים קשים בהם נפצעו אנשים וגם נהרגו, אך זו הפעם הראשונה ששני ידידים טובים נהרגו ממש לידי וההרהורים תמיד יישארו עימי.

תקרית זו שינתה את מפת המחוז ומיד למחרת התחלנו להתייחס לבעיות המבצעיות כמו בבקעת הירדן. סללנו דרכי גישוש וטשטוש הקמנו יחידה מיוחדת אשר ביצעו כל בוקר לאורך ק"מ רבים סיור גישוש, ולפנות ערב ביצענו טשטוש דרכים, המחוז הפך למבצעי לכל דבר והקל עלי להתגבר על מצב הרוח הקשה.

שחרורי מהצבא בא ביוזמתי ומבלי שהתייעצתי עם מישוהו, זהו שלב מעבר קשה שאין כמוהו, ולכן החלטתי לקחת את כל האחריות על עצמי. בתחילת שנת 1972 באחת מפגישות האישיות עם אלוף הפיקוד (גנדי) זרקתי את הרעיון לצאת לגמלאות בגיל צעיר יחסית. כעבור יומיים שלושה קיבלתי תשובה חיובית ולמרות היסוסים רבים ורגשות מאד מעורבים, סיימתי תפקידי ב- 30.7.72

השתתפתי בכל המלחמות, כולל תקופת מרדפים ארוכה בבקעת הירדן, בחלק מהם בתפקידי פיקוד ובחלק מהם בתפקידי מטה. אין בכוונתי לפרט כי אין בהם עניין מיוחד, סיפור קצר שנוגע למשפחה. למבצע חירם (כיבוש הגליל המערבי) יצאנו מהבסיס ליד חיפה באוטובוס לכיוון צפת כשהאוטובוס עבר ליד קיבוץ משמר העמק, נעצרנו לכמה דקות, את מי אני רואה אם לא את אחי ישראל מטייל על הכביש בחברת קרובי משפחה. פגישה זו גרמה לי להרגשה מחורבנת עד תחילת הקרבות כנראה שהיו לי דברים חשובים יותר לדאוג להם ונזכרתי בתום כיבוש כל הגליל המערבי בפגישה זו.

בסך הכול היה לי שירות נהדר עם הרבה מזל, יצאתי שלם מתאונות דרכים קטנות, מתאונות אימונים ובעיקר יצאתי שלם מבקעת הירדן וממחוז לכיש.

למחרת סיום תפקידי עליתי על מטוס שהטיס אותי כסגן ראש המשלחת עם קבוצת הכדורגל של מכבי ת"א לארה"ב. במשך כ-5 שבועות סיירנו בהרבה מאד מקומות, ביניהם ניו יורק וושינגטון סן פרנסיסקו שיקגו ועוד. כן קיימנו 8 משחקי כדורגל פעם ראשונה יצאתי את הארץ לסירוף יפה ומהנה.

מספר שבועות של בטלה, והתחלתי לעבוד בעיריית פ"ת, בו זמנית סייעתי בהקמת הקנטרי של כפר המכבייה וניסיתי עבודות בעוד מספר מקומות, עד שהוצע לי להיות סגן מנהל אגף הרווחה בעיריית תל אביב, תפקיד אשר מילאתי כולל מנהל האגף בפועל במשך כשנתיים.

בחירתו של צ'יץ' כראש העירייה הוסיפה לי תפקידים רבים ומגוונים ללא תואר מיוחד, אך למעשה הייתי הכול יכול במשך שנים. כרגיל אצל צ'יץ' לאט לאט הגיעו עוד כמה אנשי צבא אשר במשך הזמן "קזזו" מתפקידי עד שנשארתי בתפקיד של מנהל אגף החירום וראש מטה מל"ח בתוספת אחראי על פינוי משפחות עקב כל סיבה אפשרית כמו מבנים מסוכנים, שיטפונות ופגעי טבע נוספים.

השלמות

מיועד בעיקר להבהרות ותוספות קטנות לתקופות שונות

רמ"ט מל"ח (ראש משק לשעת חרום) אשר מתפקידו להכין את העיר לשעת חרום ולנהל את העיר בזמן מלחמה.

בתקופת שירות החובה הייתה משכורת של חייל 2 ל"י ועבור כל דרגה קיבלנו עוד 30 אגורות (על מנת להמחיש, בקבוק מיץ עלה 5 אג' ובאותו סכום אפשר היה לקנות חבילת שוקולד של 50 גרם)

אני מספר סיפור זה למען הדורות הבאים, ובעיקר שידעו מה זה חיסכון, כי תמיד לקראת המשכורת היה בידי חסכון של 10-20 אגורות, לא היה, לא לי ולא לחברי מאיפה לקבל תוספות, רק לקראת אמצע שנת 1949 יכולנו להשיג בחופשות יום עבודה תמורת 1.5 ל"י, סכום נכבד אשר איפשר קניית מצרכים חיוניים ביותר.

סיפור מעלית הנוער פיאזטורה או אביליאנו, בוקר אחד הייתי תורן מטבח ביחד עם טרוניה (ארוחת בוקר הכינו התורנים). גמר ארוחת הבוקר, גומרים לרחוץ הכלים והטבחית לא מגיעה, מחכים חצי שעה ואין. בהתייעצות פנימית החלטנו ששנינו מכינים ארוחת צהריים, כך מבלי שנספר זאת לקבוצה ולמדריכים. אין צורך לכתוב שהארוחה הייתה נהדרת, ומאז ועד היום בנוסף לספורט, ההובי השני הוא בישול שעבר בתורשה גם לילדי.

באם הזכרתי את הילדים, אסיים במשפט, אני מאחל לילדים שלי שיהיו להם ילדים לא פחות טובים מאשר לי, כי ילדי הם ידידי וחברי הטובים ביותר ועונים על כל הציפיות שלי.

בעוד 10 שנים ואח"כ עוד פעם, כעבור 10 שנים אשלים את אשר החסרתי ואת אשר יש להוסיף.

מכתב לנכדה לקראת המסע לפולין במסגרת בית הספר

הדר!!!

אני לא צריך לכתוב לך כמה אני אוהב אותך, את מרגישה זאת יום יום. את גם היפה בבנות ישראל ובעיני גם בנות כל העולם. אל תספרי זאת לבנות הדודים שלך.

את נוסעת לביקור באושוויץ, בו עברתי את התקופה הכי קשה בחיים, וזה הזמן לכתוב לך כמה קטעים עיקריים מהתקופה הנוראית ביותר לעם היהודי. יחד עם זאת זכיתי גם לחיות בתקופה הכי יפה שלי עם הקמת מדינת ישראל, בו היה לי הזכות להיות חלק קטן בהקמתה.

שירתתי בכל מלחמות ישראל, החל במלחמת השחרור ועד וכולל מלחמת יום הכיפורים.

הנה קטעים שעברו עלי ועל משפחתי.

אושביץ

ב- 21 במרץ 1944, כבשו הגרמנים למעשה את כל הונגריה. (האזור שלנו עבר מסלובקיה ב- 1938 לשלטון הונגרי) ותוך חודש החלו התלאות האמיתיות. הוקם גטו, כל יהודי העיר והסביבה הועברו למקום מרוכז אשר שימש בעבר כבית חרושת ללבנים ובהמשך גם יהודי הגטו הועברו ל"בית חרושת"

4 ביוני 1944 הובלנו שוב, אך הפעם לתחנת הרכבת. הועמסנו בקרונות של בהמות, 50 איש בקרון, לא היה מקום ישיבה לאיש או עמידה. 3-4 ימים נסענו, נסיעה קשה מאוד. עשינו את צרכינו בנוכחות כולם בדליים, מחזה איום, היו כאלו שהצליחו להתאפק 4 ימים.

הרכבת נעצרה, ולא כמו בעצירות קודמות, שמענו צעקות (אראוס) החוצה, והשלט הענק עדיין לפני העיניים שלי - העבודה משחררת.

הועמדנו במין מסדר והתחלנו לצעוד, כאן הסיפור ידוע לכולם, ד"ר מנגלה וההפרדה מי לחיים ומי למוות מייד. הוריי לצד אחד אחיותי ושלושה אחים לצד שני. הפרדה נוספת בין האחים והאחיות בא בהמשך.

הורי נרצחו באותו יום, דבר שנודע לי רק כעבור מספר חודשים. האחיות הועברו למחנות עבודה.

אין הורים, אין אחיות, שלושה אחים בני 14, בן 15 ואח מבוגר בן 19. הועברנו למחנה עבודה, הסך הכול במחנה בשלב זה ניתן לסבילה, עד הגיע ב- 15 ביולי, יום הולדתי ה- 16. מסדר בוקר כרגיל, אך פתאום קוראים בשמות. בין השמות אחי הצעיר ואנוכי, השם של האח המבוגר לא מופיע.

רק השטן יכול היה להמציא הפרדה זו. רוחנו נפלה ועינינו חשכו, כך אין רע בלי טוב. מגיעים למחנה ששמו "דכנהאו". במסדר הראשון אני שומע צעקה, הוכה ייזר, והצועק הוא ה"מלאך" אקרמן, בחור צעיר שעבד אצלנו כנער במאפיה והוחזק על ידי הורנו כבן נוסף (אגב היו עוד כאלו). לזכותו של איש זה לפחות 50 אחוז שנשארנו בחיים. כבר באותו ערב החלנו לקבל מנות אוכל נוספות אשר החזיקו אותנו במצב גופני מתקבל על הדעת.

אקרמן זה היה אחראי על ניקיון כל השירותים, ובזכות זה היה אחד מיוצאי הדופן במחנה.

אוקטובר 1944, הסיפורים החלו להגיע על גורל יקירינו, אך כל כך לא האמנו ואולי לא תפסנו, ערב אחד במסדר, עובר קצין ומתחיל להפריד בין הצעירים (ילדים) ובין האחרים. אורי, אחי הצעיר, ביחד עם עוד כמה עשרות צעירים, הוצאו מן המסדר, ומי מופיע עם לא אקרמן ורומז לאורי לחזור אלי, ואמנם אורי עושה זאת. אין צורך לכתוב שאיש מאלו שהועברו, לא חזר. בכתובת זיכרונות אלו כולי צמרמורת למרות שעברו כבר 75 שנה.

1 במאי 1945, יום ההולדת של אורי, מגיע אלי חברי הטוב ג'קי שעבד בסנדלריה, ובסודי סודות מביא לי גוש שהתברר מיד שמדובר בזהב. (כדאי לציין שבתקופה זו הרעב היה נוראי והפיל מאות קורבנות מידי יום). באמצעות ה"מלאך" מכרנו את הזהב, תמורת 10 ככרות לחם לטבח הראשי של המחנה. את הלחם קיבלנו ביום הראשון שתי כיכרות וביתר הימים כיכר אחת. אי אפשר לתאר במילים תוספת זו שהתחלקה בין שלושתינו.

למרות שמצבו של אקרמן כבר לא היה כל כך טוב, לא הסכים בשום אופן לקבל חלק מהעיסקה.

הטבח נשאר חייב לי עד היום כיכר לחם אחת, כי כשהגיע ה-9 במאי, מתעוררים ברעש גדול, אין שומרים, המחנה פתוח.

כעבור שעה שעתיים, מגיעים הצבא האדום, אוכל בשפע. מורעבים מתנפלים על הכל. וכחמישה אחוזים מאלו שנותרו בחיים, שילמו בחייהם על ההתנפלות על האוכל וזלילה ללא כל חשבון.

למחרת כולי אש, 40 מעלות חום. רופא המשפחה שהיה איתנו במחנה, בדק אותי וקבע טיפוס אבעבועות. מחלה נוראית בימים ההם שרק בודדים שורדים אותה. למזלי תפסה אותי המחלה יום לאחר השחרור ולא לפני. הוריתי את אורי מיד לעזוב ולצאת לדרך הביתה, ואמנם בלב כואב הוא עזב אותי. הוכנסתי לבית חולים למשך 10 ימים עם חום שנע בין 40 ל-41.5 מעלות. עברתי גם שלב זה ולאחר מנוחה והתאוששות של כחודש ימים התחלתי את דרכי הביתה.

עוול אעשה לאחד משומרי המחנה אם לא יוזכר בקטע זה. שמו היה אוטו, גוי בשנות ה-40 אשר ליווה את קבוצת העבודה בה היינו שנינו. עבדנו באותה תקופה בסלילת כבישים, ובהפסקת אוכל הגוי שם לב שאורי ואני מתחלקים באוכל, תופעה זו שכיחה באותם ימים קשים. משום מה כנראה הופתע מאד על חלוקת האוכל בינינו. הוא ניגש ושאל מה פתאום אני לוקח את האוכל של הקטן, הבאתי לתודעת ליבו שדווקא החלק הגדול הוא אצל הקטן, ואני משתדל תמיד לחלק כך כי הוא זקוק יותר ממני לאוכל (על כך כתוב במשלי "יהללך זר ולא, פיך) שימו לב לפסיק. דרך אגב סיפרתי לו שאנחנו אחים והאח הגדול שהיה עימנו הופרד מאיתנו. מאותו יום היה לנו בנוסף לאקרמן עוד מלאך, אשר גם לזכותו יאמר שיש לו חלק נכבד בכתיבה זו. דאג לנו הרבה מידי פעם הביא לנו אוכל ויכולנו לפנות אליו בבעיות עבודה ובכלל היה לנו לפטרון (דואג).

שהינו במחנה ריכוז כ- 11 חודשים. הסבל הגדול ביותר כמובן היה הרעב, כ- 70 אחוזים משוכני המחנה נפטרו כתוצאה מ"מחלה" זו. בתחילה התנפחו וכעבור זמן

קצר הלכו לעולמם. כמובן שאיני שוכח את הקור ואת הכינים שבמשך הזמן הוחלפו בפרעושים.

השתחררנו ב- 9 למאי, יום לאחר סיום המלחמה ובאותו יום חליתי בטיפוס, מחלה נוראית באותם הימים יצאתי גם מהמחלה הקשה הזו. אני מניח שאורי ואני ניצלנו הודות בראש ובראשונה לחינוך שקיבלנו בבית, האחוזה והאחדות בינינו וכן הודות לכמה חברים טובים מהבית. לאחר מחלה קשה, 33 ק"ג עור ועצמות, ונסיעה קשה של ימים רבים שלאחר המלחמה, הגעתי הביתה באחד מלילות יולי 1945.

איש לא ידע מה גורלי ואני לא ידעתי מה גורל בני משפחתי, למעט אורי שנשלח על ידי מבלי לדעת באם הגיע או לא. השמחה בבית הייתה גדולה, כי מצאתי בבית את שלושת אחיותי, ומיד כמובן נודע לי שאורי ואח נוסף נמצאים בבית הבראה.

האח הבוגר שלנו ישראל ז"ל, ממקימי קיבוץ עין דור, ברח מהשירות בצבא ההונגרי ביום הכיבוש הגרמני ולמעשה הוא האיש הראשון שפתח את הגבול הונגריה, רומניה ישראל, ועלה ארצה במאי 1944 באוניה "מילקה" ומאז היה חבר קיבוץ עין דור.

בחזרה הביתה

לסיכום פרק זה אני חייב להדגיש מספר נקודות למען הדורות הבאים כדי שיוכלו להבין את קשיי הקיום, בעיית רמת חיים, הסבל וההשמדה שעברו עלינו. אין בכוונתי להטיף מוסר לאיש, כל כוונתי שהדורות הבאים יבינו ויזכרו את שעבר על הדור היהודי באמצע המאה ה-20, שגם אם השטן היה מתאמץ לה היה יכול לעשות מעשים שעשה הצורר הנאצי.

תיארתי את הבית ואת המגורים, משפחה עם 8 ילדים, סבא וסבתא גרים למעשה בשני חדרים ועוד חדר שהיום במקרה הטוב קוראים לו מחסן. היו גם פועלים וגם משרתים שישנו במרתף ובטח גם במטבח. אלו עובדות, אך חשוב הוא שכולם חיו בהבנה ובחדוות חיים, צחוק ועליזות. לא זכור לי שאי פעם היו התקוטטויות או ריב של ממש בין האחים או האחיות. גם הפועלים, יהודים כגויים הסתדרו בתנאים ההם

לגמרי לא רע. אבינו היה איש דתי מאד, אף אחד מהבנים לא הלך בעקבותיו וילדים כבר הפכנו לחילוניים, כמובן במושגים ההם אבא חרק שן אך לא הרים קול וכמובן לא הרים יד על איש. מידי פעם ניסה לדבר אל ליבנו אך לא יותר מכך.

ידע להעריך שכולנו אנשי עבודה והולכים בדרך הישר, וכנראה שזה היה חשוב לו יותר. על מנת להבין היטב אבא היה במושגים של היום איש פועלי אגודת ישראל מבחינה דתית ופועל שאהב את עבודתו אהבה של ממש.

כולנו התחנכנו בחדר, למדנו בבוקר בבית ספר ואחר הצהריים בחדר. לא זכורים לי שיחות של ממש עם אבא, לעיתים עם אימא אך המחנכים האמיתיים שלי היו האחים הבוגרים. במיוחד אחותי רוז' ז"ל לה יש פינה מיוחדת בליבי עד היום.

משפחות רבות ידעו בתקופה ההיא מחסור של ממש עד כדי פת לחם, למזלנו ובזכות חריצות ההורים, האחים והאחיות שכולם היו אנשי עבודה, לא חסר לנו דבר. כמובן במושגים ההם, השפע של היום ורמת החיים של היום במשפחה ממוצעת לא הייתה ידועה כלל אפילו אצל הגביר.

משפט אחד על הסבל במחנות ריכוז, מי שלא ידע רעב ממושך של חודשים, כינים ופרעושים במשך חודשים, לעולם לא יוכל להבין מה זה סבל. אי אפשר לבטא זאת במילים, לכן לא אוסיף, אלא שלעולם לא תדעו מה זה רעב, כינים פרעושים וכל יתר הדברים הנוראים שעברו עלינו בשנות מלחמה זו.

אף אם אומר שלא פעם עמדתי בדילמה אם לאכול את הכינים או לא, והדילמה הייתה אם להישאר בצלם אנוש ולהתגבר על הרעב או לאבד צלם אנוש, היום בדיעבד אני משוכנע שנשארת בחיים רק בזכות שלא איבדתי אמונה שניתן להתגבר על כל קושי בחיים באם אתה מאמין בעצמך. גם שבויי צה"ל חיזקו בי עמדה זו.

הדרי המתוקה, תפיקי המקסימום מהסיפור ואם תרצי לדעת דברים נוספים תמיד אעמוד לרשותך.

אוהב אותך תמיד!!!

סבא שלום

אריה טל

כתובת: בני הנביאים 20 רמת גן

טלפון : 052-3609149

דוא"ל: aki-tal@012.net.il, akital@walla.com

שם בת הזוג: איטה טל

טלפון : 052-2523378

קצת מפה... קצת משם...

***פכים **ואנקדוטות, מסיפורים השזורים במסכת חיי.**

* פכים – זוטות, עניינים קלי ערך.

** אנקדוטה – סיפור קצר ומשעשע מהחיים.

לוקח אני פסק זמן,
כדי להתנתק מכל הבלי ועשיית היום,
לתת דרור לסתר ליבי, להפסיק להשתעשע בחלום, לממש רצוני לכתוב, להיות
משורר להיות סופר,
לתת ביטוי למילה הכתובה בתיאור מעניין ומושך,
לתת חופש למילים ולהפליג בסיפורים,
ועדיין מצוי בהתלבטות לאשר אעלה כאן על הכתב,
בין הכתיבה הרצינית לבין הביטוי בהומור ושנינה,
טוב, אז בואו ונצא יחדיו אל הדרך, ונגלה את אשר טמון בסופה.
לשבת ברוגע לעת ערב, על כורסא או כסא נדנדה, במרפסת שמש,
להביט אל האופק, לחזות בשקיעה מתרחקת,
ללגום כוס קפה מהביל, ליהנות ממה שיש, מה יפים הם החיים.
עברתי רבות בימי חיי,
חווייתי רגעים של התעלות ושמחה, כמו רגעים קשים של פציעה, מחלה או נפילה.
המשותף כאן, לרבים מאיתנו, החברים בבית הלוחם תל אביב,
אנו נכי צה"ל, אשר הקזנו מדמינו למען ההגנה על המולדת, על ביתנו ארץ ישראל,

לכן, החלטתי, שלא לספר לכם על פציעה, שיקום והחלמה, על גלגל שאין לו סוף,
על מחלה ממארת, על ניתוחים ועל רגעים כואבים.

עכשיו, לאחר פרק חיים תוססים, ערניים ומלאי תוכן ועניין,
אפשר לחוש את השלווה הנישאת באוויר,
לראות את האופטימיות הקורנת מפנים בשלות, שעברו שנים, של לימוד מתמשך.

רוצה אני לשתף אתכם רעיי וידידיי,
באחת מהחויות המעשירות והמדהימות בחיי,
הסיפור אשר יסופר בלשון ההומור והשנינה,
ההיכרות עם האישה שאיתי, הלוא היא אשת חיקי בטוב וברע כבר כ- 50 שנים.
ואוסיף סיפור נוסף אשר משקף חלק מהאני מאמין שלי, אהבת האדם.

הכינו פינג'אן הקפה, העוגה, ולא לשכוח פיצוחים שלא יחסר,
התרווחו בכורסא או בנדנדה, וקראו הסיפורים בשקיקה.

זה הזמן לשבת ברוגע, להביט לאחור,
לצלוח מההווה המבורך אל העבר העשיר בפעילות ועשייה, ביצירה ודינמיות,
בהתמודדויות, במאבקים, בהצלחות, בכישלונות,
בימי שמחה, בימי עצב, בימים קלים, בימים קשים,
לדעת להתגבר על מכשולים, לדלג מעל משוכה גבוהה, להתנחם גם מהאכזבות.

לחוות את החיים בכל רגע נתון
ובתנאים העכשוויים,
כל זה, לא היה יכול להתקיים, ללא
האנשים הקרובים אליי, אשר מלווים
אותי לכל אורך הדרך, ללא תנאי
ובאהבה רבה,
חיי כפי שהתקדמו במסלול הפתלתל,
ואומר זאת בפה מלא,

ידעתי ימים יפים, ידעתי ימים מאושרים,
ידעתי ימים מאכזבים, ידעתי ימים קשים,
אך, הנה אני כאן, מביט בעיניים אוהבות אל החיים,
נהנה מכל רגע בהנאה ובסיפוק, מכל העשייה, ומכל הישג.

החלום...

אין אחד מאיתנו שאינו נושא באמתחתו חלום,
חלום שהוא כולו שלו ורק שלו,
בכל חלום גלומה ההנאה ולצידה ההבטחה,
מה היינו עושים מה היינו נותנים למימוש החלום.
בחיי היום יום אנחנו נוהגים להשתעשע,
העין מתעתעת המחשבה קוראת דרור,
נוטים לחפש דימוי ומקבילה בין החי לבין הדומם,
בין המציאות לבין החלום,
לפעמים להוסיף לפעמים לגרוע.
לממש את הרצון, את היכולת,
לבוא לידי ביטוי, לכתוב מפרי המחשבה,
לכתוב מכל הלב והנשמה, לשתף אתכם בהגיגי.
אז די לדיבורים, הגיע עת להתרכז וליהנות,
להתמזג ביופיים של מילים ולהתענג בלי די.

אני מריח את עורפך,
את אומרת לי די,
אני לך משיב,
זה הסיכון שלקחת כשהחלטת להיות מתוקה כל כך.
כשהירח כמעט מלא, מטיל אורו וזוהרו על פני הארץ,
הכוכבים לידו מרצדים, כאילו לנו הם בחן קורצים,
אנו שיושבים כעת, אם בבית, אם בפארק, אם בשפת הים,
נעלה מחזה אוהבים, נשיח באהבה ללא די, הלב מתמלא הומה וגועש,
אנו אומרים אוהבים, שלא ייגמר לעולמים.

עוד סיפור אחד של אהבה

סיפורנו זה, שהיה ואכן התרחש, והוא כעת מובא גם בפניכם.
הכל בינינו התחיל לפני ארבעים ושמונה שנים,
בימים רחוקים אי שם בשנת 1970,
אני הייתי עלם חמודות עם מבט חולמני,
שעדיין החלב בשפתיי לא ייבש,
לא מזמן, לימודי התיכונים סיימתי,
את דרכי בצבא, בחודש אוגוסט 1968,
במסגרת של"ת של גרעין נח"ל, חדור מוטיבציה ומלא רצון,
נמניתי על חבורת הנחלאים החלוצים להקים נקודת יישוב חלוצית ישראלית,
נקודת היישוב הראשונה ברמת הגולן, ולימים שמה קיבוץ "מרום גולן".
איתרע מזלי, ובמהלך פעילות שוטפת, עלינו עם הרכב על מוקש,
ובכך התנסיתי בפעם הראשונה בפציעה מיותרת ומעצבנת.

עקב הפציעה והנסיבות נאלצתי לעבור הסבה חילונית,
וכך מלוחם העשוי ללא חת בנח"ל נהייתי מד"ן בחיל הגדנ"ע.
לאחר קורס מדנ"ם שנמשך 4 חודשים,

תקופה שהעשירה אותי בחוויות, ובהקניית ערכים לימים יבואו, החלתי לפרוע את השטרות, ולשרת את העם, החברה והמדינה באמונה ואהבה.

היא הייתה ילדה חנינית וביישנית, ובלשון המעטה נחבאת אל הכלים, את ילדותה, באושר גדלה בבית חם עוטף ומגן, כיאה לילדה פולניה מבית טוב וגאה, כל אשר ביקשה מייד קיבלה, כל אשר רצתה לפתחה מייד הונח, וכך, גם מן הסתם חשבה, שבצבא כולם עומדים לשרתה, אך, לא כך היה, דרכה בצבא לא הייתה פשוטה, וחווותה בדרך הקשה, את הפרידה ממחוזות הפינוק, ובואכה למציאות חדשה, התמזל מזלה, ועקשנותה סידרה לה שירות קל"ב במרחק יריקה.

אני, במסגרת שרותי בגדנ"ע, לא הייתי משויך לבסיס סדיר, אלא למשרד תפעולי / קישורי בשייח מונס והלוא היא רמת אביב.

בשעות היום, עסקתי בהרבצת שיעורי גדנ"ע, חינוך והקניית ידע, לילדי ישראל בכתות י' - יב' שגיוסם נראה באופק, העשרתי ידיעותיהם בטופוגרפיה, שדאות, מחנאות, עזרה ראשונה, לימוד הכרת הנשק, קליעה למטרה, ואהבת מולדת במסעות בשבילי הארץ.

בשעות הערב, עת החשיכה יורדת, שמתי פעמי לשכונות מצוקה, חיפשתי ואיתרתי בני נוער ללא שיוך למסגרת, אשר דרכם אל עולם הפשע סלולה ובטוחה, הקמתי להם בית במסגרת מועדון, העברתי להם ערכים של חברה מתוקנת, עשיתי כל מאמץ להחדיר בהם את הטוב שבחיים, לימדתי אותם קרוא וכתוב, גם שיעורי חשבון לא נשכחו, לא תמיד צלחתי, לא קלה הייתה הדרך, אך המטרה קדושה וחשובה,

לאחר יגע עמל והרבה יזע ומשברים, ראיתי ניצוצות של ברכה והצלחה בעמלי.
 היא, כאמור, קרוב לביתה שירתה, מה שהיה בעגה בפי כל, שמונה - חמש,
 ושמא חלילה וחס, תייגע רגליה במורד הכביש מהקריה,
 אביה מתייצב היה דום ליד שער הבסיס בשעה 17.00 בול ולהסיעה הביתה,
 בערבים, ספונה הייתה בביתה או בבית חברותיה, לבילוי, להג ושיח בנות,
 יושבות היו, מפטפטות וטוות חלומות, כל אחת בדרכה,
 בונה לה עתיד למה תלמד באוניברסיטה ורצוי גם עם עלם חמודות,
 פעם בשבועיים, בילתה בתורנות משמרת בבסיסה שהסתיימה בשעה 23.00.
 עד הנה, היה הרקע להיכרות עם הנפשות הפועלות,
 וכאן, אנו מגיעים אל פרק חדש בהתהוות ההיכרות,
 שכן, נפלאות הן דרכי הגורל, ואותן, מי יחזה ומי ידע.

באחד הערבים, הייתה העלמה החיננית בתורנות המשמרת,
 תפקידה במשמרת להיות אחראית ולענות לטלפונים נכנסים מהחוץ,
 אני, נשארתי ללון במשרד בשייח מונס,
 שכן למחרת הייתי צריך להתחיל פעילות בשעת שחר מוקדמת במקווה ישראל,
 וכך, מצאתי עצמי בשעה 21.00, לאחר שפתרתי תשבץ בשבועון במחנה, מתקשר
 להזמין יקיצה והשכמה לשעת בוקר מוקדמת,
 לאחר מספר צלצולי הטלפון, השפופרת בצד השני מורמת,
 ואני שומע לאוזני מתנגן קול פעמונים,
 הלו, כן, במה אוכל לעזור!
 כך, בקולה הערב והמתנגן היא עונה,
 משהו היה בצליל קולה, משהו שגרם לי לעצור נשימתי,
 ואני בעולם אחר, רק רוצה שהזמן לא ייגמר,
 להמשיך ולהתבשם מהרגע החווייתי והמשכר,
 והיא, מתחילה להיות חסרת סבלנות לשתיקתי המתמשכת,
 הלו, האם יש שם מישהו, האם יש מישהו על הקו, במה אוכל לעזור,
 ברירה בידי לא נותרה,
 ואני מושך את מילותיי להאריך את הזמן,

כן... רוצה השכמה לשעת בוקר מוקדמת,
ובאותה נשימה, כמו נמשכתי במגנט, המשכתי לדבר ואיני יודע על מה!
כי כל שרציתי,
רק להאריך משך השיחה, לשמוע קולה קול פעמונים המתנגן לאוזני,
היא במסתבר, גם לא נותרה אדישה,
למשמע צליל קולי, וגם רצתה שאמשיך ואדבר לא משנה על מה,
וכך נסחפנו,
והמשכנו לדבר שעתיים עד תום המשמרת של העלמה הנפלאה שהכרתי.
מאחר, ועדיין לא באנו לסיפוקנו, ורק רצינו להמשיך ולשוחח,
קבלתי מהעלמה את מספר הטלפון בביתה,
כי נדברנו להמשיך השיחה לאחר שעת חצות, כאשר תגיע הביתה בשלום,
וכך אכן היה, התקשרתי ושוחחנו כל הלילה עד אור הבוקר.
ברור לכם, קוראיי היקרים, השכמה כבר לא הייתי צריך.
אני החלתי את יומי החדש, עם חיוך מאושר מרוח על פניי,
היא באושר עילאי, דילגה בבוקר המחרת, בצעדים חינוניים אל בסיסה.
כאשר קיבלה תלונה, על טלפון תפוס בשעת המשמרת שלה,
חייכה באושר, כי לא היה לה איכפת.

וכאן מתחיל סיפור אהבתנו שנמשך עד עצם היום הזה.

סיפור אהבה שלא נגמר, סיפור אהבה שרק משביח
ומעצים עם השנים,

כך מצאתי את הנפש התאומה לי, כמו העלמה
שמצאה את הנפש התאומה לה,
להתמזגות בהרמוניה נפלאה ומושלמת.

היא, זו איטה אשתי האחת ויחידה.
אני, זה אריה אשר העלה את הסיפור לאוויר העולם.

איטה ואריה טל.
כעבור שנתיים... הצעת נישואים!

כאשר נפגשנו לראשונה

כאשר נפגשנו לראשונה,
לי היית כמשב רוח רענן,
עמדת מולי, השמעת קולך הרך,
הבטת בי בעיניים עמוקות וחודרות,
הייתי המום מרגע מלא חוויה,
מרגע של זיכרונות אהבה מתעוררים.

כאשר איתך דברתי, בעינייך הבטתי,
צללתי לתהומות נשייה בסבכי הנשמה,
הרגשתי מעורפל אך לא ידעתי,
כי הפגישה שינתה את חיי,
הבנתי כי פגשתי את אהובת לבבי.

ביום בו אמרת לי כן,
בכורעי ברך להביע אהבתי בטבעת,
בכרי דשא על שפת הכנרת,
הירח וכוכבי השמיים לנו חייכו,
רחש המים לחש לנו אהבה.

הפחת בי רגשות אהבה עזים,
כאילו השלתי ממני ימים רבים,
לא ידעתי שבצבא אפגוש אהבה,
לחשוב כל הזמן לראות דמותך,
כמה יפה התמונה, המחזה נהדר.

אליי חדרת, שלחת בי שורשים,
כל רגע איתך אינו דל,
כל רגע איתך מושך ומרענן,
כל רגע איתך פסגות חדשות,
כך יימשך ולא ייגמר לעד.

כאשר נפגשנו לראשונה.

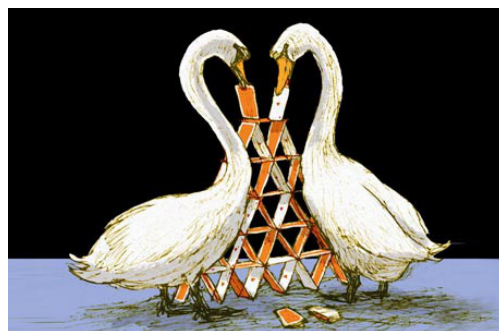

כעבור 47 שנים...

חוגגים 44 שנות נישואים!

יום שני, 2017.4.3

איטה רעייתי, האישה שאיתי,
44 שנות נישואים, להיות ביחד.

יושבים אנו הערב בקרב היקרים לנו מכל,
בננו כלתנו ונכדינו האהובים,
יחד חוגגים 44 שנות נישואים.
עברו 44 שנים, מאז הרגע המאושר,
שבו עמדנו מתחת לחופה,
יחד בנינו, יצרנו ולהישגים הגענו,
יחד חלומות תווינו, יחד חלומות הגשמנו,
לא קלה הייתה הדרך, אך יחד בנחישות עד הלום הגענו,
משפחה לתפארת הקמנו, הם היום כאן איתנו חוגגים,
עוטפים אותנו באהבה, בן כלה ונכדים,

הזיכרונות יפים, מגרים ליצור עוד עכשוויים ומדהימים.
הגיע הזמן לעטוף עצמינו ברגיעה ושלווה,

לחיות את היום, את המחר, את העתיד,
ליהנות מפרי עמלינו, ליהנות מפירות יצירתנו,
להביט סביב באושר, לראות בהנאה את הישגנו,
לצעוד יד ביד אל האופק, לחזות בשקיעה להתפעם מיופייה,
כי לפני הרבה שנים, בשמיים נכתב, זה לזו נועדנו,
אין גשר אותו יחד לא נוכל לחצות,
אין מכשול שביחד לא נוכל לצלוח, כי הכל בנו ובתוכנו.

אין רגע מאושר יותר מאשר הרגע,
לעמוד כאן עכשיו וכולי נרעד ונרגש,
להביט בך איטה רעייתי, האישה שאתי,
לחזור הרבה שנים שנים לאחור, אל הרגע בו הכרנו,
לסקור את כל פועלינו יחד יד ביד לכל אורך הדרך,
להעניק מניסיוננו לדור ההמשך היושב מולנו כצידה לדרך,
איטה, את אשת החייל, את ביתנו ניהלת והובלת,
את בננו גידלת וחינכת ואני עזר הייתי לצידך,
עד הנה הגענו וכה יפה הייתה הדרך,
ורגע לפני שאזיל דמעה אסיים במילות תודה ואהבה.

מאחל בכל לב ואהבה אריה בעלך האיש שאיתך ולצידך.

עוד אוסיף סיפור אחרון להפעם, שהוא חלום, שהוא מי שאני, וכל מכריי וחבריי, יודעים ומכירים.

אלוהים שלי

כותב אני אליך מכתב, מכתב שאולי ייקרא באוזניך ויהיה בעיניך מבולבל משהו, וראשון אינו ראשון, ואחרון אינו אחרון, והכול מעורבב זה בזה, אבל, החשוב הוא שמכתבי יישמע לאוזניך, יראה לעיניך וימצא מקום בתוך ליבך, שכן, את הרהורי אני מעביר אליך.

לא מזמן, רק לפני מספר שבועות, חגגנו ברוב עם פאר והדר, כרסנו מלאה בגבינות וראשנו סחרחר מיין, וכך בטוב ליבנו פיארנו שמך בחג מתן תורה, ואין כמו חג זה להיזכר במעמד הר סיני, חשנו שמנו פעמינו לבית התפילה לתיקון הדרך והמחשבה לקבלת התורה.

אני עומד ומביט סביבי, ורואה את מנהיגי העם מאז, ומשווה אותם למנהיגי היום, והם, במקום להיות רועה הצאן כמשה ואהרן, נהיו הם כאחד מאחרון העם שמתקשים להתעלות מעל עצמם.

בימי המדבר בעת מתן לוחות הברית, העם סרח וברא את עגל הזהב, והיום מנהיגי מחליפים את העם, ועניינם בצע ותככים, וליבם סגור, ורוכסן המכנסיים פתוח.

אלוהים שלי, אני רק בפתח מכתבי אליך וכמה קיטורים אני משמיע לאוזניך, ואני שואל אותך? האם כסדום היינו! האם לעמורה נדמינו! אני רוצה להיזכר בימי ראשית, עת כלום לא היה, שהכל היה בוסר, שהכול היה בתולי, להיזכר בתהייה וערגה, אז

היה התום והפשטות, והיום המרדף אחר החומריות והנהנתנות, אז בנו את מגדל בבל ומרדו בך ורצו להגיע השמימה, והיום מגדלים פורחים באוויר כדגם הולילנד ודומיו, לתפארת ארצי ארץ הבחירה.

אלוהים שלי, רואות עיניך ושומעות אוזניך, הרבה יש לי לך לומר, אבל, רוצה אני יותר מכל לגול באוזניך על חלומי, ובחלומי מדמה אני עצמי ליעקב, העולה בסולם וראשו בשמיים, ויושב אני איתך כשווה, מבקש אני ממך אלוהים שלי, שתיקח את גאוותי, ואתה אמרת לי לא, שחת לי שאת הגאווה לא לוקחים מן האדם, כי על הגאווה יש לוותר! מבקש אני ממך אלוהים שלי, שתתפא את כל חולי עמך ישראל, ומסביר אתה לי, שנשמת האדם החולה היא נצחית והגוף, הגוף ימות ממילא! מבקש אני ממך אלוהים שלי, שתעניק לבניך הנבחרים, כח סבל, ואתה מלמד אותי, שכח סבל הוא תולדה של ניסיון שאותו לא מעניקים אלא רוכשים!

מבקש אני ממך אלוהים שלי, שתעניק לי ולכל הסובבים אותי עלי אדמות, אושר, ואתה מניד בראשך, וכך שחת, שלהיות מאושר זה תלוי רק בנו, בני האדם, מהגישה מהראייה ומההתנהגות!

וכך ממשיך לו חלומי והלילה עוד צעיר, הרהבתי עוז בנפשי, לבקש אלוהים שלי, עוד אי אלו דברים, אתה ראית הבעת פניי ואת המתחולל במוחי, ורק חייכת, כן, חיוך מזמין להמשיך ולבקש, פונה אני אליך אלוהים שלי, אנחנו עם קטן שוחר שלום וחפץ בחיים, ומוקפים אנו אויבים מכל עבר, וישובי הספר שרונים בפחד ובאי וודאות מה יילד יום וחיים בכאב וסבל, ואתה מרצין מביט בי ואומר, כאשר בני האדם מצויים בייסורים, מתרחקים הם מהבלי עולם ומתקרבים אליך!

פונה אני אליך אלוהים שלי, הרבה עוני ורעב יש בעולמנו, אנשים נזכרים באשפה אחר פת לחם חרבה לשבור רעבונם, ואתה מזכיר לי יציאת בני ישראל ממצרים ובלכתם במדבר ואוכל לא היה, הורדת משמייך את המן לשבור רעבונם, וזאת בכדי לרמוז לי שהכל מסתכם באמונה, ומשם תבוא הישועה.

אז, עצרתי בחלומי לרגע, והבנתי, ומבקש אני ממך אלוהים שלי, התעלות רוחנית לנו לעמך, עם הבחירה, אתה, לא שעית לבקשתי, ואמרת לי, שהרוח השוכנת בנו, צריכה

להתעלות לבד, ותפקידך לגזום ולטפח את הרוח שתצמח ותיתן פרייה מגדים!

טוב, אלוהים שלי, כבר הבנתי את הפרינציפ, שכל מה אבקש, תמיד, תמיד תהיה לך תשובה ניצחת, ותותיר אותי נאלם מדבר, אז החלטתי, לשנות גישה ובאתי מכיוון אחר!

רוצה אני אלוהים שלי, ללמוד לאהוב את כל בני האדם הסובבים אותי, כשם שאתה אוהב אותי! סוף כל סוף, חיוך רחב וגדול מתפשט על פניך ועיניך זוהרות כגחלילית בלילה, וכך אמרת לי אלוהים שלי, ידעתי שבסופו תבין ותדע על מה ראוי לבקש! ואני נפשי מתעודדת וכוחות חדשים זורמים בעצמותי, נתלה בשביב התקווה, רציתי ממך כוחות, ואתה שלחת אלי ניסיונות לחשלני, רציתי ממך חוכמה, והצבת בפניי בעיות להתחבט בהן, רציתי ממך אומץ, ואתה העמדת אותי מול פני הסכנה, רציתי ממך אהבה, ואתה הראית לי את הזקוקים לעזרתך, רציתי ממך טובות, ואתה נתת לי אפשרויות, כן, אלוהים שלי, הבנתי, לא קיבלתי כלום מכל מה שבקשתי, אבל כן, נפקחו עיניי, כי קיבלתי את כל מה שהייתי צריך!

ולך אלוהים שלי אומר אני תודה, על שהקשבת לתפילתי,

בסיום מכתבי אליך אלוהים שלי, אומר זאת כך, כשאני מסתכל ומתבונן מסביבי ורואה את יצירתך המופלאה, העולם, הטבע, בני האדם, החי, הצומח והדומם, איך אפשר להישאר שווה נפש ולא להיות נפעם!

ואשאל אותך אלוהים שלי, למה? למה רבים מאתנו בני האדם, לא טורחים לבקש ממך עוד! או לפקפק במצב הקיים! או לחלום בגדול יותר! האם זה נובע מכיוון שאנחנו לא ראויים לכך? האם בתוך תוכנו אנחנו מרגישים שאנו לא בסדר?

ויהי ערב ויהי בוקר,
ותם החלום!

**בתודה והכרה
עמוקה, יציר
בריאיתך, אריה טל.**

הצמתים בחיי - הגיגים

"ריקוד החיים"

מה מסתתר מאחורי הרעיון לכתיבת ההגיגים לספר!

בימי חיינו, אנו עוברים בצמתים רבים, צמתים של החיים, צמתים של תנועה, צמתים של רגש ואהבה, צמתים של עשייה, צמתים של הגשמה, צמתים של תקווה, צמתים של חוויה, צמתים של אחווה, צמתים שבסופו הם תמצית חיינו, בכל צומת בחיינו, אנו לומדים, אנו משכילים, מכל צומת בחיינו, אנו לוקחים את הטוב ואת הרצוי לנו, כל צומת משאירה בנו את חותמה, ומובילה אותנו להמשך הפיריון והעשייה.

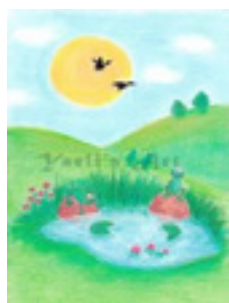
אם הייתי צריך לבחור את השם אשר יביא לידי ביטוי נכון והולם, למפגש שלי עם הצמתים בחיי, עולה בדעתי שם אחד שהוא לטעמי המתאים לי, ובחרתי בשם, "ריקוד החיים".

בתמצית הכתבים שאביא כאן בפניכם קוראיי היקרים, יבוא הסבר לשייכותו לצמתים השונים בחיי, אבטיחכם, שלא יהיה רגע דל, רגע משעמם, ומכל קטע שיובא בפניכם, יש ואולי תמצאו בו את עצמכם.

קריאה מהנה!

אפתח את המסכת, בנושא שהוא משותף לכולנו, בלעדיו אנו לא יכולים, היכולת לחוות, לרצות, לשאוף, לשגות באשליה, הוא איתנו ביום, הוא איתנו בלילה, הוא איתנו בכל עת.

החלום

אין אחד מאתנו שאינו נושא באמתחתו חלום,
חלום שהוא כלו שלו ורק שלו,
בכל חלום גלומה ההנאה ולצדה ההבטחה,
מה היינו עושים מה היינו נותנים למימוש החלום.
בחיי היום יום אנחנו נוהגים להשתעשע,
העין מתעתעת המחשבה קוראת דרור,
נוטים לחפש דמוי ומקבילה בין החי לבין הדומם,
בין המציאות לבין החלום,
לפעמים להוסיף לפעמים לגרוע.

לממש את הרצון, את היכולת,
לבוא לידי ביטוי, לכתוב מפרי המחשבה,
לכתוב מכל הלב והנשמה, לשתף אתכם בהגיגי.

אז די לדבורים, הגיע עת להתרפז וליהנות,
להתמזג ביופיים של מלים ולהתענג בלי די.

שם הנושא לקובץ המצורף הוא,

”ריקוד החיים”

ולא בכדי,

שכן, למדתי במשך שנות חיי, שכל פעולה, מעשה, מחשבה, התנהגות, וכד' יש בה מן המקבילה לתנועות הריקוד, ריקוד סולו, ריקוד בשניים, ריקוד בקבוצה, ריקוד איטי, ריקוד מהיר, ריקוד סוחף, ריקוד במקצבים, ועוד רבים אחרים, לכן, בחרתי לכתוב את ריקוד החיים שלי, המוגש כאן הוא בקצרה, הנוסח המלא כולל 18 בתים.

ריקוד החיים

החיים מְרַכְּבִים מְצַלִּילִים וּמְחֹלֹת,
החיים זֹרְמִים בְּהֶרְמוֹנִיָּה מְלֵאָה,
לְרִיקוֹד לְרַחֲשֵׁי עֲלִים מְתַנּוּעִים,
לְרִיקוֹד בְּחוּף יָם לַהֲמִיית גְּלִים,
לַהֲתַמְזַג בְּטֶבַע בְּרִיקוֹד הַחַיִּים.

מָה יָפוּ פַעֲמֵייר אַחוֹתֵי כָּלָה,
לְצִלְלֵי פַעֲמוֹנִים בְּמַחֹל תַּצְאִי,
יַחְדּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּה בְּרִיקוֹד חֲבוּקִים,
הָאוֹרְחִים לְמַעַגְל מְצֻטְרָפִים נְהֻנִים וְשִׁמְחִים,
כִּן נִשְׁמַח בְּחֻתּוֹנָתָנוּ בְּרִיקוֹד הַחַיִּים.

אֲמָנוֹת שֵׁל הַיּוֹם זֶה הַצִּלְלִיל שֵׁל הַמָּחָר,
רִיקוֹד וּמַחֹל מְרַבִּים שִׁמְחָה בְּלֵב מְתֻרָּנִין,
סִיבּוֹב וְסִלְטָה מְסַחֲרִים אֶת הָרֹאשׁ,
צָעֵד קְדִימָה שְׁנֵי אַחוֹרָה לְרִיקוֹד הַטְּנָגוֹ,
מָה יָפִים הֵם הַיָּמִים בְּרִיקוֹד הַחַיִּים.

ריקוד החיים כהבעה לרגש,
ריקוד החיים המאפיין אותנו,
ריקוד החיים בצעד ומחול,
התנועה לפי קצב המנגינה,
כביטוי לתנועת הגוף בריקוד החיים.

מצב הרוח עולה ומשתנה,
בהתאם ליום ולמקצב הריקוד,
בבחירת העשייה והמוזיקה ברקע,
חשוב מי האנשים שאיתי ולדי,
כי הם הבסיס והחיוני בריקוד החיים.

הריקוד כחזון אחר האשה,
הריקוד הספונטני כהבעת שמחה,
הריקוד המשמש פלחן דתי,
הריקוד שמחזק לפני הקרב,
מהתרבות שהיא חלק מריקוד החיים.

יש אומרים שהריקוד זה תנועות,
יש אומרים שהריקוד יפה ומשחרר,
יש אומרים שהריקוד הוא דרך חיים,
העניין הוא שאלה צודקים ואלה גם כן,
לבטא רגש ללא מלים בריקוד החיים.

הריקוד הוא דרך ביטוי לדמיון,
הריקוד הוא דרך לקרוא דרור לחושינו,
באמצעות הריקוד אנו מיצרים שחרור,
רואים ומדמיינים בראשנו מציאות שונה,
תמיד נדע ונחוש בטעם בריקוד החיים.

החיים מורכבים מצלילים ומחולות,
החיים זורמים בהרמוניה מלאה,
לרקוד לרחשי עלים מתנועעים,
לרקוד בחוף ים להמיינת גלים,
להתמזג בטבע בריקוד החיים.

המוזיקה היא מקור השראה, ליצירה שזורמת וממלאת בעוצמה רבה את כל תחומי חיינו, היא מעוררת רגשות רוחניים, חוויות נפשיות עמוקות, לפעילות גופנית מגוונת ועשירה באמצעות ריקוד, נגינה, שירה, האזנה פעילה למוזיקה בו משתתף האדם כולו, בגופו, ברוחו, בנפשו.

מוזיקה היא הצורה הכי חזקה של כישוף, לכל אחד יש מוזיקה פנימית, אנו מכנים זאת אישיות, המוזיקה היא כלי ביטוי לרגש, המוזיקה היא דרך אלוהית לספר ללב דברים יפים.

אני נמנה על חבורה מופלאה, להקת "הורה גלגלים" בית הלוחם תל אביב, ואני גאה בכל רגע ורגע, שאני חלק מהעשייה התרבותית הנפלאה, לנכי צה"ל היושבים על כיסאות הגלגלים.

הורה גלגלים

יצאנו לדרך חבורה מופלאה
חדורי רצון והמון אהבה
להראות שאנחנו כמו כולם
עושים הכל ונהנים מהחיים
עוד רגע נעלה לבמה
נפזז במחול נגרוף כפיים.

כשאנו יחד אנחנו משפחה
יושבים יחד מעלים זיכרונות
מימים ימימה ועד היום
נהנים משוככות עבר באהבה
על הפנים חיוך גדול
ובלב פנימה אושר מפנק.

כל אחד מאיתנו יאמר
החברים שלי אותי אוהבים
מעלים בי צחוקים וחיוכים
עוטפים אותי באהבה וחיבוקים
לי נשיקות מלטפות נותנים.

כעת בלב רחב וגדול
נעלה בחיוך נכבוש הפמה
יושבים ועומדות בריקוד מהמם
נראה לכולם אנחנו יכולים
עלה נעלה הורה גלגלים
בית הלוחם תל אביב.

אין אחד מאיתנו שאינו מפליג בדמיונות,
אין אחד מאיתנו שאינו נסחף להגיגים מעוררי מחשבה,
אין אחד מאיתנו שאינו משוטט בין נופים עוצרי נשימה.

הַגִּיגִים

כְּשֶׁהַנוֹפִים עוֹצְרִים נְשִׁימָה
הָאווִירָה מְסַבֵּב מְשֶׁרָה שְׁלוֹוה
שׁוֹאֵף אָוִיר נָקִי וּמְמַלֵּא אֶת הָרִיאוֹת
מַעֲרִיף מִבֶּט אֶל עַל לְשִׁמְיִים
שְׁמַיִים תְּכוּלִים בְּהִירִים וּמְאִירִים הָעֵין שׁוֹבִים
עֲנָנִים לְבָנִים בְּצוּרוֹת שׁוֹנוֹת בְּיוֹפָיִים מֵהַפְּנִטִים.

מֶרְשָׁה לְעֶצְמִי לְטָבוֹל בְּיוֹפִי
יוֹפִי עוֹצֵר נְשִׁימָה מִתַּת לְחַיִּי
אֲנִי כָּאֵן עוֹמֵד בְּטֶבַע הַפְּרָאִי הַבְּתוּלִי
שֶׁיֵּד אָדָם טָרָם עֲלָתָה עָלָיו וְהַשְׁחִיתָהּ.

אֲנִי מִתְמַזְג בְּיִפִּי הַבְּרִיָּאָה
מִתְבּוֹנֵן אֶל תּוֹכִי עֶצְמִי
אֶל תּוֹכִי פְּנִימָה
לְחֻדְרֵי הַלֵּב וְהַנְּשִׁמָּה
שֶׁם אֲנִי מְגַלֶּה אֶת הַטּוֹב וְאֶת הָרַע שָׁבִי.

רוֹצֶה אֲנִי לְהַבִּין מִמָּה אֵי־הֵנָּה
מָה אֲשֶׁאִיר מֵאַחֲרֵי הָרַחֵק
שׁוֹאֵל אֲנִי וְתוֹהָה בְּמָה אֶצְטִיֵּד לְהַמְשִׁךְ הַדֶּרֶךְ.

אחד מהציוויים שיש לנו בחיים, הוא היכולת! היכולת לחשוב, היכולת לעשות, היכולת לנהל את סדר יומנו, היכולת לעשות כחפצנו ככל העולה ברוחנו, כמה יפה היא היכולת, ובלעדיה אנה אנו באים.

הבְּחִירָה לַחַיִּים

אֲנִי יָכוֹל לְבַחֵר
אֲנִי יָכוֹל לְהַעֲבִיר אֶת יוֹמִי
אֲנִי יָכוֹל לְשַׁקּוֹעַ בְּמַחְשָׁבָה עַל קִשְׁיִים
אֲנִי יָכוֹל לְחַשׁוֹב עַל אֵיבָרִים לֹא מְתַקְּדִים
אֲנִי יָכוֹל פְּשׁוּט לָקוּם וּלְהוֹדוֹת לְשׁוֹכֵן בְּמִרוֹם
אֲנִי פְּשׁוּט יָכוֹל לְשִׁמוּחַ שְׂאֲנִי כָּאֵן וְאֲנִי יָכוֹל.

עוֹד הִרְבֵּה לִפְנֵי וּבִטָּרִם נוֹלָדְנוּ
עוֹד מִיָּמִי בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים
נִקְבְּעוּ דְּבָרִים חֲקוּקִים בְּסֵלַע וּמִי יַעֲקוֹר
הַטֶּבַע שֶׁהוּא אוֹת וּמוֹפֵת לִיקוּם וְלִקְיוֹם
נִכְתָּב נִבְרָא בְיַד אֱלֹהִים וְאֵין מַעֲרֵר
הַקֶּנָּה לָנוּ אוֹתוֹת מוֹפְתִים וּרְמָזִים.
לָכוּ מִכָּאֵן וְאֵילָף אֲנִי יָכוֹל
אֲנִי יָכוֹל לְבַרֵּר אֶת הַטוֹב
אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּחֶפְצִי וְהַעוֹלָה בְּרוּחִי
אֲנִי יָכוֹל לְהִתְאִים עֲצָמִי לְמַצְבִּים
אֲנִי יָכוֹל לְשַׁלּוֹט בְּמַעֲשֵׂי אֲדוֹן לְגוֹרְלִי
אֲנִי יָכוֹל וּבְיָדִי הַבְּחִירָה לַעֲשִׂיָּה
אֲנִי יָכוֹל לְבַחֵר וְאוֹמֵר תוֹדָה.

חברים,

כמה טמון במילה אחת, חברים,

חברים הם האנשים הקרובים אלינו מבחינה רגשית,

חברים הם האנשים שתומכים בנו, עוזרים ומסייעים,

כמעט תמיד בעת צרה, בחברות אנחנו מכירים במספר מעגלים,

המעגל האינטימי, המעגל הקרוב, המעגל הרחוק,

המיקום של החברים בחיינו,

אינו מושפע מתדירות המפגשים, אלא ממידת הקירבה.

חברים

שְׁלוֹם לָכֶם אֲנָשִׁים נְחֻמָּדִים

מִיִּשְׁהוּ אָמַר לָכֶם פַּעַם כְּמָה אַתֶּם מְיוֹחָדִים

הָאוֹר שְׁאַתֶּם מְקַרְיָנִים יֶאֱפִיל עַל אוֹר כּוֹכֵב.

מִיִּשְׁהוּ אָמַר לָכֶם פַּעַם כְּמָה אַתֶּם חֲשׁוּבִים

גּוֹרָמִים לְאֲנָשִׁים אֲחֵרִים לְהַרְגִּישׁ שֶׁהֵם מוֹעִילִים

מִיִּשְׁהוּ מְחַיֶּה אֶלְיֶיכֶם כִּי הָאֱהָבָה הִיא פְּשׁוּט כְּנֶה וְאַמִּיתִית.

מִיִּשְׁהוּ אָמַר לָכֶם שְׁמִילָה אַחַת שְׁלָכֶם הַרְבֵּה פְּעָמִים
כְּשֶׁהָיוּ עֲצוּבִים גִּרְמָה לָהֶם לְהַעֲלוֹת חֵינוּךְ וּלְצַחֵק
לְמַעֲשֵׂה אֲתֶם גִּרְמַתְּם לָהֶם לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים.

עַל הַזְמַן שֶׁכִּבְיָכֹל בְּזַבְזָתֶם כְּדִי לְחַלֹּק מִשְׁהוּ
שְׂמֵצֶאֱתֶם אוֹ קִבְלָתֶם אֵין מִיָּלִים לַהֲדוֹת
אֲבָל מִיִּשְׁהוּ קָרוֹב אֲלֵיכֶם מַחֲבֵב אֶתְכֶם
יֹדֵעַ כְּמוֹכֶם לְהַעֲרִיךְ חֲבֵרוֹת אֲמִיתִית מֵהִי.

וּבִכֵּן יְדִידִי אוֹמֵר זֹאת בְּפֶה מָלֵא
מַחֲבֵב אֶתְכֶם אוֹהֵב אֶתְכֶם עֲכָשִׁיו
כִּי בְּלִי חֲבֵרִים חִיֵּינוּ רִיקִים וְנִפְסָדִים הַרְבֵּה.

אֲבָרֶךְ אֶתְכֶם חֲבֵרֵי הַנְּתִיקִים כְּמוֹ גַּם הַחֲדָשִׁים
שֶׁיְהִיוּ לָכֶם יְמִיכֶם תָּמִיד נְעִימִים וְשְׂמֵחִים
מִלְּאֵי אוֹרָה וְאַהֲבָה הַעֲנֵקָה וְנִתְיָנָה
וְכָל יְמֵינוּ נִדְעַ קִירוֹב לְכָבוֹת אֶל הַזּוֹלָת.

אין אחד מאיתנו, שלא מושרשת בו אהבת המולדת,
לא אכביר במילות פתיחה, אלא ניגש ישר לעיקר,
ואביא בפניכם קובץ לאהבת המולדת כפי שהיא מושרשת בי.
ואין בליבי כל ספק, כל אחד ימצא עצמו מכיר, יודע ומזדהה.

אהבת מולדת

ידיעת הארץ משפט שמגלים בתוכו הרבה
ידיעת הארץ מילים שמכילות אהבת מולדת
אם נופי הארץ קוסמים וקורצים לנו
אם אנחנו אוהבים ללכת בשבילי הארץ
אם אנחנו אוהבים לנשום עצים בתוך יערות
אם אנחנו אוהבים לטפס על הרים ולכבוש פסגה
אם אנחנו אוהבים לטייל ולהתבשר מנופים
אם נופי מדבר מסקרנים ומושכים אותנו
אם עתיקות ונפירות לוקחות אותנו אל העבר
אם זה הרגש שמפעם בנו ומאחד אותנו
אז סימן שאנחנו מאוחדים באהבת המולדת.

יִשְׂרָאֵל שְׁלִי

חוט שְׁנֵי מְקָשֶׁר בִּינִינו,
חוט אֶהֱבֵת הַטִּיּוֹלִים וְהַסְּבִיבָה,
לְרֹאוֹת אֶרֶץ לְכַבּוֹשׁ מְשֻׁעוּלָיָה,
לְלַכֵּת בְּהַמוֹנֵינוּ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל,
לְרֹאוֹת אֶרֶץ מִתְפַּתַּחַת וּמְשֻׁשְׁגָת.

לְוֹתֵר לְעִיִּתִים עַל נוֹחוֹת,
לְעִשׂוֹת מֵאֲמָץ שְׁוֹוה וְכֹדָאִי,
מִי בָּרָגֶל מִי בָּרָקֵב,
לְחִזּוֹת בְּנוֹפִים שְׁאִינָם נִגְמָרִים,
מֵאֲתָרִים עֲתִיקִים רוֹוִיִּים הִסְטוֹרִיָּה.

לְשִׁמוֹעַ הַסֵּבֶר לְרִכּוּשׁ יָדַע,
מְשׁוֹט בְּאֶרֶץ לְאוֹרְכָה וּלְרוֹחְכָה,
מִנוֹפֵי מִדְּבָר מְשֻׁכָּרִים בְּמֵרָאם,
מִנוֹפִים יְרוּקִים בְּאֶרֶץ פּוֹרְחַת,
כְּמִזְכֶּרֶת גַּם תְּמוּנָה בְּרִקְעַ,
לְעִמּוּד בָּהָר לְהִבִּיט בְּעֵמֶק,
לְצִעּוֹד בְּנַחַל בְּמֵים זָפִים,
לְלַכֵּת בֵּין עֲצִים מוֹרִיקִים,
לְשׁוֹטֵט לְהִנָּאֵה בְּרַחוּבוֹת עָרִים,
לְהִתְמַכֵּר לְמֵרָאוֹת וּלְרוֹת דִּי.

לְחִבּוֹק אוֹצְרוֹת גְּלוּמִים בְּטֶבַע,
אֶרֶץ שֶׁהִתְבָּרְכָה בְּשִׁבְעַת הַמִּינִים,
לְרֹאוֹת אֲנָשִׁים שְׂמֵחִים וְצוֹחֲקִים,
זוֹהֵי אֲרִצָּנוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
אֶרֶץ מְאִירָה מְחִיֶּכֶת וְכוֹכְשֶׁת.

יְרוּשָׁלַיִם שְׁלִי

יְרוּשָׁלַיִם שְׁלִי עִיר שֶׁל אֱהָבָה
עִיר שֶׁל נִיגוּדִים וְשֶׁל תַּעֲצוּמוֹת
עִיר שְׁחוּבָרָה לָהּ יַחְדָּיו הַלְלוּיָהּ
עִיר שְׁבָהּ הָאֲנָשִׁים כִּינוֹר רֹאשׁוֹן
עִיר שֶׁהִיא בֵּית יִשְׂרָאֵל לְנֶצַח.

עִיר שֶׁל קְדוּשָׁה וְעֵטְרַת הִילָה
עִיר שְׁבָאִים אֵלֶיהָ לְהִתְפַּלֵּל בְּכוֹתֵל
עִיר מְפֹלָגַת בֵּין יֶשֶׁן לְחֹדֶשׁ
עִיר שֶׁל מְסוּרַת אַרְוֶכַת שָׁנִים
עִיר מְאַחֶדֶת מוֹשְׁכַת עָלֶיהָ לְרָגֶל.

עִיר שְׁבָנָה דָּוִד נְעִים זְמִירוֹת
עִיר עִם הִסְטוֹרִיָה מִימֵי מְלוּכָה
עִיר שֶׁל עֶבֶר הוֹוֶה וְעֵתִיד
עִיר הַבְּחִירָה שֶׁל בֵּית הַמֶּקְדָּשׁ
עִיר שְׁבָהּ שׁוֹרָה רוּחַ וְשִׁכִּינָה.

יְרוּשָׁלַיִם שְׁלִי אוֹתָהּ אוֹהֵב לְעַד
עִיר שֶׁל שְׁכוּנוֹת וְשׁוּק מַחְנֶה יְהוּדָה
עִיר אֶפּוֹפָה בְּהִילָה שֶׁל מְלָכוֹת
עִיר שֶׁל עֲתִיקוֹת שֶׁל רִיחוֹת וְטַעְמִים
יְרוּשָׁלַיִם עִיר שֶׁהִיא מֶרְכָּז הַיְקוּם וְהָעוֹלָם.

עִיר שְׁבָהּ שׁוֹכְנוֹת שְׁלוֹשׁ דָּתוֹת
עִיר שֶׁל יְהוּדוֹת נִצְרוֹת וְאִיסְלָם
עִיר שֶׁל כּוֹלָם בְּשִׁלָּל צְבָעִים
עִיר שְׁבָהּ חַיִּים כּוֹלָם בְּיַחַד
עִיר שְׁכוֹלָם אוֹמְרִים שְׁלִי הִיא.

שיר אהבה למוֹלַדֶּת

זאת ארְצִי וּמוֹלַדְתִּי, אֵין לִי אַחֶרֶת!

הֶהֱבֵנָה בִּי זֶרְמָה

עֵת בְּמַחְשַׁבְתִּי הַפְּצִיעָה הַתּוֹכְנָה

אֶת אֶרְצִי מוֹלַדְתִּי בְּכָל לִבִּי אוֹהֵב

לָה חַיִּי אֶתֶן

זְמַנִּי וּמְרָצִי לָה אֶקְדִּישׁ.

הַעוֹצָמָה הַחֲזוֹן אוֹמֵץ הַלֵּב הַחֲדָשׁוֹת

מוֹל הַפֶּלֶא הַזֶּה אֲנִי עוֹמֵד

הַמְּחוֹיָבוֹת שְׁלִי וְנִכּוֹנוֹתִי לְהִגֵּן עַל־יָד מוֹלַדְתִּי

הִיא תְּחוּשֹׁת הַתְּקוּוֹה הַמְּפַעֶמֶת בְּקֶרְבִּי.

הַיּוֹם אֲנִי מְאוֹשֵׁר

אִישׁ רַב חֲזוֹן וּמַעֲשֵׂה

תְּמִים מַחְשָׁבָה אֶךְ לֹא נְאִיבִי

מְדַבֵּר בְּשׂוֹפָה בְּרוּרָה הַחוֹדֶרֶת לֵלֵב

אֶל עוֹלָם שְׁמֵרְנִי וְלֹא אוֹהֵד.

הַיּוֹם אֲנִי נִרְגָּשׁ

כְּמוֹ מַתָּנָה מְשֻׁמֵּיִם הוֹפֶעֶת מוֹלַדְתִּי

כּוֹלֵךְ מִלֵּאָת רוֹךְ וּבִעֲלֵת עוֹצָמָה

מִתּוֹךְ שְׂמִמַּת הָאֵין כָּלוּם

קִמְתָּ וְשִׁגְשַׁגְתָּ לְתַפְאֶרֶת לְעֵינֵי הַגּוֹיִים.

מִרְגִּישׁ אֲנִי תַּחוּשֹׁת הַתַּעֲלוּת
הָאֲמוּנָה בִּי נִיצְתָה לְגוֹדֵל חוֹסֶנֶךָ
רוּחַ צְעִירָה וְרַעֲנָנָה מִמֶּנּוּ מוֹלַדְתִּי זֹרַמֶּת
מִבֵּיט סָבִיב וְלִכְל עֶבֶר וְרוּאָה
אֶת הַתְּקוּוּהָ בְּכַחוֹל לִבִּי בְּכָל פִּינָה.

הַיּוֹם כּוֹלִי מָלֵא פְּלִיאָה
מִבֵּיט מִבְּעַד לַחֲרֹךְ בְּעֵינַי
רוּאָה אֶת הַפֶּלֶא שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל
רוּאָה אֶת אֲזַרְחִייר בְּחִיוֹן מְהֻלָּכִים
מִלֵּאֵי שְׂמֻחָה וְחִדּוּרֵי אֲמוּנָה.

הַיּוֹם אֲנִי מְאוּשֵׁר בְּלִיבִי בּוֹעֶרֶת הָאֵשׁ
מֵעוֹלָם הַעֲתִיד לֹא הָיָה כֹּה מִבְטִיחַ
הַטֶּכְנוֹלוֹגְיָה הַפִּיתוּחַ הַקִּידְמָה הֵם אֲבֹן דָּרוֹךְ
הַיּוֹם אֲנִי חֹשׁ הַתַּעֲלוּת וְשׂוֹתְפוֹת לְדָרוֹךְ
אוֹהֵב אוֹתָךְ אֶרְצִי מוֹלַדְתִּי יִשְׂרָאֵל.

אֲלִייר מוֹלַדְתִּי מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת תִּבֵּל
זֹרַמֶּת הַעֲלִיָּה לַחֲיוֹת בְּתוֹכָךְ לַהֲיוֹת חֵלֶק מִמֶּנּוּ
יִוֹדַע אֲנִי שֶׁאֲנִי כָּאֵן וְלִתְמִיד
לְקִיּוּמָךְ מוֹלַדְתִּי וְלַהֲיִשְׁרָדוּתָךְ לְעַד
וְכָל הַקָּמִים עָלַייר לְרַעָה
יְמוּגָרוּ חִישׁ מִהֲרָה וְלָהֶם לֹא תִהְיֶה תְּקוּמָה.

אָנוּ פֹּה בְּאַרְץ אֲבוֹת כְּעוֹבְדָה קִיּוּמָת וּמוֹחֲלָטָת
אֶת אֲזַרְחִייר מִמֶּנּוּ אִישׁ אוֹ מְדִינָה לֹא יַעֲקְרוּ
הָעוֹצְמָה הַחֲזוֹן אוֹמֵץ הַלֵּב הַחֲדָשָׁנוֹת
אֶהְבֶּתִּיךְ מוֹלַדְתִּי הָאֶחָת יִשְׂרָאֵל שְׁלִי.

הגולן שלי

שם הרי גולן
הושט היד וגע בם.

גלי הכנרת בלאט מפכים
האווירה סביב כולה שלווה
חבל ארץ ברוך ועשיר
האדמות סביב שופעות ירוק
הבזלת המבצבצת מהרי הגולן
קרני שמש עליהם נשברים ונוצצים.

מביט סביבי ולא מאמין
לחבל ארץ ששינה פניו
מאדמות טרשים זרועות מוקשים
למקום פורח וישובים משגשגים
פעם חילי אויב כאן שיחרו להשמידנו
היום כאן ישראלים שלווים שוחרים שלום
פעם רכב ברזל ושאר כלי משחית
היום טרקטור וקומביין מעבדים האדמה
פעם קסרקטינים מגורים לחיילי אויב
היום בתי אזרחים וגינות פורחות
פעם זרם לכאן נשק אותנו להשמיד
היום תעשייה משגשגת ואנשים מחייכים.

שם הרי גולן
הושט היד וגע בם.

אנו חיים בתקופה בה ערך ההדברות בין אדם לחברו, לא תמיד עובד כפי הראוי שיהיה, לא אחת אנו לא מקשיבים איש לרעהו, לא אחת אנו מבטלים את דברי חברינו, לא אחת אנו נוהגים בחוסר כבוד איש אל רעהו, לא אחת אנו נוהגים בחוסר סבלנות וסובלנות לסובבים אותנו, לא אחת אנו שוכחים את הערך העליון "ואהבת לרעך כמוך", האם אין ערך זה אמור לשמש נר לרגלנו ולהנחות אותנו ביחסינו עם חברינו, אל השווים לנו, אל הדומים לנו, אל השונים מאיתנו, אל כל אדם ואדם, האם שכחנו את הכתוב בברכה, "שים שלום טובה וברכה, חיים חן וחסד, צדקה ורחמים עלינו ועל כל עמך ישראל" האם שכחנו שכולנו בני אנוש ואנו שווים בפני האלוהים,

האם לא הגיע הזמן להדברות ולהשכנת שלום ולחיות זה עם זה, להקדים שלום וברכה, להושיט יד לשלום, לשבת בהשקט ובטח, אני מבקש להוסיף, להבליט ולקדם ערך שהוא בעיניי ערך חשוב ומקודש, להושיט יד לבעלי המוגבלויות והנכויות ילדים ומבוגרים כאחד, ללמוד את העובר עליהם, לקרב אותם אל החברה ולהקל על מצוקתם, לאמץ ילד בעל מוגבלות ולחנוך אותו בפעילויות השונות, ובכלל!

ידידי היקרים, אני סבא לנכד המצוי על הספקטרום האוטיסטי, ולכן, הסיום יוקדש לבעלי הצרכים המיוחדים, ולאהבת לרעך כמוך. והאם אנו נכי צה"ל לא משתייכים לסקטור בעלי הצרכים המיוחדים !

לְקַבֵּל אֶת הַשּׁוֹנָה כְּשִׁוּוּהָ

הַיָּלֵד הַזֶּה הוּא אֲנִי
רוֹצֶה לְפָרוֹץ הַחוּצָה מִתּוֹךְ בּוּעָה
לְדַבֵּר לְתַקְשֹׁר לְהִיּוֹת חֶלֶק
רוֹצֶה רַק לְדַעַת וּלְהִרְגִּישׁ
שְׁמִמְקַבְּלִים אוֹתִי כְּמוֹ שְׁאֲנִי.

אֲנִי יָלֵד אוֹטִיסְט
אֲנָשִׁים הָרִימוּ רֹאשׁ
הִבִּיטוּ בִּי וְרָאוּ
הָאֲחֵר הוּא אֲנִי הָאֵם אֲנִי שׁוֹנָה.

סָגוּר בְּתוֹךְ בּוּעָה
בְּתוֹכִי הִרְגָּשׁוֹת גּוֹעֲשִׁים
מִתְקַשֵּׁר בְּדַרְכִּי שְׁלִי
אֲנִי כְּמוֹ כּוֹלֵם אֲבָל יָלֵד לְתַמִּיד.

הָעוֹלָם מוֹקֵף בְּצַבָּעִים
יְרוֹק כָּחוֹל אָדוֹם
וְכָל צִבְעֵי הַקֶּשֶׁת
אֲנִי חֵי בְּעוֹלָמִי עוֹלָם צָר וְסָגוּר.

אֲנִי יָלֵד נִבּוֹן אֲנִי מִבֵּין הַכֹּל,
מִשְׁתַּתֵּף בְּדַרְכִּי שְׁלִי
מִחִיִּי צוֹחֵק וּמִשְׁתוֹכֵב
לוֹקֵחַ חֶלֶק וְנִהְנֶה.
חִיבוֹק שֶׁל אֶהְבָּה
לִי יַעֲנִיק אוֹשֵׁר

לֹא מִבְּקֵשׁ הָרִבָּה
לָכֶם לֹא יַעֲלֶה לִּי יִיתֵן הָרִבָּה.

אֲנִי יָלֵד אוֹטִיסְט
אֲנִי נִתְפָּס כְּחָרִיג
רוֹצֶה לְהִיּוֹת חֶלֶק
כְּאֶחָד מִתּוֹךְ הַחֲבֵרָה.
אֲנִי יָלֵד נִבּוֹן אֲנִי מִבֵּין הַכֹּל
מִשְׁתַּתֵּף בְּדַרְכִּי שְׁלִי
מִחִיִּי צוֹחֵק וּמִשְׁתוֹכֵב
לוֹקֵחַ חֶלֶק וְנִהְנֶה
רוֹצֶה לְהִיּוֹת כְּמוֹ כּוֹלֵם.

הַיָּלֵד הַזֶּה הוּא אֲנִי
רוֹצֶה לְפָרוֹץ הַחוּצָה מִתּוֹךְ בּוּעָה
לְדַבֵּר לְתַקְשֹׁר לְהִיּוֹת חֶלֶק
רַק רוֹצֶה לְדַעַת וּלְהִרְגִּישׁ
שְׁמִמְקַבְּלִים אוֹתִי כְּמוֹ שְׁאֲנִי.

יְלָדִים לְתַמִּיד

מוקדש באהבה רבה לנכדי יובל המצוי על הספקטרום האוטיסטי.

אָנָּא אֱלֹהִים אָנָּא

לֹא בִפְנֵי הַפֶּרֶץ

אֶלֶּא בְּמַחְשָׁבָה וּתְבוּנָה

לְהַבִּין לְהַשְׁכִּיל לְדַעַת

שְׁמִתְקִימַת הַמְּצֻקָּה בְּיֶלֶד הַשּׁוֹנָה

לֹא תַמִּיד בְּעֵינָיו נִרְאָה

לֹא תַמִּיד בְּשִׁכְלָנוּ נִבִּין

אֲבָל כֵּן נָטִיב לַעֲשׂוֹת

בְּהוֹשָׁטֵת יָד לְזוּלַת לַעֲזֹרוֹ

בְּחִיבוּק חֵם לְיֶלֶד הַנִּזְקָק.

אָנָּא אֱלֹהִים אָנָּא

תֵּן בָּנוּ תְבוּנָה וְכֹחַ

לְהַסְתַּכֵּל פְּנִימָה לְרֹאוֹת הַצְּפוּנוֹת

לְהַרְגִּישׁ בְּלֵב הַשּׁוֹנֵי בְּאַחֵר

לְהַפְּוֹךְ מַחְשַׁבְתָּנוּ בְּהַבְנַת הַיֶּלֶד

לְהַרְחִיב לִיבָנוּ בְּחוּם וְאַהֲבָה

לְפַתּוֹחַ יַדֵּינוּ לְהַבִּין וּלְקַרֵּב

לְשַׁלּוֹחַ קֶרֶן אֹר וְתִקְוָה

לְיֶלֶד הַשּׁוֹנָה וְכֹה נִזְקָק

לְהַעֲנִיק לְיֶלֶד צֵלִיל שְׂמִיחָה

לְהַרְאוֹת לְיֶלֶד אֶת הָאַהֲבָה

לְתֵת לְיֶלֶד שְׂבִיב תִּקְוָה

לְקַבֵּל הַיֶּלֶד כְּכֹל הָאַחֵר

כִּי זֶה לְטוֹבָה וּבִרְכָּה

אָנָּא אֱלֹהִים אָנָּא.

שִׁים שְׁלוֹם

שִׁים שְׁלוֹם טוֹבָה וּבִרְכָּה,
קָרֵב בֵּין בְּנֵי הָאָדָם,
לְרֹאוֹת בְּעֵינַיִם אַחֲרוֹת לְהִתְבוֹנֵן וּלְאַהֲבָה,
לְפָתוֹחַ צוֹהֵר אֶל הַיּוֹפִי אֶל הַטוֹהָר.

לְהַעֲמִיק רְאוֹת אֶל תּוֹכְנֵנוּ,
אֶל הַלֵּב אֶל הַנֶּשְׁמָה,
לֹא בַכַּח הַפֶּרֶץ,
אֲלָא בְּמַחֲשָׁבָה וּתְבוּנָה.

כִּי בְּאוֹר פְּנִיָּה נִתְּתָ לָנוּ אֲדוֹנֵי אֱלֹהֵינוּ,
לְהִבִּין לְהַשְׁכִּיל לְדַעַת,
לְהַסְתַּכֵּל פְּנִימָה לְרֹאוֹת צְפוּנוֹת,
שְׂמֵתִיקִימַת הַמְּצוּקָה בְּיֶלֶד הַשׁוֹנָה.

לֹא תַמִּיד בְּעֵינֵינוּ נִרְאָה,
לֹא תַמִּיד בְּשִׁכְלֵנוּ נִבִּין,
בְּהוֹשָׁטֵת יָד לְזוּלַת לַעֲזָרוֹ,
בְּחִיבּוּק חֵם לְיֶלֶד הַנִּזְקָק.
בְּרִכְנוּ אָבִינוּ כּוֹלֵנוּ בְּאוֹר פְּנִיָּה.

להיות במצב של נתינה,
לחפש מישהו לעזור לו,
תמיד תטה אוזן להקשיב לדברינו,
לפקוח עין להתבונן בנו ובמעשינו.

ואסיים בתפילה לבורא עולם...

תפילתי לאלוהיי ...

לא עוד, לא עוד מלחמות,
לא עוד שכול, לא עוד כאב,
לא עוד סבל, לא עוד יגון.
האם לא נגיע אל יום השקט,
אל יום מיוחל אל יום ההבטחה,
ושבו בנים לביתם, ולא נדע עוד מלחמות.
אלוהים, אמור לנו עד מתי,
האם אנו לא בניך עם הבחירה,
צאצאיו של אברהם לו הבטחת,
משמני הארץ לשבת בה ולרשתה,
אלוהים, אמור לנו עד מתי,
כי אנחנו שבענו, די.

תודה וברכה,

אריה טל, נכה צה"ל, חבר בית הלוחם תל אביב.

ענת יהלום

כתובת: ג'ו עמר 6/17 כפר סבא 4410000

טלפון : 052-6003396

דוא"ל: yahalomr@zahav.net.il

שם בן זוג: רפי רימשון

טלפון :

ענת יהלום - כוכב פרטי בשמיים

"פציעה בקרב היא דבר מאוד מורכב, ולנשים היא מורכבת פי כמה וכמה." כך אמרה נחרצות ענת יהלום, החיילת היחידה שנפצעה קשה במלחמת יום הכיפורים: "הפציעה גררה אצלי טראומה והשאירה רסיסים במקומות שונים בגופי. פציעות קשות בקרב ניכרות גם בחיידקים אלימים, שנשארים בגוף, ונוסף על כל אלה נאלצתי להתמודד עם קשיים שיש רק לנשים, כמו היריון, לידה, שינויים הורמונליים וחורבן אסתטי של הגוף הנשי." כשנדמה לרגע שסיפורה יהיה קשה, הוסיפה באופטימיות: "ובכל זאת הצלחתי להתמודד עם הפציעה ועם תוצאותיה ואפילו לנצח את התסריט שנכתב עבורי מלכתחילה." ענת קוראת לזה: "לקום אל החיים".

יכולתה להתמודד עם הפציעה הקשה התחילה בקבוצת כינרת בעמק הירדן, המקום שבו נולדה וגדלה. "אבי, יוסף יהלום, יליד גרמניה עלה לארץ כנער והתחנך במוסד החקלאי 'בן שמן'. עם סיום לימודיו הצטרף לפלמ"ח, לצה"ל ובהמשך גויס ל'מוסד'. כל חייו היה חבר קיבוץ ואיש מערכת הביטחון. אבי, יוסף'ה כפי שקראו לו הכול, נפטר לפני שנים מספר ונח מנוחת עולמים בבית העלמין ליד הכינרת. אמי עלתה לארץ מפולין כתינוקת יתומה. היא התחנכה במוסדות ליתומים והגיעה לעמק הירדן כמורה לתנ"ך לילדי העמק. היום היא בת 90 וחיה בכינרת. שני הוריי הם אנשים מאוד מוכשרים, אינטליגנטים, אנשי ספר ואנשי עבודה." ענת דיברה על הוריה באהבה ובגאווה.

ענת נולדה ב-1954 ומשנות ילדותה בשנות השישים בעמק הירדן, זכרה את כינרת ואת שאר היישובים שהפגישו אותם ללא הרף כוחות סוריה, היושבים ברמת הגולן, והירדנים היושבים מעבר לנהר הירדן. "יום אחד הגיע לקיבוץ איסר הראל, ראש 'המוסד' וביקש לגייס את אבי לארגון. אבי יצא תחת זהות גרמנית לשליחות במרוקו כדי לרכז את המסגרת לשליחי העלייה הבלתי לגלית של יהודי מרוקו." אימה וארבע

בנותיה נשארו לבדן בעמק המופגז. לאחר שנתיים התאחדה המשפחה משהצטרפו האם, ענת ואחיותיה לשליחות האב. "גרנו בפרזי ואבא היה מגיע דרך גרמניה להיות איתנו. סוף סוף הייתה לנו הזדמנות לחיות כמשפחה." נזכרה ענת בשינוי שחל לפתע בחייה כשהייתה בת 11: "אלה היו שנתיים מתוקות מדבש. למדתי את השפה. התעריתי בקרב הילדים של אנשי 'המוסד', והם חבריי עד היום. פריז הייתה בשבילי גן עדן עלי אדמות."

כשפרצה בארץ מלחמת ששת הימים, חזרה כל המשפחה לעמק הירדן, שהיה שונה מאוד ממה שעזבו לפני שנתיים. ברמת הגולן ישבו כעת כוחות ישראל, ולא סוריה, וההפגזות פסקו. עם חזרתה לארץ התפזרה המשפחה: אביה נקרא לתפקיד ביטחוני בקריה בתל אביב, ואמה למדה באוניברסיטת תל אביב. בניגוד לשקט השליו בעמק, חוותה ענת משבר עם חזרתה לקיבוץ: "לא היה לי חשק וסבלנות ללימודים, ולא השתלבתי בכיתה ובחברה. אף שהייתי תלמידה פרועה וחסרת רסן, סגרתי מעגל שנים מאוחר יותר כשחזרתי להיות מורה ומחנכת באותו בית ספר."

בטרם מלאו לה שמונה עשרה התגייסה לצבא: "סיימתי את הטירונות ואת קורס המפקדות בהצטיינות. כששאלו אותי איפה ארצה לשרת, עניתי: 'בסיני'. קצינת הח"ן הראשית התפלאה מהבחירה ושאלה אותי: 'את יודעת כמה שעות נוסעים מכינרת לסיני?' לשאלתה עניתי שאני יודעת, ובכל זאת אני רוצה לשרת בסיני." ענת הגיעה לסיני לשרת בגדוד 184 של חטיבת שריון 14, שישב על קו המים של תעלת סואץ בגזרה המרכזית. "קיבלתי תחת פיקודי שמונה חיילות. מפקד הגדוד מינה אותי גם למנהלת הלשכה של המג"ד (מפקד הגדוד) ושל סגנו - הסמג"ד." ענת התחילה תקופה של שירות צבאי בתנאים קשים של חום, סופות חול ומרחק רב מהקיבוץ. "הדרך 'לארץ' ולכינרת הייתה כה ארוכה שכמעט שלא יצאתי הביתה. הפכתי להיות חלק ממשפחת הגדוד, מפקדיו וחייליו."

עם תחילת הכוננות לפני כניסת יום הכיפורים ב-1973 קיבלה ענת פקודה לפנות את החיילות שתחת פיקודה לאחור. לה, כמנהלת לשכת המפקדים, אושר להישאר עם חיילי הגדוד על שפת התעלה ועם מפקדי הגדוד. בשעה שתיים בצהריים פרצה מלחמת יום הכיפורים כשחצה מטס מצרי את התעלה והפציץ את כל הגזרה, לרבות

את לשכת המפקד: "הספקתי לפתוח את הדלת של הלשכה ולראות את המטוסים מפציצים. נשכבתי על הרצפה, וידיי על ראשי. הלשכה טווחה, ופגיעה ישירה נפלה על ראשי. למזלי, במבנה נשאר אחרי הפגיעה פתח קטן, שאפשר לי לזעוק לעזרה." ענת תיארה את התופת של תחילת המלחמה: "חילצו אותי והעלו אותי על נַגִּמ"ש (נושא גייסות משוריין) פינוי. המצרים לא הפסיקו להפציץ אפילו לשנייה אחת. המטוסים ירדו והפציצו כמו בסרט כשאני השחקנית הראשית, ובפועל זה לא סרט. המדבר כולו רעד." היא מספרת על המחשבות שעברו בראשה באותם רגעים קשים: "מיד כשהעלו אותי על הנַגִּמ"ש, ראיתי שרגלי מנותקת מהגוף, ואני מדממת בצורה מסיבית. הביאו אותי למרפאת הגדוד, ושם שם לי רופא הגדוד חוסם עורקים והעלה אותי על מסוק חילוץ כדי להטיס אותי לבית החולים ברפידים." ענת החיילת הצעירה כמעט שאיבדה את חייה: "בבית החולים ברפידים עברתי טיפול חירום של החייאה, וברגע שיכלו העלו אותי על מסוק של יחידת חילוץ של חיל האוויר." שנים אחרי כן פגשה ענת את הרופא שחילץ אותה, והוא סיפר: "שקיבל אותי גוססת למוות, אבל לא הפסקתי להתחנן שלא יוותר עליי." אמרתי לו: "אני רוצה לחיות."

הפינוי הסתיים כשהגיעה בשעות הערב לבית החולים "תל השומר". "פרפרתי בין החיים למוות. הכניסו אותי לחדר ניתוח וחיברו את הרגל כשבמקום עצמות הכניסו לתוכה תותבת פנימית, וחיברו אותי למכשיר הנשמה ולצינורות רבים."

אביה של ענת, שהיה במרכז העניינים במשרד הביטחון בקריה, היה מודע היטב למצבו הקשה של הגדוד שבו שירתה: "אבי חיפש אותי וכששמע שנפצעתי, בא לבית החולים ודרש להיכנס לחדר הניתוח ולראות אותי." לאחר שבועיים שבהם היה ספק שתשרוד, התעוררה לכאבי תופת. היא שכבה על הגב בלי יכולת לזוז ולרדת מהמיטה. "הייתי מכורה למורפיום, שנזל לתוכי כמו מברז, כדי לשכך מעט את הכאבים. כשחזרתי להכרה, הבנתי את מצבי החדש והנורא. מפקדיי וחבריי הלוחמים מהגדוד נהרגו או נפצעו או הלכו לשבי. זו הייתה מציאות כואבת מאוד עבור נערה צעירה." מזיכרונותיה מאותה שנה קשה ודואבת בבית החולים, נזכרה גם בנקודת אור: "מצד אחד, אלה היו ימי תופת, ומצד אחר, זו הייתה הזדמנות לאמי לטפל בי, כפי שלא טיפלה בי כשגדלנו בקיבוץ בבית הילדים. נוצר אפוא בינינו קשר חדש של תלות ואהבה."

ענת נותחה עשרות ניתוחים כדי לשקם את רגליה. הרופאים והמטפלים סביבה התקשו להאמין שתוכל לצאת מהמצב הקשה, והקפידו להסביר לה שלא תוכל עוד לעמוד על רגליה וללכת. למרות זאת, הראתה ענת כוחות שלא ידעה שהיו בה: "מסביבי אמרו כל הזמן שמצבי הגופני והנפשי נורא, ושאיני מבינה כלל מה עובר עליי. אבל אני אמרתי לעצמי שאצא מהכול. כוחותיה נבעו מטיפשות של גיל שמונה עשרה ומחוסן פנימי של "ילדת מְקלטים". "גדלתי על שירים כמו השיר: 'הננו חומה ובפינו אחת היא הסיסמה: מאום לא יפחידנו', וזה נכנס בי." חייכה כשהיא מזמזמת את השיר.

בעת השיקום, רפי, בן הקיבוץ, הפתיע אותה: "הבחור שהיו לי איתו קשרי אהבה עוד מלפני המלחמה אמר לי: 'קיבלנו את החיים במתנה, אז נעשה בהם משהו טוב. בואי נתחתן'." רפי שירת במילואים ביחידת "דוב לבן" (יחידת קומנדו סודית שפעלה במלחמת יום הכיפורים). "במהלך המלחמה חלף לידו המוות חמש פעמים, אבל לא פגע בו. החלטנו להתחתן בתוך כל הבלגן." ענת ניסתה להסביר גם לעצמה את סערת הרגשות וההחלטות שעברו עליה באותה שעה: אישה צעירה בת שמונה עשרה שחייה השתנו ביום הכיפורים, שנה קודם לכן. הרופאים פנו לרפי: "הם בקשו ממנו שישכנע אותי לקטוע את רגלי השנייה שאם לא כן - אשאר לנצח בבית החולים." מצבה הקשה של הרגל הטריד את הרופאים שחששו למצב של זיהום ופגיעה רב מערכתית בגופה הדואב של ענת. רפי התנגד להחליט החלטה כה קשה בשמה: "בשלב הזה הבנתי שאם אני עפה מבית החולים, ימשיכו לנתח אותי עד אינסוף. יצאנו אפוא הביתה להשתקם בבית, בקיבוץ." שנה אחרי החתונה, כשהיא על כיסא גלגלים ועל אף מצבה הגופני, נולד לענת ולרפי בנם הבכור, גיורא, שנקרא על שמו של גיורא צור, בן קבוצת כינרת שנפל במלחמת יום הכיפורים. נציג משרד הביטחון שבא לבקרה הציע לה ללכת ללמוד. "הלכתי ללמוד תולדות האומנות וחינוך בסמינר 'אורנים' (לימים 'המכללה האקדמית לחינוך'), ובסוף שנת הלימודים הראשונה נולד בננו השני, רועי. עם שני תינוקות בבית חשבתי להפסיק את לימודי לפרק זמן, אבל רפי לחץ שאמשיך ואסיים אותם אף ששירת ימים רבים במילואים, והוריי היו בשליחות ביטחונית בחוץ לארץ." בתום הלימודים נולד הבן השלישי למשפחה, נמרוד. "יש לי שלושה בנים, בעל, כיסא גלגלים ו-120 קילוגרם. .. ומה עכשיו?" שאלה בהומור

והשיבה: "החלטתי להפחית את משקלי, ובתוך שנה אחת בלבד פחת ב-45 קילוגרם. אמרתי לעצמי שאם הגשמתי את החלום לרזות, אני רוצה להגשים חלום נוסף, והוא לחזור ולעמוד על רגליי."

הרופאים טענו לפניה שמצב רגליה אינו מאפשר לעמוד, וודאי שלא ללכת בהן אך ענת לא ויתרה: "במאמץ רב ניסיתי לקום, והתוצאה הייתה שנשברה התותבת שבתוך רגליי." רוח הקרב שלה לא נשברה למרות הניתוח הנוסף שתנחת כדי לתקן את התותבת. "ישבתי כבר עשור על כיסא גלגלים, וזה לא בא בחשבון שאוסיף עוד לשבת עליו." גם הטענה שאין פתרון למצב, לא התקבלת על דעתה. היא מצאה את הדרך היאך להגשים את החלום ולקום מכיסא הגלגלים: "פניתי לחברתי שעובדת כפיזיותרפיסטית ואמרתי לה שלא תזוז ממני עד שאעמוד על רגליי. התחלתי ללכת בהתחלה בעזרת קביים, אחר כך במקל ולבסוף בלי עזרה. בהתחלה הלכתי והחזקתי בקירות, רפי החזיק אותי, ואט-אט התחזקתי עד שהצלחתי ללכת לבדי בלי כל עזרה." החיוך שעל פניה מבטא את האושר בהגשמת החלום לשוב וללכת ברגליה.

אחת הנשים שליוותה אותה במהלך השנים היא דליה שיץ: "את דליה פגשתי פעמים רבות בצומתי האשפוז והשיקום ב'תל השומר'. החיוניות המהולה בחן נשי ובהקשבתה הבאה מתוך הלב כבשו את ליבי. תופעת דליה, אם הפצועים, ייחודית למדינת ישראל." קבעה ענת כבעלת ידע והיכרות אישית בנושא של שיקום ותמיכה בנכים ברחבי העולם.

מלבד התרגילים שתרגלה ענת בטיפול הפיזיותרפיה, היא מצאה מקור נוסף לחיזוק הגוף הפצוע: "תוך כדי שחייה באמצעות החלק העליון של הגוף, הגעתי להבנה: דבר ראשון, הספורט מפחית מאוד את כאבי הֶרְפָּאִים (phantom pain) - תחושת כאב הנתפסת בחלק החסר של איבר קטוע." הכאב נגרם מהפרעות בגֶּדֶם, ובעיקר משינויים במערכת העצבים בכל רמותיה בעקבות הקטיעה. הטיפול בכאב רפאים כולל בעיקר תרופות משככות כאב כולל מורפיום. "הדבר השני הוא שהספורט מחזק מאוד את גופי ומרומם את רוחי יש שאומרים שלא יכול להיות שיש כאבי רפאים שנים כה רבות אחרי הפציעה. אבל גופי חווה גלי כאב בימים, ובעיקר בלילות. ייתכן שזה נכון, ואולי רק תסמונת הכאב שמלווה קשורה לגוף ונפש, אבל בפועל אם

איני עוסקת בספורט אני מדרדרת מבחינה פיזית ורגשית. הספורט הפך להיות מקום של נחמה, נועם והנאה. "ענת מסבירה את חשיבות הספורט בחייה.

בסוף שנות השמונים של המאה העשרים יצאה ענת עם משפחתה כשליחת עלייה מטעם "הסוכנות היהודית" לדרום אפריקה. עם סיום השליחות שם עברה לגור ברעננה: "כשעזבתי את כינרת ועברתי לרעננה, הקמתי עם חבריי את 'עמותת אתגרים' לרווחת קהילת הילדים הנכים ברחבי הארץ. לראשונה נחשפתי לאופני יד, שהם בעצם כיסא גלגלים משודרג שהמנוע שלו הם הידיים, הלב, הריאות וכוח הרצון. התחלתי להתאמן עליהם ונפתח לפניי העולם. "ענת פשטה את ידיה לצדדים, והעולם אכן נפרס לפניה: "הרגשתי שהמרתי את כאביי בבילוי של רכיבה. "ההכנות לאימוני הרכיבה כרוכות במאמץ רב, אבל ענת לא ויתרה והתאמנה כשמונה עשרה שעות בשבוע. "כדי להגיע לאימון בשש בבוקר באצטדיון האולימפי, הייתי צריכה לקום בארבע וחצי לפנות בוקר לטיפולים, שהם שגרה הכרחית עבורי. כשהסתיים האימון הייתי צריכה להתקלח במקלחת סטרילית, ולשם כך הבאתי איתי תחבושות ומגבות סטריליות."

ענת הצטרפה לנבחרת הרוכבים של נכי צה"ל ויצאה איתם לרכוב ברחבי העולם: "אני, אישה אחת וקבוצת גברים, נסעתי למרתון בניו-יורק. הרכיבה אפשרה לי להתקרב לכוכב בשמיים הכי קרוב שיכולתי בתוספת לתחושה אדירה של ניצחון. "ענת מחייכת. "מרתון הוא אנלוגיה לחיי. רצי מרתון או רוכבים כמוני צריכים לחלק את הקושי האדיר לקשיים קטנים, והמטרה היא לעבור ולהשלים כל חלק. אני מחלקת את חיי בשגרה לחלקים קטנים. כשאני קמה יש חלק של כחצי שעה לטפל ברגליים. אחר כך אני עוברת לשלב המקלחת שגם הוא מדוד בד"קנות. הכנותיי עד שאני מגיעה למצב שבו אני יושבת על האופניים חשובות לא פחות מהמרוץ עצמו. "ענת מסבירה כמי שחוותה את התהליך שנים הרבה.

המדליות והגביעים מתחרויות בארץ וברחבי העולם הם עבורה הוכחה חותכת להצלחה שהספורט הביא לחייה: "ההישג החשוב ביותר עבורי הוא לאו דווקא העמידה על הפודיום וקבלת המדליה, אלא העובדה שלא רואים את המוגבלות שלי. תמיכת המדינה בשיקומי, כוח הרצון וההתמדה הביאו אותי לידי סיום המרוץ, וזה האושר הגדול עבורי."

עמותת "אתגרים" שהקימה ענת עם עוד חמישה נכי צה"ל מאפשרת לה לתרום לחברה: "העמותה נתנה לי את הפרופורציות ואת האפשרות לעזור לאחרים. ברגע שהתחלתי לעזור לאחרים, הבנתי שאם אני יכולה לעזור לנכים אחרים, מצבי טוב. תפקידי בעמותה היה לגייס כספים כי אני דוברת אנגלית טובה, ואני יודעת להתרים ולבקש כספים שאינם בשבילי." בזכות התרומות שגייסה בארה"ב קנתה העמותה שתי סירות מפרש מונגשות לילדים נכים והנגישה את רצועת החוף כך שהילדים יוכלו להיכנס בכיסא הגלגלים עד המים. "עמותת 'אתגרים' חשובה לי מאוד. זו הייתה הזדמנות של נכי צה"ל לפעול למען נכים אחרים וקצת לצמצם את הפער שיש בין נכי הביטוח הלאומי לנכי צה"ל. אני גם שמחה במיוחד שקיבלנו עלינו לטפל בילדים נכים באמצעות הספורט, לשלב אותם ואת משפחותיהם בקהילה."

ענת המשיכה לחלום ולחפש להגשים אתגר חדש בחייה. "כילדה רקדתי ואחרי הפציעה ידעתי כל הזמן שמחכה לי החלום לחזור לרקוד." היא שמעת שאוהד נָהָרִין, רקדן וכוריאוגרף מוערך וידוע בעולם, פתח כיתת מחול במרכז "סוֹזֶן דָּלָל" בתל אביב לאנשים בעלי מוגבלות פיזיות. "לא חשבתי פעמיים והתייצבתי למבחן במה (אודישן) שבסיומו הזמין אותי אוהד לרקוד אצלו 'כמו שאני יכולה'." שנה רקדתי ובכיתי מאושר. הרגשתי שאני מתקרבת לחלום שלי ומחזירה את עצמי לעצמי." היא אומרת בעיניים בוהקות.

לאחר שנה עזבה את קבוצת המחול של אוהד נָהָרִין אבל לא את הריקוד עצמו. "בשנים האחרונות אני רוקדת ריקוד טיפולי שמאוד קשה לי פיזית לרקוד, אבל אני מאושרת בסוף כל שיעור."

ענת שחוותה על בשרה את הקושי הנוסף כנכה שהיא אישה, ייחודה מזמנה וממרצה לנכות אחרות: "חשוב שמי שיעודד אנשים ויתמוך בהם, הוא מי שעבר את המסלול לפנייהם. אני מלווה את השיקום של נכות לא רק נכות צה"ל. מה שעשו עבורי נשים נכות לפניי, עשיתי למען נשים נכות אחריי. בארגון נכי צה"ל יש חמש רוכבות על אופניים שהגיעו לרכיבה בזכותי. לנשים שאמרו שאין להן יד או רגל, ולכן אין סיכוי שיצליחו לרכוב, הציעה: "קומי בבוקר ונרכב ביחד, נדבר, נשיר. הן התחילו לאט, ועכשיו הן רוכבות מאוד יפה ביחד ומתמידות."

בד בבד לספורט ענת מרצה ומספרת את סיפורה לקהילות שונות בארץ ובעולם: "אני מספרת איך אישה נכה ממלחמה מחליטה למרות הכול 'לקום אל החיים', כך אני קוראת לסיפורי." החזרה לחיים הזכירה לה את אביה שהיה לה אור גדול בימים קשים: "אם אבי רואה אותי מלמעלה, הוא קרוב לוודאי מאוד גאה בי. אני חולמת שהוא יודע שאני מדברת בשבחה של המדינה, הקיבוץ ומשרד הביטחון."

במהלך השנים עברה טיפולים רפואיים רבים "כי נכות", לדבריה, "לא מסתיימת לעולם." למרות הקושי היא מוסיפה ואומרת: "החלטתי ששום אדם לא יעצב את חיי יותר טוב ממה שאני יכולה לעצב אותם בעצמי. חיי הם סיפור שאין בו אשמים. בשיקומי היו שותפים רבים, ואני חבה לכולם תודה. היו גם תקלות וכישלונות. יש מה לתקן ואנחנו, הדור שלנו מופקד על התיקון הזה." במבט מהורהר היא אומרת: "כל אחד מאיתנו יכול לעשות משהו למען מישהו. מניסיוני אני יודעת שבנתינה כזו שני הצדדים מרוויחים הנותן והמקבל כאחד."

כמי שגדלה בבית שבו אביה שירת ב"מוסד" והמעית לדבר על מעשיו, התלבטה ענת: "תמיד יש לי הדילמה אם להיחשף או לשמור על הפרטיות, אבל בנושא של שיקום אין לזה מקום. אלו מותרות שאיני יכולה לאפשר לעצמי. העזרה ממני שחוה על בשרו פציעה ושיקום ומדבר על הדברים בגוף ראשון, לא הייתה דומה למה שאמרו רופאים ומטפלים כאלה ואחרים. זה שמישהו בא ואמר לי: "אני אהיה הכוכב שלך בשמיים. כשתרימי עיניים תראי אותי מנצנץ אלייך." זוהי שפה שרק מי שעבר את התופת הזה, יודע לדבר בה. עברתי מסלול ארוך מאוד ומורכב שייחודו הוא נכות נשית, ואם אני יכולה באמצעות סיפורי לעזור למישהי אחרת, אני תמיד עומדת לימינה."

אביהו ינאי

כתובת: רחוב דרזנר 4/14 תל אביב 6949766

טלפון : 050-2113610

דוא"ל: ayanai@inter.net.il

שם בת הזוג: עמליה

טלפון : 050-4370923

מבוא - קיבוץ עין החורש

ידוע לי מתי והיכן מתחילה ילדותי - לגמרי לא ברור לי מתי היא הסתיימה, ועם לדון על פי התנהגותי, ולעתים גם להרגשתי, ולדברי נכדי, היא עדיין לא הסתיימה.

קלנדרית נולדתי בתאריך 13 ליולי שנת 1942, בבית החולים בלינסון פתח תקווה, אשר היה אז אחד מבתי החולים היחידים בארץ. שימו לב- לא במקרה כתבתי "בארץ" ולא במדינה, מפני שהמדינה אז עוד לא נולדה, השלטון היה בידי המנדט הבריטי, ועל כן בתעודת הלידה שלי אני רשום כפלסטינאי, מקיבוץ עין החורש.

שם משפחה

הורי- איצק (יצחק) בירנצוויג מפולניה, מהעיר טומאשוב מאזויצקי ואמי חדווה טאוב מסלובקיה, מהעיירה קרומפכי, היו בין מקימי הקיבוץ - ובאווירת החדשנות (START UP) של הימים ההם, הקימו מדינה, בראו קיבוץ - והמציאו שם משפחה משותף ינאי,

ואני עד יום פטירתם לא הצלחתי לברר איך הפכו - "ענף אגס" מצד אבא ו"טאוב" מצד אמא לינאי. ומכל מקום - הוא שם משפחה מכובד וחביב אותו אני ושבת שלם איתי נושאים בגאון.

עברית יפה שפה

חשוב לציין שאבא ידע היטב 6 שפות, ואימא כ-5 שפות שונות - ובכל זאת שניהם בחרו לדבר ביניהם עברית בלבד, כחלק מתפיסת עולמם החדש. אנו שלשת הילדים של משפחת ינאי, הננו צברים, ולפיכך באופן טבעי גם שפת האם שלנו היא עברית. אבל בבית ההורים הקפידו לדבר בעברית נכונה, בשפה נקייה, וכולנו יצאנו מורווחים מכך.

קבוצת איכות או איכות של קבוצה

ככלל- אני חוויתי את שנותיי כצעיר בקיבוץ, מגיל ילדות ועד היציאה לשרות הצבאי, לרבות גיל ההתבגרות, כחוויה טובה, מבחינה אישית, חברתית, חינוכית וכדומה.

במשך כל שנותיי מילדות ועד הבגרות, הייתי חלק מקבוצה של ילדים בני גיל דומה לשלי, קיבלנו חינוך אשר הייתה בו השתדלות רבה מאד שיהיה אחיד לכולם, והשונות באופי ובכישרון בין הפרטים בקבוצה החל לבלוט רק בגיל הנעורים. עד היום מקובל שכל מחזור חדש נקרא קבוצה ומקבל שם. לקבוצה שלי שלנו קראו "עופר", והיינו כל כך גאים בה שאפילו המצאנו לה המנון: "עופר עופר עופר, אין כמוה.... והתרוצצנו ברחבי הקיבוץ וצירצרנו לכולם את השיר.

כאן אני מרשה לעצמי קפיצה אל העתיד - במהלך השנים התברר שקבוצתנו באמת התברכה בכמה וכמה בעלי כישרונות במגוון תחומים, בחיי התרבות החברה בלימודים וגם בספורט, וההמנון הפך לנבואה שהגשימה את עצמה.

אגדות - היה או לא היה

כאשר אני מתוודע היום באמצעי תקשורת למיניהם, או בטיול בחו"ל, לחייהם המשונים של בני אדם השונים ממני כיום, כגון שבטים בג'ונגל, או אסקימואים באיגלו - חייהם נראים לי לגמרי אפשריים.

כאשר אני מספר לנכדי, ולפניהם סיפרתי לילדי, איך היו חיי הורי וחיי שלי בילדותי, בראשית דרכנו - ניבטות אלי עיניים יפות ואוהבות, בהבעה המעידה על כך שהשומע לא לגמרי מאמין למשמע אוזניו.

כדי לסייע בהבנת המשמעות של ילדות בקיבוץ, בתקופת ילדותי שהחלה לפני 75 (שבעים וחמש) שנה, תקופה שבה עדיין המדינה הייתה בגדר חלום שהתגשמותו תלויה במידה רבה ביותר במעשיו של כל פרט בחברה הקיבוצית, והקיבוצים באמת היו אחד מעמודי התווך העקריים שעליהם הוקמה המדינה, היכן שחיי החברה והתרבות עוצבו מחדש בתנאים קשים, תנאי עוני ממש.

צריך היום המון דמיון ואמון בסיפורים של הימים ההם, כדי להבין שכך באמת היו הדברים. עכב השוני מן החיים כיום, אפילו לי נראה לפעמים שמדובר על חיים של אחרים בעולם אחר.

על הקיבוצים למיניהם - ישנם המון נתונים רשמיים, וספרים בכריכות מכובדות, שוכנים בספריות ומכוני מחקר, מנסים להבין את הפלא הייחודי אשר שמו קיבוץ, וישנן גם בלי סוף אגדות אישיות, אשר רק חברה כזו יכולה להצמיח.

אני אנסה לשתף אתכם בכמה מחוויות ילדותי שלי.

תירוצים או סיבות

בבקשה להביא בחשבון שעקב גילי המתקדם ובהתאמה - זכרוני הנסוג (כמו שנאמר בצה"ל - נסיגה היא התקדמות, אבל לאחור) אינני מתחייב לדייק בפרטים, ולדעתי גם אין צורך בכך לטובת הקוראים.

על סדר כרונולוגי בכלל אין מה לדבר, ומאז פציעתי ב-1973, אינני זוכר שמות חדשים, ואת הישנים כבר שכחתי. אז במטותא - יסלחו לי כל הנעלבים.

זכרונות ראשוניים

(לאלו שלא יודעים - מינקות ועד בגרות אנו גרנו ב"בית ילדים" ולא ביחד עם משפחת ההורים).

התרנגולת

ובחצר בית הילדים שלנו השתכנה לה תרנגולת מתחת לארון, שם בנתה את קינה, הטילה את ביציה, ודגרה עליהן עד שבקעו האפרוחים. לנו הקטנטנים היה זה פלא, איך ייתכן שמביצה בעלת קליפה קשה ולבנה, ייצא אפרוח חי צהבהב. שכבנו שעות וימים מול הארון שבחצר כדי לחזות בפלא הבריאה הזה.

העץ האסור

ידידי, מאז שהיינו זאטוטים ועד היום, הצטרף אלי למבצע טיפוס על עץ גבוה, גבוה עד כדי כך שראשו היתמר מעל לגג בית הילדים שלנו, ועל כן גם נהייה לאתגר, ובמיוחד מפני: "שזה היה מסוכן ואסור".

לעץ הזה היה מבנה מפתה - ענפים עבים בחלקו התחתון שהלכו ונעשו דקים ככל שעולים לקראת צמרתו. אנו - עלינו ועלינו ועלינו, ומפני ששנינו היינו רזים ביותר ומאד קלי משקל הגענו ל "גובה של הציפורים". ולמטה נאסף המון רב של מבוגרים מבוהלים, מתחננים שנרד מפאת הסכנה. אף אחד לא העז לעלות להתקרב לענפים הדקים שעליהם אנו ישבנו.

כמובן ששהינו שם זמן רב ככל שיכולנו. ולבטח גם קיבלנו על כך עונש כל שהוא - ובצדק. אבל לא זכור לי מה היה העונש, ומה זה עונש חינוכי קטן, לעומת הרגשת העצמאות והיכולת לעשות דברים שאחרים אינם יכולים ואינם מעיזים לעשותם.

רשע ורע לו, תמים ויך בו

כשעוד היינו ילדים קטנים, אחד מילדי קבוצתנו - היה "ילד מציקן ומרביצן", לכולם הציק ואת כולם הכה, וגם אותי.

יום אחד נמאסו עלי הצקותיו ומכותיו, וכתגובה החטפתי לו סטירת לחי מצלצלת. והנה הפלא ופלא - "המרביצן הנורא" פרץ בבכי ילדותי- ורץ לאמו שבמקרה עבדה בקרבת מקום, ושניהם חזרו אלי. הוא נראה מסכן סובל מפני שאינו רגיל לתגובה כזו. אמו התנפלה עלי בשצף קצף ואמרה לי בערך כך: "איך אתה מעז להכות את ילדי הקט, ילד טוב ועדין, ילד חביב".

אני לא בטוח שהתרשמתי במיוחד מהשפה היפה שלה, כולם אז השתדלו לדבר עברית טובה, אבל לבטח זכור לי שמרגע זה ואילך, תמימותי הילדותית החלה להיסדק והאמון שלי בעולם המבוגרים קיבל תפנית.

בריאות

כמו להרבה ילדים בעולם גם לי גדלו השניים עקומות ומסוכסכות. והיה צורך להתקין להן אמצעים ליישור. לשם כך היה צורך להגיע "העירה" לחדרה אל האורתודונט.

החוויה של ביקור בעיר הסואנת חדרה, כל כך מצאה חן בעיני, עד שדאגתי מדי פעם לשבור או לאבד את המתקן, ואז לנסוע לעיר החלומית. ושנים רבות אחר כך כשהיינו כבר מעט יותר גדולים - היינו מגיעים מדי פעם למרפאת קופת החולים המפוארת אשר הוקמה בחדרה. היינו אמורים לנסוע ב"אוטובוס של גרשון" שהיה עוצר בין הפרדסים ומחכה זמן בלי חשבון עד שהנוסעים שאיחרו הגיעו לבסוף. לקניית הכרטיסים קיבלנו פרוטות אחדות מהמטפלת, ואנו העדפנו ללכת ברגל מהקיבוץ דרך השדות, מרחק רב במקשאות האבטיחים, וגדרות הצבר של "זלפי", כאשר הגמול היה חסכון של סכום שהיה מיועד לקניית מטעמים בקיוסק בחדרה. כל הדרך פנטזנו על השלל העומד ליפול בחלקנו- והמציאות טפחה על פנינו, הכסף האכזר איפשר לקנות רק כוס גזוז אחת או קרטיב אחד לשלשה ילדים. (אולי לכך התכוון מי שאמר כסף כסף תרדוף).

שאלה לבחינת בגרות: האם לאבטיח יש קוצים?

בדרך חזרה פיצחנו בגניבה אבטיחים (בשפה החברמנית של אז קראו לזה לסחוב), וכשהתגלנו על ידי השומר הערבי, זה האיש עם השפם הגדול והנבוט הענק, נסנו משם דרך משוכות הצבר, קלי רגליים כארנבות, וקוצי שיח הצבר אינם רחמנים, המצוקה הכלכלית של ועדת הבריאות כלל לא מעניינת אותם.

זמנהוף אספרנטו

היה היה זמנהוף, אי שם באירופה - ד"ר שהמציא את שפת האספרנטו. לנו היה את זמנהוף שלנו - בתל אביב. מפני שללא ספק שיא השיאים של חלומותינו בתחום הבריאות היה להיות חולה במחלה כזו שאיננה ניתנת לריפוי על ידי זריקה בישבן או מריחה של חומר בעל ריח רע על ידי החובשת של הקיבוץ, וכדי להיבדק, או לאבחן, ולעיתים גם נדרש טיפול, היה צורך לנסוע למרפאת קופת חולים (ז"ל) בתל אביב, בעלת השם המקסים "זמנהוף". נסיעה כל כך ארוכה באוטובוס, עם מלווה שהתיק שלו מלא כל טוב, הינה ללא ספק אירוע יוצא דופן ונופל רק בחלקם של יחידי סגולה. אני הייתי ילד בריא - וסבלתי מכך מאד.

תרבות בקיבוץ

קיבוץ עין החורש היה ידוע בכל הארץ ובצדק בכך שישנם בו כוחות רציניים ביותר בתחומי התרבות החדשה. נכתבו שירים, צוירה הגדה לפסח, הייתה קבוצת תיאטרון ברמה גבוהה, חיו משוררים, וסופרים, כל חג עוצב לתפארת וכו וכו וכו.

אבל כשרצו אבותינו להרחיב את אופקינו - היינו נוסעים לעיר המחוז נתניה. שם היה אמפי-תאטרון גדול צופה פני הים, והדרך להגיע אליו הייתה במשאית "היבר" כזו מתהפכת להובלת חול וחמרי בניה. כל זה היה לפני 1947, ומשטרת התנועה הבריטית הקפידה על הסדר לפי דרכה, ואסור היה שיראו אותנו נוסעים ברכב כזה, ובמשאית שאין בה ספסלים או כיסאות מרופדים, וחגורות בטיחות, ישבנו על רצפת הפח - בין שאריות החומרים שהובלו באותו היום, ותורן מבוגר משגיח שחלילה וחס לא נרים ראשנו מעל שולי הארגז.

נדמה לי שקיבלנו ארטיק בסיום.

גוש עציון 8-1947

סבא שלי אברהם טאוב, מרפא שיניים, אדם שומר מצוות, שארבעת ילדיו חיו בקיבוצי השומר הצעיר, עין החורש, העוגן, שובל, וגעתון, הצליח לשרוד את השואה, ועל אף גילו, החליטו הוא ואשתו טובה, ללכת להגשים חלום ציונות של אלפיים שנות גלות, ומצאו מקום הולם דווקא במשואת יצחק אשר בגוש עציון.

מתקופה זו זכור לי רק ביקור אחד שערכנו אצלם. התושבים הלכו להתפלל, ואני עם החינוך, או חוסר בו בכלל לא ידעתי מה זה ולמה, הבתים היו דומים לאלו שהיו לנו בקיבוץ (לא משהוא), וטיילנו בשטח עד לבורות לכריית חומר כל שהוא, אולי חימר.

אבל הזיכרון העיקרי היה מראה המטוסים בשדה התעופה לוד, אשר בסמוך לו עברנו. בעיני ילד בן כחמש אשר לא יצא לפני כן מעולם מחצר המשק, הם נראו גדולים, ענקיים, מבריקים, עם גלגלים וחלונות. לצערי אבא לא הסכים לעצור ליהנות מהמראה, והסביר לי שהאנגלים לא נותנים למשאיות להיכנס לשדה תעופה.

נכון או לא נכון - אבא זה אבא במיוחד שהוא הנהג.

מאין באים המים

היום מי השתייה והתצרוכת מיוצרים ברובם כמו שאר המאכלים - במפעלי התפלה, ומחירים כנראה יעלה בעתיד כמו משקלם בזהב, או ביטקוינים.

אבל בילדותי עוד לא הייתה חברת מקורות או תה"ל, ולא תאגיד ושאר חמסנים. את המים לקיבוץ שאבו אבותינו כמו הקדמונים, דהיינו מבארות. והשיר היפה: "באר בשדה חפרוה ההורים" אמת דיבר.

אני זוכר איך יצאתי לשדה הסמוך לגדר המשק, לצפות בעבודת הקידוח של אחת מבארות המים של הקיבוץ. באותם ימים מפלס מי התהום היה כל כך גבוה עד שכמעט ולא היה צורך לחפור כדי להגיע אליהם. החופרים הציבו מין מתקן בעל שלוש רגליים, אשר מראשו נתלה מקדח בעל זרועות, וכמה גיבורי חיל אחזו בזרועות והסתובבו סביב המקדח. בין החופרים היה כמובן גם אבא שלי, והעבודה הייתה קשה וגרמה להם להזיע כהוגן.

כילד קטן ורזה במיוחד, זכורים לי שריריהם המסורגים של הבחורים, והשירים ברוסית שהם שרו משהוא כמו "אוכניאם אוכניאם" כדי לשמור על קצב אחיד ותיאום ביניהם. (השמועות אומרות שאיכות המים הייתה מהטובות בארץ, כ-70 מ"ג כלור לליטר, ואת המשמעות לכך הבנתי כשעסקתי במחקר שימוש במים מליחים בערבה בריכוז של כ-2000 מ"ג).

גידול ירקות כמקור פרנסה

הקיבוץ שלנו/שלי התאפיין כמו הרבה קיבוצים באותה תקופה בחוסר הבנה וחוסר ידיעה מה טוב ומה מתאים לגדל באדמות המסוימות שהיו בבעלותו, ולמעשה ההצלחה או הכישלון היו בשיטת "נסה ולמד". כך לדוגמא היו עצי הבננה קישוט נאה שלא הניב פרי בכלל, ובכרם הענבים היו בעיקר זנים שהצליחו יפה בצרפת בחוות ההכשרה.

כילד קטן מאד התלהבתי מתעשיית הגזר בקיבוץ, משמעות ההצהרה הזו היא, שהיתה לקיבוץ מכונה בעלת תוף עם חורים כמו דוד במכונת כביסה, מחובר למנוע אמיתי, הגזר הוכנס לדוד המסתובב ומים רחצו את הגזר. כמובן שלא ענינו אותי אז

פרטים קטנים כמו שווק, מחירים, כדאיות ושאר זוטות, אבל אם התנהגנו כראוי, כל אחד קיבל כפרס גזר קטן.

איסוף תפוחי אדמה

העבודה בקיבוץ הייתה ממש ערך עליון בחשיבותה, ומאז ילדותנו הצעירה מאד שולבנו ככל האפשר בעבודות המשק החקלאי וכדומה, בדרך כלל עשינו זאת בשמחה.

כאשר בגרנו מעט כבר נחשבנו לילדים גדולים ולפיכך גם מובן מדוע יצאנו לשדות להצטרף לצוות המבוגרים בימי האסיף של ירקות, ולדוגמא אתייחס רק לתפוחי האדמה.

תפוחי האדמה היו גדלים בערוגות, (מתחת לקרקע לידיעת מי שחושב שהם גדלים בשקית פלסטיק) ומכונה כל שהיא הייתה נוסעת מעל הערוגה והופכת את האדמה והתפוחים היו מחכים שם כדי להיאסף בידינו הזריזות.

כל אחד קיבל פח מפח (עוד לא ידעו אז על קיומו של פלסטיק) עם ידית של עץ בראשו, והיינו עוברים מעל הערוגה, אוספים את התפוחים לפח, ולכשהיה הפח מתמלא, חוזרים לתחילת הערוגה לרוקן אותו לארגז, ומיד אצים רצים להמשך האיסוף. אין מה להכחיש - הייתה זו עבודה ממש קשה, ולא פלא שהורינו מורינו ורבותינו הגבוהים נמנעו מלעשותה, ורק "משגיח" מבוגר אחד ליווה את כולנו. הנ"ל כבר נפטר מזמן, אבל צאצאיו חיים עדיין וכמעט שכחתי את שמו, ועל כן לא אנקוב בשמו, אבל את הרגבים ותפוחי האדמה שהיה זורק עלינו כדי שנמשיך לרוץ בערוגות, את אלו אני זוכר, וכושר הקליעה המופלא שלו מדהים אותי עד היום.

שובבות נעורים

היינו חובבי טבע במובן האמיתי והעמוק של המושג, אינני יודע אם יש כיום כאלו. אבל אני רוצה לספר על אחד מהתעלולים שעשינו כבני תשחורת חסרי אחריות,

יצאנו לבריכות הדגים של הקיבוץ, מצוידים ברובה טוטו (מי שלא מכיר יפנה לחבר גוגל), ושם צדנו להנאתנו אגמיות ושאר בני כנף. לצורך זה הסתתרנו במשך שעות ארוכות בין קני הסוף, שרויים עד ראשנו במים העכורים וה"ריחניים" של הבריכה.

מכיוון שאני נחשבתי לצלף הטוב שבחבורה, נפלה בחלקי "הזכות" לירות על עוף מיוחד שלא היה מוכר לנו כלל בצורתו. לשמחתי אז, ולצערי כיום, פגעתי והתברר שלציפור זו יש מקור ארוך עם כף בקצה, קראנו לה "אבו כף", ואפילו לא טיגנו אותה עם שאר האגמיות, מפאת החשש כי משהוא לא בסדר אצלה.

המכונית המעופפת

עם סיום הלימודים בתיכון, לקראת הגיוס לצבא, נחשבנו כגדולים, לא רק בעיני עצמנו אלא גם בעיני המוסדות של המשק. הועברנו מבתי הנוער, מהלינה המשותפת לצריפונים מציקים קטנים בשכונה בקצה הקיבוץ. (מעט עצוב, בנים לחוד בנות לחוד אי אי אי).

פיתחנו שם חיי חברה מסוג מעניין.

לדוגמא: לאחד מהצריפים נכנס בעל מקצוע כל שהוא שאיננו חבר בקיבוץ, והייתה לו מכונית קטנטנה. הנ"ל לא הסכים לשתף אותנו בנסיעות כיוף ליליות במכוניתו, והפירוש שלנו לסירובו לא התייחס כלל לכך שלאף אחד עוד לא היה אז רישיון נהיגה, אלא לכך שהוא איש לא חביב, ועל כך הוא צריך להיענש.

אחרי דיון קצר וענייני הוחלט - ובוצע בו בלילה, הנפנו בידיים את מכוניתו, והנחנו אותה בכניסה לצריפו, חסומה מכל הצדדים על ידי עמודי הפרגולה, וגם לצאת או להיכנס הצריפה אפשר היה רק דרך החלון.

למחרת הבחור עבר עם מכוניתו להתגורר במקום אחר, יותר תרבותי ואנו נאלצנו להתחיל לקחת להרפתקאותינו הליליות (בלי רשות) את הג'יפ של ענף המים.

(בבוקר היה מיכל הדלק תמיד מלא, וברבות הזמן התברר שיש גנב ממש מקצועי מבוגר מאתנו שנוסע לחברה שלו, ודואג למלא המיכל בדלק שמקורו לנו לא היה ידוע).

מצוקת דיור - הכול יחסי

אבא שלי הגיע לקיבוץ (1929) כאשר מקימיו החלוצים עוד גרו באוהלים. במשך זמן רב חלק את האוהל עם זוג נשוי, ורק מחיצה מבד קרוע מבדילה ביניהם. כאשר אני נולדתי, (1942) ואבי ואמי התחתנו, הם התקדמו יחד עם אחרים למגורים בצריף,

ובו "חדר" משלהם. היום מקובל לגור בבית, עם כמה חדרים, שירותים, מוסך לרכב וכדומה. ה"חדר" נקרא חדר משום שהיה באמת רק חדר אחד, פצפון, השירותים היו משותפים, גם המקלחות המכבסה חדר האוכל הכול היה משותף. אנו היינו ברי מזל ובשטח שבין הצריפים, סמוך לשלנו צמח לו ברז מים, ממנו נהנינו עד שאיזו שהיא ועדה גילתה אותו, והחליטה שהוא מפר את חוקי השוויון, והאוצר חוסל.

מרכס, אנגלס, לנין, והחבר סטאלין

אילו היינו לומדים ביסודיות מקצועות הומאניים או מתמטיקה, כפי שהתוודענו לסמלי תורת הקומוניזם ורזיה, היינו היום כולנו "חכמים ומשכילים". אבל בדור שאני חלק ממנו - החינוך היה בסדר עדיפות ראשון, ולימודי הליבה אחריו.

כדוגמא אספר שבמקום של כבוד במסדרון בית הילדים שלנו היתה תלויה תמונתו של "החבר סטלין" - רציני מאוד, ספק כועס, ספק משגיח, והמטפלת אף פעם לא שכחה להזכיר לנו עד כמה דגול הוא.

אפילו בפרוץ מלחמת יום הכיפורים 73 לא הייתי מופתע כמו ביום שבו נכנס לבית הילדים חבר מבוגר, מנופף בפטיש ומקלל בפולנית ורוסית, ורוצץ את תמונתו של "החבר".

גם חשבון הוא מקצוע

בכיתת הלימודים ישבנו בזוגות, מאחורי שולחנות כל כך ישנים, עד שנראו כמו נלקחו מאיזה מחסן גרוטאות. אני אהבתי ללמוד, לצבור ידע ולהבין את העולם אבל היה שם גם מקצוע שאינו חביב עלי עד היום, חשבון, מתמטיקה, לוגריתמים, פרבולות רגילות והפוכות, וכדומה שאר מזיקים. שכנתי לשולחן אף פעם לא הבינה איך יכול להיות שאני לא יודע את התשובות ואפילו לא מבין את השאלות. מובן כי היום היא מנהלת החשבונות של הקיבוץ, ולמעני הומצאו המחשבון, והמושג "דיס-קלקולוס".

בתחום הלימודים לא היו לנו מבחנים מכל סוג שהוא, ובמיוחד לא מבחני בגרות - וכך תודה לאל אפשר היה ללמוד בנחת להרחיב אופקים ואפילו להנות. לעומת זאת היו גם היו הרבה מבחנים לבגרות בתחומי החברה, אופי, שיתוף, חברות, עזרה הדדית,

אמונה בצדקת הדרך, אושר, יושר, וכושר. העמקנו לחקור ולנתח מצבים בעיתיים המצריכים חשיבה עצמאית וניתוח, קראנו ופרשנו את התנ"ך ומשמעותו על פי דרכנו החילונית. למדנו מוזיקה, שירה ומלאכת יד, לרבות רקמה, והודות לכך אני מסוגל עד היום לתפור בעצמי כפתורים.

נפש בריאה בגוף בריא

מהסיסמא הנכונה הזו נגזרה המון פעילות - מילדותנו הרכה ועד בגרותנו, וכולנו היינו ספורטאים חרוצים: כל אחד לפי יכולתו - ולכל אחד לפי צרכיו של מורה הספורט.

אני לדוגמא בצעירותי תמיד הייתי מפסיד בתחרויות הריצה, אפילו חלק מהבנות היו רצות מהר ממני, ונעלבתי מכך עד עומק ליבי, אבל כאשר הגענו לגיל התיכון והתחלנו להתמקצע במשחק כדור העף, התגליתי כשחקן מוצלח עד כדי כך, שבמדור הספורט של עיתון על המשמר ביום א' נרשם שמי בין המצטיינים, שבוע אחר שבוע.

אני בעל נפש בריאה (על פי רוב), ואולי זה בגלל הספורט, או שמע סתם גנטיקה.

נקמה - הבטחה שלא קוימה

אחד הדברים החשובים שלמדתי ממשחקי הכדור עף הוא את כוחה וחיוניותה של מנהיגות. קבוצת הכדורעף שלנו מעין החורש, הייתה מצוינת, במשך שנים רבות ניצחנו את כול שאר הקבוצות. אבל רק קבוצה אחת, מקיבוץ עין שמר, הצליחה לגבור עלינו.

ובדרך כלל העניין נראה כך: כאשר המשחק התקרר לסופו, וכולם כמעט נפלו מהרגליים, קם ראש הקבוצה שלהם, בחור בשם עוזי, לקח על עצמו את האחריות, החדיר בקבוצתו כוחות חדשים, ועם מנהיגות לדוגמא הם בסוף ניצחו אותנו - אמנם בקושי רב, אבל ניצחון הוא ניצחון.

אמנם אנחנו היינו חברים - מפני שמשפחתו של עוזי אימצה את אחי החורג נעמן, אבל אני הבטחתי לו לעוזי שאי פעם עוד ניפגש למשחק הקובע, ואני אהיה בקבוצה המנצחת.

מאז חלפו להן הרבה עשרות שנים- ואנו באמת נפגשים, בעיקר בבית הקפה של בית הלוחם בתל אביב, והשאר יסופר בתולדות ישראל.

תענוגות מתוקים מדבש

קראו לאיש אהרון דבירי, על שם המקצוע שבו עסק. דבוראי זה נקרא היום.

היו הרבה כוורות בשדות ובגנים והייתה "המכוורת", צריף קטן ועלוב אפילו במונחים של אותם הימים. אבל הייתה בה רוח נפלאה שיצק בה ארון (לא ידענו כי שמו כולל גם "ה"), והגדילו לעשות הדבורים. אנחנו הילדים סיגלנו לנו תכסיסים כדי לא להיעקץ, ונעזרנו בשעת הצורך בארון לובש המסכה, הנושף במפוחו פולט העשן. ריח העשן ההוא היה לנו כמו סם משכר, וקירות הצריף שהיו ספוגים בריח דבש קראו לנו לשוב ולבקר בצריף המכוורת שוב ושוב, מה גם שהוא מעולם לא היה נעול.

אבל כל זה כאין וכאפס הם למה שהיה מתרחש בצריפון המכוורת בתקופת הרדיה. אז היינו זוכים בנוסף גם לקבל נתח קטן של הדונג מהחלה, רוי בדבש. טעם גן עדן. ולידיעתכם - אין טעמו של דבש אמיתי הנעשה על ידי דבורים אמיתיות מפרחי הדרים, דומה לזה הנעשה מפריחת האיקליפטוס או התלתן, החרציות ושאר פרחי הבר. גם הריח שונה, גם המרקם אחר.

אין מה להכביר מילים. עד שלא תנסו, לא תבינו.

נימוסים והליכות

אבא שלי היה חרש באוזן ימין. בילדותו בפולין נפל לבור מים קפואים בשלג, עבר שם גוי, תפס בשערותיו, הרימו ושאל אם הוא יהודי, היהודי ההגון אמר כן, והגוי השליך אותו חזרה לבור. אבל מכל רע יוצא גם טוב.

במשך הרבה שנים נהג אבא את מיכלית החלב שאסף ברפתות עמק חפר והובילו לתנובה בתל אביב. באותם הימים להגיע מהקיבוץ לתל אביב היה קשה ומסובך, והטרמפ היומי בחינם ובשעה קבועה היה אוצר של ממש. אבל מעלתו הגדולה הייתה חירשותו באוזן ימין, זו האוזן הפונה לצד הטרמפיסט.

בהשתדלות גדולה מצדי לא להיות שוביניסט גברי נבזה, אני מצטט מזיכרוני מה היה אבא מספר על המחמאות שקיבל (בעיקר מהנשים) בהגיעם לתל אביב, איזה נהג טוב הוא, ואיזה בן שיח נפלא הוא.

וכשאני הערתי לו שהוא הרי לא שומע מה נאמר בצד ימין, הסביר לי בהומור הנהדר שלו, שהוא קיבל חינוך טוב ונימוסיו הם ערך חשוב ביחסים בין בני אדם, ועל כן יש לו בכביש כמה סימונים שכאשר הוא מגיע אליהם, הוא אומר בקול רם "כן".

לדעתי - גם אני אומר מספיק פעמים "כן" לאשתי, ולכן אנו נשואים כבר 54 שנים. (אבל עניין המחמאות? !)

מלחמותינו

מילדות ועד בגרות לא נזקקנו להלחם על עצם קיומנו כמו שלחמו אבותינו, או כפי שחוו ילדים אחרים בעולם האכזר שסביבנו. מאבקינו האישיים להצלחה במעשינו ולרכישת מעמד בחברה וכדומה חקוקים אצלי כרצף של אירועים חיוביים בעיקרם, ואינם נמצאים בקטגוריית הקיטורים והבכיינות של כמה אוחזי עט בוגרי החינוך הקיבוצי המשותף.

מלחמות העולם והארץ

כשהסתיימה **מלחמת העולם** (השנייה) הייתי תינוק, אין לי זיכרונות ממנה, אבל תוצאותיה הנוראות השפיעו ומשפיעות גם כיום על חיי.

מימי **המנדט הבריטי** זכור לי בעיקר היום שבו שכבנו מתחת למיטות, כאשר נורו היריות בשטח שבין גבעת חיים לעין החורש. וסרגנט חביב עם כובע אדום חילק לנו לחם.

במלחמת השחרור השתתפנו באופן סמלי, ניצלנו את התעלות שנחפרו באזור חדר האוכל, התחבאנו בהן וירינו תפוזים באמצעות מקלעי גומי לכל עבר. אנו היינו הטובים וכל האחרים היו הרעים. פצועים מקרב "קקון" שהגיעו למרפאה שלנו טופלו בין השאר גם על ידי האימא שלי, שהייתה חובשת, וכשבאתי לראות מה היא עושה נאמר לי: ילד, לך לשחק במקום אחר.

בימי מלחמת קדש חפרתי על יד החדר שלנו שוחה, ולרוע המזל הייתה שם אדמת נזז, קשה כאבן, אבל ועדת הביטחון ואבא קובנר אמרו שצריך להתמגן ולחכות לגרוע מכל אז חפרנו.

הקיבוץ כמעט התרוקן מחבריו הבוגרים שגויסו למלחמה. נערים היינו בגיל ארבע עשרה, שזופים ורזים, גיבורים בעיני עצמנו, שמחים לעזור ככל שיידרש. אני ואיתי בחור נוסף (רפי בן יעקב ז"ל) קיבלנו על עצמנו (לקחנו) את השקיית מאות הדונם של הפרדסים שרצו לשתות כהרגלם בקיץ, אותם לא עניינו המצרים וסואץ ובן גוריון. מדובר היה על העברת קוים מצינורות אלומיניום באורך של כ 6 מטר, ניתוק בשורה אחת, הנפה באויר, תמרון בין העצים וחיבור מחדש בשורה הבאה. קשה קשה מתיש ומשמח, הידיעה שאנו במו ידינו הרזות הצלנו את הפרדסים ממות בצמא שווה הייתה את המיחושים והעייפות.

לעבודה הזו היה בונוס סמוי. היה טרקטור שעמד לרשותנו, שלא יכולנו להשתמש בו לצרכי העבודה שכולה נעשתה בהליכה ברגל. אבל אחרי העבודה חגגנו איתו בשדות ובכבישים, משטרה לא פגשנו, ואלוהים היה איתנו, כל נהגינו שבו למוסך בשלום.

אחר כך כנראה נגמרה ילדותי - וקרו עוד כמה דברים שאולי ראוי להזכירם בפרסומים של בית הלוחם:

במלחמת ששת הימים הייתי הקמבץ" בגדוד שריון 126. כבשנו את כל סיני והגדוד הגיע עד ראס סודר.

במלחמת ההתשה הייתי קמב"ץ גדוד 126 בתעלת סואץ והחזקנו את כל מעוזי התעלה מהצפון ועד לאגם המר.

במלחמת יום כיפור הייתי מ"פ פלוגה ג' גדוד 126 בסיני ושם גם נפצתי.

במלחמת שלום הגליל הייתי אחראי על הקמת מערך ביצורים בשם המקסים "פיתה סורית" לניסוי טיל חדש נגד טנקים).

וכעת נכדותיי נושאות את הדגל.

בגדי המלך החדשים

בילדותנו קראנו את סיפורה הנפלא של קדיה מולודבסקה על גלגולו של מעיל. והוא נשמע בערך כך:

ליזר ליזר הוא לץ מקפץ מעץ לעץ, מתרוצץ הוא בגנים ומרביץ לחתולים. היה למשפחתו מעיל שהתבלה אמנם אבל תוקן ונתפר מחדש עבור כל ילד לכשהגיע מועדו. "עוד שנה ועוד שנתיים, והמעיל זהב פרווים". כך היה המצב בגולה, וגם במשפחת סבתי כשהיו חמש בנות וזוג נעליים אחד, היא יצאה לרחוב עם הזוג הזה, חציו מלא בד ועיתונים, מפני ש "בת ישראל לא תהלך יחפה בחוצות עיר".

לעומתם אנחנו היינו כבורגנים. כל שנה לקראת חג הפסח היינו מקבלים מנעלים חדשים, כנראה סנדלים, אולי היו גם נעליים, אינני זוכר, מה שאני כן זוכר בבירור שהמנעלים היו בגודל אחד, חלקנו שט במנעל גדול מדי, ולחלק בלטו האצבעות, ומכוון שרוב השנה הלכנו יחפים, לא זכור לי שהיו תלונות בנידון.

הזמן עושה את שלו - ובכן גדלנו בעיקר לגובה, וגם מלבושים חדשים קיבלנו מהמטפלת (האם ייתכן שרק פעם בשנה?) ובאותה השיטה הסוציאליסטית, בגד אחד, וגופיה ותחתונים שהפכו לנחלת הכלל. רוב השנה הלכנו ללא גופיות, אז גם הנושא הזה נפתר בהסכמה.

אבל המכנסיים שלנו היו תמיד מהדגם שכיום איננו עוד "קצרים ארוכים", משמע קצרים מאד במונחים של אורך, אבל הכיסים השתרבו מהם החוצה כמו ציציות של דתיים.

יותר ארוך יותר טוב

בימים שעוד היינו ילדים - למען בריאותנו ולהבטחת התפתחותנו התקינה, נאלצנו לבלוע כל שבוע כף מלאה בנוזל עכור בעל טעם מגעיל וריח נורא עם שם מקסים "שמן דגים". אולי היו לו אוהדים, אני חשבתי להקיא כל פעם שהכף והמטפלת התקרבו אלי ביום הדין.

בתפריט הבריאות נכללה גם חצי ביצה קשה, לא אהובה אבל חצי נסבלת. וכאשר השתכללה השיטה ועברנו למשטר של ביצה רכה - תם כוח הסבל שלי ושל כמה מחברי,

ולעזרתנו באו הכיסים הארוכים שבלטו מהמכנסיים הקצרים, שם היינו מחביאים את הביצה, מקבלים מחמאה מהמטפלת על זריזותנו והבנתנו את חשיבותה של הביצה לבריאותנו, ופורצים החוצה אל הדשא הגדול, מכלים את תכולתו בעזרת הביצים.

כלומר: ארוך עדיף על קצר כשמדובר על כיס.

שיתוף פעולה

שנות נעורי החביבות עברו עלי כחניך במוסד מעיין בקיבוץ עין החורש. במונחים של היום זה נשמע כמו שזה נשמע לאלו שאינם מבחינים בין שמש לחרגול.

זה היה בית ספר נהדר, עם רמת לימודים טובה למרות שלא היו מבחנים, עם חיי חברה תוססים, חינוך לחיי צדק ועזרה לזולת, פעילות מופלאה בתנועת נוער השומר הצעיר, הרבה טבע הרבה ספורט וכו' וכו' - אין ספור ענינים אשר תקצר היריעה לספרם. מי שחוה זאת, לא צריך הסבר. ומי שלא היה אתנו - לא יבין.

אבל פטור בלא כלום אי אפשר.

כולנו אכלנו בחדר אוכל משותף, שורות שורות של שולחנות מסודרים לפי מחזורי הגיל. יום אחד החליט מי שהחליט (כנראה ועדה כל שהיא) שנשאר בצלחות יותר מדי אוכל בסיום הארוחות. הוכרזה תחרות נושאת פרסים על צלחות מרוקנות מאוכל בסיום, והפרס היה גלידה.

בשורה הראשונה ישבו צוציקים בני 12-13 כהן ז' אשר ננזפו תמיד על כך שלא סיימו את מנותיהם.

בשורה האחרונה ישבנו הגדולים י'-יא' רעבים תמיד כמו שבני 15-16 יודעים להיות, בדרך כלל היינו חומסים ולוקחים אלינו את הכלים המלאים של הצעירים.

וכאן באה לידי ביטוי תושייתו של עם הילדים היהודיים, והחלה תקופת פריחה של שיתוף פעולה פורה בין צעירים לבוגרים. הצעירים היו מכינים עבורנו את כל האוכל שלא רצו, מעבירים אלינו בצנעה ואנו "מתוך ג'נטלמניות" היינו מחסלים הכל, לרבות המעט שקיבלנו כדין התנועה, וסוף סוף יצאנו מחדר האוכל פחות רעבים.

ובגלית הפרס היינו מתחלקים שווה בשווה, למעט פעם אחת שהם החציפו פנים וניסו להסתיר מפנינו את הגלידה וחטפו מאתנו מכות נאמנות "ברוח חינוכית כמקובל בשומר הצעיר".

ממתקים

משאת נפשנו כילדים היה לטעום ממתק כל שהוא. ממתקים לא היו כלולים ברשימת המזון הבריא שמטבח הקיבוץ מספק, וגם כסף למותרות לא היה והמעט שהיה נחשב ליוצא דופן. מי שאיתרע מזלו, הייתה לו בחדר ההורים מגירה סודית, ובה הוסתרה עבורו מתחת לניירות והלבנים מדי פעם בפעם סוכריה.

אני הייתי בר מזל. אבא שלי עבד בקואופרטיב כנהג, ובימים הרחוקים ההם היו מובילים חומרי בניה וצינורות בשרות חברות הדלק של האימפריה הבריטית, הוא היה נעדר כל פעם לשבוע ימים, הגיע בעבודתו לכירכוך שבעיראק, לאלכסנדריה במצריים וגם לסוריה וללסקיה בלבנון. היה שב ובכיסו מוצנעת סוכרייה אדומה מאד מתוקה, בצורת משרוקית. אסור היה לחשוף את הסוד הנורא הזה שאבא שלי נותן לי "רכוש פרטי" בניגוד לנוהלים ולחוקים המחמירים, ואני הייתי הולך לאזור הרפתות, ושם שורק לפרות ומוצץ לעצמי את המשרוקית, עד לסיומה המוחלט.

יוזמה מתוקה

אבל לא אלמן ישראל. אנו ייצרנו לנו סוכריות תוצרת בית ולהלן התפריט:
בחר מקום מוסתר מפני המבוגרים, אי שם בחורשת האיקליפטוסים.
אסוף גזרי עץ דקים שיספיקו לבעירת אש קטנה במשך כשעה.
מצא מהפעם הקודמת או הבא חדש, פח זיתים מלבני פתוח בחזית.
אסוף (?!!!!!!!) כמה קופסאות גפרורים, שלמות, רצוי שתהיינה מלאות.
הבא כמות מתאימה של סוכר, (זה סוד שגם היום לא נגלה מהיכן).
והשאר - ממש פשוט:

הנח את הפח שצידו האחד כלפי מטה, והשני כלפי מעלה ישמש משטח עבודה.
כסה את מצע הגפרורים שהונח בתוך הפח בגזרי העץ והדלק.
הנח על משטח העבודה את החלק הפנימי של קופסת הגפרורים, ממולא בסוכר.

הקפד לשמור אש קטנה, השגח על הנעשה בקופסה, אפשר ליהנות מריח נעים. הסוכר נמס, ורגע לפני הסיום, תקע לתוכו חתיכת ענף, והרי לך סוכרייה על מקל.

שולמית המורה לאנגלית

כפי שכבר סיפרתי, לימודינו בתיכון נעשו בנחת, אולי אפילו בכיף, בלי כל לחץ של בחינות בגרות, ובחינות אחרות שבדרך.

ואז יום אחד נכנסה לכיתה אישה לא מוכרת לנו, והודיעה בקול סמכותי: שמי שולמית ואני מעכשיו המורה שלכם לאנגלית. מי שרוצה ללמוד אצלי יהיה מחויב לעשות שעורי בית (מה זה) ולעבור מבחנים (מה זה). אצלי אין חובה ללמוד, ועכשיו הזמן להחליט מייד כן או לא. לא מעט תלמידים יצאו החוצה דרך הדלת, וידידי הטוב והזריז פשוט קפץ החוצה לדשא דרך החלון הגדול.

קיבלנו ממנה בסיס בהחלט מניח את הדעת, דבר לא רגיל באותם הזמנים.

שבתאי הקוסם

במסגרת שעות העבודה החביבות שהיו מנת חלקנו מדי יום, מצאתי עצמי בשדה עם יהודי מיוחד במינו, בשם שבתאי. עליו, על תולדותיו וחיינו נכתבו סיפורים מרתקים אחדים. אני אקצר סיפור ארוך ומדהים - איך שבתאי הנ"ל היה עורך ניסיונות מרתקים בהכלאות בין סוגי צמחים שונים, כגון עגבנייה ומלפפון בשיח משותף עם חציל, או סלק אדום עם קולרבי. השיטות היו מגוונות, חלקן טיפול ברמת האבקה והעברת חלקי פריחה, וחלקן על ידי הרכבה.

עבודתו הרשמית הייתה גידול סלק בהמות כמזון לפרות, אך הרבה מזמנו הוקדש למחקר, שהיה סודי ביותר.

תפקידי במחקר היה לעזור לו למצוא את השיחים שהתחבאו בין העלים הגבוהים והגופים הענקיים בשורות הסלק.

התיידדנו מאד והוא סמך עלי במאה אחוז, והפרס שקיבלתי ממנו היה אקדח.

האקדח של שבתאי

שבתאי היה אדם מבוגר. האקדח היה זקן. האקדח היה חבוי ב"סליק" עמוק בקרקע בגינתו שבחזית הדירה, והוא ביקש להעבירו למשמרת לאדם מהימן מהדור הבא, וכך באחד מהלילות הגעתי אליו נרגש, שבתאי ספר כמה צעדים לאורך וכמה לרוחב, הצביע כלפי מטה ואמר - כאן. מייד החלנו בחפירה, ובעומק של כמטר, מצאנו. הכלי החשוב נעטף בעיתוני על המשמר שנאגרו אצלו לשם כך במיוחד במשך זמן רב. ונערך בשקט טכס עם שבועה כראוי וכמקובל בימים ההם.

והסיום, כמו בכל סיפור מתח טוב - (שיתפתי את חברי יהואש שנהיה בעתיד גיבור מלחמה מגולני) בהרפתקה, האקדח שהיה במצב מפוקפק, נקשר לעץ, נטען באחד משלשת הכדורים שהיו לנו, וממרחק בטוח במשיכת חבל התפרק לחלקים.

אנו אנשים תרבותיים, אמרנו לשבתאי שהאקדח "שלנו" במקום מסתרים סודי.

הבציר

אחת מהתקופות החקלאיות הנעימות שהיו לנו היתה תקופת בציר הענבים. שותפנו בעבודה זו החל מגיל 15 או 16. השכם בבוקר, על העגלה לכרם (במקום לימודים), זריחה נהדרת מכוון הרי אפרים, קרירות נעימה, מזמרה ביד, ועם או בלי רשות זללנו את האשכולות הקטנטנים כאלה של שלשה עד ארבעה ענבים.

הכותנה

בשנות החמישים - בעת ילדותי השתתפנו במבצעי קטיפת הכותנה. באמריקה עשו עבודה זו עבדים כושים, הלחינו ושרו לעצמם שירים נפלאים. בשדות עין החורש היינו אנחנו "כושים של כותנה", ולא זכור לי רווח שלנו מלבד הסריטות והזעה בשמש הקופחת.

תירס

גידול התירס היה אהוב עלי במיוחד. שם נדרשנו להעביר קווי השקיה. עבודה זו הייתה מאד מאד קשה מבחינה פיזית, ועל כן שמחנו לעשותה ולהוכיח לעצמנו ולאחרים שאנו יכולים.

להבנת הקושי: קני התירס היתמרו לגובה של מעל שני מטר. שורות צפופות כמעט ללא רווח למעבר אדם עם צינור, האדמה נהדרת, שחורה ובוצית, הרגליים שוקעות לעתים עד הברכיים, ומי שנכנס עם מגפיים - לבטח יוצא יחף.

אל תעיר נחש ישן

בימים ההם היו המעדר והטורייה כלי עבודה אמיתיים ולא רק קישוט במסעדות תל אביב. בוקר אחד יצאתי לנכש עשבים, בעצם שיחים גדולים בשטח הפרדס. לעקירת שיח כזה צריך להניף את הטורייה גבוהה, להוריד ולהכות בכל הכוח באזור הגזע שהוא קצר, בין העלים והקרקע. אחר ש "כיסחתי להם את הצורה" להרבה שיחים הגיעה תורו של השיח האחרון בסוף השורה.

הכנסתי את ידי והרמתי את השיח, ושם מתחתיו מגולגל כתינוק ישן לו נחש צפע. אני אולי אמיץ, אבל ברחתי משם במהירות.

סוף

כפי שאמרו חכמים כבר לפני: סוף הוא תמיד התחלה חדשה.

כאשר התיישבתי להקליד קצת מזיכרונות ילדותי בקיבוץ, לטובת הפרויקט של בית הלוחם, לא שיערתי כמה הרבה מן הדבר הזה הנקרא "זיכרון ילדות" נמצא אצלי. תוך כדי הכנת היצירה הספרותית המוגבלת הזו נאספו לי דפים אחדים של שברי זיכרונות, כטיוטא, ומתוכם העליתי סיפורים בודדים בלבד.

נכדוטי ונכדי מאיצים בי לספר עוד ועוד על החיים בימים המיוחדים ההם של פעם, ובעתיד כשארגיש מספיק זקן ובשל לכך, אתיישב עם הנינים ונכתוב ביחד ספר שלם, שאת שמו אני כבר יודע - "פעם מול היום".

ועד אז תאלצו להסתפק בפירורי הטיוטא שרשמתי כאן.

אלוף (מיל.) דני מט ז"ל

כתובת הבן: ורדיה 32 חיפה

טלפון : 054-6869607

דוא"ל: yaron@avivtower.com

הקדמה

סיפור חייו של האלוף דני מט הוא סיפור תקומתה של מדינת ישראל. בשלושה תפקידים שונים שירתתי תחת פיקודו, כמ"כ בגדוד עליו פיקד, סמג"ד בחטיבה 35 שהוא היה מפקדה וכסגנו בחטיבה 55 עליה פיקד במלחמת "יום הכיפורים".

לא הינו חברים, הפרידו בינינו שנות דור. בשבילי הוא תמיד היה המפקד במלא משמעות המושג.

לעיתים יש אירוע בחיים בו אתה שואל את עצמך שאלות נוקבות מנסה להסביר לעצמך דברים שלא העזת לשאול.

ב-15 אוקטובר 1973 בשעות אחר הצהריים על דיונה במרכז סיני ישובים חיילי ומפקדי חטיבה 55 לתדריך אחרון לפני היציאה למבצע "אבירי לב" (צליחת תעלת סואץ). מולנו ניצב מפקד החטיבה נושא את דברו, בראשי עברו הרבה מחשבות והרהורים מאיפה לאיש הזה הביטחון העצמי לקחת על עצמו את האחריות לפקד על מבצע שאמור לשנות את פני המלחמה, מבצע שתוצאות המלחמה תלויים בהצלחתו, מבצע שמעולם לא בוצע כמותו בצה"ל מבצע מהמורכבים שיכולים להיות. גם המח"ט וגם אני ידענו שלא הכול סגור ומתואם כמו שמבצע כזה מחייב. כולנו ידענו שלא כולם יחזרו, דבריו של המח"ט היו ברורים לא השאירו ספק בהצלחה. אז הבנתי מי האיש הזה איך במעמד אחד בא לידי ביטוי ניסיונו רב השנים, דמותו הדומיננטית והאמון שנתן בפקודיו ולא פחות חשוב האמון שלנו פקודיו במנהיגותו! המעיין בסיפור חייו של דני יכול להבין מאיכן שאב את הביטחון ואת הסמכות המוסרית להוביל לוחמים אל הבלתי נודע - ולנצח בקרב.

Yehuda Bar

12 Ashkenazi St. Tel Aviv 6986430 Israel

Tel. Home 03-6475767 Cell. 053-8663939

דני מט (10 בדצמבר 1927 - 5 בדצמבר 2013)

היה קצין בדרגת אלוף, ממפקדי צה"ל הבולטים, הראשונים, מעצבי הדרך. מפקד היאחזות הנח"ל הראשונה. גדל, צמח ומילא את כל שורת תפקידי הפיקוד בחטיבת הצנחנים, שלוש פעמים מח"ט צנחנים במלחמות ישראל, מבצעים ופעולות בטחון שוטף. מפקד אוגדה 90, נשיא בית הדין הצבאי לערעורים, מתאם הפעולות בשטחים, נציב קבילות החיילים ויושב ראש קרן לב"י.

ילדות ונעורים

דני מט נולד ב-1927 למשפחה חרדית בקלן שבגרמניה. אביו, מנחם, בן למשפחת רבנים מפולין, שירת בצבא האוסטרו-הונגרי במלחמת העולם הראשונה, לאחר מכן גויס לצבא הפולני, ערק ממנו וברח לגרמניה. בגרמניה הכיר אביו של דני מט את אשתו, ציפורה, גם היא ילידת פולין. ב-1933, עם עליית היטלר והנאצים לשלטון בגרמניה, נסע האב לארץ ישראל על מנת להכשיר את הקרקע לעליית משפחתו. בזמן זה עבד האב כטפסן בניין ברחובות. ב-1934 הצטרפו דני מט ואמו לאב בארץ ישראל. לאחר עלייתם נודע לאב על מושב דתי העומד לקום בעמק חפר. המושב היה כפר הרא"ה. הוא הצטרף למושב והיה החבר החמישי בו, כאשר דני מט היה לבן הבכור של המושב. פרנסת המשפחה הייתה דחוקה, ומכיוון שלא הייתה עבודה בחקלאות, עבד האב בסלילת כבישים ובפרדסים בסביבת המושב. כאשר היה בכיתה ז' עזר דני מט למשפחה ועבד אחרי הלימודים במחסן התבואות. כשהחל המשק להתבסס עזר לאביו ברפת ובלול.

שירות בהגנה ומשמר החופים

ב-1943 לאחר שסיים בית ספר יסודי ושנתיים בתיכון, החליט דני מט לעזוב את הבית ולהתגייס. באופן רשמי התגייס למשטרת החופים המנדטורית אולם היה זה אלא כיסוי לשירות בפל"ם. בשנת 1942 היה המצב בחזית הים התיכון קריטי; ביוון ובלוב נחלו בעלות הברית תבוסות ומעצמות הציר שלטו בים וצי הצוללות איים על הצי הבריטי. מצב זה הוביל את הבריטים להחלטה שיש לעבות את מערך ההגנה על חופי הארץ, זאת על מנת למנוע פלישה או נחיתה גרמנית-איטלקית. לשם כך

הקימו הבריטים יחידה אשר נקראה בפי היישוב "משמר החופים", ובפי האנגלים Coastal Watch וזאת במסגרת משטרת המנדט.

היחידה אשר הוקמה הייתה כפופה לחיל הנוטרים העברי שהיה הצבא ה"לגאלי" של היישוב בארץ ישראל. כך התאפשר אימון חברי ההגנה בנשק ובשדאות, וכך הם רכשו ניסיון בבניית יחידות, בפיקוד ובהפעלה מבצעית שלהן.

כאשר התגייס למשמר החופים זייף דני מט את גילו במסמכים, גויס והוצב בבסיס בת גלים באזור חיפה. את רוב זמנו העביר באימונים ה"בלתי לגאליים" של הפל"ם, בעיקר בהורדת מעפילים אל החוף.

שירות בבריגדה

לאחר מספר חודשי שירות חש דני מט כי מיצה את פעילותו במשמר החופים ופנה למוסדות שהציעו גיוס לצבא הבריטי במסגרת הבריגדה היהודית. למרות שירותו ותעודה של משמר החופים לא יכול היה להתגייס מפאת גילו הצעיר. הצבא הבריטי הסכים לגייסו אם יביא אישור מאביו שמצהיר כי אכן הגיע לגיל שמונה עשרה. לאחר לחץ כבד הסכים אביו לחתום על הצהרה שכזאת ודני מט גויס לרגימנט הארץ ישראלי. תחילה שהה זמן מה במצרים ולאחר מכן נשלח לאיטליה. לאחר שהייה בת שבועיים באיטליה נכנעה גרמניה הנאצית והמלחמה באירופה תמה. בגרמניה עברה היחידה עם נשקה ודגליה בין היהודים הניצולים. הפגישה עם ניצולי המחנות זעזעה אותו ואת שאר החיילים היהודים. דני מט חילק את זמנו בין תפקידו הצבאי, שכלל בין היתר שמירה על שבויים גרמנים שעסקו בפירוק מוקשים בהולנד, ובין טיפול בניצולים. בשנת 1946 עזב את הצבא הבריטי וחזר לארץ ישראל.

חזרה להגנה

עם חזרתו לארץ שב דני מט להגנה והתנדב לפלמ"ח. לאחר שכל חברי מחלקת הפלמ"ח אשר ישבה בביריה נאסרו ופונו על ידי הבריטים, הגיע דני מט למקום עם אלו אשר באו להחליפה. לאחר מכן הצטרף לגרעין אשר התיישב וייסד את היישוב עין צורים אשר בגוש עציון.

מלחמת העצמאות

מלחמת העצמאות החלה למעשה כבר עם ההכרזה על תכנית החלוקה בכ"ט בנובמבר 1947. במהלך החודשים הראשונים ללחימה תקפו כוחות ערביים, בקנה מידה קטן, את גוש עציון שבו שהה דני מט. מרבית הכוחות נהדפו על ידי מגיני הגוש. במרץ ובעיקר במאי 1948 התגברו ההתקפות על הגוש וכללו גם כוחות מהלגיון הערבי, שבאופן תיאורטי היה תחת פיקוד בריטי. אולם בפועל הכוחות בגוש נותרו מנותקים וסבלו ממחסור בכוח אדם ובאמצעי לחימה. ביום האחרון להתקפות הערבים על הגוש נשאר דני מט עם ארבעה לוחמים נוספים שנותרו ממחלקת הפלמ"ח, שבה שימש כמקלען. במקום ובזמן זה זכה דני מט לפרסומו הראשון. המקלע עצר מירי ודני שפך פנימה את השמן מקופסת הקונסרבים שזה עתה נאכלה.. מאות ערבים התקרבו אל עמדתו והחלו בהתקפה. דני מט שכב מאחורי המקלע והניח לערבים להתקרב. כאשר התקרבו פתח באש. המקלע "ניגן" וירק אש תופת.. הוא הבחין בשורות הנקצרות, החליף מחסניות והמשיך לסחוט את ההדק. במקום אלו אשר נפלו הגיעו אחרים, שהראשונים שבהם כמעט והגיעו לעמדתו. בתגובה שלף רימוני יד ביד ימינו, חילץ את ניצרתן בפיו והשליכן אל הערבים וזאת תוך כדי המשך הירי מהמקלע בידו השמאלית.

הערבים נסוגו, כאשר הם מותירים מאחוריהם כמאה הרוגים. מאוחר יותר שיערו כי בכך הציל דני מט את חייהם של כשלוש מאות יהודים ממתיישיבי ולוחמי גוש עציון. הערבים חיפשו את בעל הזקן בכדי לנקום את נקמתם, בנות הגוש גלחו את זקנו במכונת גז כבשים.... כך הצליח להיטמע בין ההולכים בשבי. רבים סבורים עד היום שהיה ראוי לקבל את אות הגבורה בהצילו את אלה שנשארו בחיים.

למחרת היום החליטה הנהגת היישוב בירושלים לסגת מיישובי גוש עציון על מנת שגורלם לא יהיה זהה למגניי כפר עציון אשר נטבחו על ידי הערבים. גוש עציון נפל לידי כוחות הלגיון הערבי ב-14 במאי 1948, יום הכרזת העצמאות של מדינת ישראל. דני מט ומחלקתו נלקחו על ידי חיילי הלגיון הערבי כשבויי מלחמה.

לאחר מלחמת העצמאות

לאחר שחרורו מהשבי ועם סיום מלחמת העצמאות, עזב דני מט את הצבא. הוא חזר למשק אביו בכפר הרא"ה וירד לנגב לעבד אדמות השייכות לכפר, ליד קיבוץ סעד. הוא חשב כי הסכמי הפסקת האש עם מדינות ערב, הם בעצם הסכמים זמניים שיובילו בסופו של דבר לשלום ועל כן לא ראה בצבא את עתידו.

הרמטכ"ל, משה דיין, יחד עם לוחמי גדוד 890 של הצנחנים, נובמבר 1955.
עומדים מימין לשמאל: אל"ם אסף שמחוני, סגן משה עפרון, סרן דני מט, רא"ל משה דיין, רס"ן אריק שרון, סגן מאיר הר-ציון. יושבים מימין לשמאל: סרן רפאל איתן, סגן יעקב יעקב, סרן אהרון דויד.

בפועל החלה בגבולות המדינה החדשה תופעה חדשה - ההסתננות, שגבתה מחיר אנושי וכלכלי כבד מיישובי הספר. בסוף שנת 1949 חש דני מט כי חקלאות איננה המקום עבורו והחליט לחזור לצבא. הוא נשלח לקורס קצינים ומונה למפקד יחידת סיור בדרום הארץ, אזור אשר כונה אז "המערב הפרוע" או "טקסס". משימתו הייתה בלימת התקפות המסתננים. במסגרת היחידה קם הקשר הראשון בין דני מט ובין הנח"ל; הנח"ל נתן לו תגבורות צבאיות והוא סייע לנח"ל כסייר ומורה דרך. ב-1951 נתבקש לעבור לנח"ל והיה ממקימי ומפקדה של היאחזות הנח"ל הראשונה "נחלאים א'" (כיום נחל עוז). שם פגש חיילת נחושה בשם נדיבה. זו תבעה מהמפקד הצעיר כי בנות ישותפו בכל פעולות ההיאחזות. ואכן, לילה אחד יצאה קבוצת חיילים - ונדיבה בתוכם - להניח מארב על גבול הרצועה. המארב נתקל במסתננים וספג נפגעים. חייל נהרג והחיילת נדיבה נפצעה מכדור ברגלה. נאמר למ"פ כי חובתו לבקר את הפצועים.. דני מילא את הפקודה באדיקות ואחר כמה ביקורים - התחתנו. לאחר מכן פיקד על פלוגת משקים בנח"ל שהקימה את היאחזות הנח"ל השנייה "גבעת רחל" בקציעות. אחר כך יצא דני מט לקורס מפקדי פלוגות. ב-1954 התרשם מפקדה של יחידה 101, אריאל שרון, שפעל באזור ניצנה, מהמפקד הצעיר ושכנע אותו להצטרף לגדוד הצנחנים 890 שזה עתה אוחד עם יחידתו.

פעולות התגמול

דני מט התנדב לצנחנים והפך במהרה למפקד פלוגה א', אשר שימשה כסיירת של גדוד 890. מאז שהצטרף לצנחנים הפכה הכומתה האדומה למזוהה עמו מאוד, וכמעט תמיד התהלך וכומתה לראשו. כאשר לאורך מספר התקפות מסתננים הגיעו מים עד נפש, הן אצל הציבור הישראלי והן אצל מקבלי ההחלטות בצבא ובממשלה, היה הדרג המדיני פונה אל צה"ל ומאשר ביצוע פעולת תגמול. רבות מפעולות אלו הוטלו על הצנחנים. בפברואר 1955 השתתף דני מט בפעולת התגמול הראשונה שלו - מבצע חץ שחור. במבצע פיקד על כוח החסימה מהסיירת שנועד לעצור תגבורות מצריות מלפגוע בכוח הצנחנים המרכזי. כוח החסימה גרם למצרים את מירב האבדות: כעשרים ושניים הרוגים וארבעה עשר פצועים. לאחר הפעולה נטל דני מט חלק פעיל בכל פעולות התגמול שבוצעו עד מלחמת סיני. ב-1955 מונה דני מט על ידי שרון למפקד הראשון של בית הספר לצניחה, בנוסף להיותו מפקד קורס הקומנדו הראשון בצה"ל.

מלחמת סיני

במלחמת סיני היה דני מט סגן מפקד גדוד 88, גדוד הנח"ל המוצנח, בפיקודו של מוטה גור והשתתף בקרב המתלה. הקרב התחולל במיצר חיטן, המיצר המזרחי במתלה. כוח סיור מגדוד 88 של מוטה גור ודני מט נכנס למיצר ב-31 באוקטובר בשעה 12:30. לאחר כמה מאות מטרים נכנס הכוח למארב מצרי חמוש בנשק נ"ט שהמטיר עליהם אש כבדה מכל הכיוונים. מהאש נפגע דני מט פציעה קשה בכתפו ובצווארו. מערכת סיני הסתיימה עבורו יומיים לאחר שהחלה.

בין המלחמות

כשהחלים חזר דני מט לצבא וקיבל את הפיקוד על גדוד צנחנים. ב-1957 יצא למכללה הבין-זרועית לפיקוד ולמטה וכעבור שנה נתמנה למפקד גדוד הנח"ל המוצנח. ב-1959 היה למפקד גוש באר שבע ויחידת המיעוטים שהייתה בו. ב-1961 התמנה למפקד קורס מפקדי פלוגות בבית הספר לחי"ר, שבראשו עמד אריק שרון, וב-1962 לסמח"ט חטיבת הצנחנים הסדירה. ב-1963 נשלח ללמוד בבית הספר הגבוה

למלחמה בצרפת (École supérieure de guerre) וסיימו בהצטיינות. עם חזרתו בשנת 1965 עסק בתפקידי הדרכה במכללה הבין-זרועית לפיקוד ולמטה. ב-1966 קיבל את הפיקוד על חטיבת המילואים של הצנחנים, חטיבה 80.

מלחמת ששת הימים

קרב אום כתף

בקרב אום-כתף, משימת חטיבתו של דני מט, חטיבה 80, הייתה נחיתה ממסוקים בעורף מתחם אום-כתף ושיתוק סוללות הארטילריה הרבות בו. בנוסף כוח חי"ר, שריון, הנדסה וארטילריה בפיקודו של אריאל שרון תוכנן לתקוף את חזית המתחם. ב-18:50, 5 ביוני המריא המסוק הראשון וכשעה לאחר מכן נחת הכוח במרחק של ארבעה קילומטרים מן המתחם. זמן קצר לאחר הנחיתה התפוצצו מעל הצנחנים פגזי תאורה ונשמעו קולות נפץ. בקור רוח מופלא דני מט הורה להרחיק את המסוקים מחשש שיפגעו. בשעה 23:30 כאשר הגיעו הצנחנים למתחם כבר החלה מתקפת כוחותיו של שרון. כשהתקרבו לסוללות הארטילריה נפלו לתוך מארב מצרי. לאחר שחוסלה היחידה המצרית המשיכו הצנחנים אל סוללות הארטילריה. המצרים לא היו מאורגנים להתקפה משולבת שכזאת ורבים מהם נפגעו או נמלטו. כוח הצנחנים של דני מט עמד במשימתו וסוללות הארטילריה שותקו. קרב אום כתף ונחיתת הצנחנים וההישגים שהושגו נלמד עד היום בבתי הספר הצבאים בעולם.

רמת הגולן

ב-9 ביוני, חטיבתו של דני מט הועברה צפונה והוטל עליה לכבוש את דרום רמת הגולן. כאלף צנחנים ועשרים כלי רכב נחתו בעומק המערך הסורי בפיק ובצומת בוטמיה. דני מט סיפר על הנחיתה:

"כאשר נחתי בצומת בוטמיה, עם הליקופטר בודד ומספר קטן של אנשים, בסך הכל עשרה או שנים עשר, התחילו פתאום לרדת סורים, שתי פלוגות סוריות שירדו מהרכב במרחק שלוש מאות מטר מאתנו - והתחילו להסתער. ופה הייתה בעיה: הליקופטרים נוספים התקרבו, והשאלה הייתה האם להנחית או לא להנחית אותם? החלטתי להמשיך להנחית"

ההחלטה התבררה כנכונה. רבים מהלוחמים הסורים נהרגו, נשבו או ברחו. בקרב זה בתושייה ובנחישות של הצנחנים והמסוקים בפיקודו של צ'יטה נכבש כל דרום רמת הגולן שמגונן עד היום על כל יישובי הכנרת והעמק.

מלחמת ההתשה

בתקופת מלחמת ההתשה לאחר מלחמת ששת הימים, קיבל דני מט את הפיקוד על חטיבת הצנחנים הסדירה, חטיבה 35. אחת הפעולות הראשונות של החטיבה עליה פיקד הייתה פעולת כראמה, בה ספגה החטיבה אבדות קשות, כשמונה צנחנים נהרגו ועשרים ושניים נפצעו. בנוסף, פיקד דני מט על החטיבה בפשיטת העומק לנגע חמאדי, בעמק הנילוס, להשמדת תחנת כוח מצרית, שתי פשיטות ופגיעה בקו המתח המרכזי מאסואן לקהיר; פשיטה על גשרי הרכבת בין מען לעקבה והריסתם ופעילות שוטפת נגד המחבלים ב"ארץ המרדפים" באזור הירדן.

תקופת לימודים

ב-1969 קיבל את הפיקוד על חטיבה 247 (כיום חטיבה 55) אשר כבשה את ירושלים במלחמת ששת הימים. ב-1970 פיקד על בית הספר לחי"ר. בזמן זה השלים את בחינות הבגרות האקסטרניות. ב-1971 יצא לחופשת לימודים. במשך שנתיים הצליח לסיים תואר ראשון במדעי המזרח באוניברסיטת תל אביב, תוך שהוא לומד ברציפות גם בחודשי הקיץ. לימודיו התרכזו בשני נושאים: מהפכת הקצינים החופשיים במצרים ב-1952 ובמשפחות הערביות והמנהיגות הערבית בארץ ישראל בתקופת המנדט. לימודיו ובייחוד נושא התמחותו השני, סייעו לו רבות בתפקידו המאוחר יותר כמתאם הפעולות בשטחים. ב-1973, ערב מלחמת יום הכיפורים, סיים את לימודיו בהצטיינות וחזר לפקד על החטיבה.

מלחמת יום הכיפורים

חטיבת המילואים של הצנחנים 247, עליה פיקד דני מט, נשארה במרכז הארץ בשלושת ימי הלחימה הראשונים ושימשה כעתודה מטכ"לית. רק ב-9 באוקטובר החלה החטיבה לנוע לחזית; החטיבה, למעט גדוד אחד שהוקצה לפיקוד דרום,

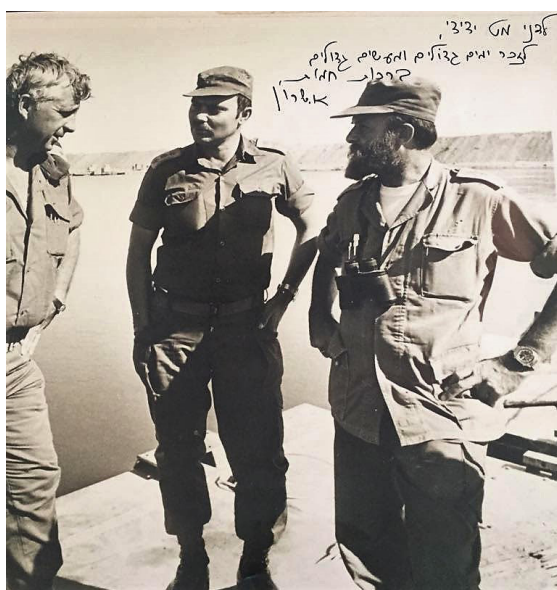
הוטסה בלילה שבין ה-9 ל-10 באוקטובר לרפידים, שם הייתה לעתודת פיקוד הדרום. יחידות של החטיבה הוצבו במקומות שונים בסיני על מנת לחסום צירי התקדמות אפשריים של המצרים ולהגן על בסיסים מפני התקפות קומנדו.

ב-15 באוקטובר הובילה החטיבה את צליחת תעלת סואץ במבצע אבירי לב. דני מט סיפר על הצליחה:

מעולם לא הרגשתי באחריות כה כבדה כמו אותו לילה. הרגשתי שאנו מובילים מהלך גורלי שיכול לשנות את פני המלחמה. הרגשתי כאילו עיני כל עם ישראל נשואות אלינו. ידעתי שכולם: המטה הכללי, הפיקוד, בוודאי האוגדה - ומי יודע מי עוד - מאזינים לרשת שלנו וממתינים לשמוע את מילת הקוד הגואלת - "אקפולקו". תפיסת ראש הגשר ואחיזה בשטח ומעבר הכוחות לעבר בגדה המערבית הביא למהפך של המלחמה עקובת הדם וניצחון על הכוחות המצרים.

כשנכנסה לתוקפה הפסקת האש קיבלה החטיבה את הגזרה הצפונית מול איסמעיליה, והיא יצאה אחרונה ב-21 בפברואר 1974 את ראש הגשר במצרים (שכונה בפי החיילים "אפריקה" או "ארץ גושן"), כאשר דני מט עמד על כך כי יהיה, פיזית, האדם האחרון שיעזוב.

תפקידים צבאיים נוספים

לאחר המלחמה פיקד דני מט על אוגדת שריון מילואים, אוגדה 90. ב-1974 מונה לנשיא בית הדין הצבאי לערעורים, קודם לדרגת אלוף בדצמבר 1978. ב-1979 התמנה למתאם הפעולות בשטחים. בתקופת כהונתו של ראש הממשלה מנחם בגין תפקידו היה לקיים את הסדר הציבורי, מנהל תקין ולדאוג לרווחתם של התושבים. במסגרת תפקידו הציע מדיניות חדשה המבוססת על עקרונות

של "מותר" ו"אסור", כאשר מדובר באישי ציבור. עיקרה של המדיניות שהציע הייתה ניתוק היחסים בין אנשי ציבור לבין אש"ף, איסור הכנסת כספים לחיזוק "העמידה האיתנה" ומאבק נגד ארגונים פוליטיים. מטרת המדיניות הייתה לנתק את אישי הציבור הפלסטינים מאש"ף והבאתם לשיתוף פעולה עם השלטונות הישראליים.

לאחר השחרור מצה"ל

ב-1982 פרש דני מט מצה"ל ומונה לנציב קבילות החיילים. דני מט כיהן בתפקיד בתקופה בה מספר קבילות החיילים היה בעלייה מתמדת. בתקופתו התרחשה מלחמת לבנון הראשונה ותקופת האינתיפאדה, אשר הביאו לעליית מספר הקבילות. בתפקיד זה כיהן דני מט כעשר שנים, עד ל-1992.

עמותת "אמיתי" - אזרחים למען מנהל תקין וטוהר המידות - העניקה לו את אות העמותה לשנת 1992, על פועלו למען מנהל תקין בצה"ל. במאי 1993 זכה לאות מופת ואיש השנה של ארגון הליונס בישראל על מפעל חייו כאיש התיישבות, כמחנך, כלוחם ומפקד. באותה השנה התמנה כחבר המועצה הבינלאומית המייעצת של מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים.

ביולי 1993 התמנה דני מט, על ידי ראש הממשלה, יצחק רבין, ליושב ראש קרן לב"י תפקיד אותו ביצע בהתנדבות. בתפקיד זה כיהן כ-15 שנים עד למאי 2008¹. בכל תקופת פעילותו הציבורית לא בקש לעצמו שכר, עבד בהתנדבות ושימש סמל לצניעות וענווה. עד היום משמש דני מט דוגמא לכל קציני הצנחנים, גיבור אמיץ קר רוח דבק במטרה -מפקד למופת. דני מט נפטר בגיל 86.

משפחה

מט היה נשוי לנדיבה לבית פסטר (נצר למשפחת וילדר - ממייסדי זיכרון יעקב), אב לארבעה וסב לשבעה. בנו הבכור ירון מט שירת בשריון והגיע לתפקיד מג"ד טנקים. במלחמת יום הכיפורים, שבה לקח חלק (בעת שהיה צוער) בקרבות הבלימה באזור קנטרה ודרומה, נפצע ויחידתו ספגה אבדות, למרות פציעתו חזר לשרת, לאחר המלחמה קבל את עיטור המופת. בתו, תמר, שירתה כסמלת בצנחנים, בתו שרית,

שירתה כקצינה בצנחנים, והבן עציון סיים את שירותו כקצין ביחידה מובחרת. דני ונדיבה מט התגוררו בשיכון הצנחנים ברמת גן. זכה להיות יקיר רמת גן לשנת 1998.

הנצחה

עיריית רמת גן בנתה כיכר בצומת הרחובות פרץ ברנשטיין ושדרות בן צבי - בכניסה לשיכון הצנחנים וקראה אותה על שם דני מט שהתגורר בשיכון הצנחנים.

אהרון רוני נוה

כתובת: רחוב חרצית 5 דירה 3 נתניה

טלפון: 054-6653053

דוא"ל: ahronroni@walla.com

שם בת הזוג: אורית

טלפון : 054-2889921

יושבים אימי אסתר ואחי איל עומדים משמאל לימין אשתי אורית
אני עם הזקן גיסי יאיר אחותי אורית וגיסתי סיגל

קורות חיים סמל נוח אהרון

נולדתי ברחובות 13.10.1948 יוד תשרי התש"ט יום כיפור בן לאימי אסתר ואבא אליעזר. אימי מספרת שתקעו בשופר ואני צעקתי. שקלתי 3.6 קילו והייתי חיוני. נולדתי בן ראשון לאחר שש נכדות למשפחת נייפלד ואימי בצחוק אמרה שאם תיולד לה בת היא תקרא לה בת שבע. למזלי נולדתי בן נכד בכור לשני ענפי נייפלד שטרסלר אישנר.

שני סיפורי תינוקות (א) דוד מקס אח של סבא אהרון טלפן לבית היולדות ושאל על לורי היולדת (לורי כינוי חיבה לאימי אסתר) וענו לו כן היא ילדה דוד מקס שלא הבין החליט שנולדה ילדה רץ לסבתא ממי (נחמה) וסיפר לה בשמחה. ממי באה לבקר את בתה היולדת ואמרה לאימי מזל טוב להולדת הבת. אימי נזדעקה וציינה שהבכור הוא בן. ממי שלא האמינה פתחה את החיתול בחלק התחתון ורק שראתה את המערכת הגברית השתכנעה שאני בן...

ב) היו אזעקות בבית היולדות והנוהל היה שכל יולדת תופסת את הילד הראשון שבעגלה הראשונה ורצה איתו למקלט. באחת הפעמים אימי הבחינה שהסימון על יד התינוק זה אני אהרון נייפלד.

אסתר עלתה מגרמניה אחרי רדיפות הנאצים. בגיל 11 בשנת 1935 יחד איתה עלו אחיה יהושע ז"ל הגדול ממנה ב-3 שנים וכן אימא ואבא שלה. אימא נחמה ממי הייתה עקרת בית שניהלה את ביתה הצנוע ביד רמה. סבי אהרון מצא עבודות מזדמנות שליחויות מכירת קרח ומכירת לחמים טריים לשכנים. סבא אהרון עבד קשה ופרנס את המשפחה בכבוד. עד שנפטר שנה לפני קום המדינה משחפת בן 58 ז"ל בשנת 1947. אבי שאהב עברית שבועיים אחרי שנולדתי עברת את שם המשפחה לנוה. זה פורסם בעיתון הרשמי של המדינה.

הורי הכירו בבריגאדה היהודית בצריפין שם אליעזר אבי הציץ מהחלון וראה את הפקידה אסתר עובדת במשרד. הוא שלח לה פרח ציין שהוא בריגדיר יהודי ומעוניין לדבר איתה. ואיך אומרת אימי עד היום לא מסרבים לחיל עברי שמתעתד לצאת לאירופה למלחמה בנאצים. והם החלו להתכתב במשך שנתיים של מלחמה הם התכתבו.

המכתבים כללו דברי חיזור תארים יפים קרבות בין הבריגאדה לנאצים האיטלקים והגרמנים. ניסיון להציל חלק מיהודי אטליה גרמניה כמו כן עם סיום המלחמה בשנת 1945 החלה עליה ב ספינות איטלקיות ויוניות שפרצו את המצור הימי ששמו האנגלים.

עד חודש וחצי הייתי בראשון בבית סבתי ונקראתי אהרון על שם סבי אבי אימי ואחרי חודשיים עלינו על קומנדקר שלקח אותנו (אימי ואני) דרך ודי ערה לכפר תבור בדרך בודי ירו עלינו הערבים מאקדחים ורובים. הקומנדקר נפגע בכמה מקומות אך לוחות הפלדה הגנו עלינו ולא היו נפגעים.

משנת 1944 ועד 1946 לחמו חברי הבריגאדה היהודית ואבי ביניהם באטליה ובהולנד תוך מלחמה בנאצים והצלת יהדות אירופה על ידי שליחת אוניות מעפילים לישראל. אחרי המלחמה אבי נסע לירושלים ללמוד בסמינר בית הכרם הוראה בשנת 48 קיבל אבא ניהול ולימוד בבית ספר עממי בכפר תבור כאשר אימי אסתר שימשה כמורה גנית למדה כיתת גן וכיתה א. כיתות ב ג ד לימדה מורה נוספת וכיתות ה ו ז ח לימד

אבא שהיה גם מנהל בית הספר. 2) באותה שנה נולדתי בכפר תבור שם ניהל אבא את בית הספר שנה נוספת.

3) אחרי שנתיים עברו הורי לפתח תקווה לבית סבתי וסבי שושנה באבי ויהודה נייפלד שניהל חנות שמן וסבונים כמו כן מכר כרטיסים למופעים בבית בעם. שם בבית גדול גרנו יחד ראובן וחיה נייפלד חיים ושרה נייפלד. חנקה ודב גליקסון סבתא באבי וסבא יהודה וכן אנחנו אסתר ואליעזר נוא ואני. הייתה לסבא חצר ענקית ועץ תות ענקי במרכזו ושני צריפי עץ בחצר שבה ביליתי בחברת בנות דודי. כאשר הייתי בן 3 נולדה אחותי אורית שסבא יהודה וסבתא באבי היו סנדקיה. אבא לימד בבתי ספר עממיים בסביבה והיה נוסע לעבודתו באופניים. כמו כן חיבר אבא חידונים תשבצים ומשחקי חברה והתלמידים מאוד אהבו אותו.

4) לאחר שלוש שנים בבית סבא בפתח תקווה עברה המשפחה לראשון לציון לשכונת גאולה שם היינו האשכנזים היחידים כול השכונה היו ספרדים תימנים מיצרים מרוקאים וסורים. שם גרנו בבית פרטי שכור עם גינה ומספר עצי פרי ושיחי שושנים. אימי הייתה עקרת בית ואבא מורה וכשהייתי בן 9 נולד אחי איל. עם הילדים בשכונה התחברתי במיוחד עם שכניי מימיני ושמאלי משפחות אזולאי ודיב וגלנטי. בגיל 5 הלכתי לגן עירוני. שרק הגענו לשכונה יצאתי החוצה להכיר את ילדי השכונה והם קראו לי "ווס ווס" אני לא ידעתי מה זה אך הבנתי שזה גינוי לרעה. חזרתי הביתה עם דמעות בעיניים ושאלתי את אבי מה פרוש הכינוי הזה והוא הסביר לי ש"ווס ווס" זה כן כן באידיש ואם הם ימשיכו לקרא לי כך אני אקרא להם "פרנק פרח" כמובן שיצאתי וקראתי להם כך הם שלחו את הבריון התורן שהיה גדול ממני בשנתיים להיאבק מולי. אחדי מספר דקות בהם אני ריתקתי אותו לקרקע הוא נכנע ואני קבלתי מקום כבוד בשכונה.

ובן 6 התחלתי את לימודי בבית ספר חביב עם המורה חנה טביב. ז"ל. בכיתה א2. לאחר שנתיים וחצי נולד לי אח איל לשמחת המשפחה. באותה תקופה שנות החמישים תחילת השישים למדתי בבית הספר והייתי תלמיד טוב. הייתי מחזור 75 של בית הספר היו לנו 3 כיתות מקבילות. שתיים רגילות ואחת מיוחדת. בכיתה ז הפכתי לחניך יומן מנהל עבודה של בני כיתתי מי לניקיון מי לרץ שעבר בין המורים והעביר להם מסרים מההנהלה. מי לשוער בשערים העליון והתחתון ומי סייר ניקיון במסדרונות.

ס"ה 10 תלמידים שמשקיעים יום עבודה למען בית הספר חביב.

המורה רחל גורנברג ז"ל הייתה אחראית על ספרית בית הספר ומכיוון שאני הייתי תולעת ספרים מינתה אותי לספרן ובמשך 3 שנים החלפתי ספרים בספרייה. את הספרים החדשים היינו קוראים ראשונים וממליצים לקוראים על הספרים. היינו 3 חניכים ספרנים ומנהלת הספרייה רחל. את הספרים היינו מחליפים בהפסקה הגדולה 3 פעמים בשבוע.

(5) בן 13 עברנו כל המשפחה לרחוב ירושלים בראשל"צ.

בכיתה ח פרחתי הייתי חניך תורן בבקרים. נרשמתי אחה"צ, לחוגי גדנ"ע אויר שבמסגרתו בנינו טיסנים מבלזה ומנייר פרגמנט והטסנו אותם. קורס זה נערך בבסיס של חיל האוויר שבועיים במחנה תוך בניית טיסנים וטיסני מנוע והטסתם וחיי חברה שהיו חלק מהווי הקורס.

כמו כן בכיתה יוד נרשמתי לגדנ"ע קליעה ובחולות ראשון היו מטווחים שבהם התאמנו והשתתפנו בתחרויות.

במקביל הייתי מדריך בתנועת הנוער הצופים התחלתי עם 5 חניכים בכיתות ג ובסיום השנה היו לי 23 חניכים ואני רק בכיתה ט. שנה לאחר מכן קבלתי הדרכה של כיתות ז. שאני בכיתה יוד התחילו 10 חניכים ובעקבות פעולות מוצלחות והדרכה טובה עלו מספר התלמידים ל 25. גם אחותי אורית הייתה בין החניכים בכיתה ז.

במקביל התחלתי לרקוד ריקודי עם בלהקות של חיליק כרמלי וגם של שלום עמר ז"ל ובכיתה ט התנדבתי למד"א עברתי קורס עזרה ראשונה ועבדתי כמתנדב על אמבולנס ובהתרמות דם.

רוקד להנאתי בצופים ובבית העם ריקודי עם ועמים.

בצופים בכיתה יוד יסדתי להקת מחול שרקדה באירועים שונים בקיצור הייתי פעיל כחניך וכמדריך בכיתות חמישית ששית שביעית באותה תקופה למדתי בתיכון סינגלובסקי בתל אביב מגמת חרושת כלים ואלקטרוניקה ועם סיום שביעית עברתי

לבית ספר הטכני של חיל האוויר בחיפה. עזבתי בצער את עיסוקי בצופים. אבל המשכתי לרקוד בלהקות של שלום עמר ז"ל וחיליק כרמלי. בנוסף לכך יצאתי באישור לרקוד ריקודי עם על הכרמל פעם בשבוע. השתתפתי כרקדן בלהקת שלום בפסטיבל ריקודים בבית ברל.

בטכני למדתי אלקטרוניקה מכם מוטס הייתי חניך תורן ובסיום הקורס עברנו טירונות חיל האוויר רובאי 2.

בגיל 17 בעודי בטכני נפרדו הורי ואני כאח גדול לקחתי את תפקיד האח הבוגר לאיל ולאורית מאחר ואבא אליעזר עזב את הבית ורק במקרים נדירים הוא הגיע והיה לוקח אותנו לטייל בשכונה או לפתח תקווה לפגוש את הסבתא באבי והדודים. כך שהקשר עם אבא התרופף ואחרי שנה הוא נפסק כליל.

התגייסתי בספטמבר 1966 לחיל האוויר עם פרופיל 97 ונתונים לקורס טייס. התגייסתי כטכנאי מכ"ם מוטס דרג ב. לאחר 6 חודשים של עבודה כטכנאי מטוסים על המיראז'ים. עברתי לקורס טיס. סיימתי את השלב הראשון והטסתי פיפר סולו כחול. ואז התחיל השלב השני והוא המכין אחרי מסעות מים אל ים וניוטים במדבר. קורס צניחה שבו נחבלה לי רגל שמאל אך בכל זאת סיימתי את הקורס וקבלתי כנפי צניחה. השתתפתי במלחמת 6 הימים כבודק פצצות של המצרים שהובאו מאל עריש לבסיס שלנו הורכבו על הפוגות וטסו למצריים והוטלו על המצרים. אחרי המלחמה והניצחון הגדול שלנו המשכנו את קורס הטיס. ואז היגיע צק סוהר ואני נשברתי בו חזרתי הביתה ואושפזתי בבית חולים למשך ארבעה חודשים. בפברואר 1968 שוחררתי מצה"ל עם פרופיל 24 זמני בדרגת רב"ט.

סידרו לי עבודה בבמצ"א בתור שרטט ושם גם הכרתי את לבנה חברתי הראשונה ואני בן 19 וחצי.

במסגרת אזרח עובד צה"ל עבדתי 9 חודשים ושם גם עשיתי בחינות לשלב 9 של טכנאי אלקטרוניקה.

מכיוון שלא רצו לתת לי קביעות פוטרתי מצריפין וקבלתי בהמלצת מפקד בכיר בבמצ"א עבודה במוטורולה. כטכנאי אלקטרוניקה. במקביל קיימתי חוג לריקודי

עם בבית ספר סיני בראשל"צ וחוג נוסף במכבי וחוג שלישי בנוער העובד חוגים אלה הופעלו על ידי ביחד עם אקורדיוניסט אני הייתי המרקיד והוא המנגן. במקביל למדתי בבית לסין הדרכה של ריקודי עם שנמשכה שנתיים ובה למדנו מוסיקה תורת ההדרכה ועשרות ריקודי עם. עבדתי במוטורולה 3 שנים בהם בניתי מערכת של איתות אורות עבור שולחנות פיקוד לטילים. העבודה הייתה טובענית ואחדי שסימנו אותה מסרנו אותה לפעילות שוטפת לידי חיל האוויר. בערבים למדתי אלגברה, תנ"ך, ספרות. פיזיקה וגיאוגרפיה ואנגלית במשלב בשעות 5 אחה"צ כל יום בשבוע. עד שהשלמתי בגרות. בתחילת הדרך הכרתי את רותי ט. שהייתה חברתי ואפילו התארסנו בעקבות הלחצים של החתונה חליתי ואושפזתי למשך חודשיים. בעקבות האשפוז נותקו היחסים עם רותי והתבטלה החתונה. חזרתי לעבוד באודנר חברה ליצור ותחזוקה של מכונות חישוב אלקטרוניות ושם בעקבות דרישה למדתי נהיגה ובטסט שני עברתי וקבלתי רכב של החברה. נסיעות לתיקונים בין היתר היה לנו לקוח שהוא חברת המים של רמאללה. היינו נוסעים 2 טכנאים למפעל המים ברמאללה ומתקנים את האלקטרוניקה של מכונות החישוב.

אחותי אורית התגייסה לצריפין.

בביקור הראשון שלי אצלה שראיתי לידה קיטבק צוחק עיניים כחולות ושיניים לבנות. אסתי הייתה חמודה חברה של אורית ואני התבקשתי להעביר מסר למשפחתה שהבנות בסדר. הצעתי לה חברות והשאר היסטוריה אסתי שרתה בצפת ואני אחת לשבוע שבועיים הייתי מבקר אותה בבסיס.

הפכנו זוג שמתראים פעמיים בשבוע פעם באמצע השבוע ופעם בשישבת. אחרי שנה החלטנו להתחתן לקחתי אותה לאימי וסבתי והיא הכירה לי את אביה אימה ואחיה החתונה נקבעה באולם בתל אביב עם משפחה של אסתי ודודים רחוקים משפחה של אבא אחים אחיות ובני זוגם. את ירח הדבש עדכנו בסיני הגענו עד שרם אה שיך בדרום סיני אסתי התחתנה שבועיים לפני תום שרותה וזכתה בפטור ממילואים.

התחתנו שאסתי הייתה עדיין בצבא היו 400 אורחים חברים שלנו קרובי משפחה קרובים ורחוקים קידשתי את הכלה כדת משה וישראל. הבית הראשון שלנו היה בית

זמסקי שסבתי ממי גרה בו וכרגע עמד ריק מכיוון שנחמה סבתי האהובה עברה לגור אצלנו ברחוב ירושלים יחד עם אימי אני אחותי ואחי.

בחתונה רקדו ריקודי עם מזורקה קרבוצקה קרקוביק ועוד..... בחתונה השתתפו גם אבא ומשפחתו אני הייתי בן 23 הכלה הייתה בת 20. חיימקה ורותי נזה ניין ונירה נזה נירה ומשה שוסטר אימקה ורבקה אבני הוא הענף הפתח תקוואי שנוכח בחתונה. אחרי החתונה עברנו הזוג הצעיר למלון הילטון בו בילו את יום הדבש ביום השני טסנו לאילת לשבוע דבש ומשם נסענו לשרם אה שיין.

6) משם עברנו הזוג לדירה בראשון ברחוב בלקינד שהייתה שייכת לסבתא נחמה שזו האחרונה עברה לגור עם משפחת נזה.

אני בן 24 וממי האהובה אושפזה בבית חולים אסף הרופא עם שבץ מוחי ואני ביום השלישי שומר עליה בלילה והיא נפטרה לי שאני קורה לרופא והיא חדלה לנשום. טלפנתי לדודי האהוב יהושע ז"ל ובכיתי. בת 76 הייתה במותה יהי זכרה ברוך.

7) מעין נולד בראשון לציון ברחוב נורדאו ושקל 3100 גדם. תינוק בלונדיני עם עיניים כחולות ואני בן 26.

בינתיים החליטו מצריים וסוריה לצאת למלחמה ביום כיפורים במלחמה זאת הופתענו ואחדי חודש של מלחמה בה נפלו קרוב ל2000 לוחמים ונפצעו עשרות אלפים מלחמה שטלטלה את הדרג הצבאי

המדיני. הביאה למהפך מדיני וחברתי וממשלת גולדה רבין נפלה ובמקומה עלתה בגין הימין והמרכז.

במלחמה זאת הייתי מסופח לפיקוד העורף משק לשעת חרום הצטיינתי והועליתי לדרגת סמל עם פרופיל 56 קבוע.

נמאס לי לעבוד עם מכונות כאלקטרוניקה והחלפתי מקצוע לעבוד עם אנשים ילדים נוער ומבוגרים. הייתי מרקיד מוסמן ועבדתי בבתי ספר בראשל"צ הירשפלד, שלמון, מכבי צעיר. נוער עובד. בלקינד .

וחוגי מבוגרים בבית העם. מאיר יפין סידר לי את העבודה ואני הייתי נוסע בין בתי הספר השונים ומעביר חוגי ילדים נוער ומבוגרים ומכין איתם הופעות סוף שנה. הפעם קניתי 2 טיפרקורדרים גדולים. ומערכת הגברה הייתה לי מכונית ישנה רנו שאיתה הייתי נוסע לבתי הספר השונים ולתנועות הנוער.

נשלחתי למילואים לקיבוץ גלגל שבבקעה לשמור על הקיבוץ ואני סמל ואיתי כיתת כוננות בת 3 אנשים. נכנסתי ללחץ עזבתי את הכול הודעתי בקשר שאני לא מסוגל לשמור אפילו על עצמי. וחזרתי הביתה לראשון לציון בעקבות כך הורידו לי פרופיל ל-21 קבוע ושחררו אותי סופית מצה"ל.

אסתי למדה הוראה באוניברסיטה בר אילן ואני נרשמתי לחינוך משלים ופסיכולוגיה בבר אילן.

באותה שנה עבדתי שתיים וחצי משרות ולמדתי משרה נוספת. בנוסף לכך בשבתות אחת לחודש הייתי נוסע להשתלמות ריקודים. שאותם העביר יואב אשריאל ואשתו מירה.

8) החלפתי מכונית לסוסיתא סטיישן ועקב לחץ מצד אשתי עברנו לגור בהרצלייה. קבלתי מכתב המלצה ממאיר יפין מנהל המחלקה לתרבות נוער וספורט, על עבודתי כמרקיד בראשון לשמואל דגני מנהל מקביל בעיריית הרצלייה. בשנת 1976 עברנו לגור בהרצלייה ברחוב סוקולוב שם גרנו כשנה ואני עבדתי בחוגי ילדים בבתי ספר בעיר בן צבי, ויצמן, הנדיב. הרצל ולב טוב בסיום אותה שנה אחרי שהקמתי להקה בהרצלייה היא להקת שלהבת העירונית. המשכתי באותה שנה לנסוע לראשון לציון יומיים בשבוע לעבוד עם בתי הספר הירשפלד ושלמון ועם חוג המבוגרים שלי וחוגי מכבי צעיר והנוער העובד.

אני עבדתי מ-8 בבוקר ועד 12 בלילה עם הפסקות צהריים יום אחד בשבוע הייתי נוסע ללמוד כוריאוגרפיה בירושלים באקדמיה למוסיקה ומחול. הקמתי חוגי מבוגרים במתנ"ס נוף ים ובבית ספר הנדיב ובבית ספר ויצמן.

9) שנת 1977 הגיעה ואיתה בא לעולם רועי בני הצעיר והמקסים. באותה שנה עברנו לגור ברחוב השחר בהרצלייה. באותה שנה נפתחה חטיבת הביניים הראשונה

בהרצלייה והציעו לי לעבוד בחטיבה "שמואל הנגיד" במשרה מלאה גם ללמד ריקודי עם ועמים במסגרת כיתות ז ח וגם להיות רכז מבצעים של החטיבה ואני הסכמתי. קבלתי משכורת ממשרד החינוך ומן העירייה ופתחתי תיק עוסק מורשה הדפסתי חשבונות וקבלות והיה לי רואה חשבון בראשון לציון. ואימי אסתר שמשה לי כמזכירה. שנת 1978 קיץ ואני טס עם אשתי ליון לטיול ראשון בחו"ל טילנו באתונה, דפני והפלגנו לסנטורני אי בלקני בצורת ירח (חצי סהר) ובאמצע המפרץ הר געש פעיל. על האי שכרנו טוסטוסים ונסענו בכל האי הטיול כולו נמשך שבועיים.

החלפתי את המכונית לחיפושית אדומה מודל 63 שהמנוע מאחור ואת ציוד ההרקדה שלי אני מניח על המושב האחורי. להקת שלהבת עושה חייל ואנחנו מופיעים בפני תיירים בימי העצמאות על במות שונות ועל אוניות תיירים המגיעות בין יון אשדוד וירושלים ומצריים. אנחנו היינו מופיעים באשדוד על אוניה אחת לפעמים שתיים ופעם אפילו על שלוש. כל שבוע בימי רביעי הייתה נסיעה לאשדוד למופע.

בינתיים אני פרחתי פתחתי קייטנת מחול בקיץ בשם נופש ריתמוס (ריקוד תנועה מוסיקה וספורט) ובה העסקתי מדריכים צעירים מלהקת שלהבת תמורת שכר הוגן וכן מורה להתעמלות אומנותית ועוד כמה מורות מתאימות. הקייטנה הייתה הצלחה גדולה. והתקיימה בבית ספר הנדיב.

אני מארגן מצעד מחולות בעיר הרצלייה יחד עם עוד מדריכי מחול שעובדים איתי בארגון בתי הספר בעיר. אני מכין הופעות סופי שנה בכל בתי הספר שאיתם אני עובד. אני פותח חוגי ילדים החל מכיתות א עד ו ופותח להקות בנות לשלהבת בחטיבות הביניים בעיר. נצנים שחפים, סתווים. אני לומד ריקודי עמים באוניברסיטה העברית בירושלים בהר הצופים פעם בשבוע במשך שנת 1979

אני פורח אבל עננה מתחילה להעיב על חיי. אשתי מודיעה לי שהיא לא מעוניינת להישאר איתי ומבקשת להתגרש ממני היא לוקחת אותי לעורך דין ואחרי 3 פגישות איתו פותחים תיק ברבנות להתגרש. הטענה המוצדקת שלה שהיא התחתנה עם טכנאי אלקטרוניקה ולא עם כוריאוגרף שעובד מצאת החמה ועד 12 בלילה. בשנת 1980 הלהקה אמורה לטוס למארל בגרמניה העיר התאומה של הרצלייה במסגרת

חילופי משלחות נקבע ראש משלחת מנהל בית ספר נקבעת אם משלחת אני המנהל האומנותי אקורדיוניסט. והלהקה המורכבת מ 8 זוגות של רקדנים שמופיעים בלהקה.

לפני שנסעתי עם הלהקה מודיעה לי אשתי שאין לי לאן לחזור וכשאני חוזר אני מוצא לי דירה אחרת.

אני טס עם הלהקה לגרמניה והתוכנית הייתה שלאחר עשרה ימים בגרמניה עם ביקור בברגן ולזן מחנה ההשמדה בגרמניה וטיול על הריין ומפלי ביקור בהמבורג וביקור בברלין. נטוס לפריז לעוד 5 ימים לכף. המארחים ארחו אותנו יפה מאוד ואני התארחתי אצל מנהל המחלקה לתרבות בעירית מארל. הופענו עם הריקוד החסידי וריקוד הדלקת הנרות. וריקוד החלוצים. והגרמנים צילמו את כל ההופעה. לימים סיפר לי דגני שנסע למארל במסגרת אחרת שהראו לו בהופעה את ריקוד השבת שלי מבוצע ע"י נערות גרמניות. זכור לי מהטיול הנ"ל שלקחו אותנו ליער השחור לטיול. ושאני אכלתי חזיר בטעות וכשזה נודע לי רצתי לבית השימוש והכנסתי אצבע לפה והקאתי את מה שאכלתי.

כל הטיול ניקר לי בראש איחולי אשתי שאין לי לאן לחזור. אחרי 8 ימים לא יכולתי להחזיק מעמד יותר נשברתי לא תפקדתי ובעזרת חבר ילדות שלי שדודי האהוב יהושע הפעיל ושמואל דגני ומנהל המשלחת יחד לקחו אותי לנמל תעופה והטיסו אותי ישר לישראל שם אושפזתי. רק אז ספרתי לאימי מה שאשתי רוצה ממני תוך כדי כך שאני ממלמל צק סוהר צק סוהר. אחד הרופאים שאל את אימי מה פרוש המלמול שלי והיא סיפרה לו על מה שעברתי בצבא בקורס טייס וששם זה קרא לי פעם ראשונה. הוא נדהם ושאל למה לא תבענו את משרד הביטחון. אימי התענינה אצל מכרה שהייתה עורכת דין ופנתה לעורך דין ידוע שיטפל בתביעה. בזמן אשפוזי באה ויקי הוד לבקר אותי והביאה לי עצומה חתומה בידי כל חברי חוג הרוקדים מנוף ים שמבקשים ממני לחזור ולהרקיד אותם, היא הפנתה אותי לעורך דין מהרצלייה שייצג אותי בתביעת הגרושים שלי.

10) עזרה לי למצוא דירת חדר ברחוב נורדאו בהרצלייה.

שנה וחצי נמשך המשפט גם בבית הדין המחוזי וגם בבית הדין הדתי אני לא הסכמתי

לתת לה גט. היא הטיילה עלי עיקולים על המשכורת וזה לא שבר אותי אני רציתי חצי דירה שמגיעה לי בצדק. אבל כשמעין ורועי באו אלי באחת השבתות שלקחתי אותם ושאלו אותי "אבא למה אתה לא נותן לאמא גט" פניתי לעורך דין שלי ואמרתי לו שיסיים את העניין מכיוון שאינני רוצה שהילדים יפגעו, הסכם הגרושים קבע ששישית מערך הדירה אני אקבל שתי שישיות נוספות יהיו למשמרת בבנק עבור מעין ורועי ואי אפשר יהיה למכור את הדירה ללא הסכמתי. ואני אראה את הילדים כל שבת שנייה ופעם באמצע השבוע. ואני נשבעתי לעצמי שלא יחזור המצב של אבא שלי אני אשלם לילדים דמי מזונות עד גיל 18 שלהם ואקפיד לשמור על קשר איתם. בנוסף לכך עמד לזכותם סכום של כמה עשרות אלפי שקלים ללימודי תואר אחרי צבא. איך אמרתי לעצמי אני מוכן להתחתן 1000 פעמים ולא להתגרש פעם אחת נוספת. במשך כל תקופת הגרושים סעדתי צהרים אצל משפחת הוד בנוף ים יותר בשביל החברה ופחות בשביל האוכל.

11) קניתי דירה בת 2 חדרים בפרויקט דרוקר בנתניה בקרית נורדאו קניתי את הדירה על הנייר מהקבלן שילמתי מקדמה ולקחתי משכנתא ל 10 שנים.

החלפתי את החיפושית בסוברו שנת 76 שהייתה שייכת לגיסי יאיר והייתה במצב מכני טוב. איל אחי התחתן ואני הופעתי בחתונתו בריקודים יחד עם להקת שלהבת. בקיץ שנת 1982 הפלגנו ליון איל סיגל גיסתי ואני לציין את גרושי טיילנו בכרתים והפלגנו ליון למטאורה מנזרים על ההרים ובכפר דייגים קטן שישבנו לאכול צהריים זיהתה אותי ילדה צעירה ששאלה "אתה לא מורה לריקודים מהרצלייה מבית ספר לב טוב "כך שאנחנו רואים שהעולם קטן. קשרי עם ויקי הוד מחברת אורינטורס התהדקו ואנחנו להקת שלהבת ואני הופענו בפני תיירים שחברתם הביאה לארץ הופענו בבתי מלון החל מגולדאר נתניה וכלה בהילטון תל אביב. דרך מלונות בירושלים ובהרצלייה וכלה באוניות תיירים שהגיעו לחיפה ולאשדוד. אני מקים חוג זוגות שרוקדים כל שבוע ריקודי עם שמקימים יחד חגים ומסיבות בחנוכה פורים פסח שני יום העצמאות ועוד והופכים לחברה שלי... אני מופיע עם הלהקה בערבי יום העצמאות על במות בהרצלייה וביום העצמאות מארגן מצעד מחולות שצועד ברחוב המרכזי סוקולוב ומסיים בגן הנדיב בהופעת רקדנים על הבמה. אני עובד במקצוע שאני אוהב גם

מרקיד ילדים בבתי ספר בחוגים גם נוער בחטיבות ביניים הנגיד, ובן גוריון גם להקות בבתי ספר להקות בת לשלהבת וכמובן שלהבת נוער בוגר וחוגי מבוגרים בבתי ספר ויצמן הנגיד הנדיב ונוף ים. בקיצור משקיע את כולי בריקודים. ארגנתי בית ספר רוקד מחוזי של משרד החינוך בגן המצבה על הבמה הופיעו להקות בית ספריות לעל הדשא רקדו עשרות בתי ספר מהרצלייה ומכל המחוז. הלהקה קבלה הכרה רשמית כלהקה ייצוגית ונסעה באביב פסח 1983 ללונדון ואוקספורד לסיבוב הופעות היינו ראש המשלחת ניר כהן מנהל בית ספר לב טוב אם המשלחת ויקי הוד והמנהל האומנותי והכללי אהרון רוני נוח. בנוסף היו לנו נגנים אקורדיון וחליל צד וכמובן 16 רקדנים ורקדניות. התארחנו אצל נוצרים אוהבי ישראל בריצמונד לונדון ההינו בגנים הבוטנים בלונדון במוזיאון הבריטי הופענו 3 הופעות טילנו באתרי לונדון היפים צברנו מתנות וחזרנו מרוצים לארץ.

באביב 1984 אימי יצאה לפנסיה אחרי כעשרים ושנים של עבודה כמזכירת בית ספר לחינוך מיוחד בלקינד שבו גם אני התחלתי ללמד ריקודי עם בזמנו. ערכנו לה מסיבה יפה של גיל 60 ובפסח לקחתי אותה לטיול ללונדון שם במלון ערכנו ליל סדר עם מצות ויין מהארץ טילנו שאני המדריך בטירת וינזדור מעון המלכה בבריג של לונדון שטנו על התמזה היינו במוסיאון טיסו בקיצור 7 ימים של הנאה צרופה. באותה השנה הוספתי את השם רוני לתעודת הזהות שלי מכיוון שכך קראו לי כולם החלטתי לשנות את מזלי והוסיף את השם רוני לשמי אהרון ואני קרוי מאז אהרון רוני.

בקיץ 1984 שטנו ליון ולקפריסין מעין בני בכורי ואני לכבוד יום הולדת 10 שלו. טילנו באקרופוליס והיה כף טיול של אבא ובן. בשנתיים הראשונות אחרי הגרושים התנזרתי מנשים אבל לאחר מכן היו לי חברות ונהניתי מהחיים. עברו 12 שנים מאז שהגשנו את התביעה להכרה בי כנכה צה"ל וסוף סוף זכיתי במשפט והוכרתי כנכה ב 5 אחוז העורך דין שלי הגיש ערעור והוכרתי ב 20 אחוז למפרע החל מיום הגשת התביעה. קבלתי סכום כסף נכבד שאפשר לי בפעם הראשונה לקנות רכב חדש סקודה קטן. עם ההכרה כנכה הופנית לטיפול אצל ד"ר שלמה ידן בראשל"צ.

חנוכה 1986 אבא נפטר מסרטן ואני הייתי אצלו בימיו האחרונים יהי זכרו ברוך לזכרו הדלקתי 3 נרות בערב חנוכה שני נרות חג ונר זיכרון. איל היה באותו הזמן בשליחות

בדרום אמריקה והוא חזר במיוחד לארץ להלוויה וישב איתי שבעה יחד עם אורית בבית אימי שהייתה אותו זמן אצל איל בצילי.

בקיץ 1987 טסה הלהקה בפעם השלישית ללונדון, סקוטלנד, וולס לסדרת הופעות את הנסיעה הזאת ליוותה סערה עיתונאית שהדתיים טוענים נגד הנסיעה להופעות בפני נוצרים. למרות זאת ההופעות באנגליה, סקוטלנד, וולס היו מרשימות במיוחד והלהקה חזרה עטורת הצלחות.

סתיו 1988 סוכות ואני מפליג עם רועי בני הצעיר לרודוס ויון הפלגה בה לא הרגשתי טוב למרות שטיילנו ביון אך לרודוס אני כבר לא ירדתי ושלחתי את רועי עם חברים שהכרנו באוניה שחזרתי לארץ אימי חכתה לי והגעתי ישר לד"ר ידן אך לא לאשפוז.

קיץ 1989 ואני טס עם אימי ומעין לאיטליה שוויצריה וצרפת טיול מאורגן לכבוד התיכון של מעין היה טיול מהמם ראינו את רומא צפון איטליה טיפסנו אל הרי הטיטליס המושלגים באלפים השוויצריים. וראינו את פריז עיר האורות מגדל אייפל היה כף. חזרנו הביתה דרך פריז.

פורים 1990 ואני חוגג ללהקה מופע בת מצווה באולם עם תזמורת של אורגניסט גיטריסט וחליל צד ובנוסף 2 זמרות. ואת ריקוד החלוצים אני מעלה פעמיים פעם עם הלהקה הרגילה ופעם עם הלהקה הבוגרת. שהוזמנה ועלתה ספונטנית להופעה. ההופעה הייתה מרשימה וכל העיר דיברה עליה.

קיץ 1990 ואני טס עם הלהקה ראש המשלחת יהודה בן עזרא מנהל המשלחת ברוך יכין ז"ל אם המשלחת איזה ואני המנהל האומנותי יחד עם 3 נגנים 2 זמרות ו 8 זוגות רקדנים ו 2 רקדנים בוגרים. הלהקה טסה לסיבוב הופעות בלונדון צרפת וחוזרת דרך גרמניה. ההופעות הפעם מול קהילות יהודיות והעיר התאומה של הרצליה טולון בצרפת. הטיול ומסע ההופעות היה יפה למרות שבגרמניה גנבו לי את תיק המצלמה שלי ואת הדרכון אבל הצלחתי להגיע לארץ.

קיץ 1991 ואני טס לתורכיה איסטנבול בטיול מאורגן עם רחל חברתי הגרושה. ראינו את מוזיאון אטה תורק את המסגד הכחול וטיילנו ברחובות העיר היה כף.

אני לבד וליבי עורג לבת זוג נמאס לי מהלבד בדירתי הצנועה יום אחד פונה צביקה המורה להתעמלות למורה מיכאל גם הוא מורה לספורט בחטיבת שמואל הנגיד בהרצלייה ואומר לו "תראה גם רוני מנתניה וגם אתה מנתניה תכיר לו משהיא" מיכאל אמר נראה באותו יום הופעתי עם להקת החטיבה בריקוד חסידי לפני כל בית הספר ומיכאל התלהב ובקש את מספר הטלפון שלי. זה היה 9 לפברואר 1992 באותו יום בערב צלצלה סוטה (אורית) וקבענו פגישה.

אנחנו הופכים לזוג ותוך 4 חודשים סוטה נכנסת להריון מזל טוב. היא עוברת לגור איתי בדירת 2 החדרים שלי ואני לא לבד. סוטה חמודה, עיניים כחולות, אפון חמוד, שער בלונדי פסים, גובה 163 חזה קטן ופרופורציונאלי. התאהבנו זה בזאת. אחרי 4 חודשים לוחטים סוטה נכנסת להריון והשמחה גדולה.

סוטה עובדת בתור גננת עבודה חלקית כגננת שנייה. היא לא מרוצה ולאחר שנה היא עוברת למלונאות כחדרנית. היא לומדה ניהול משק וניהול משקאות ומחדרנית היא עולה בדרגה והופכת למפקחת במלון יוקרתי דן אכדיה. בינתיים נולדת ברקת 15 ינואר 1993 ילדה כחולת עין וצחקנית. לבת בדיוק כזאת התפללתי.

קיץ 1993 ואני טס עם חברתי אורית לנופש בקפריסין התורכית טיילנו שם שמענו על הפלישה התורכית לצפון האי והגירת היונים לדרום האי והתורכים הועברו לצפון האי. היינו במוסיאון טבלנו בים טילנו בהרים בקיצור שבוע של כף. ברקת נשארה אצל האמהות סבתא אסתר וסבתא זניה.

שנת 1994 הגיעה אנחנו עורכים טיול שיט למרמוריס התורכית שטנו דרך רודוס ושם עלינו במעלה חמורים. טילנו בעיר העתיקה ועשינו חיים. במרמוריס טילנו בשוק והיינו בהפלגה על נחל ומרחצאות בוץ.

שנת 1995 ואני מגדל את ברקת בכף הילדה בת השלוש חיכנית וחמודה ואני מבלה שעות בחברתה.

שנת 1996 ברקת הולכת לגן ואני מפסיק לעשן אחרי 40 שנה. הנחתי את קופסת הסיגריות ומאז אני לא נוגע בסיגריות.

שנת 1997 קבלתי הודעה מברוך יכין על יציאה לפנסיה מוקדמת עקב אי כשירות בעבודה. בפברואר הפסקתי את העבודה גם במשרד החינוך וגם עם הילדים והנוער והלהקות יצאתי לפנסיה מוקדמת אחרי 21 שנות לימוד מחול וריקודים נפרדתי יפה מהצוות ויצאתי למאבק לשמור על זכויותיי. קבלתי ממשרד החינוך פנסיה של 42 אחוז משכורת ומהעריה קיבלתי פיצויים. ערבו לי מסיבת פרדה בחטיבה ובזה הסתיים פרק לימודי ריקודי העם והכוריאוגרפיה בשבילי.

מיום הקמת הלהקה ועד פרוקה הופענו עשרות פעמים בפני תיירים עולים חדשים גמלאים בחתונות. בפני אנשי הרצלייה בימי העצמאות ובמצעדי מחולות שאני ארגנתי בימי העצמאות בעיר. שנת 1998 סוטה בהריון ואנחנו רוצים להתחתן. עברנו את כל התהליך עם הרב שלוש ברבנות ונקבע לנו יד בשבט כיום החתונה ברבנות אבל אלינור חשבה אחרת והיא יצאה בקלילות לאוויר העולם. ילדה צחקנית ומתוקה עיניים ירוקות חומות וחכמות בקיצור מותק של אחות לברקת.

כאן השלמתי כמו אחי ואחותי שני בנים ושתי בנות יש לכל אחד מאיתנו ולאימי אסתר יש נכון להיום 12 נכדים 6 בנים ו 6 בנות הבנים רובם נשואים עם ילדים כך שיש לסבתי אסתר 4 נינים ו 4 נינות ועוד הרגל נטויה.

שנת 1998 ואני מוכר ע"י משרד הביטחון ב 50 אחוזי נכות דבר שמאפשר לי לא לעבוד ולקבל קצוות נכות שממנה מנוקה הפנסיה שלי מציעים לי כנכה צה"ל להצטרף למועדון נכי צה"ל בקרית אונו אני מסכים ו 5 ימים בשבוע אני במשך 4 שעות מצייר עושה שרשראות חרוזים עובד בויטראז' בקיצור עסוק ביצירה .

בד בבד אני זכאי למכונת רפואית דרך משרד הביטחון ואני בוחר במיצובישי 1599 כפי שמגיע לי.

אני טס עם אימי לטיול מאורגן בספרד ופורטוגל טיול שבמקור רועי היה אמור להצטרף אך ברגע האחרון הוא הבריז ואנחנו יצאנו שנינו הטיול היה מהנה ראינו את מדריד ברצלונה טולדו ועוד ההינו בליסבון ובנקודת הדואר הכי מערבית בפורטוגל אכלנו מאכלי ים וניהננו מאוד.

איל אחי בשליחות בהולנד ואני נוסע ל 10 ימים לבקר אותו בהאג שם אנחנו סוטה ברקת ואני נוסעים לאמסטרדם למדורדם לצפון הולנד ולבלגיה לגן חיות היה אירוח יפה ומאוד נהנינו אצל איל וסיגל.

עם הולדת אלינור

11) אנחנו מחליפם דירה לרמת פולג דירה של 4 חדרים בשכירות. ומשכירים את דירתי בת ה 2 חדרים.

שנת 1999 ולאלינור יש מטפלת חדשה זניה שמלמדת אותה רוסית. ברקת הולכת לכיתה א וההתרגשות גדולה אני הולך איתה וכך מפצה על זה שאצל מעין הייתי מאושפז ולא יכולתי להיות איתו ביומו הראשון.

שנת 2000 אלינור בפעוטון ברקת בכיתה ב סוטה עובדת באחוזת פולג מנהלת משק ואני מצייר על עץ על נייר עובד בוטראז' וממלא את ימי בעשייה. הייתה לי תאונת דרכים אור אדום והאוטו היה טוטלוס. אחרי חודשיים קבלתי רכב חדש ושליטת רישיון לחודשיים. רכב טויוטה קורולה.

שנת 2001 עברתי ממועדון נכי צה"ל מקרית אונו למועדון חדש בקדימה עם צוות הדרכה מעולה מדריכים ומנהלת למופת ציור על עץ עבודות חמר עבודות צריבה על עץ לציור על בד התעמלות מכשירים וטיולים באזור כל זה העביר את זמננו בנעימים הינו משפחה אחת "חצב"

2002 ואני ממשיך בשגרה המבורכת במועדון חצב ומגדל את בנותיי בכף שומר קשר עם מעין ורועי שמתחילים להתחתן קודם מעין עם עינב ואחרי שנתיים רועי עם מורן כאשר עינב קיבוצניקית ומורן מושבניקית. את אהבת הטיולים קיבלו ממני שהיו קטנים לקחתי אותם לטיולים בארץ וזה מצה חן בעיניהם. לאחר שנתיים נולדה הבכורה ים ואחרי עוד 3 שנים נולד הבכור לרועי יואב המחונן. שנתיים אחרי ים נולדה למעין האדמונית יהלי ו 3 שנים אחרי יואב נולד לרועי הבן השני הראל שנולד בפסח ואני הייתי הסנדק שלו.

2003 אלינור עולה לכיתה א וברקת בכיתה ו באותו בית ספר רימלט שבשכונת פולג.

ברקת נמצאת בחוגים ואלינור בצהרון ברקת בחוגי בלט שנתיים שנה בהתעמלות אומנותית שנה במכבי צעיר ושנה בצופים 41 שנים בתיאטרון כאשר היא מופיעה הרבה על במות. אלינור מכיתה ג ועד כיתה יא הייתה בתיאטרון קהילתי הילת אור וזכתה שם בתפקידים ראשיים. אלינור בנוסף בכיתה ו לקראת הבת מצווה שלה עלתה לירושלים יום בשבוע לקרין בערוץ הראשון במהדורה לנוער. במשך שנה הייתה קריינית צעירה בערוץ אחד. החלפתי את הקורלה הרפואית לקורולה חדשה.

2004 אלינור עולה לכיתה ב ברקת לחטיבת הביניים השש שנתי אלדד בנתניה. מועדון חצ"ב עבר מקדימה לבצרה למקום חדש הצוות נשאר ואני הכרתי את מילכה ארצי פסיכולוגית שעוזרת לי.

2005 אנחנו נוסעים עם ברקת לטיול בת מצווה טיול מאורגן בהם ביקרנו בעיר הסרטים בצרפת היינו בפרק שעשועים בקרנו ארמונות של מלכי צרפת וגולת הכותרת היה יום בדיסנילנד בצרפת בקיצור טיול עם הרבה אקשן לברקת. מועדון חצ"ב עבר למשכנו הנוכחי בכפר סבא שיכון עליה מועדון שכף לבוא אליו.

2006 ברקת משתלבת בתיאטרון אלמוג ומקבלת תפקידים טובים אלינור מתקבלת לתיאטרון הילת אור בבית ספר רימלט. סוטה עובדת באחוזת פולג ומסופקת בעבודה. יש מסיבות יום העצמאות פורים לג' בעומר שגם אני מוזמן ומבלים ביחד. סוטה ואני לומדים פעם בשבוע הילינג וביו-אנרגיה במכון לוטם אצל אילנה איילון לימודי תעודה וגם רפואה מערבית. אורית לומדת גם תיקשור. החלפתי את הטיוטה בקורלה לבנה חדשה.

2007 אחותי אורית יורדת לארה"ב עקב אי מציאת עבודה ע"י בעלה ומציאת עבודה משתלמת בארה"ב שלישי ממשפחתי עזב והדבר מקשה מאוד על אימי שאורית חיה בראשל"צ לידה והיא מאוד קשורה לאורית. איחלתי להם הצלחה למרות שהם חסרים לי מאוד. התחלנו ללמוד בבית הלוחם אצל גידי גלבע אסטרולוגיה.

2008 אני מצייר על עץ תמונות לתפארת על נייר צובע צילומים ומתעמל על מכשירים כל יום. הבנות בסדר ממשיכות את הלימודים ותיאטרון אנחנו לומדים אצל גידי גלבע גרפולוגיה.

2009 אנחנו לומדים בבית הלוחם אצל גידי גלבוע כירולוגיה ונומורולוגיה. בפברואר יצא לאור ספר שירי הראשון "הלכי רוח" שירים באקרוסטיכון (ראשי תיבות).

2010 אנחנו לומדים קלפי טארוט אצל גידי גלבוע בבית הלוחם. החלפתי את הקורלה במזדה חדשה.

2011 אנחנו לומדים ביחד קבלה בבית הלוחם ברקת יוצאת למכינה קדם צבאית בטבעון. אלינור ואני אמצנו כלב בשם מיקי קטן שחור ומקשקש בזנב נובח על מי שבא הביתה חמודי אני יוצא איתו לטיולים לשירותים בין פעמיים לשלוש ביום. 12) עברנו דירה לרחוב חרצית בגבעת האיריסים.

2012 אנחנו לומדים אייצ'י (תורת נסתר סינית) ורונים (אבנים של ויקינגים) אצל גידי גלבוע בבית הלוחם. ברקת התגייסה לחיל חינוך והוצבה בכלא היא לא מרוצה למרות שהיא יוצאת שבועיים שבוע נשאר ואנחנו נוסעים לבקר אותה עם מיקי הכלב שלנו.

2013 אנחנו לומדים תורת הנסתר אצל גידי גלבוע ברקת החליפה בסיס והיא עכשיו בחיל האוויר בחצרים ליד באר שבע ומאוד מרוצה. אלינור מעלה הצגות בתיאטרון שלה היא כוכבת ראשית.

גילו אצלי סוכרת בעקבות תרופה שקבלתי בעבר והעלו לי את אחוזי הנכות ל-55 אחוז יש לי מלווה ל-3 שעות יומיות והמלווה מתחלף מדי פעם.

2014 אנחנו טסים לאיטליה בטיול מאורגן סוטה ואני נותנים ידיים ומטילים עם צעירים וצעירות במילאנו בפירנצה בוונציה ברומא וכסנטורני טיול בן 10 ימים שממלא לנו את המצברים.

2015 אלינור לומדת משחק בניסן נתיב ביפו כל יום חמישי 5 שעות בנוסף היא מכינה סרט אימה כפרויקט סיום של התיכון שלה בנוסף היא סיימה עם חבר שלה נדב רומן שנמשך שנתיים. ברקת סיימה צבא והתחילה למלצר עבודה מועדפת בבית מלון לאונרדו בתל אביב. סוטה עושה חיל בעבודה ומרוצה בחלקה ואני ממשיך ללכת למועדון חצ"ב בכפר סבא למרות שהצוות התחלף ונהיה פחות כף. אלינור טסה

פעמיים לחו"ל פעם במסגרת בית הספר לפולין ופעם עם חבר לפרג. ברקת טסה עם אדר לבודפסט ל 5 ימים.

2016 אלינור התחילה שנת שרות בכנפיים של קרמבו בנצרת עלית היא מגיעה הביתה פעם בשבועיים ולומדת להסתדר לבד. ברקת טסה להודו נפל ותאילנד עם החבר שלה אדר. ל-8 חודשים ואני מתגעגע.

אנחנו לומדים שנה אחרונה עם גידי גלבוע גרפולוגיה ואנחנו יוצאים לבית הבראה כמו כל שנה מאז שהוכרתי כנכה כל פעם למקום אחר היינו כבר בטבריה בצפת בעכו בנהרייה באילת בנתניה בשפיים בתל אביב בים המלח בחיפה בתל חי ועוד כל שנה 5 לילות ובזמן שהבנות היו צעירות לקחנו אותן איתנו.

2017 סוּוּטָה ואני טסים ללונדון ל 5 ימים ונהנים מכל האטרקציות שלונדון מציעה אני מדריך כי אני מכיר בקרתי וחוויתי עם הלהקה ועם אימי את לונדון. סוּוּטָה וברקת טסות לברצלונה ועושות חיים בעיר. אנחנו יוצאים לבית מלון בחיפה דן פנורמה והאוכל והאירוח עשר. אני ממשיך במועדון חצב למרות שהמנהלת התחלפה. אני ממשיך לעבוד בציור על בד במוזאיקה חמסות ועבודות נוספות אני עובד בקרמיקה ומצייר על אריחים. ואני עובד בזכוכית ומצייר עליה וגם הולך לטיול פעם בשבוע. אלינור התגייסה ומשרתת כמשקית ת"ש.

יש לי רופאה שאני פוגש פעם בשבועיים כמעקב רפואי ואני לוקח תרופות באופן קבוע. לסיכום: טוב לי ואני שמח שאני קיים ולמרות כל הסבל שחוויתי אני אופטימי ומאמין בטוב.

אני רוקד פעמיים בשבוע ריקודי עם יחד עם ויקי הוד ושומר על כושר. בשנה הקרובה 2018 אנחנו ברקת, אלינור, אורית ואני אהרון רוני מתכננים לנסוע לאמריקה לבקר את אחותי ומשפחתה בסביבות חודש ספטמבר אוקטובר 2018. שיהיה טיול מוצלח אמן.

עליז נוי

כתובת: ריינס 28 רמת השרון 4727723

טלפון : 052-6646116

דוא"ל: am-noy@bezeqint.net

שם בת הזוג: מיכל

טלפון: 052-6646112

דוא"ל: michalnoy47@gmail.com

הביקור הראשון בכותל המערבי

קיץ 1967, מלחמת ששת הימים הסתיימה, העולם כמרקחה, מדינת ישראל באופוריה אשר לא תישנה במהלך 50 השנים שיחלפו מאז סיומה. השטחים שזה עתה נכבשו משמשים כיעד לטיולים מפתיעים בעצמתם. פיסות ארץ חדשות אשר אף אחד מאיתנו לא חשב להגיע אליהן, החלו לקרוץ לכולנו, למטיילים הישראלים. עיקר ההתעניינות התמקדה בירושלים, הכותל המערבי, העיר העתיקה עם הבזארים הצבעוניים והסואנים ושלל ההיצע המגוון, מטעמי המזרח, והכל במחירים מפתיעים.... זה שבועות שאני מאושפז בבית חולים הדסה, הפציעה לא פשוטה, מתגלים סיבוכים הדורשים ניתוחים נוספים, הכאבים העזים אינם פוסקים. לנו, קטועי הגפיים קשה במיוחד להתמודד עם 'כאבי הפאנטום' - כאב המוגדר כתחושת כאב בחלק החסר של האיבר הקטוע הנגרם בעיקר עקב שינויים במערכת העצבים בעקבות הקטיעה. הכאבים העצביים הנשלחים מהמוח אל הגפה החסרה נמשכים זמן קצר אבל בתדירות גבוהה, תוקפים בהפתעה המזכירה התחשמלות מזרם בעוצמות גבוהות.

במהלך שעות היום חדרי המחלקה מוצפים במבקרים אשר אינם חדלים להגיע, לעיתים נדמה כי אנו נמצאים בחגיגה מתמשכת. אני לומד להכיר את הפצועים המאושפזים בחדר ולזהות את בני המשפחה והידידים שלהם. אני ממתין לביקורה היומי של שמחה, אשתו השובבה של מתן, צנחן מילואימניק ותיק ממחלקת המודיעין של חטיבה 55 ששוכב לשמאלי וכמובן גם למירי אחותו המקסימה שאינה מחמיצה אף ביקור יומי. מתן מנהל בית ספר חקלאי בפרדס חנה נפצע קשה מצרור ברגלו. מתן עדיין לא יודע שיחלפו עוד ארבעים שנה, והוא יחזור לאותו חדר, לאותה מיטה ויעבור קטיעת רגל.

לימיני שוכב דידיה, צנחן, עולה חדש מצרפת, חובש מגדוד 66 שלחם בגבורה בגבעת התחמושת, נפגע מצרור שקטע את ידו. דידיה לא איבד את עשתונותיו ובקש

מהחייל שהיה לידו לקשור לו חוסם עורקים. ידיה גם הנחה את החייל כיצד לבצע את החסימה. חייו של ידיה ניצלו, אך החייל נפגע ונהרג זמן קצר לאחר שהציל את חיי חברו. שנינו לא שיערנו באותה עת, כי עוד יובל שנים ניפגש במכון הפילטיס של בית הלוחם ונחליף חוויות על הימים ההם.

ממולי בפינת החדר שוכב לו דורי, צנחן מגדוד 71 שנפגע קשה בכתפו מרימון שנזרק עליו על ידי חייל ירדני. דורי שפונה על ידי חברו עמי, יחזור כעבור שנתיים לשרות המילואים, ועדיין אינו יכול לדמיין לעצמו שבמלחמת יום הכיפורים יגיע תורו והוא יפנה את עמי שיפצע קשה בקרבות סיני. בינתיים התנחם דורי בחנה החיננית, אחות מתלמדת, המעניקה לו טיפול מיוחד. שניהם עדיין לא מתארים שלימים יתחתנו ויקשרו את חייהם לנצח.

ליד דורי ממוקמת מיטתו של רמי דמרי, צנחן ממפקדת חטיבה 55 שנפגע מאש כוחותינו כאשר שהה באזור מוזיאון רוקפלר. רמי שאיבד את רגלו, הבטיח לנו שדודתו שושנה תגיע לשיר לנו ולהרים את המוראל, לאחר שבועות של המתנה התאכזב יחד עמנו מהדודה שלא עמדה בציפיות.

חברים מתקופות חיי השונות, בני משפחה וחברים מהיחידה לא חדלו לבקר. מעולם לא הבנתי מדוע הרבו לברך אותי ולאחל לי שעוד ארקוד, שהרי מעולם לא אהבתי לרקוד.... נשים מארגונים שונים אשר מעולם לא שמענו את שמם נהגו לבקר באופן תדיר ולדאוג לכל צרכינו. היו גם המתעלפים, אלו שהגיעו לבקר, לא עמדו בפני הריחות והמראות והתעלפו, אירועים אלו התרחשו מדי יום. שמשון, קצין מהיחידה, הגיע לבקר אותי, החדר היה מלא והצעתי לו "שב כאן על המיטה" והצבעתי על צידה הימני של מיטתי שהיה בו מקום מפאת חסרונה של הרגל, שמשון לא עמד באתגר והתעלף. עדה, ידידה מבית ספר, החזיקה יפה מעמד אך קרסה ביציאה וחזרה הביתה עם תפרים על סנטרה.

אין ספק שבתואר נסיכת המבקרות זכתה בצדק רב מיכל חברתי באותם הימים. מיכל הגיעה לבית החולים מיד לאחר שקבלה את ההודעה על פציעתי 'הקלה'. היא הגיעה אלי שעה ששכבתי בחדר ההתאוששות, לאחר שהסתיים ניתוח קטיעת הרגל. כאשר

סיפרתי לה על קטיעת רגלי, ענתה לי 'הילדה' בת העשרים באדישות מופגנת: "אז מה קרה"? רק כאשר יצאה מהחדר פרצה בבכי סוער ואת שטף דמעותיה לא ניתן היה לעצור. מאז טרחה להגיע לבית החולים מדי יום הייתה לצידי ותמכה בי, בנוכחותה בשעות הקשות, שעות הכאבים והייאוש לצד שעות הצחוק וההנאה.

חוויות הטיפולים הקשות הכאבים שכולנו סבלנו, הלילות הארוכים ללא שינה, הסודות המשותפים שחלקנו, הקנו לנו הרגשה של משפחה. בלילה, לאחר שהאורחים התפזרו לבתיהם, החלו הבעיות מתגלות, הכאבים צצו ביתר שאת, הולכים ומתגברים ואינם מאפשרים להירדם. אלו השעות שכל אחד מאתנו נשאר לבד עם עצמו. בחשכת הלילה אני שוכב לי דומם, חוזר ומשחזר את ביקורי מיכל, המשפחה והחברים, המחשבות על מה יהיה, מתגנבות, טורפות ומבלבלות, השאלות רבות מספור. איך מסתדרים ללא רגל, איך ארוץ, איך אצא לטיולים, כיצד אלך לים, מה יהיה בעבודה, איך נכנסים במצבי למיטה עם אהובתי, כיצד היא תקבל את החסר.

שוב חוזרים הכאבים והמחשבות וחוזר חלילה. לילותינו הופכים לסיוט מתמשך. משככי הכאבים החזקים מסייעים להעלים את הכאבים אך לא את המחשבות הטורדניות.

מזה חודש שאני מאושפז והתחושה שדבר כמעט לא השתנה, בחשכת החדר בין לבין מבליחה קרן אור עמומה, איני מפסיק להרהר בערפילי הלילות הראשונים בבית החולים. שוכב לי נים ולא נים, בין חלום הזוי לערות לאחר סידרת ניתוחים קשים. כאוב ומטושטש מתרופות מסממות המוזרקות לי ללא הרף, לא מצליח להיזכר מה עבר עלי ולא מבין היכן אני נמצא. לרגע אני נעטף בריח ענוג ונעים, המזכיר לי את ריח הנרקיס בחצרנו. באפלת החדר אני מבחין בדמות שמימית במדי אחות לבנים קרבה אלי ובקולה הנעים והרך שואלת לרצוני. ללא אומר היא מניחה ידה על מצחי ומלטפת את שערי. אינני מצליח להוציא הגה מפי, שואף פעם אחר פעם, אני את ריח גופה הענוג ומרגיש כיצד הכאבים הולכים ונמוגים. "אחזור אליך עוד מעט" היא לוחשת ונעלמת בחשכת החדר. אני ממשיך לנמנם ולהתעורר לסירוגין, לרגע שוב אני חש בריח נרקסי הגליל של הדמות השמימית לצידי. ידה על מצחי ואני חש מיד בהקלה, שואל אותה לשמה והיא עונה לי בקול רך ונעים, לפתע נשמעת קול אוושה

קלה, אני מבחין בשובל חלוקה הלבן הולך ומתרחק. הולך ונעלם. מאז אותו לילה חלפו שבועות ואני ממשיך ללא הרף לנסות למצוא את הדמות השמימית, שמה נעלם מזיכרוני אך לא זיכרון ריחה, אותו ממשיך לשאת עימי עוד ימים רבים. מנסה לאתר אותה, מריח בהסתר כל אחות המתקרבת אלי ובמיוחד את אחיות משמרת הלילה, אך ללא הצלחה. האחות השמימית לא חזרה יותר, ואולי חזרה ואני לא זיהיתי?? השאלה נשארה פתוחה.

תחושת הריתוק למיטה ולבית החולים הופכת לבלתי נסבלת. אני נמצא בירושלים, אך נבצר ממני ליטול חלק בשמחת הטיולים שכיבוש העיר מזמן. חברים מבקרים מספרים על נפלאות ירושלים המזרחית והכותל בעוד אנו בוהים בהם ומוריקים מקנאה.

אינני זוכר בדיוק מתי אירע השינוי וכיצד, אין ספק שלביקורו של יענקלה בריל, קטוע ממלחמת השחרור שהפגין בפני דמות קטוע ללא מגבלות, הייתה השפעה עצומה. יתכן שגם הביקור של אמנון ליפקין, שהחליף את אהוד, בפיקוד על היחידה, סיירת דוכיפת, סייע ליצירת המהפך. באותו ביקור, ביקש ממני אמנון לסיים במהירות את ענייני בבית חולים ולחזור ליחידה. הדוגמא של הקטוע ממלחמת השחרור המסוגל לעשות הכול כולל פעילות ספורטיבית ענפה המשלבת בתוכה תחרויות בינלאומיות, לצד התחושה שזקוקים לי למרות 'התקלה הקלה ברגל', שאמנון העניק לי הביאו למהפך. הצלחתי לגייס כוחות שהיו טמונים עמוק בתוכי, לקחתי את עצמי בידיים, והחלטתי לעשות מעשה.

התכנית שעלתה במוחי הייתה לבצע בריחה נועזת מבית החולים ולערוך סיור במזרח ירושלים ובכותל המערבי. לצורך ביצוע התכנית נזקקתי לשותף אמין, שותף סוד, בעל יכולת ניידות, אחד שיוכל להסיע אותי לכל מקום שאבחר. והחשוב ביותר, שותף שלא יעיז להתייעץ עם אחד מבני משפחתי בנוגע לתוכניות המוזרות, התייעצות שהיא בגדר הסגרת תכניות וחיסולן באופן מידי. ערכתי בראשי מיון זהיר אחר מועמד מתאים מבין המבקרים הרבים, והחלטתי לגייס למשימה חבר שהיה מגיע לבית החולים באופן תדיר. הבחירה המוצלחת נפלה על חבר אמין שהיה מצויד ב'ווספה', הוא הסכים ללא היסוס וקיבל עליו את כל התנאים שביקשתי. ישבנו לתכנן את המבצע ומייד עלו מספר קשיים. הייתי ללא בגדים הולמים, הבגד היחידי שעמד

לרשותי היה פיג'מת ב"ח הדסה. בעיה שנייה, כיצד עוזבים מבלי שאף אחד יבחין. בנוסף נזכרתי לפתע שבעצם, הלכה לי הרגל ועשוי להיות לא נוח להתנייד על רגל אחת, ואי אפשר להעמיס כסא גלגלים על ה'ווספה'. לשמחתנו, תוך מספר ימים נפתרו רוב הבעיות. החבר הביא לי חולצה ופתר את בעיית הלבוש. בעיית עזיבת המקום, נפתרה באמצעות סיפור כיסוי על יציאה לצורך ביקור חבר המאושפז במחלקה אחרת. בקשתי קביים על מנת שאוכל להתנייד, ולאחר תרגול הליכה שערך מספר ימים, במהלכו החלקתי במסדרון הרטוב, נפלתי אפיים ארצה וכמעט שברתי את עצם הגדם, הרגשתי מוכן לצאת לדרך.

בבוקר בהיר, לאחר ביקור רופאים מחלקתי, כארבעה שבועות לאחר שהגעתי במסוק לבית החולים, יצאתי משעריו בפעם הראשונה. המפגש עם המציאות המורכבת, צינן במהירות את התלהבותי מהאירוע. רק חודש חלף מאז הפציעה והניתוחים הקשים, הרגשתי חולשה עצומה על כל צעד שעשיתי עם הקביים. החלק המורכב והמסוכן ביותר, היה עצם הישיבה והנסיעה על ה'ווספה'. הידיים שימשו לאחיזה בקביים הארוכים והמסורבלים, ורק רגל בודדה עזרה לי לשמור על איזון הגוף וסייעה למנוע נפילה חופשית הכרוכה בהתרסקות בלתי נמנעת, בעת הנסיעה בסמטאות העיר העתיקה. יעד הביקור הראשון היה כמובן הכותל המערבי. הגעתי לכותל עייף מאד ומותש, הרגשתי התרוממות רוח, לצד סחרחורת עזה, גופי לא עמד במאמצים ובעומס אירועי היום. ניצלתי את ההזדמנות המרגשת להצניע פתק בין אבני הכותל והעברתי פניה לבורא עולם, ובו בקשה לסייע לי לשמור על איזון גופי בעת הרכיבה על הקטנוע ולמנוע נפילה מיותרת. שאר פרטי הסיור אינם זכורים לי. מאחר ולא קבלתי כל תשובה על פנייתי המיוחדת, השקעתי את כל האנרגיה שהצלחתי לגייס על מנת לא לעוף מכלי הטייס 'ולהתאשפז בבית חולים'.

קבלת הפנים שהמתינה לנו בעת החזרה לבית החולים לא הייתה אוהדת במיוחד, עליה אספר בהזדמנות אחרת.

קיץ 2017 שעת בוקר מוקדמת, יובל שנים חלף, אני מדווש במלוא המרץ על אופני, לבד במסלול המתפתל. שלשים ק"מ כבר חלפו להם ביעף נותרו עוד עשרה בלבד. שרירי רגלי היגעים נמתחים עד קצה גבול היכולת, המאמץ אינו מפריע למחשבותיי

להחזיר אותי לתקופת בית החולים. בזיכרוני עולים אירועים נוספים שנשמטו מהפאזל שעיצבתי אמש. חלקי האירועים נותרו בצד מבושמים, כל כך נאים, כיצד התעלמתי מהם.... אני שוקל בדעתי מה לעשות אתם, כיצד לעצב אותם והיכן בדיוק לשלב אותם. אינני חש כבר את מצוקת רגלי, ק"מ ועוד ק"מ חולפים להם, אני קצר רוח, לחזור לביתי במהירות ולסיים את מלאכת הרכבת הפאזל.

לסיפור החביב הזה יש סיום עצוב. מזה זמן רב אני מנסה ללא הצלחה להיזכר מי היה החבר. חשוב לי לשחזר יחד איתו את פרטי האירוע, להבין טוב יותר את ההתרחשויות, והחשוב מכל, לדעת סוף כל סוף מי הוא! אם תתקלו בו במקרה, אנא ספרו לו כמה חשוב לי להיפגש עמו, אפילו פגישה קצרצרה.

אצן אולימפי

האירוע הדרמאטי התרחש בדרך לשמורת סרנגטי שבטנזניה, במהלך טיול לאפריקה שערכתי בחברת ידידי השובב זלמן.

צינה נעימה של ערב עוטפת אותנו עם סיום יום נסיעה מתמשך בלב הסוואנה. בשמש קופחת, במשאית המקפצת ללא הרף בדרכי העפר המשובשות. שוב חזרנו לדרכים מעלות אבק המקשה על הנשימה ועוטף את כולנו בצבע ארגמני אחיד. הערב הצליחו תורני הבישול להפיק ארוחת מלכים מהמצרכים שרכשנו בשוק הכפרי שנקרה בדרכנו. תורני שטיפת הכלים סיימו את משמרתם וממהרים לתפוס מקום בקרבת המדורה, לחמם את ידיהם שכמעט קפאו במי השטיפה הצוננים. זרזיפי הגשם הקלים הנוחתים על ראשינו ממריצים את קבוצתנו הזעירה להדחק סביב מדורת הערב המפיצה חום נעים, מקשיבים בדממה לגחלי המדורה הלוחשות.

מבטי עוקב אחרי זלמן שאינו מפסיק לחייך, זלמן, נהנה הערב במיוחד מהארוחה, מלא את צלחתו מספר פעמים לא חדל למצמץ בהנאה בשפתיו, תוך שהוא מלקק את אגודליו המשוּמנים. מכיוון שהעמים על קיבתו המפותחת יותר ממה שיכלה לשאת, הוא עוזב בתחושת דחיפות את מעגל היושבים ליד המדורה, על מנת 'להיגאל מקללת הגוף'. את מה שתכנן לעולל לשיח תמים אי אפשר לתאר. בעודו מתכוון להפשיל את מכנסיו, שומע רחש טורדני ומעורר חששות. מלב עלטת סבך השיחים

נראתה צללית גדלת גוף יוצאת בזריזות ממחילה נסתרת. זלמן הפעיל את הפנס בהיסוס, ובחרדה הולכת וגוברת, בניסיון לזהות את הצללית המפיקה סרחון בלתי נסבל שהלך וגבר ככל שהמשיכה להתקדם לעברו. רק כשהצליחה ידו הרועדת מפחד בלתי נשלט, למקד את קרן הפנס אל ראשה של הצללית, זיהה זלמן את 'פומבה', חזיר יבלות גדל גוף המתקדם לעברו. החזיר המאיים, בעל ארשת פנים כעוסה ומשדרת חוסר סבלנות כלפי החוצפן שהעז להביך ולהטריד אותו, שעה שהוא שקוע בפעילות מעיים נמרצת.

אחר צהריים גדוש פעילות בילה פומבה בביקור ב'תחנת הניקוי', שם העניקה לו, חבורת הנמיות המפוספסות, טיפול קוסמטי, הטיפול הכולל הוצאת טפילים וקרציות טורדניות מגופו, נערך כשהוא שרוע על הקרקע. הנמיות רגילות להמתין לחזירי היבלות המגיעים לטיפול, וברגע שהם משתרעים על הקרקע, הן מסתערות עליהן ומתחילות לשלות את הטפילים מעורם ולזכות באותה הזדמנות בארוחה טעימה. פגישת הניקוי השבועית עם הנמיות חביבה עליו, נכון שהיום, נמיה מפוספסת נלהבת מדי, בניסיון לסלק קרצייה מגופו, נשכה אותו וגרמה לו כאב. דבר שגרם לו לקפוץ בזעם על רגליו ולהברیح באופן זמני את צוות המנקות היעילות, אך התקלה לא תמנע ממנו להתייצב לטיפול בעוד שבוע. לא ברור מדוע אבל, שעה קלה לאחר סיום טיפול הניקוי הקוסמטי ערך 'פומבה' אמבט בוך, יחד עם חבורת הזכרים המקומית בשעה שהם דנו על המצב בסוואנה.

קרן האור המסנוורת שנשלחה לעבר פרצופו מפנסו הרוטט של זלמן, עוררה את פומבה מחלומותיו. ניביו החדים בהקו לאור הפנס, יכולתם של ניביו התפרסמו לשמחה ברחבי הסוואנה ואפילו האריות המנוסים מעדיפים להימנע ממפגש מיותר עם הנשק החד והקטלני בו מצוידים החזירים. החזיר העצבני, המשיך להתקרב מבלי לחדול לנפוח נפיחות עזות כמודיע "הנה אני בא". הוא לא ניסה כלל להסתיר את כוונותיו, הקמטים על מצחו המצולק מקרבות אין ספור עם טורפי הסוואנה, הלכו והתכווצו בקשיחות. ככל שרוגזו הלך וגבר, האדימו ששת יבלותיו ותפחו ונראה היה שעוד רגע הן עלולות להתפקע. הפציעה שטרם נרפאה, אשר ספג ביבלת שליד עינו הימנית, כתוצאה ממפגש בלתי נמנע עם נמר רעב, הפחידה במיוחד. פרצופו העצבני

והאופן שבו הפנה את ניביו לכיוונו של זלמן, לא התירו לאחרון ספק לגבי כוונותיו המאיימות של פומבה.

זלמן שראה לחזיר מקרוב את האדום שבעיניים, וקרא את כוונותיו הזדוניות, הפנים תוך חלקי שניה את המצב, הבין שהוא חייב להתגבר באופן מידי על הלחצים בכרסו, בגינם פרש מחבורתו אל הסבך, ולזנק לריצת חייו. במהירות שלא הייתה מביישת אפילו את 'לוסיאן בולט' האגדי, תוך כדי דילוגים מרשימים התקדם במהירות ובחרדה הולכת וגוברת, לעבר המדורה שעדיין בערה בלב המחנה הזעיר שהקמנו, כשהחזיר מתנשף בעקבותיו. חזיר היבלות, זקר את זנבו כלפי מעלה, כפי שנהג לעשות תמיד שעה שיצא לריצות גורליות, פתח אף הוא בריצה במהירות שלא תאמן. ניביו החדים זקורים לפנים כקלשון מאיים, נחרותיו החזירות המפחידות, הלכו וגברו ככל שהלך ונסגר פער המרחק בינו לבין זלמן. לפתע, רגע לפני ששיפד את ישבנו המזיע של זלמן על ניבי הקלשון המאיימים, החל פומבה להאט. יתכן ונבהל כאשר הבין שהוא מתקרב למדורת המחנה, או לאור התרשמותו מביצועיו האולימפיים של זלמן. 'פומבה' נעצר בחריקת טלפיים, הסתובב והחל לחזור אל סבך שיחי הסוואנה לעיסוקיו הקודמים, כשזנבו הזקור בגאווה מרמז באיום לזלמן, "חכה חכה חבר, החשבון פתוח, עדיין לא סיימנו". זלמן שלא היה מודע לשינוי התכניות הפתאומי של 'פומבה', המשיך לרוץ ובמהירות שיא נעלם בחשכה המאיימת של הסוואנה.

תצפית הקרחון התלוי

הדרך הנקראת 'קארטרה אוסטרל' - 'הדרך הדרומית', נחשבת ובצדק לדרך היפה ביותר בדרום אמריקה ולאחת היפות בעולם. הדרך המתפתלת נמתחת לאורך כ 1200 ק"מ בהרי האנדים בצ'ילה, עוברת בנופי בראשית קסומים שהאדם הלבן טרם הספיק לשנות את אופיים המיוחד. היתה זו החלטת הרודן, הגנרל אוגוסטו פינושה, שהתקבלה בשנות השמונים, לפרוץ דרך לאורך חלקה הדרומי והצר של צ'ילה. פריצת הקרטה אוסטרל, נועדה לאפשר קשר קרקעי וישיר עם האזורים הנידחים ביותר של צ'ילה. עד לפריצת ה'קארטרה אוסטרל' התבצע הקשר עם הישובים הנידחים של האזור, באמצעות נתיבים יבשתיים שהגיעו מארגנטינה או באמצעות כלי שייט.

ההחלטה על פריצת הדרך, נפלה בשנות השמונים של המאה הקודמת, אך העבודות טרם הסתיימו. קטעים רבים נפרצו ונסללו, אחרים נפרצו ועדיין ממתנינים לסלילתם באספלט. המעניינים ביותר הם קטעי הדרך המגיעים עד שפת אגם, הרכבים על נוסעיהם עולים על מעבורת ובאמצעותה חוצים את האגם. בעברו השני של האגם ממשיכה לה הדרך. תנאי מזג האוויר הקשה השוררים במרחב, אינם מקלים על סיום העבודות. סערות וסופות גשמים עזות, מחוללות באזור הצפות ושיטפונות, סחף, התמוטטויות אדירות של מצוקי ענק, מפולות בוץ שקוברות לעיתים כפרים וחוסמות דרכים ומעברים לפרקי זמן ארוכים. במהלך הנסיעה ראינו קטעי דרך שלא הצליחו לעמוד בפני כוחות הטבע הכבירים, כבישים שהתרכסו ונסחפו כפיסות קש יבשות ועתה ממתנינים לפריצה וסלילה מחודשת.

תנאי מזג האוויר בקיץ, נוחים בהשוואה לתנאים השוררים ביתרת חודשי השנה. החורף קשה במיוחד, הטמפרטורות צונחות, אגמים קופאים, דרכים נחסמות על ידי שלג וקרח וישובים נשארים בבידוד במהלך תקופות ארוכות. מזג האוויר בתקופות אלו, מגביל את משך תקופת התיירות לחודשי הקיץ בלבד. המלונות המעטים והצימרים הבודדים עומדים נעולים במהלך רוב ימי השנה. אין פלא שלמרות יופיו של האזור, מבקרים בו מדי שנה רק מספר עשרות אלפי מטיילים, רובם צעירים, כרבע מהם צעירים ישראלים. לצערנו, לתרבות ולהתנהגות של הצעירים הישראלים יצא שם רע מאד, בחלק ניכר מהמקומות הם הפכו ללא רצויים. חלק ניכר מהתיירנים המקומיים מעדיפים את האפשרות לעמוד ריקים על פני האפשרות לארח צעירים ישראלים רעשניים ומזיקים חסרי תרבות, נימוס וכבוד.

כפיצוי על הקשיים שמציבה ה'קארטרה אוסטרל' בפני המטייל האזור אומץ לנוע במרחביה, ומשתוקק לגלות את צפונותיה, מעניק לו הטבע, אין ספור תשורות מפתיעות. נתיב הנסיעה עובר באזורים הרריים המכוסים ביערות גשם סבוכים, לעיתים מזמן לגונות ופיורדים בצבעי כחול עמוק, אגמים צבועים בגווני טורקיז מתחלפים, נהרות שוצפים בזעף ואין ספור מפלים בגדלים ובגבהים שונים המתפרצים ממרומי ההרים המיוערים ומתרסקים בנהמה אדירה אל תוך האגמים והפיורדים. תפאורת הרקע מגוונת, אין ספור הרי געש עטויים לבן, חלקם פעילים, אחרים מעשנים בזעף,

ושדות קרחונים מהגדולים בעולם. בשמורות הטבע המרשימות הפזורות ברחבי האזור, מגוון גדול של מסלולי הליכה המשמשים את המטיילים הפוקדים אותן. למרבית מזלנו הגענו לאזור בתחילת הקיץ וזכינו לראות את שדות התורמוסים פורחים לצדי הדרכים בשלל גווני סגול, כחול, ורוד, לבן וצהוב. שיחי רתמים פורחים בצהוב מסנוור, ומדי פעם מצטרפים לחגיגה פרחי פעמוניות הדורים בגוונים סגולים וגוונים לרגע את ההצגה.

אין ספק, מישהו שמע על בואנו וכיבד אותנו בקבלת פנים צבעונית ומפוארת.

נוכח אופי הדרכים, חוסר הבהירות לגבי התנועה בהן ומזג האוויר הלא צפוי, הרכב המומלץ לשימוש ב'קארטרה אוסטרל' הינו הג'יפ, כך גם אנו נהגנו. התכנית שלנו לעבור את 1000 הק"מ הצפוניים של הדרך.

לפני כשבועיים יצאתי בחברת מיכל, אסתי גיסתי ודוד אחי למסע ארוך בפטגוניה שבדרום צ'ילה וארגנטינה. המסע אמור להמשך כחודש ושיאו (או אחד משיאיו) בטיפול לטורס דל פיינס ויומיים לאחר מכן לפיץ רוי. בשני המקרים מדובר ביום תמים ארוך וקשה של עליות וירידות בשבילים תלולים. באזור שוררים תנאי מזג אוויר קשים המושפעים מהקרבה לקוטב הדרומי. מטיילים שחזרו מן האזור, ממליצים למטפסים לטורס דל פיינס להתכונן לתנאי מזג אוויר מגוונים וקיצוניים. בכל יום ניתן לצפות לתנאים קיצוניים, גשם, ברד, שלג, ורוחות עזות משולבות במכות רוח בעוצמה בלתי רגילה. במידה ויתמזל המזל ניתן ליהנות משמש נעימה. תנאי מזג האוויר משתנים במהירות וללא כל התראה.

הרעיון לצאת לטיול לפטגוניה עלה והתגבש לפני כחצי שנה. עבורי הייתה זו החלטה לא פשוטה. מזה קרוב לשלש שנים, חלה הידרדרות בבריאותי ואני חווה ירידה בלתי צפויה ביכולותי הפיזיות, לצד כאבים עזים. המכה הראשונה ניחתה עלי עם גילוי לא צפוי של סתימה קריטית בעורק הראשי, כך קוטלגתי כחולה לב. המכה השנייה והמגבילה יותר, הופיעה עם התפתחות כאבי גב חזקים מלווים בהקרנות עזות לעבר הרגליים. אין לי שמץ של מושג או הערכה לאיזה כיוון יתפתחו ענייני הבריאות במהלך הטיול. נראה לי שהביטחון שלי ביכולותי התערער במידת מה.

עולה הדילמה, האם אני מותח גבולות, האם לא יהיה נכון יותר לצאת לטיול עוד שנה לאחר שמצב הבריאות ישתפר. מאידך, יתכן והמצב רק יחמיר. בנוסף לכל אלו תפשתי לפני למעלה מחודש שפעת קשה שמתעקשת לא להרפות. סיימתי ליטול את האנטיביוטיקה לפני זמן קצר בלבד.

מזה מספר ימים שאנו נעים במרחבי ה'קארטרה אוסטרל', עושים את דרכנו בין יערות הגשם האין סופיים. לרגע איננו שבעים ממראות אגמי הטורקיז, הרי הגעש והקרחונים, הנשקפים מכל עבר ומשמשים רקע הלקוח מסרטי טבע. בשולי הדרכים, הסלולות רק בחלקן, מתגלים שוב ושוב שדות תורמוסים הפורחים הפעם בשלל גוונים אחרים. לשעה קלה אני שוקע בהרהורים, ומתלבט בדילמות נוספות הנובעות ממצבי הבריאות. האם זה תקין 'לדפוק' את הטיול לשותפי למסע? האם מחובתי לידע אותם בהרגשותי, בתחושותי, בחששותי? מאידך נראה לי שלא יהיה נכון לשתף אותם, להדאיגם ולקלקל להם את החוויות המדהימות שהטבע אינו מפסיק לזמן לנו. רק אני יודע היכן נמצאים הגבולות שמציב לי גופי. אסור לי להתייחס לעצות של הסובבים אותי הסוברים שאני מותח גבולות. העצות באות ממקום של ידידות ואהבה אך לעיתים גורמות לי מפח נפש ומאיימות להחליש את רוחי. כן, אני חש מוכן להתמודדות הקשה המצפה לי.

למרות מזג האוויר הסגרירי והגשם שאינו חדל לרדת באזור, זה היום השלישי, קבלנו החלטה לצאת לטיול שיאריך מספר שעות על ההר המיוער. מטרת הטיפוס הינה נקודת התצפית המשקיפה ממרומיו על הקרחון התלוי. אנו צועדים במרץ במעלה התלול, רשתות שורשים סבוכות שטוו העצים, פזורות לאורך השביל הצר, אני נזהר שלא להיתקל בהן ולהיכשל. סלעים חלקלקים חוסמים מדי פעם את הנתיב, גם על פניהם חובה להקפיד לחלוף בזהירות רבה. קשיים המתגלים מעת לעת בשעת הצעידה בשביל הקשוח, מזכירים לי את הקשיים בהם אני ניתקל בשעת רכיבת אופניים בסינגלים. כמו במהלך הרכיבה, אני מורה לעצמי ללא הרף, להקפיד לשמור על הריכוז, לעבור את הסלעים החלקים בזהירות, ושוב לא לאבד ריכוז.... אובדן הריכוז אפילו לפרק זמן קצר עשוי לגרום לנפילה, החלקה לתוך שלולית בוץ ויתכן גם לפציעה. אנו מתקדמים במעלה השביל, וככל שחולף הזמן, הרגשתי הולכת

ומשתפרת. למרות שזמן רב לא צעדתי ומזה שבועות ארוכים שאינני מתאמן, למרות הדרך הקשה והבוגדנית, אני חש קושי בטיפוס בעליה החלקלקה. יפי הנוף, הצמחייה הסבוכה, צבעי הפרחים המגוונים, ומיכל שצועדת לידי מאושרת כשהחיוך אינו מש מפניה, ממלאים אותי באושר עצום. לרגע אני נזכר בהרהורים ובחששות שעטפו אותי, רק לפני מספר שעות, ושוב אני פותח צעד ומרגיש שעוד רגע אתחיל לרחף.

שעה חולפת והגשם נחלש, אנו מגלים נקודת תצפית לעבר העמק המשתרע למרגלותינו, מחליטים לערוך הפסקה קצרה, וממתינים לאסתי ודוד שחוזרים אלינו במהירות. לאחר שעניינו שבעו מהמראות שהעמק מזמן לנו, אנו ממשיכים לטפס לעבר נקודת התצפית, הדרך מתפתלת בלב יער גשם קסום, שפע עצום של שרכים וחזזיות מעצבים את הנתיב בו אנו צועדים. עוד מאמץ והעלייה הופכת להיות פחות תלולה אך זרועה אין ספור מלכודות מתוחכמות שהיער פרס לרגלינו. הגשמים הבלתי פוסקים שנחתו על האזור בימים האחרונים דאגו לאספקה בלתי פוסקת של מים ובוץ לשלוליות. המלכודות הטמונות לעיתים בעומק השלוליות, עשויות רשתות שורשי עצים חלקים ומפותלים וסלעי גרניט חלקים. בחרת להניח את רגלך על הסלעים החלקלקים, ולמזלך הרע, נכשלת והחלקת, צפוי לך מפגש רטוב ודביק, בעמידה או בשכיבה בתוך השלולית, בחרת לצעוד על הדשא לצד הסלע, שוב צפוי אתה להחליק ולהיחבט בסלע או להיפגש עם הבוץ. בקיצור... מעניין.

הנוף המתגלה מתצפית המפל התלוי מהמם בעוצמתו. מולנו ניצב גוש הררי ענק שחזיתו בנויה מצוק סלעי אנכי שחזיתו פונה לעברנו. על ראש המצוק מונח קרחון צבוע בגווני טורקיז עמוקים. מבסיס הקרחון מתפרץ מפל אדיר במידותיו הנופל מגובה רב. שעה שהתאוששנו מהמראה הקסום המהמם בעוצמתו, גילינו לידנו חבורה חייכנית של צעירים ישראלים שהגיעו אף הם לתצפית מאותה סיבה. בעוד אנו שותים יחד קפה ומחליפים חוויות, נשמע לפתע רעש אדיר מכיוונו של ההר. גוש קרח עצום ניתק מהקרחון והחל להתנפץ במורד המצוק התלול ברעש מחריש אוזניים. שברי הקרחון המדרדרים מגובה מאות מטרים במהירות שאינה ניתנת לעצירה, החרישו את כל העמק המשתרע לרגלינו. הצבאים הצ'יליאנים ושאר חיות היער, לא נשארו אדישים להתרחשויות ופרצו במנוסה היסטורית לכל הכיוונים. קריאות ההתפעלות שלנו, העדים השותפים לחוויית ההתנפצות המיוחדת, התערבו

באנחות האכזבה של הצלמים בינינו, שלדאבונם לא הספיקו להנציח במצלמות את האירוע הנדיר בעוצמתו.

נסערים, סיימנו להחליף חוויות והתחלנו לרדת חזרה. לא חלפו דקות ספורות וגשם זלעפות מלווה בברד אלים החל לנחות עלינו בעוצמה בלתי רגילה. ברגע האחרון טרם נרטבתי לחלוטין, עלה בידי להוציא את מעיל הגשם הטמון בתרמילי דרך קבע. מעיל הגשם לא סייע כמובן לציפורני הידיים שספגו חבטות כואבות מגושי הברד שחבט בהן בעוצמה וללא רחמים. באותם רגעים הסתבר לי כי מעיל הגשם היקר שקניתי לפני שנה, וכל כך התגאיתי בו, היה בעצם מעיל רוח מצויין אשר אין בו כל תועלת בשעה שגשם זלעפות ניתך על כתפייך. הגשם אינו פוסק לרגע, ואנו, רטובים עד לשד עצמותינו, ממשיכים בדרכנו חזרה לרכב. אין שום מקום להסתתר מפני המטח שאינו פוסק להכות על כתפינו, צריך להמשיך לפסוע במורד ההר, להפעיל שיקול דעת על כל צעד, להיזהר ממלכודות ההחלקה ובמידה כפולה של זהירות להגיע לרגלי ההר ללא כל פגע.

צאנה וראינה בקרפטים

לקראת סיומו של היום השני, לאחר הביקור המרגש במוקרא, כפר הולדתה של אימא, ולאחר נסיעה ארוכה בין כפרי הקרפטרוס אשר באחדים מהם גרו חלק בני משפחתנו, הגענו לעיירת המחוז חוסט.

עד סיום מלחמת העולם הראשונה היוותה הממלכה ההונגרית חלק מהאימפריה האוסטרו הונגרית. חוזה טריאנון, שנערך עם סיום המלחמה, הסדיר את מעמדה וחלוקת שטחיה של הונגריה. לצ'כוסלובקים היו דרישות טריטוריאליות מרחיקות לכת מן ההונגרים, ועם חתימת חוזה טריאנון, ביוני 1920, אבדה הונגריה את סלובקיה והקרפטרוס (רותניה הקרפטית), לטובת הקמת הרפובליקה הצ'כוסלובקית החדשה.

בנוסף, אבדה הונגריה טריטוריות נרחבות לטובת יגוסלביה, רומניה, ואוסטריה. בשנים שבין מלחמות העולם ואף במהלך מלחמת העולם השנייה, הייתה מטרתה העיקרית של מדיניות החוץ ההונגרית, להשיב לעצמה את השטחים שאיבדה במסגרת הסכם טריאנון. במסגרת התכנית של היטלר להשתלט על צ'כוסלובקיה ולפרק אותה

לחלקים, הבטיח היטלר להונגרים להשיב להונגריה חלק מהשטחים. הנושא בא לידי ביטוי בברית שכרת אדולף היטלר עם העוצר ההונגרי מיקלוש הורטי.

כפי שבחבל הסודטים, שימש המיעוט דובר הגרמנית עילה לדרישות טריטוריאליות, כך היה המיעוט ההונגרי בצ'כוסלובקיה קולני בדרישתו לחזור לחיקה של המולדת ההונגרית. הסכמי מינכן אשר נכרתו ב-30 בספטמבר 1938 קבעו כי על צ'כוסלובקיה למסור את חבל הסודטים לידיה של גרמניה, כללו אף נספח שקבע כי על צ'כוסלובקיה לשאת ולתת עם פולין והונגריה על פתרון המחלוקות הטריטוריאליות שביניהן.

במסגרת התוכנית הנאצית להשתלט על צ'כוסלובקיה ולפרק אותה נערכה בוינה בתאריך 2 בנובמבר 1938, בורות בין הונגריה לצ'כוסלובקיה. הבוררות נועדה לקבוע את הגבולות בין שתי המדינות ונמשכה שעות ספורות בלבד. בסיומה קבעו הבוררים, ריבנטרופ, שר החוץ הגרמני ושר החוץ האטלקי, כי שטחים נרחבים מדרומה של סלובקיה ומהקרפטרוס יועברו לשליטת הונגריה. השטח היה מיושב באוכלוסייה של למעלה ממיליון איש, מהם כ-60% מדיארים (הונגרים) וכ-35% סלובקים. גם שטחים בהם לא היה רוב מדיארי סופחו להונגריה במסגרת זו. סלובקיה איבדה 21% משטחה, ואת העיר השנייה בגודלה במדינה (קאשה - קושיצ'ה). המדינה החדשה, יציר הסכמי מינכן, קרפטו-אוקראינה (זקרפטיה), איבדה את שתי הערים הגדולות שבה, את רוב השטח הניתן לעיבוד, ואת זכות הקיום העצמאי. ב-5 בנובמבר 1938 נכנסו צבאות הונגריה לטריטוריות החדשות, לחלק מקרפטורוס (קרפטו-אוקראינה, זקרפטיה) ניתנה ב-23 בנובמבר 1938 אוטונומיה רותנית (אוקראינית) בחסות גרמניה הנאצית. חוסט נעשתה בירת האוטונומיה. ב-15 במארס במרץ 1939 הכריזה סלובקיה על עצמאות מלאה, וצ'כוסלובקיה חדלה מלהתקיים. הונגריה ניצלה את ההזדמנות ובתמיכת היטלר סיפחה את יתרת שטחי הקרפטרוס. עם כניסת ההונגרים לשטחי האוטונומיה הפך מחוז חוסט לחלק מהונגריה. ערב מלחמת העולם השנייה ישבו בחוסט כ-6000 יהודים אשר היוו כ-30% מהאוכלוסייה הכוללת שהייתה ברובה רותנית (אוקראינית).

ב-19 במארס 1944 נכנס הצבא הגרמני להונגריה. בחוסט, נקבע גטו במבני חצר בית הכנסת הגדול. בין 20 ל-27 באפריל 1944 גורשו לגטו חוסט כ-8,000 יהודי העיר

והסביבה. היודנראט פתח מטבח ציבורי. בתאריכים - 22, 25, 30 במאי 1944 שולחו יהודי הגטו למחנה ההשמדה אושוויץ, ורובם מצאו שם את מותם.

בית הכנסת הגדול של חוסט נבנה באמצע שנות החמישים של המאה התשע עשרה, כמו רוב בתי הכנסת בקרפטרוס שנבנו באותה תקופה, המבנה בלט מכיוון שהיה גדול מכל הבניינים שבקרבתו ובשל ייחודו הארכיטקטוני. ייחוד עיצובו הפנימי בעיטורים גיאומטריים צבעוניים המכסים את קירותיו והתקרה המעוטרת צורות דמוי מוזיקה.

למרבית המזל, בתקופת המלחמה, שימש בית הכנסת, כמחסן והצליח לשרוד בשלמות. הריהוט המקורי נשמר עד ימינו. ארונות הספרים גדושים בספרים ישנים למיניהם, רבים מהם צאנה וראינה. בעמוד הראשון של כל ספר ניתן למצוא את שמות בעל הספר או אלו שהשתמשו בו. עם סיום מלחמת העולם השנייה, חזרו לחוסט מעטים מהיהודים אשר שרדו את איימי המלחמה. במשך כל תקופת השלטון הסובייטי, המשיך בית הכנסת לפעול ואפילו ושימש כבית כנסת אזורי. חרף המגבלות שהטיל השלטון הסובייטי, פעל בית הכנסת כסדרו בימי חול ובחגים, התפילות נערכו פעמיים ביום בכל ימי השבוע.

כיום מונה העיר חוסט, למעלה מ 30,000 תושבים.

והנה הגעתי לחוסט יחד עם אחי, סתיו שנת 2014, למרות השעה המאוחרת והעייפות הרבה, מהיום הארוך והמרגש שעבר עלינו, לא יכולנו שלא לחוש התפעמות עצומה מבית הכנסת, התקרות המכוסות עיטורים גיאומטריים צבעוניים ומרהיבים, הריהוט המסוגנן, המדפים והארונות העמוסים ספרי קודש ישנים מאד ובלים. אך הלב, הלב נחמץ מהעזובה וההזנחה של האוצר הבלום שניגלה לעינינו, האבק שכיסה כל פינה והחשש מהבליה והאובדן הצפויים למקום. בזה אחר זה נטלתי ספרים בלויים ומאובקים והתחלתי לדפדף בהם ולהרהר, מי היה היהודי האחרון אשר עיין בספר ועשה בו שימוש. בחלק ניכר מהספרים נהגו בעליהם לציין את שמם בעמוד הראשון. והנה נפל לידי הספר "צאנה וראינה", התחלתי לדפדף בו ולהרהר באנשים שעשו בו שימוש וכיצד סיימו את חייהם כאבק אדם במחנות ההשמדה באושוויץ בירכנאו. עיינתי בעמודו הראשון, ובין שמות

המשתמשים מזדקר לעיני שם מוכר לי מאד, דוד איינהורן. משה דוד איינהורן
היה שם סבי אשר גדל וחי באזור, וככל הנראה סיים את חייו באושוויץ או בדרך אליה,
באביב של שנת 1944. הייתכן וסבי הגיע לחוסט במהלך ריכוז יהודי הסביבה בגטו
המקומי? אפשר ונטל עימו לדרכו האחרונה גם ספרי קודש? יתכן ובידי נמצא פריט
בודד שהיה שייך למשפחתי שנספתה בשואה? שאלות רבות מספור מתעוררות להן,
כמה חבל, נזכרתי לשאול מאוחר מדי.....

גורי פלטר

כתובת: רחוב עגור 6, אבן יהודה 4052006

טלפון: 054-7300375

דוא"ל: palterg@gmail.com

שם בת הזוג: אביבה

טלפון : 054-4776826

מתוך שיחות עם חנה שטראוס, ארכיון קיבוץ גבעת ברנר

נולדתי ב- 1938, בקיבוץ גבעת ברנר, בן בכור ללאה וקורט פלטר. אני הבכור, אלדד השני נולד בשנת 1944, ורפי ב- 1948. רפי היה טייס ניסוי בתעשייה האווירית ועכשיו יצא לפנסיה. כולנו הגענו לטיס. אבי ניסה להיכנס לקורס טיס של הפלמ"ח, אבל הוא היה מבוגר מדי. הוא היה בן 28, 29, ולכן הוא לא התקבל.

אבא סיפר, שכבר בגרמניה הוא רצה ללמוד טיס, בגלל היותו יהודי הוא לא התקבל. תמיד היו בבית חוברות וספרים על תעופה ומטוסים.

אני זוכר הרבה תרבות בגבעת ברנר, הרבה ערבים מעניינים, כנסים, את "הצוותא" של ימי שישי בתקופת בית הספר, ריקודי - עם ב"צוותא". רקדנו ריקודי - עם עד מאוחר בלילה. כל יום שישי הייתה "צוותא". זה היה מוסד. היו לנו האקורדיוניסטים הקבועים: עמוס רודנר, גדעון להר, זאביק רייס.

היו קבלות שבת מאד יפות בכל יום שישי, מאד חגיגי, את כל שירי השבת שרנו. בסך הכול הייתה לי ילדות מאד יפה, מאושרת. כמעט בכל שבת נסענו במשאית לחוף פלמחים, לים. במשאית עם סולמות, כל הילדים ישבו במשאית. כל פעם נהג אחר היה התורן שהסיע. היו שבתות שנסענו באוטובוס של אבא. עשינו איתו סיבובים בשדות, כך למדתי לנהוג על אוטובוס.

יוסף אחאי היה הבלשן של הקיבוץ. הוא גם נתן לנו את שמות המשפחה העבריים. היינו פלטאואר - דהיינו מהעיר פלטאו בפרוסיה. ההצעה שלו הייתה - פלטר. מצאנו במילון שפלטר זה קונדיטור. פת פלטר במשנה זו פת של גוי. פת ישראל זה פת שאופה אותה יהודי. בהתחלה קראו לנו פלטר עם קמץ מתחת ל-ט'. אחר כך למדו שזה פלטר עם ציירה מתחת ל-ט'. מאז המשפחה גדלה וצומחת. שלושתנו נשואים ויש לנו ילדים ונכדים.

הגיוס שלי היה ערב "מבצע קדש". "מבצע קדש" היה באוקטובר ואנחנו התגייסנו באוגוסט 1956. הגעתי לחיל האוויר. היה לי גיוס מוקדם, כי עוד כשהייתי בגדנ"ע אוויר התנדבתי לקורס טיס. נרשמתי ועשיתי את הבחינות. אז בקיבוץ לא היו בחינות בגרות. כל מי שלא הייתה לו תעודת בגרות - היה צריך לעשות בחינה במתמטיקה ובפיזיקה לקראת קורס טיס. עשינו את הבחינות ביפו.

היינו ארבעה חבר'ה. דן רון ז"ל, יובל אפרת ז"ל, אילן אלוני ז"ל ואני.

הסיכום של הקיבוץ היה, שכל שנה יכולים להירשם לקורס טיס רק כמה בנים. טייס זה אומר הרבה שנות קבע, והקיבוץ היה מעוניין שבניו יחזרו לקיבוץ אחרי צבא.

נתנו לשניים, שלושה, חברה להתגייס לטיס. בכיתה שלפנינו כולם נכשלו ולא עברו את המבחנים. אז אמרו לנו: "לפניכם כולם נכשלו, ניתן לכולכם ללכת להיבחן." כולנו עברנו.

הקיבוץ היה בהלם. הקיבוץ "איבד" ארבעה חבר'ה להמון שנים. ניסו לעכב חבר'ה מהמחזור אחרינו שרצו להיות טייסים. האסיפה הכללית לא אישרה לאלדד אחי ללכת לקורס טיס, אבל הוא הלך. הוא עזב את הקיבוץ, בלי לדעת אם הוא יסיים קורס טיס. הוא לקח סיכון. אלדד סיים קורס טיס. לרפי אחי כבר אשרו ללכת לקורס טיס.

הייתי צריך לחתום קבע בשלב מסוים. הקיבוץ רצה שאני אחזור למשק לכמה שנים, אז עזר ויצמן בא לאסיפה והסביר כמה זה חשוב שאני אשאר בחיל האוויר, והאסיפה אישרה את המשך שירותי כטייס. שוש ספקטור מאד כעסה, היא רצתה שיאשרו ליפתח ללכת לקורס טיס, ואחריו לאבנר וספי. ספרתי לא מזמן ומצאתי שיש 24 טייסים מקיבוץ גבעת ברנר.

נפגשתי עם מישהו שכתב ספר היסטוריה. הוא אמר לי שלקיבוץ כפר גלעדי יש הכי הרבה טייסים, יש להם 22 טייסים. עניתי לו לגבעת ברנר ברור שיש יותר. בדקתי ובבדיקה קצרה, ובלי מאמץ הגעתי ל-24 טייסים. באתר גבעת ברנר יש רשימה של כל שמות הטייסים של גבעת ברנר.

קורס טיס

הקורס היה בתל נוף, זה היה הקורס הראשון בתל נוף, לפני כן כל הקורסים היו בסירקין. את התיאוריה למדו לפנינו ב- בה"ד 2 בחיפה, בבית הספר הטכני של חיל האוויר. החלק הראשון של הקורס היה רק תיאוריה. אח"כ עברו לתל-נוף. החליטו שצריך גם לעבור אימוני קרקע. את אימוני הקרקע - מסעות, תרגילי שבי, קורס צניחה את כל זה עשינו בתל נוף.

ב"מבצע קדש" הפסיקו את הקורס. פזרו אותנו לטייסות ועזרנו לחמש את המטוסים. הכנו תחמושת בארגזים למטוסי הקרב. המלחמה הייתה מאד קצרה. אחרי שנגמרה המלחמה חזרנו לקורס הטיס. המשכתי עד לסיום.

קורס הטיס הסתיים ביוני 1958. מציבים אותי לקורס אימונים על מטוס "אורגן". אחר כך על "מיסטר 4". בטייסת 101. שם טסתי שלוש, ארבע תקופות, תקופות אימון זה 4 חודשים. זה כשנה וקצת. שם אני מבצע את טיסתי המבצעית הראשונה..... ליוויתי מטוס צילום מעל ירדן. טסנו בשני "מיסטרס", מיסטר אחד מצלם ומיסטר שני מלווה אותו. עשינו כמה יעפי צילום מעל ירדן. מחפשים כל שינוי שיש על פני הקרקע. מצלמים שטח שלם ואחר כך מפענחים אותו. מעניין אותנו לראות אם יש שינוי כוחות על הקרקע. טסנו מעל ירדן, לא מעל הגדה המערבית.

אחר כך הציבו אותי לטייסת "אל ראות". זו טייסת שנלחמת בלילה. הכול עובד על מכשירים ומכ"ם, לא רואים את האויב. טסתי שם כחמש שנים. השתלמתי בנושא של "אל ראות". המטוסים הם "מטאור 13", ו"ווטור לילה", שהוא מפציץ קרב קל. יש לו כמה דגמים. אחד הדגמים הוא עם מכ"ם ונווט שעושה יירוטי לילה. יש "ווטור" קרב רגיל שאין בו נווט, ויש "ווטור" צילום שיש בו גם צלם, שיושב במקום אחר. הנווט ב"ווטור" לילה יושב אחרי הטייס. לפני הטייס יש את המכ"ם- הראדאר. ב"ווטור" הצילום הנווט יושב בחרטום, הוא שקוף ויושב שם הצלם/נווט. הטייס יושב במקום הרגיל למעלה. הנווט ב"ווטור" צילום - הוא גם הצלם. הוא יושב בתוך "קוקפיט" שקוף. הוא רואה כל מה שקורה לפני המטוס, והוא יכול לכוון של הטייס להגיע לנקודת המטרה.

כשחיל האוויר התקדם עברתי ל"מיראז". ב"מיראז" השתתפתי ב"מלחמת ששת הימים". כל כמה שנים נדרשתי לחתום קבע מחדש. החיים התקדמו, התחתנתי והיה שלב שעמדתי להשתחרר, ואז הציעו לי לעבור למטוס הכי מתקדם בזמנו - ה"פנטום". הסכמתי ועברתי קורס פנטומים, וטסתי בטייסת 201 עוד כמה שנים. בטייסת הפנטומים הזאת עברתי את מלחמת יום כיפור. לקראת סוף מלחמת יום כיפור, שבוע לפני סיום המלחמה נפגעתי ונפלתי בשבי המצרי.

השבי המצרי

המטוס שלי נפגע מטילים. נטשתי וצנחתי. זה היה באזור קנטרה מערב. קנטרה היה מחולקת, חלקה היה בצד המערבי של התעלה וחלקה בצד המזרחי של התעלה.

ליד קנטרה הייתה סוללת טילים. המשימה שלנו הייתה לתקוף את הסוללה הזו. ירו עלינו טילי קרקע-אוויר, והמטוס שלי נפגע. השתתפו בתקיפה קרוב ל-100 מטוסים, עיקר מטוסי חיל האוויר. ההתקפה שלנו הייתה בשרשרת, קבוצות, קבוצות, בזו אחר זו. זוג, זוג, זוג. כל זוג התקרב למטרה, נתן משיכה, הפציץ וטס מזרחה. המוביל שלי בהתקפה, היום הוא ראש עיריית תל אביב - רון חולדאי. הוא נפגע ראשון, אבל הוא הצליח לטוס פגוע, להיפטר מהחימוש שלו, ולנחות ברפידים. הוא המשיך את המלחמה. אני איבדתי מהפגיעה את ההגאים, לא הצלחתי להיפטר מהחימוש, הייתי בגובה נמוך ואז נטשתי את המטוס. צנחתי בשטח אויב. נלקחתי בשבי תוך דקות. הייתי חודש בשבי. הגיעו אלי כפריים, אבל ביניהם אחד שהיה במשמר הלאומי. היה לו רובה ארוך, כמו רובה ציד. הם איימו עלי, הרמתי ידיים, יד אחת שלי הייתה שבורה. צעקתי שאני פצוע, זה הרגיע אותם. אמרו לי שלא אפחד, שמו אותי בסירה והובילו אותי לצבא. כשהגעתי לצבא שמו אותי בבונקר מתחת לאדמה עד שנגמרה התקיפה. אחרי זה אספו את כל הטייסים שנטשו את המטוסים ונשבו, היינו 5, 7 אנשים. שמו אותנו על טנדר ושלחו אותנו לקהיר.

שבי הוא לא סיפור קל. זה זעזוע רציני מאד. אני אומר שזה שינוי מצב צבירה. כל מה שקורה סביב השבוי - אינו בשליטתו. השבוי תלוי באופן מוחלט בכל מה שקורה

סביבו. בפעם הראשונה שבן אדם, שתמיד שלט במה שקורה סביבו, מגיע למצב של תלות מוחלטת. השבוי חסר מידע על מה שקורה מעכשיו לעכשיו. יש תלות מוחלטת במי שיורק עליך, או מכה אותך, מכניס אותך למצב מאד מיוחד ולא ידוע. זה לא דומה לשום דבר. היו מכות. היו חקירות קשות, היו חקירות יותר קלות בשלב מסוים. אבל בשלב הראשון זה מאד קשה. הצלפות עם כבל של ממהץ, זה היה מאד לא נעים. עמדתי בזה בסופו של דבר.

המעבר לשבי של טייס הוא יותר טראומטי. יחד עם זה טייסים עוברים תרגילי שבי, הם יותר מוכנים לזה. איש חי"ר שלא עובר הכנה לשבי, בעיקר אם הוא צעיר, בן 18, 19, עבורו זו טראומה קשה יותר. הם חוזרים עם פגיעות נפשיות יותר מאשר טייסים. תרגילי השבי מאד עוזרים לטייסים. אני הייתי אחראי על תרגילי השבי, כשהייתי מדריך בקורס טיס והייתי בין אלה שפיתחו את התרגילים. תיאורטית הייתי מאד מוכן לשבי יותר מאחרים. השבי המצרי הוא פחות אכזרי מאשר השבי הסורי..

חזרתי מהשבי לחיים במצב בהחלט טוב. שאלו אותי לאן אני רוצה לחזור. אמרתי שאני רוצה לחזור לטייסת. אשרו לי וחזרתי לפעילות מבצעית אחרי שגמרתי את הניתוחים והפיזיותרפיה. הטיפול שנתנו לי שם היה לפי מיטב ידיעתם, אבל מאד חלש לעומת הרפואה שלנו. הם גיבסו לי את היד בצורה ישרה. יישרו לי את היד, ושמנו גבס על כל היד. כשחזרתי ארצה הרופא אמר לי שאם הייתי נשאר שם עוד שבועיים, שלושה, כבר אי אפשר היה לתקן את העיוות. בארץ עשו לי ניתוחים, אמנם נשארתי עם יד מוגבלת, אבל מתפקדת.

הייתי בדרגת סגן אלוף כשנפלתי בשבי. היות והבנתי מה מצפים בשבי מסגן אלוף לעומת רב סרן, זה ממש פער גדול מאד מבחינת הידע, הודעתי לכולם שאני רב סרן. אם מישהו ייפול מחר בשבי, ויצטרך לדבר עלי שידע שאני רב סרן. ענדתי דרגת רב סרן. זה מוריד את רמת הציפיות של האויב ממך בקשר לידע. ככה הכנתי את עצמי לשבי, חוץ מסיפור כיסוי שהיה לי. הייתי למעשה השבוי הכי בכיר, אבל שם אף אחד לא ידע.

מה לדבר ואיך לדבר? לדבר כמה שאפשר ובמפורט על דברים לא חשובים. אתה לא מוסר אינפורמציה סודית. אתה בונה את עצמך מבחינה נפשית. צריך לדבר הרבה על דברים לא חשובים. על דברים סודיים באמת, שאתה לא אמור לדעת אותם, אבל אתה יודע אותם - אתה ננעל. היו לי שניים, שלושה, נושאים שננעלתי עליהם. עד כדי כך ננעלתי שהם קבלו את זה לבסוף והפסיקו לחקור עליהם.

סיפור הכיסוי שלי היה פשוט. הייתי ראש ענף חינוך. בענף החינוך יש שני מדורים, יש מדור הווי, יש תרבות, להקות צבאיות, סרטים, תזמורת חיל האוויר, ויש מדור השכלה. השכלה - זה כל החוליות של האוניברסיטאות שמלמדות בבסיס. יש לימודים אקדמיים בבסיסים. הייתי ראש מדור ההשכלה, ועל כך דברתי בשבי. דברתי על האוניברסיטאות ומה לומדים בבסיסים. כל הזמן אמרתי שאני קצין חינוך, שאלו אם אני קצין הדרכה? אמרתי: לא, חינוך. אתה מדריך טייס? לא, התעקשתי שאני עוסק בחינוך.

סיפרתי שהיו חסרים טייסים, הוציאו אותי מהמטה והוסיפו אותי לטייסת, ביומיים, שלושה אחרונים, והיו לי שתיים, שלוש, גיחות. משכתי לכיוון הזה ועל דברים מסווגים פשוט לא דברתי. "אני לא יודע, אני לא בטייסת, אני במטה בענף החינוך." הצלחתי לשכנע אותם. לכל טייס היה סיפור כיסוי. ועדיין כשנופלים במלחמה הרבה טייסים בשבי, קשה מאד להסתיר דברים. מה שאפשר הסתרנו. זה גורם לך הרגשת ניצחון, כי הצלחת לא לדבר על דברים מסווגים. זה בונה אותך לחזור מהשבי לחיים הנורמליים. החזרה מהשבי הכי נכונה - זה לחזור למצב שהיית בו לפני השבי. לא למחוק את ימי השבי, אבל להזיז את זה הצידה ולהמשיך בחיים הנורמליים. זה מה שניסיתי לעשות ובמידה רבה גם הצלחתי.

חנה: אני אספר לך מה היה כאן עם נפילתך בשבי. אביך היה מגויס עם האוטובוס בסיני. אימא הייתה כאן לבד, באו מחיל האוויר להודיע לה שאתה נעדר. הייתי אז מזכירת חברה והלכתי אליה מיד עם ההודעה. מצאתי שם את הכלות.

אביבה: כשגורי נעדר נציגי חיל האוויר לא מצאו אותי בבית, ואז הם נסעו לקיבוץ לאימא לאה, באתי אליה ברגע שהודיעו לי שגורי נעדר.

חנה: נשארתי עם אימא לבד, הכלות נסעו, ונוכחתי לדעת שלא חזקה כמו לאה. בבוקר ראיתי אותה הולכת כרגיל לעבוד בלול. הייתי איתה בקשר יום יומי. אימא עבדה בלול ולא החסירה יום אחד. בינתיים אבא חזר מסיני. לא ראיתי עליה שום סימן של חולשה. אמיצה בצורה בלתי רגילה. ואז הופעת בטלויזיה המצרית ודקלמת מה שאמרו לך לומר, אז ידענו שאתה חי ורווח לכולנו.

אביבה: זה היה הבדל של יום ולילה. לא משנה כמה זמן הוא יהיה בשבי, אבל גורי חי. זו הייתה שמחה גדולה. שבוי, אבל חי.

הייתי חודש בשבי. נפלתי שבוע לפני הפסקת האש. חודש נמשך המשא ומתן להחזרת השבויים. אני חזרתי בסיבוב השני. קודם כל החזירו את אלה שהיו פצועים קשה. למחרת החזירו את הפצועים קל, שאני הייתי ביניהם, ואת שבויי מלחמת ההתשה. אחר כך החזירו את הקצינים הזוטרים הבריאים, לבסוף החזירו את הקצונה הבכירה. במשך חמישה ימים החזירו את כל השבויים ממצרים.

נכנסתי לתקופה של ריפוי ותחקורים, ביליתי עם המשפחה וקבלתי הרבה פיזיותרפיה. שנה וחצי הייתי מקורקע. אחר כך חזרתי למטוסים קלים. אמרו שלא כדאי שאטוס בינתיים במטוסים מהירים. יותר מאוחר חזרתי לטייסת ולמיראז' בגלל מגבלה של המרפק. בגלל המרפק לא יכולתי לטוס בפנטום.

טסתי על מיראז' עד 1982 במילואים.

כשקבלתי תפקיד בחצרים עברנו לגור בבאר שבע. בינתיים בנו בחצרים שיכון משפחות. אחרי כמה חודשים בבאר שבע עברנו לגור בשיכון משפחות בחצרים. גרנו שם כל זמן שהייתי שם בתפקיד, כשנתיים וחצי, ואז עברנו לגור בחבצלת רחובות. אחר כך עברנו לנווה מונוסון, ושם תפשה אותי "מלחמת יום כיפור".

כשהשתחררתי מהצבא וקבלתי את כספי הפיצויים, רכשנו קרקע ובנינו בית באבן יהודה. התמזל מזלנו וקנינו שטח שהיה פעם פרדס. היו הרבה צרות סביב שטח הקרקע שרכשנו. הכול לבסוף הסתדר, זה מקום מצוין ובית טוב ויפה.

היום אני פנסיונר של חיל האוויר ושל "אל - על".
כשהשתחררתי מחיל האוויר עברתי לטוס ב"אל-על". יותר שנים הייתי טייס ב"אל-על" מאשר בחיל האוויר.

בשנת 1977 התחלתי את הקורס של טייסי אל-על. בשנת 1978 סיימתי את הקורס. הייתי 22 שנים בחיל האוויר ו-26 שנים ב"אל - על".

ב"אל-על" טסתי לכל העולם. הטסתי מטוסי 707, אחר כך 737, לבסוף על "ג'מבו" הרבה שנים. 16 שנים טסתי על ג'מבו. אביבה אמרה כל בוקר: "אלוהים שמור על "אל-על". מטוס הג'מבו נושא נוסעים וגם מטען. עם המטען היינו מגיעים למקומות רבים בעולם שלא טסנו לשם עם נוסעים. טסתי לכל הקווים של הג'מבו. פעם טסתי ללוקסמבורג, טיסה לשם היא לא שגרתית, לבריסל, שאין טיסות נוסעים של "אל-על". טסנו לסרי-לנקה, ליפן, עוד לפני שהיו טיסות לשם, לכל העולם, לדרום אפריקה עם טיסות מטען. טיסות מטען הן טיסות לא מתוכננות. לטיסת מטען עובדים על פי חוזה. בכל אזור יש נציג של "אל-על" שעושה את החוזה והתנאים לגבי טיסת המטען.

"אל-על" עשתה טיסות מטענים מיוחדים שחברות אחרות לא רצו לנגוע בהן. למשל, מטען עם ציוד לקידוח באלסקה. זה היה מבצע מיוחד של שלושה ג'מבואים שעשו טיסה לאלסקה, וחזרו דרך לוס אנג'לס. העברנו חיות אקזוטיות ממקום למקום. לא כל חברת תעופה מוכנה להעביר קרנף. זה מצריך טיפול מיוחד, הרדמה, מטפל צמוד, האכלה, וחניות ביניים. יש חיות שמרגישות מאוד לא טוב בטיסה. היו חיות שהרגשנו שהן רוקעות ברגליים. הן סגורות בתוך כלובים גדולים, אבל כשהן מתעצבנות אז אתה יושב ב"קוקפיט" וכל הזמן שומע את הרקיעות.

היום כפנסיונר, יש לי כמה עיסוקים בענייני תעופה. אני שומר על רישיון טיס פרטי. אני טס מהרצליה. אני לוקח מדוי פעם בני משפחה וחברים לטיסות קצרות, נחמדות, רק בארץ. לא מזמן טסתי גם בחו"ל עם ידיד שיש לו מטוס פרטי והוא לקח אותי לטיסה. טסתי אתו ב"סטירמן", זה מטוס דו כנפי שטסנו עליו בקורס טיס. שנינו הטסנו. אסור היה לי כטייס זר להמריא ולנחות, אז הוא נתן לי להטיס את המטוס כשהיינו באוויר.

המשפחה הייתה אתי שם והם צילמו והיה נחמד מאד.

אני חבר הנהלת עמותת מוזיאון חיל האויר בחצרים, קשור למוזיאון חיל האויר בחצרים. אני קצת עוזר בבית חיל האויר בהרצליה. "מכון פישר", שנמצא בתוך בית חיל האויר מוציא ביטאון של תעופה, הכולל ידיעות על מה שקורה בחיל, מידע על תעופה וכו'. אני עורך את אחד המדורים שם.

עיקר העיסוק שלי הוא סביב המשפחה.

משפחה

אביבה אשתי. יש לנו שתי בנות ובן.

הבת הגדולה שמה יטבת. יטבת זה השם העברי של האי טיראן. יטבת נולדה אחרי "מלחמת ששת הימים", לכן קראנו לה יטבת. היא בת 47. יש לה שלושה בנים.

הבן אופיר - השם העברי של שארם א שיין. יש לו שלושה בנים.

הבת הצעירה שמה תמר, ולתמר יש בן ובת.

כולם נשואים, אנחנו נפגשים הרבה. שניים גרים על ידנו, אחת גרה בקדימה והשני גר בצורן, מעבר לכביש של אבן יהודה. בימי שישי, כמעט באופן קבוע נפגשים לארוחה. ממשיכים את המסורת של בית הורי שבשישי כולם באים לארוחה. בסך הכול אנחנו נהנים מהחיים.

יטבת למדה תקשורת והיתה מלהקת לקולנוע ולטלוויזיה. הם חיו בעמק הסיליקון 7 שנים, שם למדה לתואר שני בשיווק. כשהיא חזרה לארץ, עבדה ברשות למלחמה בסמים ואלכוהול תקופה ממושכת. עכשיו היא לומדת ב"בינתחומי" הנחיית קבוצות במגזר העסקי.

אופיר הוא פקח טיסה.. יש לו תואר במשפטים, אך הוא אוהב את פיקוח הטיסה וממשיך בזה עד היום.

תמר למדה תקשורת. היא עבדה כעורכת טכנית בטלוויזיה עד לידת התינוק.

אביבה מנהלת קשרים בין לאומיים וכנסים במרכז לדיאלוג אסטרטגי ועורכת את המגזין "קומון סנס" במרכז לדיאלוג אסטרטגי. המרכז הוא גוף א-פוליטי שבראשו עומדים ראשי מדינות כמו גורבצ'וב והנסיך חסן. המרכז נמצא במכללה האקדמית נתניה ואנחנו מקיימים כנסים ומפגשים. אני כבר שמונה שנים בפנסיה, אבל עדיין ממשיכה בתפקידי. יו"ר המרכז הראשון היה אהוד ברק, אחריו דני יתום, היום אפרים סנה עומד בראש הארגון. אנחנו עורכים מפגשים במקומות שונים בעולם. עדיין יש עם מי לדבר.

אלדד עבד "ברשות התעופה האזרחית". הוא היה במחלקה שעוסקת ברישוי כלי טיס. כל כלי טייס שנכנס ארצה צריך רישוי, צריך לוודא שהוא עומד בכל התקנים. הוא היה סגן מנהל המחלקה. הוא עשה גם טיסות מבחן בתעשייה האווירית. הוא פרש לפני כמה זמן.

אלדד היה טייס קרב, אחר כך טייס ניסוי בתל נוף. הוא למד בקורס טייסי ניסוי בארצות הברית.

רפי היה טייס תובלה בחיל האוויר. לאחר מכן הוא הגיע לתעשייה האווירית והיה טייס ניסוי בתעשייה האווירית, הוא פרש לאחרונה מהתעשייה האווירית.

האם היית להם מורה דרך בדרכם לטייס? מה מביא שלושה אחים לאותה דרך?
אני חושב שזה התחיל מאבא. כיוון שצמחתי בטיס והייתי בתל נוף, אז אחיי הלכו בעקבותיי. זה מצא חן בעיניהם. הם נדבקו בחיידק. כל אחד מהם בחר את המסלול המתאים לו.

צריך כישורים מיוחדים להיות טייס?

צריך מינימום מסוים, אני לא יודע אם צריך כישורים מיוחדים. צריך רמה מסוימת של כושר פסיכוטכני, קליטה, ותגובות. לא צריכים להיות גאונים, להיפך. אצלנו תמיד אמרו שהגאונים הם הנוטים. יש להם ראש טוב וחשיבה מעולה, אבל זה על חשבון

התגובה המהירה. בטיס קרבי התגובה המהירה והנכונה, אחרי שלמדת והתאמנת- היא החשובה. זה יותר חשוב מהחשיבה לעומק. כמובן לא צריכים להיות טיפשים. כדאי שהתגובות הטכניות שלך תהיינה טובות. על זה אי אפשר לוותר. מי שתגובותיו הטכניות חלשות- המדריכים קולטים אותם מיד. רובם מודחים בשלבים הראשוניים.

חקירת תאונות זה מקצוע. אני התמחיתי בזה. בשלב מסוים הייתי ראש ענף חקירת תאונות בחיל האוויר. השתלמתי בזה בכל מיני מקומות. עבדתי בזה. כדי לחקור תאונות צריך ללמוד את כל מקצועות הטייס החיצונים, כמו פסיכולוגיה, פיזיולוגיה, התנהגות של הגוף, של האדם, של הטייס במצבי לחץ, ולא בלחץ. טייס רגיל לא נתקל בזה הרבה. הוא חי בתוך זה. כשבאים לחקור תאונה צריך לחקור מאין נבע הכשל.

יש כמובן שיטות שלמות איך בודקים. לוקחים ובודקים במעבדות חלקים של המטוס שנפל. עושים מיפוי - איך מפוזרים החלקים, סימנים חיצוניים על החלקים.

לפעמים משחזרים מטוס שלם, כדי לדעת איפה הכול התחיל להתפרק, זו עבודה רבה. בודקים כמובן את הרקע של הטייסים. מספיק שאתה בודק ויודע שהטייס לא ישן כמה לילות, או שיש איזו מחלה נסתרת, שהרופא ידע, אבל לא גילה, וזה לא בסדר. בודקים את הטייס ובודקים את המטוס, את גורמי הסביבה, את המטרולוגיה, אולי היא השפיעה. יש כל מיני מכשירי הקלטה שעוזרים לתחקור. במטוסים הגדולים יש מה שקוראים "הקופסה השחורה".

יש שתי קופסאות, ושתייהן לא שחורות. הן צבועות בכתום זוהר, כדי שימצאו אותן בקלות. אז "הקופסה השחורה" - כתומה מחולקת לשני חלקים ונמצאת בחלק האחורי של המטוס, כי האזור הזה בהתרסקות נשמר יותר טוב. יש כבלים שמובילים לקופסה, ושם מוקלטים הנתונים. יש קופסה אחת שמקליטה את הנתונים של המטוס, של הטיסה, גובה, מהירות, תאוצה, כיוון, יש שם כמה ערוצים של קליטה, שנרשמים כל הזמן, וכל כמה ימים כשהסרטים נגמרים, מחליפים סרטים. הקופסה השנייה מקליטה את כל הדיבורים שיש במטוס, ערוצי הרדיו והאינטרקום, הודעות, כל הנושאים שהם בדיבור. למשל - כל דיבור בתוך תא הטייס בין אנשי צוות המטוס. יש מיקרופון בתוך התא שקולט את כל הדיבורים של הצוות. הכול נכנס לקופסת הקול - "וויס רקורדר",

ויש דאטה רקורדר. שניהם נמצאים בכל מטוס מעל גודל מסוים. התקן מחייב. גם במטוסי ניסוי יש קופסאות כאלה.

הקופסאות האלה נבדקות כמו שאר התחקורים.

וורטיגו היא תופעה שהטייס מפסיק להאמין למכשור של המטוס, עליו הוא צריך להסתמך, ומאמין לחושים שלו. מתי החושים מרמים? כשאתה נמצא בלי עצמים שאתה יכול להתייחס אליהם ואתה רואה אותם. כשאין לך עצמים שאתה רואה - אתה צריך להסתמך על החושים האחרים. תאוצות מתבטאות בכל מיני השפעות במוח. כשאדם מאבד את ההתמצאות המרחבית שלו, בגלל גורמים שונים, והוא לא יכול לתקן אותם על ידי הראייה שלו, הוא נמצא בוורטיגו. התחושה עצמה היא בלבול שלם. אתה לא יודע מה קורה איתך. כמו מן סחרחורת, או שאתה רואה הכול הפוך. אנשים טסים ישר וחושבים שהשמיים הם הקרקע והקרקע היא השמיים. התחושות שלהם כל כך חזקות שהם חושבים שהם טסים הפוך. בתוך האוזן הפנימית יש לנו שלוש תעלות שהן איבר שיווי המשקל של האדם, ושם יש שערות קטנות ואבנים קטנות, וכשהגוף נמצא בתאוצה, אז השערות האלה מתכופפות, והמוח מתרגם זאת לתנועה. לכן טייסים חייבים להסתמך על המכשור. המכשור מראה את המצב הנכון. אם הטייס בוורטיגו והוא לא סומך על המכשור אז הוא בבעיה. הוא יכול להתרסק. אחד הדברים הראשונים שלומדים בקורס טייס זה להסתמך על המכשירים. המכשירים לא מרמים. האדם נוטה לשגיאות.

הגדרת הוורטיגו - איבוד התמצאות מרחבית. היה לי פעם אירוע שטייס שטסתי איתו בתרגיל משותף הודיע לי שהוא בוורטיגו, הצטרפתי אליו למבנה והובלתי אותו וליוויתי אותו עד סוף הדלק כמעט. הגענו עד לבנון וחזרנו מלבנון. בדרך בחזרה מעל חיפה הוא הודיע לי שהכול הסתדר לו. חשבנו לנחות ברמת דוד, כי הגענו כבר כמעט בלי דלק. בכל זאת החלטנו להמשיך לחצור ונחתנו בטיפות הדלק האחרונות, והטייס ניצל.

בעיקרון רצוי תמיד לטוס בצמד, אבל יש טיסות שאתה לבד.

משימות מבצעיות הן לא טיסת בודדים. למשימת צילום אתה טס לבד בדרך כלל. אני מדבר על צילום בשטח אויב.

טסתי הרבה מעל הארצות השכנות. קודם כל בשתי מלחמות. ב"מלחמת ששת הימים" טסתי הכי הרבה טיסות מכל טייסי הטייסת שלי. ברובן היו כמובן מעל הארצות השכנות.

ב"מלחמת יום כיפור" טסתי הרבה. אולי היו לי כ 25 גיחות במלחמת יום כיפור, הרוב בשטח אויב.

צילום זה תחום ייחודי. היו טייסים שהיו טייסי צילום והם קבלו הדרכה מיוחדת בנושא. יש טייסות שהן טייסות צילום, ולהן יש כל הציוד המתאים, שם יש הטייסים המומחים לצילום. לוויתי אותם כמלווה, אבל אני לא טייס צילום.

בכל אחד מהמטוסים האלה שהיו מטוסי צילום, היה להם הציוד המתאים. יש להם חרטום קצת יותר ארוך, יש מקום למצלמות, יש להם סידורים טכניים אחרים.

חקירת התאונה באמסטרדם

הייתי חלק מהצוות שחקר את תאונת מטוס "אל - על" באמסטרדם. בשנת 1992 התרסק מטוס מטען לתוך בית מגורים גדול באמסטרדם. נהרגו הצוות ונוסעת שהייתה אתו, וכמה עשרות אנשים בבניין שנהרס.

הייתי אז אחראי באיגוד הטייסים על בטיחות טיסה וחקירת תאונות,

נשלחתי מטעם ארגון הטייסים להשתתף בצוות החקירה של התאונה. באתי לשם יום וחצי אחרי התאונה. ראש הצוות מטעם החקירה של ישראל היה עמוס לפידות. הצטרפתי אליו כעוזר שלו לפי בקשתו. רשמתי בצורה מסודרת כל דבר שקרה. כדי שאחר כך יהיה אפשר לעקוב ולמצוא בזמן אמיתי. בדקו, רשמו, חקרו. התאונה קרתה, כי המטוס איבד שני מנועים. מנוע אחד נפל בגלל בעיית מבנה, המנוע השני פגע במנוע הראשון ושניהם עפו. שניהם נפלו לתוך ימה, במפרץ גדול בקרבת אמסטרדם.

היה צריך למצוא את המנועים. אחרי יומיים שלושה ראיתי שהמצב לא משתנה.

אמרתי לעמוס לפידות: "אני הולך לתחקר את האנשים באזור נפילת המנועים."

חיל הים ההולנדי חיפש שם ולא מצא כלום. מנוע אחד מצאו מיד, אבל את המנוע העיקרי שהיה הבעייתי אותו דווקא לא מצאו.

יצאתי לשטח. היו לי שם קשרים, כי עמדתי להיות שם בוועדה של איגוד הטייסים הבין לאומי, שהיה צריך להתכנס באמסטרדם. אמרתי - במקום ללכת לוועדה הבין לאומית, הלכתי לחקירת התאונה. עמוס לפידות הסכים. היו לי קשרים עם הטייסים ההולנדים שהיו מעורבים בנושא הבטיחות אצלם. אחד מהם אמר לי: "אני יודע איפה זה קרה". עשר שעות תחקרתי אדם אחרי אדם שאמר שראה משהו, הלכתי עם מפה, עם מצפן, עם סימון. הגעתי לשני ריכוזים ששם צריך היה לחפש את המנועים. אחד מצאו. את מקום המשוער של המנוע השני נתתי לאחראי על החיפושים מטעם ההולנדים אמרתי: "זה המקום, תתחילו מפה." אחרי כמה ימים, הייתי כבר אמור לחזור הביתה, לטיסת "אל- על". נפרדתי מעמוס לפידות, לא הייתי חבר בוועדת החיפושים, אלא הייתי משקיף.

כשחזרתי ישבתי אחר הצהריים בגינה עם כוסית יין, כשהגיע טלפון מאותו טייס הולנדי. הוא אמר לי בטלפון: "גורי, עכשיו מוציאים את המנוע שלך מהמים." המנוע היה במקום שהוריתי להם לחפש. הקרקעית שם הייתה מלאה בטין עמוק. המנוע שנפל לשם מהר מאד שקע. בסונאר רגיל לא מצאו אותו.

היה צריך לחפש באמצעים מיוחדים ולא בסונארים רגילים. כשהצבעתי על המקום ששיערתי שהמנוע נמצא שם, הם הביאו סונאר יותר חזק ומצאו את המנוע השני. זו התרומה האישית שלי. עד היום הפרשה הזו לא הסתיימה וכל פעם משהו חדש עולה.

יש חברה גדולה שעושה סדרות בטלוויזיה על תאונות אוויריות. לפני שנה תחקרו אותי על התאונה הזאת. הם אמרו שבסביבות דצמבר, ינואר, התכנית תשודר. בתאונה הזאת של "אל- על" באמסטרדם היה כשל טכני, התעייפות של מתלה המנוע.

מטוס של אותו דגם נפל גם בסין. מאז שתי התאונות החברה שינתה את מבנה מתלה המנועים של כל אותם מטוסים של החברה הזו.

יוסי (יוס) צימרמן

כתובת: משמר הירדן 1 גבעתיים 5358201

טלפון: 054-4500265

שם הבת: מיכל (מייקי)

טלפון: 054-4692269

דוא"ל: mikedoro@gmail.com

סיפורו של יוסף (יוס) צימרמן

הגעתי לארץ ישראל מפולין, לא הייתי ציוני, גם לא ידעתי מה זו ציונות. הייתי בן שנתיים, אבי נפטר כשהייתי בן חצי שנה מדלקת קרום המוח. גרנו בעיר שרוב תושביה גרמנים, הגרמנים קראו לה ברומברג והפולנים קראו לעיר בשם בידגוש. אמי למדה בארץ תפירה ועבדה כתופרת בגדי נשים.

יוס עם אמו חיה לבית לרמן
בגיל שנה וחצי בפולין

אבא - יהושע צימרמן

בשל מצבה הכספית לא הייתה לה אפשרות לטפל בי ולכן נשלחתי לאחות של סבתי שגרה ברחוב נווה שאנן בתל אביב.

אימא נישאה לבעל חנות לממתקים ופירות יבשים בשוק הכרמל והחזירה אותי הביתה. כעבור תקופה קצרה, נשלחתי למוסד בירושלים, בית יתומים דיסקין, מבנה ענק ומוסד דתי, הלבישו אותי בשחור וגידלתי פאות. מה שזכור לי מהמוסד שבכל יום שישי, היו מורידים אותנו הילדים הקטנים למרתף, והיינו חייבים לצחצח את נעליהם של כל הבוגרים, אחרי הרבה שנים כשהייתי בוגר שאלתי את אימי מדוע שלחו אותי למקום כזה בירושלים והיא סיפרה לי שאבי החורג היה חולה שחפת ולכן הרחיקו אותי. בשנת 1938 הגיעו לארץ סבי וסבתי עם 2 בנות ובן. שני בנים נוספים שכבר היו

שתי דודות אחיות
של אימי ואני
בחוף הים בתל אביב

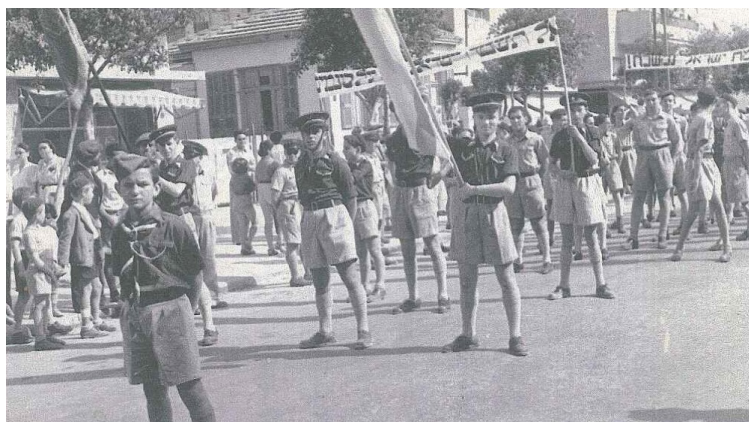

יוס עם אמו חיה, אחיו יחזקאל פיינהולץ ואחותו זמירה

נשואים, נשארו בפולין ונספו בשואה. סבי שהיה מאוד דתי נסע לירושלים והוציא אותי מהמוסד וגם גזר לי את הפאות, הייתי כבר בן 10. הבן הקטן של סבי שהיה בוגר ממני בשנה שמו היה יחזקאל לרמן, אח של אמי והדוד שלי. גדלנו יחד אצל סבי וסבתי בשכונת הקווקזים בדרום ת"א מאחורי בית הספר ביאליק. סבי היה לוקח אותנו כל יום שישי ושבת לבית הכנסת ברח' ארלינגר ליד התחנה המרכזית הישנה, עד שהגעתי לגיל 13 ואמרו לי שאני כבר בוגר, בתמימותי ניגשתי לסבי ואמרתי לו:

"תראה סבא, אני לא מאמין שיש אלוהים ואני סתם מחזיק את הסיידור כאילו שאני מתפלל, אבל אני לא, תשחרר אותי מבית הכנסת". גם יחזקאל דודי חשב כמוני אבל לא העז להגיד לאביו. סבי אמר בסדר, אבל שנה שלמה לא דיבר איתי.

יחזקאל ואני הצטרפנו לתנועת נוער דתית לאומית בשם ברית חשמונאים,

ברית חשמונאים מלחמת הפגנה בגמר מלחמת העולה השנייה. בשלטים כתוב: אל תשמח ישראל, אל תגיל כעמים, מלחמת העמים הסתיימה, מלחמת ישראל נמשכת. בתמונה: יחיאל שפירא- בית"ר. אברהם אוסלנד, יוס צימרמן, יחזקאל לרמן (דודו), שאול דומניץ - ברית חשמונאים. יוס מחזיק במוט השלט מימין.

למדתי ב- 3 בתי ספר: במרכז ברח' זמנהוף, הכרמל וביאליק. בבית הספר במרכז הייתה לנו מורה בשם אסתר רזיאל, אחותו של דוד רזיאל (מפקד האצל), שלימים הייתה גם חברת כנסת ועליה אספר בהמשך. בבית הספר ביאליק באחד הימים הייתי כבר בכיתה ח' בשיעור תנ"ך דיבר המורה על הקופסה הכחולה של הקרן הקיימת וצריך לתרום לגאולת הארץ, אני קמתי ושאלתי את המורה, אדוני המורה אתה מלמד אותנו תנ"ך, שם כתוב שארץ ישראל שלנו, למה צריך לקנות אותה? צריך לכבוש אותה. היו ויכוחים עד סוף השיעור, חצי כיתה מחאו לי כפיים והחצי השני התלונן שהפסיד שיעור תנ"ך. בסך הכול לא כל כך אהבתי ללמוד. גרנו עם אימי ואבי החורג בכרם התימנים ברח' ישראל נג'רה אחרי קולנוע אלנבי, בבניין בן 3 קומות, גרנו בקומה 3. אמי הייתה עסוקה בעבודה בחנות הממתקים. אני הייתי מגיע לבית הספר, מפריע בשיעור, מסלקים אותי מהכיתה, אחרי יצא עוד חבר ויאללה לים,

הרוח, המרחבים, הגלים, שם למדתי לשחות. בחופש הגדול המציל אסף קבוצת ילדים שהוריהם שילמו במיטב כספם, השכיב אותם על החול ליד סוכת המציל בתוך שטח מגודר ולימד אותם את כל סוגי השחייה. אני והחבר ששמו ישראל אהרון (אביו היה ראש אגודת הציידים) עמדנו מאחורי הגדר ולמדנו את כל התנועות, כשהמציל היה מנסה לסלק אותנו, אמרנו לו שאנחנו לא בתוך השטח שלו... כעבור כמה ימים, הגענו לחוף היום ומצאנו קורת עץ, כמו אדנים של פסי רכב, גררנו אותה למים, התיישבנו עליה וחתרנו בימים לעומק, הים היה שקט והתחלנו ליישם את מה שלמדנו מהמציל וכך אני שוחה עד היום.

המורה שלחה עם אחת התלמידות החרוצות, מכתב לאימי בו היא מודיעה לה על תעלולי בנה, אימי החליטה להעניש אותי- "אם אתה לא בבית הספר אז גם לא תהיה בים" היא נעלה אותי בבוקר בשירותים לפני שיצאה לעבודה. יצאתי דרך החלון והחלקתי על צינור הביוב, עליתי על הגג, לקחתי סולם שהיה על הגג, ירדתי למרפסת ולקחתי בגד ים וישר לים. אימא חזרה בערב הביתה והילד איננו בשירותים. היא התייאשה ממני ואני הפכתי ל"סטודנט חופשי". אז אם יש לי שגיאות כתיב זה בגלל הים.

הפעולות בברית החשמונאים עניינו אותי יותר מבית הספר, (חוץ מנושאי דת) רוב החניכים הצטרפו ללח"י. רוב חבריי ואני עברנו לאצ"ל, הגיוס היה מרשים, זימנו אותנו כקבוצה בשעת ערב לבית הספר קלישר ליד שוק הכרמל, השמש שהיה איש אצ"ל, סידר חדר עם תאורה חלשה, שולחן עטוף בדגל ישראל ועליו תנ"ך ואקדח. הכניסו אותנו אחד אחד והשביעו אותנו, שאנו מקדישים את חיינו עד לגירוש הבריטים מארץ ישראל השלמה. השנה הייתה 1943 היינו בני 15. בחודשים הראשונים, למדנו קונספירציה (סודיות), אידיאולוגיה וחוקי ביטחון לשימוש באקדח. "הוציאו לנו את הנשמה" עד שנתנו לנו לגעת באקדח. קודם נתנו לנו שקית בד עם כדורים בקליברים שונים ולמדנו למשש כל כדור ולדעת לאיזה אקדח הוא מתאים. בינתיים צירפו אותנו ליחידת חת"מ (חיל תעמולה) תפקידנו היה להדביק כרוזים, לחלק את העיתון "חרות" לבתים לפי רשימה. בשלב שהיינו יותר מנוסים, גם פצצות כרוזים שהיו מורכבים מחבילת כרוזים מונחים על ריבוע של דיקט, שמתחתיה קופסת פח קטנה מלאה בחומר הודף עם פתיל ונפץ, שהיינו מניחים על גג בניין בעיקר מול קולנוע מוגרבי,

מציתים את הפתיל ובורחים. בפיצוץ היו הכרוזים מתפזרים על כל שטח כיכר מוגרבי.

חולקנו לצוותים של שני אנשים בכל צוות. בצוות שלי היה חברי אשר שיינפלד שלימים הפך לאשר שדמי, (שנישא לנעמי שדמי שהייתה מפקדת הח"ן לאחר מכן בצבא). קיבלנו גזרה שכללה את רח' הרצל, נחלת בנימין ורח' עליה. הלכנו עם מטפחות על הפנים, כדי שלא יזהו אותנו. יחד איתנו היו שני שומרים, אחד לפנינו ואחד מאחורינו להזהיר אותנו בשריקה אם מתקרב סיור בריטי. בסיום, כל הצוותים היו צריכים להגיע לגינת שינקין שם חיכה לנו המפקד לוודא שהכל עבר בשלום. להפיץ את עיתון "חרות", לכל אחד היה אזור, האזור שלי היה רח' שדרות רוטשילד, הלכתי לפי רשימה של אוהדים של האצ"ל. הפכתי את המבצע הזה לספורט, הייתי מגיע לנמען בחדר המדרגות, משלשל את העיתון מתחת לחריץ של הדלת ורץ במהירות למטה. לימים, שמעתי שיחה בין שני אנשים מבוגרים, האחד מספר לשני שהוא מקבל באופן קבוע את העיתון "חרות" ולמרות שניסה לראות מי מביא אותו הוא אף פעם לא הצליח לראות. כך חלפה שנה. באחד הערבים, אשר ואני מתחילים להדביק כרוזים. אשר מורח דבק ואני אחריי מדביק, התחלנו ברח' סלמה, לא הספקנו לעבור 2 בתים בהרצל וקיבלנו שריקת אזהרה מהשומרים שסיור בריטי מתקרב. רצנו מהר לחצר והשארנו את פחית הדבק והכרוזים באחת מפינות החצר. קפצנו מעל גדר לבנים, הגענו לעוד בית וקפצנו לעוד חצר ומצאנו את עצמנו מול 2 נוטרים ערבים שהיו חמושים ברובים. הם היו מבולבלים, אבל התאוששו מיד והתחילו לירות, אנחנו היינו למזלנו יותר זריזים, קפצנו חזרה לכיוון הקודם, רצנו עוד בית וקפצנו שוב, נצמדנו לקיר הבניין, ואז הבנו שהבניין שבו היו הנוטרים, הוא בניין מגורים לשוטרים בריטיים והערבים שומרים עליו, על גג הבניין היו פרוז'קטורים שהאירו את האזור, אבל נצמדנו לקיר והיינו בשטח מת, לא זזנו במשך כשעה וחצי, עד שהפסקנו לשמוע את הסירנות של המשוריינים, והפרוז'קטורים כבו, ואז אשר הרים עם רגלו את גדר התיל ואני זחלתי בשקט לחצר השנייה לאחר שהרמתי לאשר את הגדר כדי שגם הוא יוכל לחצות. קפצנו מבית לבית עד שהגענו לרח' פלורנטין ומשם הביתה. למחרת יצרנו קשר עם המפקד שהיה בטוח שנעצרנו, הוא שמח מאוד וכשסיפרנו לו מה בדיוק קרה, הוא הודיע לפיקוד מעליו והחליטו שהגיע הזמן להעביר אותנו לח"ק (חיל קרב). השתתפנו בכמה פעולות עד שנשלחנו 4 בחורים, צביקה רוזנבלום,

נפתלי זילברברג, משה סנדיק (סדן) ואני לפלוגת בית"ר בראש פינה. הכיסוי היה, מדריכים לקבוצת עולים שגרו בפלוגה. ארבעתנו היינו יוצאי ברית החשמונאים, היה איתנו גם בחור חיפאי מקריית ביאליק, שמו חיים ויספיש (שפיר) שהיה מתאגרף מקצועי, אחד הטובים בארץ. תפקידנו היה בעיקר להעביר חומר בין סניפי האצ"ל בטבריה, צפת, ומשמר הירדן. הייתי מגיע לטבריה באוטובוס למסעדה של תנובה ליד תחנת האוטובוס, מקבל מבעל המסעדה קופסת קרטון ובה חומר כתוב, לפעמים גם אקדח או שניים, לפעמים רימוני יד ומחלק לסניפים בגליל, לפי ההוראות. באחד הימים הביאו לנו כד חלב גדול מאלומיניום, ובאחד הלילות חפרנו בור וקברנו את הכד שישמש כסליק. כעבור חצי שנה הוחלפנו באחרים וחזרנו לתל אביב.

אני רוצה להתרכז בשתי פעולות שבהן השתתפתי. המטרה העיקרית שנשלחנו לראש פינה הייתה להכין פעולות של האצ"ל בגליל, כי היה חשש שהבריטים מכינים מבצע של עוצר וחיפושים באזור המרכז והייתה מחשבה להעביר פעולות לגליל. בין שאר פעולות ההכנה, הייתי יושב לילות שלמים על עץ איקליפטוס מול מחנה פילון שהיה בסיס של הדוויזיה המוטסת ("הכלניות") ומכין רישום של זמני החלפת המשמרות. במפקדת הפלמ"ח באיילת השחר לא היו מרוצים מנוכחותנו בראש פינה. היינו מיוודדים עם מפקד ההגנה בראש פינה, והוא הודיע לנו שקיבל הוראה מאיילת השחר לסלק אותנו מהמקום. הוא לא הסכים לבצע את ההוראה והזהיר אותנו, שמתכוונים לשלוח מחלקת פלמ"ח לסלק אותנו. שלחנו הודעה למפקדה שלנו בחיפה ושאלנו מה עושים. אמרו לנו תכינו מקלות, קחו את כל אנשי הפלוגה, לרחבה שלפני הבניין, תאמנו אותם בקפפ, שכולם יראו, זה כנראה השפיע והפלמ"ח ירד מהעניין. החיים בראש פינה לא היו קלים ולא תמיד היה מספיק אוכל, היינו יורדים מידי פעם ללולים של האיכרים בלילה, מוציאים תרנגולת, מולקים את הראש מורטים את הנוצות, ומביאים לרוחל'ה שגרה בבניין הפלוגה למטה, היא הייתה טיפוס מיוחד, לא ידעה מילה בעברית רק אידיש וערבית, בעיקר קללות, תמיד הייתה שואלת ממי התרנגולת? והתשובה תמיד הייתה, רוחל'ה לא מספרים ממי, את מבשלת ואוכלת איתנו. באחד הימים החלטנו לעשות לרוחל'ה תרגיל, היה לה בחדר שובך יונים באחד הלילות טיפסנו לשובך, הורדנו ממנו כמה יונים, מרטנו את הנוצות והבאנו לרוחל'ה והיא אמרה, "מה נגמרו התרנגולות, ספרו לי ממי היונים, אני לא אספר לאף אחד",

התשובה רוחל'ה, את מבשלת ואוכלת איתנו, לא מספרים ממי, היא ישיבה ואכלה איתנו, עם סיפורים ובדיחות. למחרת בבוקר קבלנו מטר של אבנים על תריסי הפח של המבנה וקללות בערבית, רוחל'ה הבינה של מי היונים אבל קיבלה ברוח טובה.

בתקופה שבה נערכו משפטים, ואנשי אצ"ל ולח"י נידונו למוות בתליה היה מאמץ לבצע חטיפה של קצינים בריטיים כדי לבטל את עונש המוות. האנגלים הבינו ופקדו על כל הקצינים, לא לצאת מהמחנות והיה קשה למצוא קצינים. תוכננה פעולה שבה 2 בחורות שהיו מוכנות לקבוע פגישה עם 2 קצינים בריטיים לבוא איתם לחוף הים בהרצלייה שם היינו אמורים ל"טפל" בקצינים. מפקד הפעולה היה מנחם שיף. הגענו לחוף הים עם משאית וחולקנו לשתי קבוצות. קבוצה אחת בראשות מנחם הייתה ליד הקיוסק, שהיה 500 מ' על גבעה מקו החוף וקבוצה שניה שכללה את יענקל'ה נחום, משה (סנדיק) סדן ואני על חוף הים. המקשר בין שתי הקבוצות היה צביקה ליכטר, שלושתנו היינו בבגדי ים ומגבות ביד. הבגדים נשארו במשאית על הגבעה. צבי ליכטר הגיע אלי ונתן לי אקדח תופי מדגם סמית ווטסון, ליענקל'ה נחום נתן רימון הלם ועם זה היינו צריכים להשתלט על הקצינים, שאלתי את צביקה למה אין עוד אקדח למשה סדן כדי לטפל בקצין השני. הוא אמר "זה מה יש". לאחר המתנה של כחצי שעה, מגיעים 2 ג'יפים, בכל ג'יפ קצין ובחורה בנוסף כלווי מגיעה שיריונית ובה 3 סמלים. הג'יפים ירדו לחוף ונסעו דרומה לאורך קו החוף. שלושת הסמלים החנו את השיריונית ליד הקיוסק וירדו לקו החוף חמושים ברובים, הם פרסו מגבות על החוף, הניחו את הנשקים על המגבות וישבו. צביקה, המקשר, ירד אלינו, לקח ממני את האקדח ואמר לי, על הקצינים נשתלט ליד הקיוסק, אתם תשתלטו על הסמלים, כששאלתי איך, עם מה, ענה- עם הנשק שלהם. כבר אז, הבנתי שבפעולה זו נעשו כל הטעויות האפשריות, כל מה שהוקצה לפעולה כזו זה אקדח ורימון הלם? צביקה סיכם אתנו שהוא יעמוד ליד הקיוסק וכשהקצינים יגיעו לקיוסק הוא ירים את הכובע שלו, וזה יסמן לנו להתחיל להשתלט על הסמלים. שלושתנו סיכמנו בינינו שאנחנו מביימים תחרות ריצה, עוברים ליד הסמלים, חוטפים את הנשק שלהם ומאיימים עליהם. להזכיר- בידי יענקל'ה נחום היה רימון ההלם. שני הג'יפים הגיעו לקיוסק, צביקה מרים את הכובע, אנחנו מותחים קו על החול, ומתחילים לרוץ, תוך כדי ריצה אני מסתכל לאחור ורואה שאני מגיע ראשון. זה אומר שאני צריך להשתלט על הסמל

השלישי. אני מגיע אליו מתכופף וחוטף את הנשק שלו ומנסה לדרוך אותו. מסתבר שזה סטן עטוף עם כיסוי ברזנט וקשור בשרוך משני צדדיו. אני נסוג לאחור, הסמל קופץ עלי, אני מספיק לתת לו מכה בראש עם הסטן ותוך כדי אני רואה את משה סדן מחזיק את הרובה של הסמל השני אבל הסמל השני מצליח להוציא את הרובה מידו של משה דורך אותו ומתחיל לירות. באותה שנייה יענקל'ה נחום מפעיל את רימון ההלם. נשמע פיצוץ אדיר. שלושת הסמלים שוכבים על החול עם ידיים על הראש, ואנחנו רצנו למשאית. למזלנו הסמלים לא ידעו שזה רק רימון הלם, ואין לנו יותר רימונים. מי שיצא גיבור מהפעולה זה, יענקל'ה נחום שאם לא היה מפעיל את הרימון בשנייה הנכונה, שלושתנו היינו מחוסלים. הגענו למשאית, קפצנו עליה ותוך כדי נסיעה, שאלתי איפה הקצינים, סיפרו לי שלמנחם שייף לא הייתה מספיק סבלנות להשתמש באקדח והוא קפץ על הקצין והתחיל לתת לו מכות בראש עם פטיש קטן והקצין ניער אותו מעליו ושני הקצינים רצו לג'יפ ונעלמו. הדבר היחיד שהרווחנו מהפעולה זה הסטן שאני לקחתי. אני רוצה לציין שיותר מאוחר הצליחו לחטוף שני סמלים בריטיים בנתניה. אבל המסורת בצבא הבריטי היא שמתייחסים אחרת לקצין, לו היינו מצליחים לחטוף קצינים אני חושב שלא היו תולים את האנשים שלנו.

במפקדת ההגנה כולל מנהיגי הסוכנות הגיעו למסקנה שפעולות האצ"ל והלח"י רק גורמות נזק לעניין הציוני והחליטו לפעול נגדם. הגיעה תקופת הסזון. ההגנה והפלמ"ח חטפו אנשים שלנו (מהאצל) והסגירו לבריטיים. בעיקר בחיפה חטפו והיכו מכות רצח, זה היה בלתי נסבל. הוחלט לפעול כנגד, נשלחנו קבוצה של אנשי ח"ק מתל אביב. לצורך פעולות שונות של האצ"ל היינו זקוקים לרכבים שונים כולל מוניות, טנדרים ומשאיות. התהליך היה כזה, אני הייתי ניגש למונית ומזמין נסיעה. מתיישב ליד הנהג ואומר לו ס"ע לרח' קלישר", שם שלפתי אקדח, ואמרתי לנהג-2 אנשים עומדים בחוץ הם יכניסו אותך לחדר וישמרו עליך עד גמר השימוש במונית ואז תקבל בחזרה את המונית ותקבל תשלום, תגובת הנהג הייתה לרוב התנגדות ואז הייתי צריך לדרוך את האקדח כדי לשכנע אותו. באחת הפעמים נתקלתי בנהג מונית שראה את האקדח, אמר לי בשקט "אתה לא צריך לאיים עלי מתי שתמצאו אני מוכן לבוא". שמו היה דוד כהן והוא גר בשכונת שפירא. לפעולת התגמול בחיפה לקחנו אותו, במונית נסעו משה דולגין שהיה מפקד הפעולה, משה (סנדיק) סדן,

אני ועוד 2 בחורים שלא הכרתי, לתא המטען הכנסנו מקלות וכלי פריצה ומספר רישוי מזויף למונית, שאר החברה הגיעו באוטובוס ביניהם 2 אחים, שהיו הגברתנים שבחבורה מיכה וגם יששכר שחמורוב. נפגשנו כולנו בגינה ציבורית בערב בחיפה. אחרי שעה 00:23 בלילה נפגשנו עם מפקד האצ"ל בחיפה. הוא הוביל אותנו מבית לבית בהדר הכרמל ונווה שאנן ומפקדי הגנה בכירים הוכו מכות יבשות אחרי שפרצנו מדירה לדירה. בדירה האחרונה כבר חיכו לנו, וברגע שפרצנו, אחד מהאחים מיכה נכנס ראשון וחטף מכת גרזן בחזה, הוא נפצע ונלקח לאחור, חבשנו אותו והיה צריך להחליף לו בגדים. את סוף הלילה בילינו בגן הציבורי, כולם ישנו על ספסלים, אני טיפסתי על עץ וישנתי. למחרת בבוקר כדי לא לבלוט בשטח נסענו לבת-גלים לברכה ושם בילינו את היום, הכוונה הייתה להמשיך בלילה הבא את מסע ההלקאות. בים מול הברכה עמדה אניית מעפילים נטושה בשם חיים ארלוזורוב. משה דולגין, דוד כהן ואני שכרנו בגדי ים שחינו ועלינו על האנייה. טיילנו על הסיפונים, וכשרצינו לחזור ראינו על החוף מחנה צבאי בריטי, וחיילים סימנו לנו שנצא אליהם. לא התייחסנו ושחינו לכיוון הברכה, ואז ראינו שמכיוון הנמל יצאה לקראתנו סירת משטרה והעדפנו לצאת לחוף. החיילים הכניסו אותנו למחנה, הגיע קצין ושאל מה עשינו על האנייה, אמרנו שאנחנו מטיילים, היינו בברכה, ועלינו על האנייה מסקרנות. בקיצור הגיעו שוטרים לקחו אותנו לתחנת משטרה בעיר הכניסו כל אחד לחדר נפרד וחוקר עבר מחדר לחדר ושאל שאלות, אמרנו שמשה דולגין ואני שכרנו את דוד כהן בעל המונית ואנחנו מטיילים. לקחו את דוד למונית ומצאו שם מקלות מספרים מזויפים, בגדים מלוכלכים בדם וכלי פריצה. הכניסו אותנו ללילה לבית סהר, ולמחרת העבירו אותנו למחנה מעצר לטרון שם היו כ- 400 עצורים. המחנה חולק ל- 4 מחנות, בכל אחד 5 צריפים ובכל צריף 20 מיטות - עשר בכל צד. המעבר ממחנה אחד לשני היה דרך שער שנסגר כמה פעמים ביום לצורכי ספירה. בשעה 10 בלילה כל אחד היה חייב להיות בצריפו, כל ארבעת המחנות היו מוקפות בגדר תייל כפולות ואחריהם מגדלי שמירה מצוידים במקלע "ברן" במרחק של 100 מטר אחד מהשני. במעגל השני הייתה עוד גדר כפולה ולכל אורכה מוקשי רסק, ובמעגל השלישי גדר חיצונית עם מוקשי תאורה. ברור שלא ניתן לברוח דרך כל הגדרות. כשהגענו למחנה, כבר הייתה תוכנית לחפירת מנהרה, משה דולגין ואני שובצנו כצוות לעבודות החפירה,

שהתחילה מהצריף הקיצוני במחנה מספר 1, שהמרחק ממנו עד לגדר החיצונית היה 100 מטר. הנהלים במחנה היו, פעמיים בשבוע כל צריף היה חייב להוציא את כל המיטות להשאיר צריף ריק לשטוף את הרצפה ואז סמל בריטי וצוות של כמה שוטרים עברו מצריף לצריף ובדקו אם אין סימנים למנהרה. כדי להתגבר על מכשול זה, יצרנו יחסי ידידות עם הסמל והצוות באמצעות חבילות שקיבלנו מהבית. כל צריף ריכז מוצרים פירות, שוקולד, עוגות, היה לנו בחור בשם שמואל טרייביש ממשפחה של קצבים שהיה מקבל כל שבוע ארגז עם כל מיני בשרים והתחלנו להזמין את האנגלים לפייב אוקלוק. בשבילם זה היה כבוד גדול. וכך כעבור זמן, אחרי השטיפה נשארו 2 בחורים באחד הצריפים לשבת על שמיכה בצריף ולשחק שש בש. האנגלים שהגיעו לביקורת, שרק אתמול ישבו ואכלו אתנו, לא סילקו את הבחורים. אחר כך נשארה מיטה והם העלימו עין. החבילות שקיבלנו עברו בדיקה של האנגלים, יחד עם צוות של אנשים שלנו. בין החבילות היו חבילות מסומנות כי הם הכילו כלי עבודה כמו מפסלות ועוד חומרים לעבודת המנהרה. הצוות שלנו היה מיומן, שני חברה הסיחו את דעתו של הבודק והשלישי היה מעביר את החבילה המסומנת. התחלת העבודה הייתה ליצור פתח ברצפת הבטון בפניה של הצריף, עשינו מסיבה עם פטיפון ושירה בציבור של כל הצריף כולל מחיאות כפיים וכך לא נשמעו במגדלי השמירה הלמות הפטישים והאיזמלים. אחרי שנחצב פתח מרובע בנינו את המכסה מבטון ופתח,

מחנה מעצר עתלית, נפתלי זילברברג, צבי אבני, יחזקאל לרמן (הדוד), שמעון רוטנברג, משה דולגין ויוס צימרמן

נחפר חדר בעומק של שניים וחצי מטר ומהתחתית של החדר שנחפר היה פתח המנהרה. קוטר של המנהרה היה 60 X 60 ס"מ ואורכה 100 מטר, כל 30 מטר הייתה הרחבה כדי שאפשר יהיה להסתובב, הכל נעשה בזחילה. מתוך כל הצוותים היינו רק שניים שיכולנו להסתובב גם בקוטר של 60X60 - ניסים אזואלוס קראנו לו אזער, היה דייג טברני ואני. העבודה נמשכה חודשים רבים בשלוש משמרות, סיימנו את החפירה וחיכינו להוראות מהמפקדה. מהמנהרה היו צריכים לצאת 60 איש, לפני היציאה גילו אותה הבריטים.

כעבור הרבה שנים אחרי שקמה מדינת ישראל, חברים שלנו (מהאצ"ל) יוסקה נחמיאס, אריה אשל, ואלי שיטרית נפגשו בלונדון במועדון של ה"פלסטין פוליס" עם מי שהיה מפקד הבולשת, הוא שמח לפגוש אותם ודיברו על כל מיני אירועים. בין השאר הם שאלו, האם הייתה הלשנה על המנהרה בלטרון או שבמקרה היא התגלתה? תשובתו הייתה, אני לא אומר לכם אם זו הייתה הלשנה או במקרה. אני רק יכול לומר, שידענו על המנהרה מרגע שהתחלתם לעבוד עליה. כשסיפרו לי, סמרו שערוטיי. אחרי כל כך הרבה שנים לדעת שהעבודה המאוד קשה, הייתה לשווא מתחילתה.

בלטרון הבריטים זימנו אותנו מפעם לפעם לחקירות הכניסו כל אחד לחדר נפרד ושאלו את אותם השאלות ואנחנו ענינו את אותם התשובות ומחזירים אותנו למחנה. באחד הימים, משה ואני עוסקים בחפירה, פתאום מסמנים לנו לצאת מהר. יצאנו, אמרו לנו שקוראים לנו לחקירה התלבשנו מהר ויצאנו לכוון השער שם חיכה לנו דוד כהן. לקחו אותנו למחנה הבריטי ראינו מרחוק משוריין ומכוניות פרטיות והבנו שזה לא כמו תמיד. הכניסו כל אחד מאתנו למכונית, הושיבו אותי ליד אחד הבלשים ונסענו 3 מכוניות בליווי משוריין. הגענו לרמאללה, שם הכניסו אותנו למבנה כמו משטרת רמת גן היום קוראים קום ה"מוקטעה". החזיקו אותנו שם עשרה ימים בחקירות ביום ובלילה והוחזרנו ללטרון. הסתבר שאצל משה דולגין מצאו קבלה של דלק מתחנת דלק בנתניה ביום שבו נחטפו הסרג'נטים כל החקירות נועדו כדי לייחס לנו את החטיפה בינתיים נתלו הסרג'נטים והחקירות פסקו. האנגלים לא רצו להסתבך יותר. בתחילת 1948 התחילו העניינים עם הערבים להתחמם, והרגשנו לא בטוחים. ביקשנו שיעבירו אותנו מלטרון לאזור יהודי וכשלא נענו פתחנו בשביתת רעב ואז העבירו את העצורים והאסירים מכל מחנות המעצר, וביתי הסוהר בירושלים עכו ואת הבנות מבית לחם למחנה מעצר עתלית. שם חילקו אותנו העצורים בחלק המזרחי של המחנה והאסירים בחלק המערבי. באמצע חצה כביש, המעבר בין שני החלקים היה חופשי, רק בזמן הספירה, נסגרו השערים בין 2 המחנות. המחנה של האסירות היה בצד המערבי קרוב לשער הכניסה. הבריחה מעתלית הייתה הרבה יותר קלה, חלק ברחו במדים של הנוטרים, פשוט בלילה בחילוף המשמרות, היו מצטרפים דרך פירצה בגדר לסוף השורה של הנוטרים, ויצאו איתם. פלג תמיר יצא בתוך מזוודה של אחד שהשתחרר, ואני הייתי צריך להיספר פעמיים, כדי שלא ירגישו בחסרוננו.

הבריחות התכופות הרגילו את האנגלים והם החליטו להתנקם. יום אחד יחידה גדולה של חיילים בריטים הגיעה למחנה, העמידו אותם בשתי שורות על הכביש בין שני המחנות, והיינו צריכים לעבור אחד, אחד, בריצה מהמחנה של העצורים למחנה של האסירים, בין שתי השורות כל אחד מאיתנו חטף מכות מקת הרובה של החיילים. כשכולנו היינו במחנה האסירים, החיילים עברו במחנה העצורים מצריף לצריף, תוך כדי חיפוש שברו הבריטים רהיטים והרסו דברים. החלטנו להתנקם, במחסן המטבח של מחנה האסירים היו ארגזים עם בקבוקי בירה ריקים. ביקשנו, כל מי שצריך להשתין שיבוא למטבח, לא אני יזמתי את הרעיון, אבל תרמתי את חלקי לאחד מבקבוקי הבירה, החבר'ה מלאו ארגז בקבוקי בירה בשתן, סגרו עם פקקים שיראה מקורי והעמידו את הארגז במקום בולט, כשהאנגלים סיימו להשתולל במחנה של העצורים, העבירו את כולנו מהמחנה של האסירים למחנה של העצורים, והם עברו במחנה האסירים, אנחנו צפינו במחזה, של אלה שגילו את ארגז הבירה וקראו לחבריהם, חילקו את הבקבוקים פתחו ושתו ביחד, כשהבינו מה שתו, הקיאו את נשמתם, זה היה מחזה מרהיב עבורנו. ב-13 למאי 1948 שוחררנו מעתלית, נסענו לתל אביב באוטובוס משוריין. הגעתי הביתה אמרתי שלום לאמי, ויצאתי לחפש את החבר'ה שלי. ידעתי שהם נמצאים במחנה בפרדס בצומת גהה מול בית חולים

משה סדן סנדיק, מרדכי ירושלמי, ויוס צימרמן בצריח, בסיס באר יעקב מול רמלה

גהה, פגשתי הרבה חברים. ביניהם את משה סדן שהוצבתי איתו ליחידת השריון של אצ"ל שכללה 2 משוריינים וזחל"ם אחד. למחרת יפו נכנעה, ונכנסנו עם הזחל"ם בראש השיירה של לוחמי אצ"ל והגנה, דרך רח' בן צבי, פנינו ימינה לשדרות ירושלים, וכך נכנסנו ליפו. חזרנו למחנה וב-15 למאי, נשלחנו בתאום עם ההגנה לתפוס קו מול רמלה, הבסיס היה בבאר יעקב, הרכיבו על הזחל"ם מרגמה 3 אינץ' ובלילות התקרבו לעיר ירינו כעשרה פגזים, וחזרנו לבסיס. כשפרצה פרשת אלטלנה, קיבלנו פקודה להגיע לחוף תל אביב, יצאנו בשיירה לכיוון תל

אביב, אני עם המשוריין בראש השיירה, לא ידענו בדיוק מה קרה, ישבתי על הצריח בחוץ, וכשהגענו למחסום הראשון של ההגנה, הנהג עצר במפתיע ואני עפתי לפני המשוריין, הברך השמאלית התקפלה לצד הלא נכון ונוצרו כל מיני קרעים, הנהג לא ראה אותי ואם לא משה סדן שקפץ אחרי ומשך אותי הצידה, הייתי גם נדרס. הכניסו אותי למשוריין וכשהגענו לתל אביב העבירו אותי לבית החולים תל השומר ביתן 10. עברתי 2 ניתוחים.

על רקע אלטלנה
אחרי תקופת הניתוחים

תמונה מבית החולים תל השומר לאחר הניתוחים
בברך, יוס צימרמן ושמאל עוזיאל

בעניין אלטלנה כולם כבר יודעים את כל הגרסאות, אני רק אוסיף שאחרי הרבה שנים דב שילנסקי שהיה יושב ראש הכנסת, נפגש עם בן גוריון שאמר - "לו הכרתי את בגין אז כפי שאני מכיר אותו היום, הסיפור אם אלטלנה היה נגמר אחרת". הוא פשוט לא האמין ביושרו של בגין. בתקופת המחתרת הייתה לנו בעיה עם בגין, כל פעולה שתוכננה והוגשה לאישור לבגין ע"י קצין מבצעים, (לבגין לא היה מושג בענייני צבא) הוא תמיד ביקש, "תבטיחו לי שלא יהיו הרוגים". איך אפשר להבטיח דבר כזה? אחרי פרשת אלטלנה, קיבלנו הוראה להתגייס לצבא. אחרי הסיפור עם אלטלנה התארגנה קבוצה של מפקדים באצ"ל, שתכננה לחסל את בן גוריון. כשפנו לבגין לאישור, הוא כעס מאוד, ואמר שלא תעיזו אפילו לחשוב על זה! לפעולות של האצ"ל היה נוהל, אחרי שהתוכנית אושרה, זומנו המשתתפים לתדרוך לחדר בדירה פרטית. כדי לא לעורר חשד נקבע לכל 2 אנשים שעה מסוימת לכניסה לחדר בהפרש של 10 דקות מזוג, לזוג. באחת הפעמים משה סדן ואני חיכינו ברח' בלפור פינת אחד העם לזמננו. אסתר רזיאל שמאז בית הספר לא נפגשנו ירדה משדרות רוטשילד

בבלפור לכיוון אלנבי. משה סדן ואני נהגנו לבוא לפגישות כאלה לבושים כמו אנשי ההגנה בגדי חאקי ונעליים גבוהות. היא ניגשה אלי, בירכה בשלום, מה שלומך, והמשיכה בדרכה, היא לא ידעה שאני באצ"ל. בפנינת מלצ'ט היא פגשה את צביקה ליכטר שידעה שהוא באצ"ל. היא

אמרה לו, "אני רואה שהולך להיות פה משהו, תזהרו, בפנינת אחד העם עומדים שני אנשי ההגנה". צביקה הרגיע אותה ואמר אלה אנשים שלנו. עברו הרבה שנים, כשבגין היה ראש הממשלה, בכל יום הולדת שלו הוא הזמין את כל אנשי הח"ק. אשתי ואני הסתובבנו בגן בחצר הבית, שהכיל הרבה נספחים צבאיים במדים נוצצים, שרים, והרבה אנשים מכובדים, לפתע הגיעה מולי אסתר רזיאל שלובת, זרוע עם בנה אריה נאור שהיה מזכירו של בגין, היא הצביעה עלי וסיפרה לו את כל הסיפור מרח' בלפור.

התגייסנו לצבא, מחנה הקליטה היה בקריית מאיר, 2 אוהלים בשדה קרוב לעיריית תל אביב של היום שאז עוד היה פרדס. ביום שהגענו היו מאות אנשי אצ"ל שגויסו ונשלחו לחטיבות רגליים, נשארו כ-10 אנשים כשכל אחד מסיבותיו לא התגייס לחטיבות הרגלים, אני בבדיקה הרפואית לא סיפרתי שאני פצוע בברך, כי לא היו מגייסים אותי, אבל במיונים ביקשתי שישבצו אותי לשריון כי באצ"ל הייתי בשריון, נאמר לי שאין עכשיו גיוס לשריון והם ממליצים עלי לצאת לקורס קצינים, לא רציתי אך לא הייתה ברירה. בשעה 12 בלילה הגיע אוטובוס ועשרה אנשים, ביניהם אני וחברי מהאצ"ל, שמואל עוזיאל נסענו לקורס. לפנות בוקר הגענו לבסיס חצור בדרום, שהיה בסיס של גדוד 51 בחטיבת גבעתי. קיבל אותנו סרן בשם אמנון עינב, הכניס אותנו לחדר ואמר, אני יודע שאתם מיועדים לקורס קצינים, אבל קיבלנו פלוגה של עולים חדשים ואתם תהיו המדריכים שלהם. הזמן היה ההפוגה הראשונה, קיבלתי יחידה של בחורים צעירים שהגיעו ישר מהאנייה, עולים מפולין, רומניה, והונגריה. הפולנים והרומנים דיברו אידיש, ההונגרים לא ידעו מילה באידיש. אני למדתי אידיש מהאימא של הסבתא שלי שגרה בנווה שלום ודיברה אידיש וערבית. בין הרומנים מצאתי אחד שידע גם אידיש וגם הונגרית ושימש כמתרגם, וכך למדו שימוש ברובה, מקלע ורימון. שדאות גם אנחנו באצ"ל לא למדנו ואמנון העביר שיעורי שדאות בערב

את המדריכים ולמחרת העברנו לעולים. העבירו אותנו לכפר ערבי תל אלצאפי שהיה בית אבן אחד של המוכתר והשאר בתי חמר. הכפר נכבש ע"י שועלי שמשון, והיה נטוש, אחרי שבועיים של אימונים צולעים חזרנו לבסיס. אמנון זימן את המדריכים והודיע שהפלוגה תעבור לעמדות במשלטים, אנחנו סירבנו מכיוון שחששנו שאם הפלוגה הזו, ללא ניסיון קרבי תלחם בעמדות במשלטים הם יחוסלו במהירות בגלל שלא היו מיומנים מספיק עדיין. הצענו לאמנון, שמכיוון שעד ההפוגה, הגדוד סבל הרבה אבידות, וחסר כוח אדם בפלוגות ניתן לפזר את העולים החדשים שאימנו, בין הפלוגות הלא מלאות. אמנון התעקש ואמר שאלה הפקודות. כדי למנוע את גזר הדין, של העולים, יצאנו כל המדריכים מהבסיס והתמקמנו בקיוסק שהיה לא רחוק. לקראת ערב אמנון לקח גי'פ ונסע לחפש אותנו, ראה אותנו ליד הקיוסק והחזיר אותנו לבסיס. הסתבר לנו, שבזמן שנעלמנו, פיזרו את העולים בשאר הפלוגות. אנחנו פוזרנו ונשפטנו כל אחד בפלוגתו.

אותי העבירו לפלוגה ד' ושפט אותי סגן מפקד הפלוגה איש אצ"ל לשעבר, שהכיר אותי, שמע את טענותיי, ואמר, שאינו יכול לזכות אותי, אבל קיבלתי נזיפה חמורה. לפני כן, כשרק חזרנו לבסיס הכניסו אותנו המדריכים לבית הסוהר של הגדוד ושם פגשנו את בן ציון לייטנר שהיה תושב קבוע בבית הסוהר והיה פרא אדם. אני לא אפרט את מעשיו אבל רק משוגע כמוהו יכול לבצע את מה שקיבל עבורו את אות הגבורה. המחלקה שלי הייתה במשלט 105 ששלט על אזור נגבה. בשעות היום חטפנו הפגזות ובשעות הלילה ירדנו להתקלח בקיבוץ.

שוחררתי מהצבא בספטמבר 1949 בהיותי נכה צה"ל, המשכתי לשרת בהתנדבות במלחמות סיני, ששת הימים, ויום כיפור. בחיים האזרחיים שהתחילו ב 1950 רכשתי משאית ישנה מעודפי הצבא הבריטי. התחתנתי עם נעמי הרצברג ילידת נשר ליד חיפה שאביה סידר לי עבודה במפעל המלט נשר.

גרנו בצריף, הכול התנהל על מי מנוחות עד שרופא המשפחה שהיה איש תנועה החרות, אסף חתימות לקראת בחירות במועצה ושאל את אבא של נעמי אם אני מוכן לחתום, אימא של נעמי ביקשה שלא אחתום, אך אני חתמתי. כעבור כמה ימים הבנתי שהיא צדקה. למועצה של נשר נודע על עברי כאיש אצ"ל, דבר שגרם להפסקת

עבודתי. כולם שם היו כמובן מפאיניקים. בפרק זמן זה, התקשר אלי שמואל עוזיאל חבר מהאצ"ל והצבא, שעסק בענף התובלה בנמלי תל אביב ויפו. הקמנו שותפות עם שותפים נוספים, עברנו מנשר לגבעתיים ונולדו לנו 3 ילדים. בשנת 1950 נסגר נמל תל אביב יפו ועברנו לפעול בנמלי אשדוד וחיפה. הקמנו חברה בשם ש"י תעבורה אשר פעלה ממשרדנו בגבעתיים עד לסגירתה בשנת 2002 שפרשנו לגמלאות.

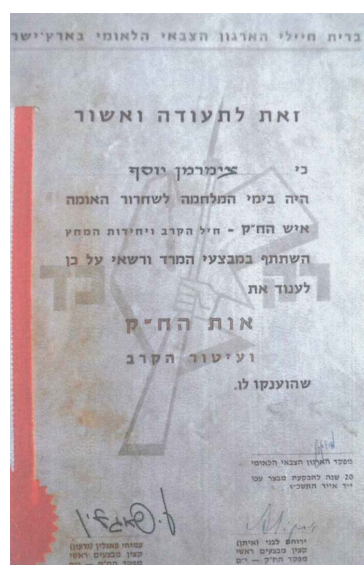
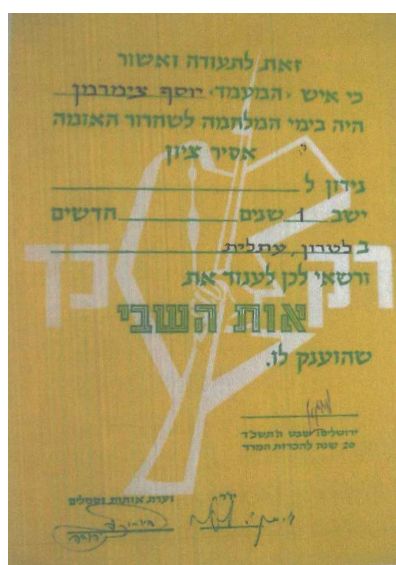
חיי המשפחה התנהלו בהבנה, אהבה ומסירות. ידענו לוותר אחד לשנייה בעניינים הבאמת חשובים. נעמי הייתה בשלנית מעולה, עם חכמת חיים, ותמיד ראתה כמה מהלכים קדימה. הילדים גדלו, שני הילדים היו חריגים, אחד נמצא בהוסטל בגבעתיים, והגדול יותר חי בבית. הבת נישאה ויש לי נכדות תאומות שנולדו על סירה בנמל יפו שם הם גרים עד היום. הנכדות בצבא בחיל הים.

הבילוי בכנרת עם סירת מירוץ המשפחה וחברים

אחרי 60 שנות נישואים אשתי נפלה בבית נפגעה בראש ואושפזה בתל השומר. היא הועברה למוסד סיעודי רעות ואחרי 5.3 שנים נפטרה. מהר מאוד התארגנתי, הבת של אחותי שגרה לא רחוק לימדה אותי לבשל אורז ופירה, ולהפעיל את מכונת הכביסה, ומאז אני מחלק את היום לשניים, משעה 6 בבוקר ועד לשעה 12:00 בצהריים לעצמי, כולל נסיעה לבית הלוחם באפקה, 3 פעמים בשבוע התעמלות בקבוצה, וכל בוקר שחייה של קילומטר, סאונה, מקלחת, קפה במועדון הגימלאים. והביתה לשאר העניינים. לפני כמה שנים עברתי קורס מחשבים שם הכרתי את שמוליק אלבק, התיידדנו והתברר לי ששנינו באותו גיל ועברנו בערך אותו מסלול. גם הוא הגיע לארץ בגיל צעיר וגר עם הוריו בפתח תקוה אבל הוא הרבה יותר היה פעיל בהגנה ובסוף השתחרר מהצבא בדרגת אלוף משנה. באחת השיחות שלנו שאל אותי, אתה

אוהב היסטוריה צבאית, למה לא הלכת על קריירה צבאית. עניתי גם באצ"ל וגם בצבא לא רציתי ללכת לפיקוד כי אם חייל שלי היה נהרג בגלל טעות שלי, אני לא הייתי סולח לעצמי. אני יודע שאני לא צודק אבל זה אני. בחודש אפריל אהיה בן 90, ואין לי תלונות, הסוד הוא לראות את חצי הכוס המלאה, לאכול בריא ולעסוק בספורט, לא חשוב איזה. אני התחלתי בשחייה כילד, עברתי לאיגרוף כנער, לסקי מים כבוגר, טניס בכפר המכבייה והיום התעמלות ושחיה.

אות הח"ק ואות השבי ניתן במלון המלך דויד ע"י הגנרל פייר קניג
מפקד המחותר הצרפתית במלחמת העולם השנייה

ברכה מהבת מיכל דורון יום הולדת 80

אבא בן 80, ונהנה מהחיים, שאלוהים ישמור עליך.

איכשהו זה גיל שלא מתקשר לי אליך.

אז קודם כל תודה לכל מי שעזר לארגן את יום ההולדת הזה, מירב, יוסקה שערך את הסרטים, שניל טלי ומשפחתה, כשבאמת כל מי שדיברתי איתו הציע עזרה ושמח מאד.

כשהעלנו את רעיון החגיגה הזו לא שאלנו את אבא כי ידענו, וזה מה שהוא אכן אמר, בשביל מה צריך? ובהתחלה כמעט השתכנענו, גם כדי שאימא תוכל להמשיך לישון בלילה, אבל זה אף פעם לא היה סיבה לא לעשות משהו, מכוון שבגיל די צעיר חלקנו סוד אני ואבא שאימא רק מחליפה דאגות, זה לא ממש עוזר אם פותרים לה בעיה אחת, מיד היא מחליפה אותה באחרת שממתינה בתור. ואז מירב התקשרה אלי ואמרה שהיא רוצה לחגוג לאבא יום הולדת אחרי התלבטות קצרה משותפת החלטנו שמגיע לו ומגיע לנו. קודם כל אף פעם לא עשו לו מסיבת יום הולדת לא כשהיה ילד קטן ואנחנו תמיד חגגנו לו בחיק המשפחה. קצת לפני גיל 70 הוא עבר ניתוח וכשהובילו אותו לחדר הניתוח בפעם השנייה באמצע הלילה לאחר שלא התאושש מהניתוח הראשון ישבנו אימא ואני ב-2 לפנות בוקר ליד חדר הניתוח ושתינו כל כך פחדנו, שהחלטנו בלי לומר אחת לשנייה שאם הוא עובר את הניתוח הזה בשלום אנחנו שמחים שהוא איתנו ביום הולדת 70. וכשהרופא יצא מחדר הניתוח, אימא כבר לא הקשיבה לשום דבר שהוא אמר ורק נעלבה שהוא אמר שהוא אדם מבוגר - "למה אתה אומר שהוא מבוגר הוא לא כל כך מבוגר."

כשהתחלנו לארגן את היומולדת, פתאום הוא ביקש שנזמין גם את זה וגם את זה וגם את צבייה הג'ינג'ית.

בימי הולדת שלו כשהוא היה מקבל מתנה הוא היה מסובב אותה כך באריזה מתעכב על הסרט ופותח אותה בזהירות לאט לאט מושך את הרגע נהנה כל כך מהחבילה שבידיו כמו ילד קטן, שלא קיבל אף פעם מתנה. אני לא יכולה להתחיל ולתפוס איך הייתה הילדות שלך, נאלצת לעבור חלק ממנה בבית יתומים, לגדול עם הסבא והסבתא שהגיעו והוציאו אותך משם, וגם שם ראית את הטוב. גדלת עם יחזקאל

שהיה דוד שלך ומבוגר ממך בשנה אותו איבדת במלחמת העצמאות. אתה יכול להיות בטוח שהענקת לנו ילדות מאושרת שלך לא הייתה, כל השבוע אמנם היית בעבודה מהבוקר עד הערב, אבל בסוף השבוע היינו שלך.

כשאני מסתכלת לאחור אני יכולה לראות שתמיד צרפת אותנו לדברים שאתה אהבת ונהנית לעשות. אתה ומשה זכרוננו לברכה, כל פעם היינו בקטע אחר, שאיך שהוא התקשר לסוג מסוים של ספוט. הים, הכנרת, סקי, שחייה בקאונטרי, טניס, פינג פונג שולחן. אתה ומשה ז"ל, סחפתם את כולנו את אימא ושרה ז"ל, לכנרת לילדות מלאת קסם בה נתת לנו הרבה חופש להיותו לעשות את מה שאנחנו. לא לחצת עזרת תמיד היית עם כל הסבלנות שבעולם, לא זקוק להרבה כדי להיות מאושר. היום אני יכולה להתחיל לנסות להבין במה זה היה כרוך אחרי שבוע שלם של 6 ימי עבודה מהבוקר עד הלילה בים שבת לקחת חבורה פרועה של ילדים לפעמים עם הנשים לפעמים בי, אבל זה היה זמן האיכות שלנו איתך. אימא הייתה אחראית על המאבקים היום יומיים, היא ניהלה את הבית ובסופי שבוע ובחגים בכנרת היינו איתך.

אז זה מתחיל בעצם מזה שאין לך תאריך יום הולדת, בתעודת הזהות שלך בתאריך הלידה כתוב רק שנת 1928, בזמן האצ"ל כששרפת את תעודת הלידה שלך לא טרחת לזכור את תאריך יום ההולדת שלך, זכרת פסח, מה זה תאריך יום הולדת לעומת המאבק על המדינה. בגלל זה אנחנו חוגגים לך פעמיים את היום הולדת פעם אחת בפסח ופעם אחת ב 1 לאפריל הים הולדת של משה ז"ל ואברהם.

אני רוצה להגיד תודה, אני מאמינה, שכבר בתור עוברים אנחנו בוחרים את ההורים שלנו ואת המשפחה שאליה אנחנו רוצים להיוולד, הבחירה שלי הייתה טובה, תודה שתמיד אתה כאן בשלילי, לא משנה איפה אני ומה אני עושה, אתה פה בשבילי, ללא ציפיות, מקבל אותי כמו שאני, רואה רק את הדברים הטובים שבי ואוהב אותי. זה הדבר הכי חשוב שהורה יכול לתת לילד והלוואי שגם אני אוכל להעניק את זה לילדי. מאז שאני זוכרת את עצמי אף פעם לא אמרת לי מה לעשות ומה אני צריכה לעשות, כששאלתי לדעתך היית אומר לי אותה בצורה הכי ישרה והכי נקייה שיכולה להיות, שזו דעתך בלבד ואני צריכה לעשות מה שאני חושבת, נתת לי את התמיכה שכל מה שאני אבחר לעשות יהיה טוב כי אני היא זו שעושה את זה. בזכותך אני אדם פתוח

שיכול להכיל הרבה בלי לשפוט. לימדת אותי לקבל כל אדם כמו שהוא, גם אם דעתי שונה משלו, למדת אותי שקודם כל צריך להיות אדם, לא לפגוע באנשים למדת אותי התחשבות אינסופית מהי, קבלת האחר באשר הוא כאדם, טוב לב אינסופי שלא בא על חשבונך, אופטימיות אינסופית, קבלת הכאן ועכשיו ללא עכבות, ועוד אינספור דברים מופלאים שכל מי שנמצא כאן ומכיר אותך יודע על מה בדיוק אני מדברת.

בכל חיי אני לא זוכרת פעם אחת שרבנו, אני מנסה להיזכר ולא מצליחה למצוא מריבה אחת בינינו, ויכוחים על רקע פוליטי היו הרבה, אבל כמו תמיד החזקת חזק בדעותיך ולא הסכמת עם שלי, אבל הקשבת ונתת גם לדעות הכי קיצוניות שלי מקום.

בכל חיי לא פגשתי משהו אחד שלא אהב אותך ואני בטוחה שכל מי שנמצא כאן הערב מסכים איתי שאתה משהו מיוחד ויודע בדיוק על מה אני מדברת.

הפעם הראשונה שראיתי אותך נסדק, הייתה כשמשה נפטר. עם משה היה לי הסכם בלתי כתוב שאם יקרה לך משהו אז הוא יהיה שם בשבילי אם אני אצטרך משענת. היה לי קשה לראות אותך בלעדיו האח התאום שלך, השלמתם אחד את השני ועשיתם ביחד דברים שאהבתם, לעשות ביחד דברים שאוהבים כך מוגדרת בעיני מערכת יחסים מופלאה, משה גם הכיר לך את אימא איתה אתה חי באהבה 57 שנה. אני זוכרת שפעם ישבתי עם אימא בבית קפה בשעה שאתה אמור לחזור הביתה מהעבודה היא התחילה לזוז בכיסא באי נוחות וציינה כל רגע שעכשיו אתה מגיע הביתה ולמרות שהיא הכינה לך ארוחה עם מרק ופתק שהיא לא בבית לקבל את פניך. האהבה והקשר שלכם הוא משהוא שאני מאחלת לכל זוג שחי ביחד אפילו לא במשך כל כך הרבה שנים. אימא שומרת עליך מכל משמר, לקח לי הרבה זמן להבין את האהבה הזו ששוררת ביניכם, וששניכם זקוקים לה ואחד לשני. הרבה אנשים שנמצאים כאן וגם הרבה שכבר לא, חלקו איתך הרבה שנים, של מלחמה, של האצ"ל, של בניית מדינה, לא במובן העסקני של המילה, אלא החיילים הפשוטים, שהולכים ועושים. שתולים כרזות, שמסתכנים בכל מיני פעולות, שיושבים בכלא, שחופרים מנהרה, נתפסים ולא בורחים, אח"כ המלחמה והמחיר, בתור נערים צעירים שגדלו לבד והיה להם אחד את השני. חברים שנלחמו ביחד, בדרך שאין עליה ויכוח ולא נשברים, כי הם לא מכירים דרך אחרת.

לפני כמה שנים כשהמצב בארץ הגיע לשיאים שאז לא חשבנו שמשם הוא רק יתדרדר יותר, ישבנו בליל שישי אחד ובקורטוב של הומור אמרת שאתה חושב שטעיתם - אולי היה צריך להשאיר את הבריטים הארץ, לא לזה התכוונו - אמרת.

למרות דעותינו השונה כל כך, קשה לי לראות לפעמים את האכזבה שלך מהדרך בה הדברים מתנהלים במדינה היום. ובכל אופן אותה חברות ותמיכה, שקיימת רק בדור שלכם ולפחות אצלך היא טהורה וקצת תמימה, אבל החברות הזו מלווה אתכם הרבה שנים, השותפים לעבודה שמוליק החברים והמשפחה.

בשנים האחרונות התחלת לדבר ולספר לנשק ולחבק להראות התרגשויות וזה משהו שהוא חדש לנו. טלי פעם אמרה שכשיוס נוגע בראש ואומר מילת הערכה יש לזה משמעות יותר גדולה ממישהו אחר שמחבק ומנשק ומחלק מחמאות. ובכל זאת זה כיף שאתה מחבק ומנשק.

המשפחה תמיד הייתה חשובה לך, המשפחה המורחבת האחים האחיות שלך ושל אמא, זמירה ויוסי, כרמלה ויוסקה, אהרון ולא יחזקאל ושרה, זה יפה לראות איך אתם מבלים ביחד נהנים ואוהבים אחד את השני.

כיף לראות אותך מתעורר בבוקר שור' מבסוט מהחיים, לא מבין כדברך איך היה לך זמן כל כך הרבה שנים לעבוד. יש הרבה מה ללמוד ממך אתה סמל עבור כולנו, היכולת לקבל שינויים, להתאושש מאובדנים, להסתגל למצבים להתחשל מהם ולראות את הצד הטוב שבכל דבר.

אז שוב תודה, לך אבא לך אימא למוטי שארגן את המקום והאוכל למירב לאורלי, לטלי ליוסקה וכרמלה, אודי ומוני, לאהרון ולאה, גיל, לזמירה ויוסי לנילי אורלי חיה ושלומי שלא מזמן התרגשנו מאוד בחתונתו, לבני דודים לדודים לחברים - לנעמה שהכירה את אבא את אימא בנפרד לפני שהם הכירו, מיקי ומוטקה, שמוליק ורחל ולכל מי שנמצא כאן המשפחה הכי קרובה והחברים הכי קרובים.

ואלה אבא אני מאחלת לך רק טוב שתמשיך כך, שיהיה לך קשה לוותר על הברכה והטיול וההרצאה וחס וחלילה לפספס שיעור התעמלות. אני מלאה סקרנות, אהבה

תקווה ועניין לשנים הבאות אני מאחלת לך בריאות שמחה ואהבה תמשיך להיות מי שאתה.

ברכה מטלי הרצברג רוזן

היום אנו חוגגים לך יום הולדת וזהו יום מיוחד לכולנו. התאספנו לכבודך וההרגשה מאוד טובה.

בילדותי התארחתי בביתכם לעיתים קרובות בחופש הגדול ומיכל ואני בילינו נהדר והיינו חברות טובות. הכרתי אותך כאדם טוב, שקט ושלו כזה שלא מתלונן ויחד עם זה אדם חזק. אך במיוחד הכרתי ונקשרתי כשאתה ונעמי היקרה צירפתם אותי אליכם לחופשות המפורסמות בכנרת במשך שנים רצופות - וזה לא דבר מובן מאליו. אני זוכרת אותך עושה סקי במיומנות רבה ומטפל בסירה, כשמסביבך המון ילדים ופעילות רבה.

לא אשכח אף פעם כיצד ניסיתי לעשות סקי ולא הצלחתי. כולם תמכו בי במים והחזיקו אותי כשהסירה החלה לנוע, כמובן שתמיד נפלתי. בוקר אחד אמרת לי, בואי רק שנינו ותראי שיהיה בסדר. ואכן כך היה, הצלחתי לעשות סקי וחזרתי לחוף בהרגשה כל כך טובה ומופלאה.

בסיום החופשה העלית אותי לאוטובוס בטבריה, ונפרדתי ממך בנשיקה ודמעות בעיניים מהתרגשות, והייתי אסירת תודה. את החופשות האלו לא אשכח אף פעם.

כשהייתי בצבא ושרתתי בתל השומר נעמי ואתה עזרתם לי להתארגן במגורי החיילות, ובהמשך ישנתי אצלכם לעיתים קרובות מאוד. אפילו קיבלתי ממך את הטנדר עם הברזנט לנסוע לעבודה בתל השומר, הייתם בשבילי כמו הבית.

כששחר נולדה נעמי באה לעזרתי למשך כשבוע ועזרה לי לטפל בה.

לא לכולם יש דוד ודודה שכאלו ואני גאה בכם ואוהבת אתכם מאוד. ויחד עם עוזי, שחר ויהב מאחלת לכם את כל הטוב שבעולם, שתהיו בריאים ומאושרים ותמשיכו בפעילות ספורטיבית, ותסעו ותבלו עם הנכדות.

באהבה גדולה גדולה ונשיקות.

טלי.

ברכה ממירב ואורלי סדן

יוס היקר,

קודם כל ריצינו לאמור שאנחנו מאוד אוהבות אותך,
וגם אותך נעמי ואת מוטי ויורם ומיכל,

ישנן מטבעות או בולים שבתאריך ההדפסה שלהם משהו השתבש וזה הופך אותם
ליקרי ערך,

נדמה שלפני שמונים שנה ותשעה חודשים אחד מהאחראים על קו היצור של אנשים
חדשים נרדם במשמרת ולא הקפיד על המינונים וכך התברכת במנות יתר של ענווה,
יושר, קשב, סקרנות, עקשנות, רוגע, חום אנושי והומור בשילוב של חיוך ענק שתמיד
מחמם את הלב.

וכל אלו הופכים אותך ליחיד מיוחד ויקר עד מאוד. לשמוע סיפורים מדוד יוס.

מבחינת הילדים, ב- 1.4.1928 נולד סבא שלהם כחלק מהשלישייה" אברהם משה ויוס.

אחד מהסיפורים ששמעו מיוס במסגרת ההכנה לעבודת שורשים היה על הדרך שיוס
למד לשחות. הוא סיפר כשהיה קטן הוא גר ליד הים בכרם התימנים. אימא של יוס
עבדה והוא היה הולך לבית הספר וכשהיה חוזר אף אחד לא היה בבית והיה יכול
לעשות מה שהוא רוצה, אז הוא היה הולך לים.

בחופש המצילים היו מלמדים לשחות בים, אז לא היו בריכות חוץ מבריכות של ערבים.
המצילים ביחד היו לוקחים תלמידים, ההורים היו מביאים את הילדים והמציל היה
משכיב את הילדים בשורה על החול ומראה להם את התנועות שהיה צריך לעשות
בשחייה וככה הם היו לומדים.

"אני" יוס סיפר: "אפילו לא העזתי לבקש כסף מאימא שלי. מה הייתי עושה? הייתי
עומד בצד ומסתכל, כל יום הייתי בא לים מסתכל, מסתכל, מסתכל אחר כך הייתי
יושב בצד ועושה את התנועות שראיתי, עד שיום אחד מצאתי בול עץ על החוף
הכנסתי אותו לים ועשיתי כה תנועות ואחר כך התחלתי לעשות את התנועות של

השחייה שראיתי שמנסים ללמד אותם על ידי הבול עץ, וראיתי שזה הולך והתחלתי לשחות. את הבול עץ הייתי מוציא בערב כשהייתי יוצא מהים וקובר אותו באדמה ולמחרת בא ומוציא ומכניס אותו לים". ככה יוס למד לשחות.

אצלנו המצב היה קצת שונה, לא רק ששלחו אותנו ללימודי שחיה אלא החליפו את בול העץ בסירת מרוץ בים או בכנרת. הפעם הראשונה שהגענו עם הסירה לעין גב נכנסה לפנתיאון הסיפורים המשפחתיים.

אבא משה עם המכונית הפרטים ויוס עם המשאית. בכניסה לחניון עמד גרי מנהל החניון מותיקי קיבוץ עין גב. פתח השער הכניס את אבא עם המכונית וסגר את השער ואמר המשאית לא נכנסת. אבא שהיה כבר בפנים ניגש אל גרי ואמר בשקט, אתה לא מתבייש, חבר קיבוץ שדוגל בשוויון מכניס עשירים בעלי מכוניות פרטיות ונהגי משאיות עניים משאיר בחוץ?. גרי פתח בצחוק ופתח את השער, מאז התפתחה ידידות אמיצה ובחורף כשהחניון היה סגור מסר לנו גרי את מפתחות השער והחניון היה פרטי שלנו.

עד היום הכנרת בשבילנו זה ערש ילדות ומקור שמחה הודות לאבא, אמא לנעמי ולך. בבוקר בעין גב היינו כדרכם של ילדים מתעוררים מוקדם ומחכים לשמוע עת המנוע של הסירה, זה היה סימן שיוס קם והחגיגה מתחילה.

וכמו שנעמי היה היחידה שאנחנו מכירות שיש לה את הכישרון להפוך את מה שלאחרים יוצא "כעוגות חנק" לעוגות הכי מדהימות וטעימות שיש.

ככה, כשהורים היו מציבים לנו גבולות (מה שפעם קראו לו לתת עונש) והגבילו אותנו בזמן השהייה במים או במספר סיבובי הסקי, היינו מתעצבים ואז מחפשים אותך ונצמדים אליך כי ידענו שאיתך לא להיות במים זה לא יהיה בדיוק לא להיות במים, ולא לעשות סקי זה לא בדיוק לא לעשות סקי. ידענו שתמיד תהיה בך הרוח הטובה והסבלנות לקחת אותנו על הסירה, לתת לנו לנהוג וללמד סקי כל ילד עובר אורח שעבר במקרה על החוף. רק בדבר אחד נדרשנו לסבלנות, כשאכלת, ידענו שלא יעזור כלום כי ליוס יש את הקצב שלו וכדאי שנשב ונחכה בסבלנות, כי הקצב שלך זה הקצב שלך והקסם שלך.

אחרי הכנרת עברנו לטניס בכפר המכבייה. שבתות הוקדשו לטניס שחיה ולספורט הייחודי שלך, שהוא לגמוע ברכות בעמידת ידיים גם כשישנה איזושהי נודניקית שלא מספיקה לנסות ולהפיל אותך, כמובן ללא הצלחה, בהפסקות ישבתם אתה ואבא על קפה ואותם העוגות ושוחחתם, מעין ניקוי ראש, כפי שהגדרת את זה פעם, שנתן לשניכם כוח להתחיל שבוע חדש.

יוס יכולנו לעמוד פה ולספר שעות את סיפורי חיך על ילדותך על ההתבגרות בברית חשמונאים ובאצ"ל, המפגש עם נעמי, המשרד בגבעתיים, השעות הרבות בנמל אשדוד ועוד רבות, אבל חייבים לקצר.

יוס, אתה בשבילנו כמו צליל קבוע ובטוח. אך יש להודות ששמנו לב שבשנים האחרונות משהו בך השתנה והתחלת לדבר ואפילו לדבר די הרבה. אבל במקרה זה שלך תענוג, תענוג לפגוש או להרים טלפון לאיש שיחה מרתק, סקרן ומחמם לב שכזה,

אנו מאחלות לך ולנעמי כל טוב, ועוד שנים רבות של עשייה, גילוי שמחה ונחת.

אולי זה צריך להיות הפוך ביום הולדת, אבל בשבילנו אתה מתנה.

באהבה, מירב, אורלי, יחד עם אילן תומר ירדן נועם רונן טמיר ועילם.

דויד קנזי

כתובת: שלום אש 15 תל אביב

טלפון: 054-5240776

דוא"ל: KD28@zahav.net.il

שם הבת: רויטל נגר

טלפון : 052-8972838

המהפך בחיי

בגיל 15 פרסתי כנפיים אל מחוץ אזור נווה-צדק, לעבר השכונות הצפוניות בתל אביב. שם התוודעתי לפער הקוטבי הקיים בין תושבי תל אביב הצפוניים לבין הדרומיים. באתי מאזור דל וחסר משאבים בה חיו אנשי עמל אשר פרנסו את משפחתם המבורכת במספר רב של צאצאים בעבודה קשת יום. נווה צדק בה נולדתי נכנתה בראשית שנות העשרים כשכונה חדשה לצידה של העיר יפו בה חיו רבים מאבות והוגי ראשי הישוב בארץ ישראל. נווה צדק שימשה כאבן יסוד להיווסדה של העיר תל אביב. אלא שברבות הימים, בעלי האמצעים והממון נטשו את השכונה ועקרו צפונה שם בנו שכונות חדשות ויוקרתיות. אזור רחוב דיזנגוף הכיכר עם המזרקה במרכזה, בן יהודה, ארלוזורוב, הס בלפור וכו. כך שנווה צדק התרוקנה מבעלי האמצעים, ונותרו בה אנשי העמל. באזור הצפוני הוקמו גני נוי למכביר, בתי קפה ושעשועים וכן בתי מוסדות.

כאשר למדתי בגמנסיון ערב שהיה ממוקם באזור הצפוני התוודעתי לנורמה שונה של רמת חיים. חברי לספסל הלימודים באו מבתים שהשפיע זלג מהם, המשפחות היו מתוכננות לשני ילדים ואולי חית מחמד לצידם. לכל ילד הוקצה בדירת הוריו פינה לצרכיו האישיים. מיטה משלו, שולחן עבודה, חשמל ורדיו מתנגן ברקע, ואילו אני באתי מרקע של משפחה מבורכת עם הורים ושמונה ילדים שאני הבכור שבהם.

גרנו בדירת 2 חדרים, ללא חשמל וגז. תאורה קיבלנו מעששית (מנורת נפט) שהייתה תקועה בין שני החדרים שהיו גובלים זה בצד זה, ולאורה ערכתי את שעורי הבית הן בעממי ולאחר מכן בגימנסיה ובית הספר למסחר, כאשר מסביבי אחי הקטנים שיהיו בריאים התרוצצו בין הרגלים ורדפו איש את רעהו. לא פעם נאלצתי לקרוא מבחנים להתנתק מהבית ולקבוע עם אחד התלמידים ללמוד אצלו בצוותא בבית. השקט והשלווה העניקו לי התרכזות יתר בחומר הנלמד ויכולנו להפרות איש את רעהו בתובנת השיעורים.

בד בבד נקלטתי לחוג רעיוני אשר מטרתו הגשמת חזון ההתישבות בארץ ישראל. חברי החוג במסגרת תנועת הנוער העובד באו מכל שכבות הציבור בארץ, הן מן הדרום והן מהצפון. קבלנו בחוג הרצאות על מבנה החברה, הגשמת החלוציות ומשחקי חברה. שם הרחבתי את מעגל ההיכרויות שלי עם מבנה החברה הישראלית לגווניה השונים. הרחבתי את אופקי הרעיוניים והתרבותיים. ברבות השנים החוג בו שהיתי הפך לגרעין בשל. התאחדנו עם חוגי הנוער מסניף רמת גן והרצליה ויחד היוונו גוש של 30 בני נוער שהיו חדורי אמונה בהוויתם להגשמת הקמת גרעין התישבותי בארץ ישראל.

אני בגיל 17 שכל חייו חי תחת משטר דתי כפייתי שכל אורחות חייו עד להתבגרותו נסבו סביב בית ספר דתי, בית כנסת וחבישת כובע ברט, והנה הגיע הרגע בו היה עלי להחליט אם להמשיך את דרך חיי לפי המסורת לה הורגלתי או יציאה לדרך חיים חדשה המנוכרת לאורח חיי העכשווי. ברור היה לי שאילו הייתי פונה להורי ובמיוחד לאבי על מנת לקבל יעוץ והדרכה, הייתי נתקל בסירוב מוחלט וקיצוני. נכנסתי למערבולת חשיבה כיצד אני יוצא מהסבך. באותו פרק זמן עבדתי במזכירות בית הספר החקלאי מקווה ישראל כאחראי לגביית שכר הלימודים של מאות תלמידי הסקטור החילוני אשר מימנו את לימודם במקום. כמו כן היה עלי לארגן לישיבות שבועיות את ראשי האגפים שהיו מופקדים על הענפים השונים, כגון הרפת, המסגריה, הגן הבוטני, הפלחה וגן הירק.

היו לי ימים קשים בהם התחבטתי אם לנטוש מאחורי את משפחתי ומורשתה, את הורי ואחיי והן את מסגרת העבודה לה התמסרתי, לבין ההליכה לאורח חיים הלא נודע, שונה בתכלית שינוי לאורח חיי העכשווי. קסם לי לצאת מהשיגרה ומהקונכייה העגומה, לצאת למרחבים הירוקים והפתוחים, והעיקר שבהם הגשמת החזון הציוני בהקמת ישוב עברי חדש בארץ ישראל. זאת שאבתי בתנועה וכן באורח החיים במקווה ישראל. שם פרחו השדות וגן הירק, שם הרחתי את ריח ניחוח הפרות והרפת. נקלעתי לפרשת דרכים, הועמדתי לפני החלטה גורלית אם לימין או לשמאל, ואז קיבלתי את ההחלטה הלא קלה להתנתק מן העבר ולצאת אל מרחבי דרך חדשה וחלוצית. נותרה השאלה כיצד להוציאה לפועל, היו לי שתי אפשרויות: א. לגלות את סודי ולקבל את ברכת משפחתי לדרך החדשה תוך חיבוקים ונשיקות ב. להתנתק בהיחבא.

מאחר והאפשרות הראשונה לא הייתה ברת ביצוע, נאלצתי לבחור מכורח המציאות בדרך השניה למורת רוחי. יום היציאה נקבע לתחילת חודש מאי 1947, הזמן שעמד לרשותי הלך ואזל, הצלחתי בהיחבא להעביר מספר פריטי לבוש הכרחיים לעמית שאף הוא בחר בחזון התנועה. היום הגורלי הגיע, כולי נפחד ונרגש לקראת הרגע בו אמור הייתי לשנות את דרך חיי ב-180 מעלות.

התעוררתי מוקדם בבוקר נחוש בצדקת דרכי, ברכתי את אחי בדרכם ליום לימודים שגרתי, את אחותי חנה'לה בת ה-9 חיבקתי ונישקתי ללחייה, ואילו 2 אחי הקטנים מישאל בן ה-4 ויוסי בן השנתיים חיבקתי ונישקתי ממושכות, אהבתי אותם וקשה הייתה לי הפרידה.

איש מבני הבית לא היה מודע למתרחש בתוך נפשי קדחתי ורקמתי את כל הלך מחשבותיי אני לעצמי ובתוכי. יצאתי את שער הבית העפתי מבט אחרון לפני הפרידה. הבית היה שקט ורגוע, רק יוסי הקטן נותר בודד בבית יחד עם אמה, סובבתי ראשי והלכתי ליעד לו הקדשתי את כל מחשבותי בחצי השנה האחרונה.

ברור היה לי שאיני יכול להיעלם ולהתאדות לכן מבעוד מועד כתבתי מכתב פרידה בו נימקתי את צעדי, ביקשתי סליחה אם גרמתי להם בכך צער או אכזבה וביקשתי שיכבדו את החלטתי הלא שגורה ושהגעתי להחלטה בצורה בוגרת ומרצוני החופשי. לא רמזתי בשום אופן על כיוון מחשבה לדרך היעודה, אף ביקשתי מהם שלא לנסות לחפש אותי ושיכבדו את החלטתי, ובבוא הזמן כאשר ירגעו הרוחות אצור איתם מגע. עד אז שיניחו אותי לנפשי ולגורלי. לא ידעתי מה תהיה תגובת הורי אך חסתי על אחי הקטנים שכה הייתי קשור אליהם. אמרתי לעצמי שהזמן יעשה את שלו. את המכתב להורי שיגרתי באמצעות הדואר עוד ביום עזיבתי.

כל החבורה נפגשה בשעה הנקובה בשערי תנועת הנוער העובד הממוקם ברחוב טשרניחובסקי. המכונית שבה היינו אמורים לנסוע חנתה בחזית הבניין במנוע דומם. המפגש בין החברים היה עליז עם טפיחות חיבה על הכתף, אהלן מה נשמע. עלינו למכונית עם ציודנו הדלים והמכונית החלה דרכה לעבר יעודנו, קיבוץ חולתה שבגליל העליון. קבוץ חולתה נבחר על ידי המוסדות על מנת לקלוט ולהכשיר אותנו בענפים

השונים במשק. המשק עצמו היה צעיר למדי, הוא שכן על גדות ים החולה, בחלק הדרומי, כאשר הרי הבשן סגרו מעברו השני של הים. הענף המרכזי של המשק היה ענף הדיג.

יצאנו את גבולות תל אביב דרך מרחב השרון המשופע בפרדסים עמוסי התפוזים הזהובים, עברנו את מושבות הברון אדמונד דה רוטשילד בנימינה וזיכרון יעקב אל עבר כביש הסרגל בואך עפולה ומשם המשכנו לראש פינה.

שם עברנו ביקורת גבולות על ידי משטרת המנדט הבריטית. עם הגיענו למשק לאחר 3-4 שעות נסיעה מהנות, קיבלו את פנינו חברי הכשרת עין גב. מיטב הנוער יוצאי סוריה ומקצתם מתימן. בראש החבורה ניצבו בנות ההכשרה שהעלו לנו את הפיזוים, הבנות לבשו מכנסיים קצרים למדי שחשף את ישבנן, וגופיה צמודה שהבליטה את אוצרות הטבע, החיזיון לגבי אורחות חיינו העירוניים היה מראה נועז שלא ניכר במחוזותינו, המפגש היה לבבי למדי, ותוך דקות ספורות נפלו המחיצות והתוודענו איש לרעהו. המקום בו התמקמנו היה מקומו של המשק הישן, בה חיו ויצרו כאשר עלו על הקרקע, ממש על גדות ים החולה. ברבות הימים המשק החדש הועתק כשני קילומטרים דרומה על גבעה קטנה.

יצא לי לדור בכפיפה אחת עם שלושה חברים, המבנה היה ישן אך נוח ביותר. קיבלנו ציוד ראשוני שכלל בגדי עבודה, נעליים וכובע טמבל. בלילה הראשון השינה נדדה מעיני כל מחשבותי התמקדו במשפחתי שהשארתי מאחור. הייתי אמנם שלם עם דרכי, אך ניצוצות התא המשפחתי עדיין לא משו ממני. היום שלאחר מכן הייתי צריך להתאים את עצמי למציאות החדשה שהייתה זרה בעיני. קולקטיב חברתי ורעיוני, מרחבים פתוחים וירוקים. לשמחתי נקלטתי לחבורה ולרעיון ללא כל קשיים, כבר למחרת יום בואנו, ערכנו מסיבה בחדר האוכל הישן, בשירה עם מיטב הלחנים הרוסיים אשר שלטו אז בתנועות הנוער. רקדנו ריקודים עממיים לקול צליליו של מפוחית היד בביצועו של חברנו חיים שטנאי. ברחבת הריקודים בלטו יפה המראה והבלורית שהתנופפה תוך סערת הריקודים והזיעה ניגרה על פניהם. אני ועוד שכמותי לא שלטנו ברזי קצב המחול, כך שלא הצטרפנו למחוללים, אך אנו יצרנו מעגל וליווינו את חבורת הרוקדים במחיאות כפיים קצובות. הרוקדים רקדו בזוגות במעגל בן לוקח בת, בת לוקחת בן, וכן במעגלי הורה אין סופיים.

רגע האמת שלשמו באנו הלום, בכניסה חדר האוכל החדש היה מותקן לוח עץ בו היו רשומים כל ענפי המשק, ולכל ענף סיווגו אחדים מחברי ההכשרה. אם לפלחה, גן ירק, רפת, מטעים. אותי סיווגו לענף הדייג שהיה הגדול ביותר ומקור למחייתם. בחיים שלי לא עליתי על סירה, וכל שכן להניע אותה בעזרת שני משוטים, וזה לא היה קל. זה הצריך מיומנות מיוחדת לשלוט בתפעול המשוטים על מנת לאזן את הסירה, אם לימין ואם לשמאל. יצאנו לים עם רדת החשיכה, שלושה אנשים במספר כולל חבר משק מיומן ומושרש. בקי בזרמי המים התת קרקעי, ברוחות המנשבות בחלל ובריכוזי הדגים המצויים באגם ואורחות חייהם. יצאנו עם פנס דולק, רשתות דייג ושתי חביות קטנות. הסירה יצאה מהמזח שבדרום האגם לעבר צפון האגם. המראה היה מהמם כל צפון האגם היה מכוסה בצמחיית שושני מים. העלים הרחבים למדי ריפדו את משטח המים ואלפי שושנים פרחו מהם. בשטח הזה ניקוו הדגים לאלפיהם, מחמת המזון אותו צרכו. למשק הייתה סירת מקצצה אשר פילסה נתיבים בתוך הצמחיה על מנת לאפשר לסירות הדיג לנוע בתוך אותו תחום. הדייגים הכירו את הנתיבים וקבעו להם שמות. בקצוות האגם צמחו להם לרוב עצי הגומא המרשימים. שיטת הדייג הייתה פשוטה ביותר, הורדנו חבית שהייתה מחוברת לתחילת רשת הדייג, שחררנו את הרשת לכל האורך עד יצירת האות ח, שם הורדנו את החבית השניה, מאותה חבית ועד לחבית הראשונה רקענו בעצמה רבה עם המשוטים על פני המים תוך כדי חתירה, ואז העלנו את החבית הראשונה אל הסירה, ובעקבותיו את הרשת עם שלל הדגים שבתוכה. היה צורך במיומנות מיוחדת על מנת לנתק את הדג מהרשת הסבוכה. את הדגים הקטנים החזרנו לאגם ואילו את הגדולים הערמנו אל תוך תיבת פלסטיק המיועדת לשם כך.

בין הדגים היו לא מעט דגי "ברבוט" (ספמון) דמוי נחש ללא קשקשים. את חלקם הגדול השלכנו לאגם, הדג היחיד המצוי באגם הוא אמנון, בלילה אחד הצלחנו לחזור על אותה פעולה מספר פעמים, בדרך חזרה נהוג היה לברור את הדגים היפים ביותר, לנקות ולטגן אותם בתוך מחבת, שהיה חלק מהציוד של הסירה. היה לזה טעם נדיר שעד היום מלווה אותי.

המשק הקדיש לנו מגרש שטוח רחב ידיים לצורך הקמת מגרש כדור רגל, על מנת להכשירו לכך נאלצנו להקדיש מספר שבתות לסיכול השטח מאבני הבזלת שהיו

פזורים בכמות גדולה באזור. העמדנו שתי קורות עץ לשערים כך התאפשר לנו לשחק בשבתות על המגרש.

במשק חולתה שהינו כ- 6 חודשים. חברי ההכשרה נקלטו בהצלחה מרובה בכל ענפי המשק. חברי המשק שהיו ברובם צעירים בגילם התייחסו אלינו בנדבנות מרובה כאל אחים שווי זכויות. תרמנו רבות לפיתוחו של המשק הצעיר, הרגשנו בו כבני בית. בערבים התכנסנו במועדון לדיונים בוועדות השונות שבחרנו בראשית שהותנו במשק. וועדת החברה ובראשה המזכיר הנבחר ליבנו כל מיני בעיות חברתיות שצצו מזמן לזמן, או שהביאו אותם לדיון מורכב בפני חברי ההכשרה לשם הכרעה, כל חבר הביע את דעתו ולבסוף נערכה הצבעה. הקמנו וועדת תרבות שדאגה למרצים, הוצאת עלונים, דאגה לערבי שירה וריקודים. כמוכן בחרנו וועדת אפסנאות שדאגה לחלוקת אספקה קטנה כגון כלי רחצה, משחת שיניים, סיגריות (או לחילופין קיבלנו שוקולד) כמו כן קיבלנו בגדי עבודה שבועיים, הבגדים לא היו אישיים ולכן גם לא תאמו את מידותינו ולכן היינו עושים החלפות בינינו לבין עצמנו

חודשיים לאחר שהותנו במשק, התכנסנו כל חברי ההכשרה במועדון, כאשר בסדר היום "התגייסות לשורות הפלמ"ח". נוכחו במקום שני נציגים בכירים מהפלמ"ח, הם הרצו לנו שעה ארוכה אודות הפלוגות המהוות את השלד של הפלמ"ח הנשאבות מהכשרות מגויסות כמונו. דיברו על מטרת יסודו של הארגון שלשמו הוא הוקם, ושכיום הוא מהווה את חוד החנית למיגונו של הישוב העברי.

לצורך קיומו הכלכלי היה הסדר בין הפלמ"ח לבין הקיבוץ הארצי לאפשר לחברי ההכשרות המגויסות שבועיים ימי אימונים צבאיים ברחבי המשק או מחוצה לו, ואילו יתרת השבועיים נעבוד בענפי המשק השונים. ההצעה להתגייסות לא באה כהפתעה, ידענו מראש שזה יהיה חלק מהיעוד שלנו כהכשרה מגויסת. למען האמת די התרגשנו במעמד הזה, להיות במחיצתם של נציגים הרואיים אנשי מחתרת המבקשים מאתנו לחבור אליהם. הייתה הצבעה וכולנו כאיש אחד הרמנו את הידיים לחיוב. כעבור שבועיים הוזמנו למפגש אזורי של חברי הפלמ"ח שהתקיים בקיבוץ דן-דפנה. יצאנו בערבו של אותו יום, שטנו בסירות לחלקו המזרחי של ים החולה, הלכנו במסע רגלי מפרך למרגלות הרי הבשן כמעט במשך כל אותו לילה לעבר דן-

דפנה. הגענו ליעד לפנות בוקר עייפים ומותשים, לנו שעה קלה בחורשה של המשק ולאחר תנומה התעוררנו במרץ לשם הקמת המחנה על צידו הספורטיבי.

המחנה המה מחברי הכשרות שונות שבאו אף הם למקום לשם אותה מטרה. גיוס לפלמ"ח, והשבעה לדגל ולדרך. את היום המופלא העברנו בתחרויות בכל ענפי הספורט. משיכות חבל, אומגה, קפיצה ממגדל המים לעבר ברזנט מתוח מוחזק בידי קבוצה גדולה של חברים, תחרות ריצה ל-100 מטר וכמובן כדור עף וכדורגל. בערב, לאחר ארוחה חגיגית במשק ישבנו מסובים סביב שולחנות עטורי מפות לבנות. הפתעת הערב היה קברניט אניית המעפילים "יציאת אירופה" אשר גולל בפנינו את סיפור האניה המרתק. לאחר מכן נערכנו למסדר לילי ברחבה לאור לפידים בוערים שהאירו את חשכת הליל. ואז החל טקס ההשבעה. כל אחד מהנוכחים אחז בידו נשק חי שאם היינו נתפסים על ידי השלטון האנגלי ששלט אז בארץ, היינו נשלחים לכלא למספר שנים. התרגשות אחזה אותי כאשר החזקתי את הנשק בידי, חשתי את העוצמה מהחירות שניתנו לי ברגע זה, אני הילד הקטן והכחוש שלא מכבר נתלש ממקום מגוריו הדל וחסר האמצעים, עומד נפעם עם רטט בלב, אוחז בידו רובה במעמד עשרות רבות ממיטב הנוער העברי, ונשבע אמונים לפלמ"ח ולמורשתו, להגנת המולדת מפני פורעים וכנופיות מרצחים. היה זה מעמד שהטביע בי את חותמו עד לעצם היום הזה. לאחר האירוע החגיגי חזרנו לשגרה היום יומית למשק חולתה, שם שובצנו בכל ענפי המשק.

מעצם ישיבתנו במשק חולתה, נספחנו בפלמ"ח לפלוגה הימית 9, שתפקידה היה הבאת עולים בלתי ליגליים מאירופה הדוויה למולדת היהודית המתחדשת. מפאת הזמן הקצר לשהותינו בחולתה, הצלחנו להשתתף פעם אחת בחילוץ עולים מאחת האוניות שנחתו בחוף עתלית, ולפיזורם במספר קיבוצים במרחבי הגליל העליון.

לאחר מספר חודשים, לפי הוראות מטה הפלמ"ח הועברנו לקיבוץ יגור על מנת לתגבר את גדוד העמק, קיבוץ יגור בהשוואה לחולתה נראה בעינינו כעיר בזעיר אנפין, היה זה משק מבוסס, רבת שנים עם עבר בטחוני מפואר. רק לפני מספר חודשים לפני בואנו ב"שבת השחורה" השתלטו מאות רבות של חיילים בריטיים על המשק, באותה שבת נכלאו גם רבים ממנהיגי הישוב העברי והושמו בכלא לטרון. משק יגור שימש

מאגר מרכזי בו היו חבויים מערכות נשק ותחמושת בצורה מתוחכמת, בתוך חדרים תת קרקעיים סמויים לעין, ומופעלים חשמלית בקוד חסוי. למראית עין השטח נראה טבעי ביותר ואינו עורר כל חשש, אלא שלצבא הבריטי היו מכשירי גילוי עם חיישנים רגישים ביותר שהודות לו גילו את מרבית הסליקים במשק. זו הייתה מכה קשה לרזרבה התחמושתית של זרועות הבטחון, ואכן הייתה זו שבת שחורה.

במשק יגור הוקצה לנו שטח נרחב מעל המשק, בפאתי מרגלות הר כרמל, שם הקימונו את מחנה האוהלים העגולים, בה שוכנו שלושה בכל אוהל, במרכז המחנה הייתה חצר מרוצפת אשר שימשה אותנו למסדרים יום יומיים ולמשחק כדורגל.

עם הגיענו למשק, התחלנו בגיבוש ההכשרה לוועדות השונות, התוודעות לחברי המשק ולענפיו המרובים ובעיקר הקמת המסגרת הצבאית של הפלמ"ח. למזלנו יצא בחלקנו לקבל מפקד מחלקה בשם איתמר גולני, בן משק אפיקים, גבר בשנות ה-21, גבה קומה ורחב כתפיים, עם נשמה פיוטית, בעל קול סמכותי המשרה באמצעותו בטחון מוחלט סביבו. יראנו ממנו אך יחד עם זאת הערצנו אותו. תוך זמן קצר העמיד את המחלקה יחד עם סגל מפקדי הכיתות על הרגליים. לאחר שבועיים עבודה בכל ענפי המשק החלנו באימונים אינטנסיבים בשדות המשק ובעיקר בחורשות הגובלות לקריית טבעון וגבעות זייד. כמו כן ביערות מנשה, שם הקמנו מחנות ארעיים במסווה של תנועות נוער בחופשה. האימונים כללו לוחמת גרילה, הכרת הנשק, מסעות מפרכים והכרת השטח בהתמצאות יחיד במרחב הפתוח. ננטשנו בלילה חשון בשטח מסוים ואמורים היינו איש איש בכוחות עצמו למצוא את הדרך ליעד המבוקש. האימונים הקשים חישלו אותנו מבחינה פיזית ומבחינה חברית. הגיבוש תרם רבות להכרת האדם בשעת הקושי והעזרה לזולת בשעת המבחן. רבים היו המכשולים בהם נאלצנו להתמודד לא אחת עמדנו בפני משבר אך בעזרת המפקד איתמר, זקפנו קומה והמשכנו במשימה שכה ערגנו לה. לא חלפו אלא חודשים ספורים, בתאריך 47-11-29 עם קבלת ההחלטה ההיסטורית במועצת הביטחון על חלוקת הארץ לשתי מדינות, יהודית וערבית, אותה דחו הערבים בשאט נפש והחלו לתקוף את הישוב היהודי בכל חלקי הארץ, לחסום כבישי גישה לישובים העבריים, הכנופיות הערביות חלשו ופעלו בכל מרחב הגליל העליון והתחתון. וכאן היה הרגע בו הפלמ"ח נכנס לפעולות אינטנסיביות על מנת

למנוע ולמגר את ההתקפות הרצחניות שעשו שמות בישוב היהודי. צבא העם טרם הוקם אז, לכן נטל הלוחמה הוטל על שכם הפלמ"ח והחי"ש.

הפעולה הראשונה הייתה בתאריך 31-12-1947 נגד הכפר הערבי באלד-אשך שהיה ממוקם במורדות הר הכרמל הגובל מעברו השני של מפעל המלט "נשר". הפקודה לפעולה ניתנה לאחר פוגרום רצחני של פועלים ערביים נגד חבריהם היהודים שעבדו יחד בכפיפה אחת. הם תקפו את חבריהם במוטות ברזל, גרזנים ומכל הבא ליד, וטבחו בהם בעשרות. מרבית מהפועלים הערביים מוצאם היה מהכפר הערבי בלד-אשך הידוע לשמצה בשנאתם לישוב הציוני. עם קבלת הפקודה ממטה הפלמ"ח נערכנו להתארגנות, הוצאנו את הנשק והתחמושת מסליקים רבים שהיו חבויים בתוך כדי חלב קבורים באדמה, הנשק היה מגוון ולא אחיד, היו תתי מקלעים מסוג "סטן" ו"טומיגן" רובים אנגליים ואחרים, ולכל נשק יש את התחמושת שלו. לפעולה יצאנו כ-100 לוחמים מהכשרות גדוד העמק שבגליל התחתון, במסדר קצר קיבלנו את הוראות הפעולה, לתקוף את כפר המרצחים, להרוג בגברים, אך להימנע ככל האפשר מלפגוע בנשים וילדים. יצאנו בחשכת הלילה את גבולות משק יגור, טיפסנו על הר הכרמל ומשם ירדנו לעבר הכפר הערבי. הפעולה החלה קצת אחרי חצות, שקשקנו קצת בלב, זו הייתה ההתנסות הראשונה שלנו במגע עם האויב בנשק חי. מגיני הכפר פתחו באש לעברנו, ולעזרתם גם חיילי הלגיון שחנו בפאתי הכפר ליד הכביש הראשי. הצלחנו לשתק את אש האויב, לחדור לכפר ולגרום להם לאבידות כבדות ביותר. למעלה מ-60 הרוגים גרמנו להם, חיבלנו והשחתנו את רכושם. בפעולה נהרגו 2 מכוחותינו, ושני פצועים שאחד מהם יחזקאל בלבטניק חבר הכשרתנו שכדור חדר לרגלו. חזרנו למשק עם נצנוץ השחר עייפים וסחוטים. בנות ההכשרה קבלו אותנו בחמימות ודאגה, הן לא עצמו עיניים כל אותו לילה. נשאלנו הרבה שאלות, אך ההתרגשות והזמן הקצר שנותר נאלצנו לאחר מקלחת חמה חפוזה ללבוש את בגדי העבודה שהבנות הכינו מראש ויצאנו לעבודה השגרתית בענפי המשק על מנת לטשטש את עקבות האירוע של ליל אמש. החיים חזרו למסלולם הרגיל, אך לא לאורך זמן, הכפר הערבי קיבל את מנת חלקו הצורב ואולי גם לקח מר מתגובתנו לגבי כל פרובוקציה מצידם בעתיד.

מכאן ואילך מחלקתנו נרתמה יחד עם כל חברי ההכשרה האזורי לפעולות תגמול נגד כנופיות מרצחים שהשתוללו בגליל התחתון. הערבים החלו לקבל תגבור בקילוחים דקים שהלכו וגברו מיום ליום מהארצות השכנות, כמו כן נשק רב זרם אליהם ממקורות שונים ומגוונים. איתמר מפקדנו הנערץ הוביל אותנו להתקפות ליליות בקיני המרצחים ובתוך מאורותיהם. בהתקפות אלו שהלכו והתרבו, איבדנו גם לוחמים אהובים. הראשון שבהם אברהם גולדברג נפל בקרב שפרעם בתאריך 18-1-48 ואילו השני, אבנר גרוז'ומיסקי נפל בקרב כנה בתאריך 13-3-48. בני שבע עשרה היו בנפלם, לאחר כל פעולה באופן שגרתי כל חבר חזר לעבודתו המשקית.

החיים במשק היו יפים ומגוונים, ניהלנו אורח חיים דרך הוועדות השונות שנבחרו על ידינו. אהבנו לערוך קומזיצים בשולי יערות הכרמל הגובלים למחנה האוהלים שלנו בפאתי המשק. שרנו שירים רוסיים מסביב למדורה קטנה, הרתחנו קפה בפינג'אן והתבדחנו כאוות נפשנו. היה ברשותי מנדולינה בה ניגנתי ממיטב השירים של אותה תקופה, שירים שהיו מושרים בפינו. האווירה הייתה פסטורלית בחיק הטבע. בחלל נשמע רחש משב הרוח מצמרות עצי האורן. בחורף היינו משוטטים במרחבי יערות הכרמל ומלקטים פרחי בר שצמחו בשטח. כאשר חזרתי למשק, אוחז בידי זר ענק, לא מצאתי כד או צנצנת לפרחים. לשמחתי תרו עיני סביב האוהל ואז עלה בי הרעיון להשתמש במגפיו של ג'וני שהיה רפתן במשק. המגפיים ענו לחלוטין לדרישות. הן היו גדולות ומלאי רפש להזנת הפרחים. מילאתי את המגפיים במים, תקעתי בהם את הפרחים והצבתי אותם במקומות בולטים באוהל. לא ידעתי מה תהיה תגובתו של ג'וני, עשיתי זאת בעצם כדי לנקום בג'וני על שסירב בתוקף להשתתף בתורנות לניקיון האוהל, בטענה שהלכלוך לא מפריע לו. נהג לאמר "שאם זה מפריע לכם, תנקו אתם, אני לא מתנגד", ואכן כזה הוא היה. בחזרו לאחר חליבת הפרות באשמורת הבוקר, השתטח במיטתו על בגדיו המיוזעים והטבולים בבוץ תבן וזבל פרות. גרבים הוא נהג להחליף אחת למספר רב של ימים, עד כדי שאם היו נזרקים לקיר, הן היו נצמדות אליו ונותרות תלויות. כל שידול מצידנו עלה בתוהו, קיבלנו החלטה, לטאטא את הלכלוך מתחת למיטתו עד שנערם לערימה גדולה. גם זה לא הזיז לו, הוא אפילו לא שם לב לכך, הרמנו ידיים. כזה היה ג'וני, מנגד אהבנו אותו והערכנו את כישוריו הרבים. הוא תמיד היה עליז, שמח, טוב לב עם חוש הומור, לא הרע לאיש, תמיד היה מוכן לעזור לזולת.

השתרשנו יפה המשק, חלשנו כמעט על כל ענפי המשק, אני עצמי השתלכתי בחיים התרבותיים וכך גם נבחרתי לוועדת התרבות. בין היתר הצלחנו להוציא עלון אחת לתקופה מסוימת, בו חברים הביעו את דעתם והעלו רעיונות, וביקורת בתחומי החברה, ערכנו מסיבות, קישטנו את המועדון. בין עבודה לאימונים מצאנו זמן להתבדר ולפרוק מתחים.

מאד התגעגעתי לבית הורי, ולאחי שנשטתי מאחורי, הקשר מאז נותק לחלוטין. לאחר כ-8 חודשים יצרתי את הקשר הראשון עם הבית, שלחתי להם מכתב בו גיליתי להם את מקום מושבי ואורח חיי. מאד הופתעתי מההיענות של הורי, חשתי מנידוי עקב בריחתי, אך לא כך, הקשר יצר תאוצה וחליפת המכתבים נשאו פרי. הזמנתי את הורי לבוא לבקרני במשק יגור. הראשונה נענתה אימי, באה אלי בדרך ארוכה וקשה לבקרני במשק. אירחתי אותה כיד המלך, שני עמיתי פינו לי את האוהל, קיבלתי חופשה לשם כך והשתדלתי להנעים לה את הזמן ככל שיכולתי. אמי הייתה המומה מאורח החיים שלי במשק, שהיו זרים לה ולאורחות חיייה. קשה היה לה לראות אותי נוטש עול שמיים ומתרחק מערכי הדת בה חונכתי. בית ספר דתי, נער מקהילה, חזן הקורא בספר התורה וכמובן שומר שבת ומצוות, והנה הכל התפוגג לנגד עיניה, הכל התנדף כלא היה. אני הרגעתי אותה, ביקשתי ממנה לראות את האושר וחלקת אלוהים הקטנה בה אני שרוי, כנראה שיד הגורל הייתה בדבר ויש להשלים עימו. פתחתי לפניה מראות שמעולם לא נחשפה אליהם, הראיתי לה את הרפת, את תנובת החלב, ואת המוצרים שמפיקים ממנו, את גן הירק, הפלחה ועגלת התלתן הרתומה לסוסים. בקיצור עולם קסום. שמחתי לראות שמשוהו חדר לתודעה שלה, תוך הסכמה אילמת אמא סיפרה לי על הבית, על אחי הקטנים שנותרו בבית, על הקונפליקט שלה עם אבא. לאחר יומיים לשהותה במשק, אמא חזרה העירה את תוך מערבולת החיים בו הייתה שרויה.

לאחר כחודשיים מיום עזיבתה, חזרתי מיום עבודה בשדה, ועם כניסתי למשק צעקו אלי חברים מההכשרה שיש לי אורח (אחייך בא לבקר אותך) והופתעתי, מבלי לידעני אבא בא לבקרני, הביקור היה נינוח, לא שמעתי ממנו ביקורת או נזיפה על אופן נטישתי את הבית. סיפרתי לו על אורח חיי במשק, כמובן שגם איתו סיירתי בכמה מענפי

המשק להתרשמות כללית. אבא גלל בפני את גרסתו בסיפור המשפחתי, ביקשתי ממנו לשמור על מוסד הנישואין וניסיתי לבקש ממנו להבין את המטלה הכבדה של כל התנהלות משק הבית שכל כולו חלו על כתפיה הצרות בלבד, ללא כל עזרה מצידו, עליו להבין את רגשותיה והמרירות בה היא חיה. הוא קיבל את דברי בשתיקה ובאיפוק ללא מענה. ברצוני להדגיש שמאז ומתמיד אבא חש אלי הערכה, ומעולם לא חשתי את שבט זרועו. למחרת לאחר יום של שהיה, איחל לי כל טוב וששמור על עצמי. ככה הסתיים סבב הביקורים המשפחתיים וחזרתי לחיי השגרתיים.

לאחר קבלת ההחלטה ההסטורית במועצת הביטחון בתאריך 29.11.1947 על הקמת שתי מדינות לשני העמים, ערבית ויהודית בארץ ישראל, מנהיגי ערביי פלסטין דחוה בשאט נפש והחלו בפוגרומים וחסידת הכבישים הראשיים בירי והרג בישוב היהודי. נתקבלה הוראה ממטה הפלמ"ח להשיב מלחמה שיערה ללחום ולתקוף את הכנופיות הערביות בתוך הכפרים מהם יצאו לפעולות הרצח. מתוקף החלטה זו תקפנו מספר רב של כפרים, פוצצנו גשרי מעבר והצרנו את צעדיהם. מחלקת רמת יוחנן שהשתייכו לפלוגה שלנו יצאו למארב במבואות הקריות לשיירת נשק ולוחמים ערביים שהיו אמורים לחבור ולתגבר את אנשיהם בעיר חיפה הערבית. המחלקה הצליחה להשמיד את השיירה על אנשיה ותחמושתה. ועל כך קיבל אחד הלוחמים שנפגע קשות את אות הגבורה של מלחמת השחרור מתוך 12 אותות הגבורה שהוענקו בסה"כ.

בתחילת שנת 1948 הותקפה משמר העמק על ידי חייליו של קאוקג'י, מצוידים בתותחים ובכלי נשק רב. הפלוגה שלנו נזעקה לעזרה והגנת התושבים. התמקמנו בג'וערה, ומשם יצאנו להתקפות נגד הכח של קאוקג'י שהתפרס על שטח גבעות נרחב לשם התקפת משמר העמק. מטרתם הייתה להכניע את המשק שהיה אבן נגף ולשטוף את האזור ולחבור ללוחמים בעיר חיפה. זו הייתה נקודה קריטית במאבק הגלובלי והיה צורך למגר את האויב כבר בשלבים הראשונים, לחמנו כאריות ביום ובלילה, אש התותחים, המרגמות והשריונית של קאוקג'י לא הרתיעו אותנו. הלוחמה אירעה בקרבות פנים אל פנים, החרבנו בתים בתוך הכפרים והם תקפו את המשק ולאחר מספר ימי קרבות מרים וקשים, קאוקג'י נאלץ להתקפל ולברוח מהאזור כל עוד נפשו בו. כך שהאזור נשאר בשליטתנו הבלעדית שקט ורגוע. זו הייתה הפעולה

הראשונה שבוצעה במסגרת פלוגתית. הכפרים העוינים בהם פעלנו היו מנסי, לגו', אבן-שושה, רוביה-אפוקה ורוביה א-תחתה, כופרין ובית ראס.

מאז הלוחמה במשמר העמק, נאלצנו לעזוב את המשק שכה התרגלנו אליו, ולצאת להגנת המולדת באופן סדיר ושוטף. התקפות הערבים בכל חלקי הארץ הלכו וגברו. הישובים העבריים היו בסכנה מתמדת ומכאן החלה מלחמת הקוממיות של הישוב היהודי. הפלמ"ח נאלץ לחוש ולקבל על עצמו למגר את הפורעים מחבל הגליל העליון והתחתון. נשקנו היה דל ביותר, לחמנו בכלי נשק במגוון רחב ומארצות שונות, אנגלי אמריקאי, איטלקי וכו', נשק ישן שלא תמיד פעל כראוי.

להפעלת הנשק היה צרך לחמש אותו בתחמושת מתאימה, גם הביגוד שלבשנו היה תערובת כמו מכנס אנגלי ומעיל אמריקאי. בחודש אפריל 1948 קיבלנו מצכוסלובקיה נשק חדיש ביותר (משוח בגריז) שהחליף את כל הציוד הקל שהיה ברשותינו. היה צורך לנקותם ולהכשירם לפעילות בשדה הקרב. הנשק החדיש, למרות היותו קל, החדיר בנו יותר בטחון ורוח קרבית.

הכפר הערבי זרעין ישב על רמה גבוהה, וחלש על הכביש הראשי של עמק יזרעאל, בואך בית שאן. על הכפר השתלטו כנופיות ערבים מהעיר ג'נין, והחלו להטריד את תנועת הרכבים על הכביש. מהכפר הערבי ניתן לצפות על שטח נרחב של קיבוצי האזור והמבואות אליו. ההטרדה הייתה בלתי נסבלת, ניתנה הוראה לפעול למען חיסולה. הפעולה הייתה במתכונת פלוגתית, המחלקה שלנו בפיקודו של ינון עזרוני (שהחליף את מקומו של איתמר גולני) קבלנו את הפקודה לתקוף ולכבוש את בית הספר במבואות הכפר ולהתמקד בו. יתר הכוחות בפיקודם של אסף שמחוני, שיקה גביש, רפי איתן ורחבעם גנדי היו אמורים לתקוף את הכפר ממערב ולטהר אותו מהכנופיות הפועלות במקום. כח שלישי שהיה מורכב מיחידת חי"ש היה אמור לחסום את דרך הגישה של תגבורת מצד ג'נין. כל הפעולה פיקד המג"ד דן לנר. עם חשיכה בשעות המאוחרות של הלילה, יצאנו ממשק מרחביה במשאיות מונעות ובאורות כבויים לעבר הכפר. עלינו רגלית לעבר היעד, מבלי להתגלות. התארגנו בשטח לקבלת האות לפתיחת המערכה, הרגעים הדוממים שלפני הקרב הינך חש את רגעי החרדה מהאין מודע, כולך דרוך לקראת הקרב.

עד כמה שזכור לי אימת המוות לא היוותה משקל בתודעה המוחשית שקיבלנו על עצמנו. בכל יציאה לקרב היינו אומרים איש לרעהו, אם יקרה משהו מסור דרישת שלום לחברים שלנו למעלה, כשקברנו את מתינו לה היה בכי קורע לב, אלא דממה וצביטה בלב.

עם קבלת האות יצאנו בסערה לעבר היעד, בצורות מדודים הסתערנו לעבר בית הספר שהיה חד קומתי\ הוא נראה נטוש. ינון המ"מ חילק אותנו להגנה מרחבית. אותי ועוד מספר לוחמים העלה לגג הבניין, עמנואל בדאני היה מפקד כיתה, ואני סגנו. שלמה בלומנטל מקלען ברן. משה אסתרין, יצחק בוקאי חובש ועוד שני לוחמים מהכשרת הזוריע. כיתה אחת הייתה בתוך בנין ביה"ס ואילו היתר התמקמו סביב. הקרב היה בעיצומו, הצלחנו להדוף מספר גלים של תקיפות, נזרקו לעברנו רימונים מכל עבר, אחד הלוחמים אברהם בלומברג, חש חבטה חזקה בקסדה שעל ראשו, ציפה להתפוצצות בכל שניה, מאחר ולא אירע מישש בידו מסביב, ונתקל ברימון שנזרק לעברו. למזלו הוא היה נצור, בקור רוח שלף את הניצרה והשליכה חזרה לעבר התוקפים. הקרב נמשך לאורך כל אותו לילה.

הכוחות האחרים שהיו אמורים לטהר את הכפר, נורתה לעברם מכת אש אדירה, אשר בלמה אותם ולא צלחו במשימתם. לכוח שלנו היו נפגעים, הכנופיות בכפר השיבו אש חזקה שמנעה מהכוחות להתקדם. הכוח הערבי יצא להתקפת נגד. הקשר בין הכוחות שלנו לא היה אלחוטי, אלא דרך רצים בני אנוש (ג'וני היה אחד מהם) הרצים העבירו פקודות בין הכוחות מבעד לכדורים שורקים, רצים שלא ידעו פחד מהו.

לאחר שהכוחות הערביים בלמו את המתקפה מצד מערב, כל הכוחות של הכנופיות הופנו לעברנו. ניטש קרב אימים. הגג בו היינו ממוקדים היה מקומר במרכזו, ומסביב היה מגודר באבן בקובה של 30-40 ס"מ. שלא היווה קיר מגן. האש לעברנו הלכה וגברה, חלק מכוחותינו נפגע ואף נהרג, היה צורך לפנות את הנפגעים מהגג החשוף. מחוסר מדרגות נאלצנו כפי שעלינו לגג להורידם דרך סולם עץ שהיה במקום. תוך כדי ירי בלתי פוסק, הצלחנו להוריד שלושה הרוגים ושלושה פצועים. עזרו במלאכה ה-מ"מ ינון שהיה חסון וגבוה, צבי עין והחובש יצחק בוקאי. אני נותרתי בגג עד לאחרון המפונים. בין ההרוגים שלמה בלומנטל ועמנואל בדני. לפני עלות השחר

ניתנה הוראה לסגת מהכפר לא בצורה מסודרת, אלא כל לוחם בכוחות עצמו, לעבר הכביש הראשי של עמק יזרעאל שם חיכו לנו המשאיות לפנותנו. הערבים המשיכו לזנב בנו, וירו לעבר הכוחות שנשאו את הפצועים וההרוגים. משה אסתרין היה בין הקורבנות שנשאו את הפצועים.

חזרנו למשק כפר יחזקאל שפופי גוו ואבלים על אובדן של 4 חברים שאך לפני מספר שעות עדיין היו במלוא חיותם. בטקס צבאי קברנו אותם בדממה חונקת בקבורה זמנית איש לצד רעהו. לא אשכח בחיים שלי כיצד לאחר הקבורה חזרנו בטנדר למחנה, היינו ישובים על שני ספסלים מקבילים. תחילת הנסיעה הייתה דוממת אך תוך כדי נסיעה, אחד מהלוחמים החל לזמזם את שיר הפלמ"ח ואט אט הצטרפו אליו עוד ועוד חברים, עד שבמהלך הנסיעה גברו הקולות, ובקעה שירה אדירה וכואבת, אנו אנו הפלמ"ח. היום בדיעבד הסיטואציה הזו קשה עלי אך זו הייתה רוח הלחימה וההקרבה העצמית למען המולדת, היום זה נשמע כקלישאה שחוקה, אך באותם ימים הכל נעשה בתמימות וחדורי אמונה ושעל כתפינו הצרות מונח גורל עם ישראל בתקומתו המתחדשת.

מלחמת הקוממיות החלה לצבור תאוצה לקראת סיום המנדט הבריטי על ארץ ישראל, והכרזה של דוד בן גוריון ב- 15.5.1948 על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל. בהתאם להחלטת מועדת הביטחון מנובמבר 1947 על הקמת שתי מדינות יהודית וערבית בחבל ארץ פלשתין של אז. היה דיון נוקב במנהלת העם (הממשלה הזמנית של ישראל) לגבי העיתוי של ההכרזה. היו שסברו שיש לדחותה בגלל התנגדות מספר מדינות וביניהן ארצות הברית. חבר למתנגדים משה שרתוק. בן גוריון הטיל את כל כובד משקלו ועוצמתו להחלטה החיובית אשר תירשם בהיסטוריה של עם ישראל. עם ההכרזה נעו שבע מדינות בראשם מצריים ירדן סוריה ולבנון. אל תוך גבולות ישראל על מנת לקבוע עובדות בשטח ולסכל את ההחלטה על הקמת המדינה.

הגדוד הראשון אשר נמנית עלי ושהגדוד השלישי נטלו על עצמם לטהר את הגליל העליון והתחתון מאותן כנופיות אשר פעלו באזור. בראשית מאי 1948 ניתנה הוראת ביצוע שנקראה בשם "פעולת מטאטא" בו היינו אמורים לנקות את השטח מטרור ביתי. עם שחר יצאנו ממחנה פילון שבגליל בשני ראשים, האחד לעבר הצפון והשני לאזור טבריה. השטח נסרק באופן יסודי. התושבים שהיו עוינים לנו ואשר שיתפו

פעולה עם האויב ותקפו את הישובים העבריים באזור, החלו בעקבות המבצע להימלט על נפשם ולחצות את גבול הארץ. כתוצאה מהפעולה חובר הגליל העליון והתחתון, והתחבורה זרמה ללא תקלות. על הפעולה פקדו מ.פ. שייקה גביש ומ.פ. יצחק חופי (חקה) ואסף שמחוני.

עם סיום המנדט הבריטי ב- 15.5.1948 הוטלה עלינו המשימה למנוע את הפלישה הצפויה של הצבא הלבנוני לתוך תחומי ארץ ישראל בהתאם להחלטות שהתקבלו על ידי מוסדות הליגה הערבית. מפאת הפלישה של הצבא הלבנוני היתה לנתק את אצבע הגליל מייתר חלקי המדינה היהודית העתידה לקום. מטרתם הייתה לכבוש את רכס הגבעות של מלכיה וקדש השולטים על האזור, וכן השתלטות על המחנה הצבאי הסמוך לגבול. מלחמתנו בגליל הייתה אמורה לקבוע את גבולות המדינה בצפון.

לאחר ההתאוששות וההתרעננות מהקרבות המתישים של משמר העמק וזרעין, המוטיבציה ללחום ולמגר את האויב לא פגה. ידענו את כובד המשימה אשר הוטלה עלינו. עם שחר בבוקרו של 14.5.1948 בתום מסדר של הפלוגות במחנה "פילון" עלינו על רכבים שהובילו אותנו לנקודה מסוימת שממנה היינו אמורים לעלות ברגל לרכס. הפרידה מבנות ההכשרה הייתה נרגשת, היה ברור שאנו יוצאים לקראת משימה קשה ביותר ואולי חלק מאתנו לא יוותר בחיים. בשעות הערב המאוחרות יצאנו לדרך עמוסים בצידוד אישי ומחלקתי שחושב למספר ימים. ערפל כבד כיסה את השטח, הלכנו למעלה מעשרה קילומטרים בדרך סלעית קשה ביותר, עם הפסקות מנוחה בדרך. לצערנו הייתה טעות בניווט, והיה ברור שהגדוד לא יגיע ליעד בזמן שנקבע מראש, והיה חשש שנגיע באור יום, נתגלה על ידי האויב ונפסיד את גורם ההפתעה.

נתקבלה החלטה במטה לדחות את ההתקפה ב-24 שעות, ולתפוס מחסה מעין האויב שישב ברכסים האזוריים. הסתבר גם שהמטה לא אמד נכון את הזמן הדרוש לגדוד לעבור את הדרך בתנאים הקשים, על צידוד הכבד בשטח הררי. היה זה יום חם ומתיש, הברחשים הטרידו את מנוחתנו, הזמן עמד מלכת. עוד אנו ממתינים לקרב המכריע באצבע הגליל, הועברה אלינו ידיעה שבתל אביב דוד בן גוריון הכריז על הקמת המדינה. קיבלנו את הידיעה בשמחה, אך מהולה בחרדה לקראת הקרבות העתידיים להתחולל באזור.

עם עלות השחר כבשנו בסערה את המחנה הצבאי במלכיה. שם נתקלנו בהתנגדות עזה ביותר. ניהלנו קרב פנים אל פנים בין בתי הכפר, הנשק המשוכלל שהיה בידי הצבא הלבנוני והאש המרוכזת שהוטחה עלינו גרם לנו לעשרות פצועים, הם השתמשו נגדנו בתותחים, בפיאטים ורימוני מדוכה צרפתיים שנורו עלינו ופגעו גם באלו שתפסו מחסה. לאחר הערכת מצב הוחלט לסגת למחנה הצבאי. אבדותינו בקרב היו כ-120 פצועים והרוגים. מ.מ. אסף רוזנבלום נהרג מכדור שחדר לראשו. (אגב הוא אימן אותנו במשק יגור כמפקד כיתה, בחור ממושקף בעל עוצמה ועוז רוח, עתיד גדול היה צפוי לו) הנסיגה הייתה קשה ביותר, היה צורך לפנות את הנפגעים, וכל זאת תחת אש האויב, כולל אש תותחים שזנבו בנו. בין הפצועים היה שייקה גביש שנפגע ברגלו, ורפאל איתן. בקרב מלכיה איבדנו את אחד הלוחמים שלנו, בשם נחום צוקרמן, שהצטרף להכשרתנו חודשים ספורים לפני כן, לאחר שסיים את לימודיו בגימנסיה. כמובן היו לנו נפגעים ביניהם צבי עין שצורר כדורים נקב את בטנו. אמנם בקרב המר על מלכיה לא הצלחנו לשמר אותו בידינו, אך בקרב הקשה הזה הצלחנו לבלום את הצבא הלבנוני על קו הגבול. גם הוא איבד רבים מלוחמיו, כך שהוא לא ניסה לרדת מהרכסים לעבר אצבע הגליל.

ואז עלה הרעיון לשלוח טור "משורין" (מכוניות שהולבשו בלוחות פלדה תוצרת בית) ו"צפרדיע" מחומש בתותח 20 מ"מ, וכן מכונית יורקת להבות.

כפקודה שנתנה לטור בגודל של פלוגה לצאת אל עורף האויב ולפרוץ לעבר "מלכיה". הצלחת הטור הייתה מעבר למשוער. בדרך פגש הטור משורין של האויב שהוביל תגבורת ללוחמיו במלכיה. נורה לעבר השיירה פגז אשר פגע במכונית שהכילה תחמושת רבה והיא הועפה באויר בקול נפץ אדיר. נוצרה פאניקה איומה בשיירת האויב, והחלה מנוסה כללית. הכפר נכבש שוב מחדש וחזר אלינו תודות לתושיה ותכנון של מטה הפלמ"ח. קרב מלכיה נרשם בתולדות מלחמת השחרור כפרק מכריע בשחרור אצבע הגליל העליון. הקרב הסתיים בתאריך 29.5.1948.

לאחר טיהור הגליל, נתנה פקודה להוריד את הגדוד הראשון למשימות נוספות במרכז הארץ. התמקמנו במחנה הצבאי "סרפנד" (צריפין) בסוף חודש מאי 1948, כיממה לאחר שהשתלטו עליו חיילי חטיבת קריית.

אנו הכשרת יגור שאיבדה 10 לוחמים ומספר רב של פצועים התקבלה החלטה בדרג העליון לספח אותנו למטה הפלמ"ח. הנושא הובא לדיון באספה הכללית, ולאחר דיון נוקב החברים הביעו את דעתם הן לחיוב והן לשלילה. לבסוף לאחר הצבעה נוצר רוב למצדדים לעבור למטה לשם גיבוש ורענון. שני חברים שלא רצו לקבל את מרות הרוב, טיבי וג'וני החליטו לעבור ליחידה לוחמת אחרת. (טיבי שהיה לוחם נועז, תוך זמן קצר הגיע לדרגת אלוף משנה בצנחנים והשתתף עם יחידתו במבצע סיני בצניחה במיתלה בשנת 1956, יחד עם רפול) אנו הנותרים סופחנו למטה ומשם נשלחנו למספר משימות שאני אכתוב עליהם בהמשך, ואילו ג'וני שהיה רץ מחלקת, נפגע בקרבות משמר העמק מכדור שחדר את ישבנו, פונה לבית חולים, וכעבור יממה ברח מבית החולים וחזר להמשך הקרבות.

במחנה צריפין חל שינוי, האינטימיות שחשנו בגדוד פגה, החלו להיראות ניצנים של צבא בדרך, נוצרו פקודות חדשות כגון הפרדה בין מגורי החברים והחברות, ענידת דרגות למפקדים, הפרדה בחדר האוכל בין החיילים לקצינים, משהו החל לאבד מצביון ההכשרה. אמנם נותרנו עדיין הכשרה מגובשת עם ערכים התישבותיים, ערכנו ישיבות רעיוניות, מסיבות וקומונה משותפת.

הגדוד השתתף בכיבוש לוד ורמלה, וכן טיהור כל הכפרים במרכז (אנו לא השתתפנו). בהפוגה הראשונה, לוחמי הכשרתנו נשלחו לאחד המשלטים שחלשו על העמק המפריד בינינו לבין הלגיונרים ששלטו על משטרת לטרון ומנזר השתקנים ומכאן גם על הדרך לירושלים שהייתה במצור מספר חודשים ללא מצרכים יסודיים ומים לשתייה. ירושלים הופגזה ללא רחם על ידי הירדנים (הלגיון הערבי) שהיה מצויד ומאומן כהלכה על ידי הבריטים. העמק שנפרש לנגד עינינו היה רגוע ושקט, אך ימים מספר לפני כן ניטשה בעמק מערכה עקובה מדם. על ידי נסיון של לוחמים מיחידות שונות ואחרות לכבוש את המנזר והמשטרה מידי הלגיון אך ללא הצלחה. מאות מהלוחמים נפלו בנסיונות הנפל האלו. היחידות שפעלו בשטח מחוסר כוחות לוחמים היו עולים חדשים שהספיקו לקבל אימון בסיסי במחנות המעצר בקפריסין ונשלחו לקרבות לטרון עם בואם לארץ.

תוך כדי ישיבתנו במשלט בנות ההכשרה באו לבקרנו במפתיע, השמחה לבואן הייתה רבה. תוכך כדי ההפוגה הראשונה, נבחרו חלק מהלוחמים במשלט להוות מאבטחים לשיירת מזון שאמורה הייתה לצאת לירושלים הנצורה, דרך באב אל ווד. הסכם יציאת השיירה היה בתיווך האו"ם. ירושלים הייתה נצורה מכל עבר, המים חולקו לתושבים במשורה, היה חוסר משווע במצרכי יסוד וסיגריות. העיר העתיקה נכבשה על ידי הלגיון הירדני, והלוחמים הוגלו למחנות שבי בירדן. בתיווך האום הורשנו לראשונה להעביר שיירת מזון גדולה. אנו המאבטחים הורשנו לשאת נשק אישי קל בלבד, היינו אמורים לצאת עם השירה ולחזור עוד באותו יום לאחר פריקת הכבודה. לדרך לקחתי איתי קופסאות שימורים שונות וסיגריות. עליתי על משאית עמוסת מצרכי יסוד ובהגיענו לשער באב אל ואד נתקלנו במחסום של החיילים הירדנים, לבושים במדים צבאיים מגוהצים עם כובע מצחייה שבקודקודו התנוסס וו מתכתי מוכסף. הם היו חמורי סבר וקפדניים ביותר. עברנו בדיקות ביטחוניות בחסות האו"ם ויצאנו לדרך. הכביש לירושלים היה צר ארוך ומפותל.

לפני הגיענו לשערי ירושלים, בקילומטרים האחרונים, נתקלנו ברבים מתושבי ירושלים פזורים במורדות ההרריים הנושקים לעיר ומלקטים שיירי תבואה שנותרו בשטח, כמוכן "חובזה" על מנת לשבור את רעבונם. עם כניסת השיירה לפאתי ירושלים צבאו אלפי התושבים משני עברי הכביש בצהלות שמחה ומחיאות כפיים. לא פעם נצפו תושבים מלקטים בדלי סיגריות מהרצפה. נראינו בעיניהם כגואלים לשעה קלה. אנו פיזרנו ביד נדיבה ממרומי המשאית סיגריות ומכל הבא ליד.

ניצלתי את שהותנו בירושלים שארכה 2-3 שעות לפריקת המטען וחזרה למשלט. החלטתי לבקר את סבתי שדרה בגפה במחנה יהודה. הדרך הייתה מוכרת לי משנים עברו, עת בהיותנו ילדים נהגנו לשהות אצל סבתא מספר ימים בחופש הגדול. (לנו זה היה תחליף לקייטנה). משום מה הדרך הייתה שונה מכפי שזכרתי, נזקי ההפגזות ניכרו בשטח, כל הבתים היו בני קומה אחת, בנויים מאבנים ירושלמיות נטו, כך שלמרות ההפגזות נותרו הבתים על תילם, כמובן עם צלקות שהותירו את חותמם בשטח, פילסתי את דרכי לעבר דלת ביתה של סבתי, הרחבה הייתה שוממה, מספר חתולים רבצו ליד מפתן הבית, עליתי שלוש מדרגות אבן ובעומדי נרגש נקשתי בדלת

הכניסה אך לא היה מענה. נקשתי שוב חזק יותר ולפתע אני שומע את קולה בקריאה שאזהה את עצמי. למרות שנותרו הרבות בירושלים, שפת העברית לא הייתה שגורה בפיה בצורה אבסולוטית ואז עניתי לה "דוויטקה" (שם הכינוי שבו קראה לי) ואז אט אט נפתחה הדלת לחריץ קטן לעמוד על טיבי, ואז בא החיבוק הספונטאני שארך מספר דקות. סבתי מאז ומעולם הייתה דקת גזרה, עם עיניים עטורות בגוון ירוק, אך חוסר המזון והמצוקה הביטחונית ניבטו מבעד לעיניה. נפלתי עליה משמים, החלה להמטיר עלי שאלות על בניה ובנותיה שהשתרשו הרחק ממנה בתל אביב ובחולון, והיא נותרה לבדה ובגפה בירושלים שכה אהבה ושאותה לא תנטוש בשל כל הון שבעולם. כל עולמה נסב סביב סמטאות מחנה יהודה, אנשיה ובתי הכנסת הרבים שהיו פרוסים בשכונה הפרסית. כל שבת, ללא יוצא מן הכלל היא פקדה את הכותל המערבי, ואני כילד הייתי צמוד אליה. את הדרך הארוכה בסמטאות העיר העתיקה, עשתה רגלית. חלצתי מתוך ילקוטי מצרכי מזון משומר שהבאתי עבודה, שמחתה לא ידעה גבול, היא החלה למשש אותי לוודא שזה לא חלום.

הייתי במחיצתה כשעתיים אך הזמן חלף ביעף, נאלצתי להיפרד ממנה בחום ולהותירה בודדה. חזרתי ליעד. המשאיות פרקו את המטענים יקרי הערך. עלינו שוב על המשאיות חזרה למשלטי לטרון. הביקור בירושלים הותיר בי חותם שלא אשכח לעולם.

לאחר משלטי לטרון נתקבלה הוראה מהמטה להחליף את הגדוד השני של הפלמ"ח שפעל במרחב הנגב. בסוף אוגוסט 1948 לעת ערב, הגדוד רוכז בקיבוץ נגבה, שם קיבלנו תדרוך לגבי השטח בו אנו היינו אמורים לעבור בקרבת המשלטים של המצרים באזור משטרת עירק סואידן. ללכת בשורה עורפית צמודים אחד לשני על מנת לשמור על רצף תנועה, וכיצד להיערך במקרה שנתגלה. לאחר ארוחת ערב קלה במשק, יצאנו לדרך מצוידים בנשק קל. הציוד הכבד הועבר במטוסים. הדרך ארכה כ- 10 קילומטרים ולאורך כל מהלך ההליכה החיילים המצרים הפעילו פצצות תאורה ואנו הגבנו בהשתטחות על הקרקע. השטח היה מישורי. את השקט המדברי הפרו נביחות הכלבים. הייתה אפילה מוחלטת, הגדוד הצליח לחצות את הקווים מבלי שנתגלה, הצלחתי אף לשמוע את קולות חיילי האויב שבמוצבים. לאחר החצייה המתינו לנו משאיות שהובילו אותנו למחנות. אנחנו הכשרת יגור עברנו למטה החטיבה ששכן ב"דאפו" סמוך למשקי דורות ורוחמה.

השהייה בדאפו תרמה לאיחוד הקבוצה, למרות ההפצצות המצריות מן האוויר אשר פקדו אותנו אחת למספר ימים, נכנסנו לשוחות, ומשם ירינו עליהם במקלעים שהיו בידינו. ערכנו אספות חברתיות בהן דנו על המשך דרכנו בעתיד, הוצאנו עלונים בהם חברים הביעו את דעתם. באחת האספות נבחרתי לשמש כיו"ר חברתי. לכל אורך דרכי בהכשרה תרמתי את חלקי בנושא התרבות. מרגע שנבחרתי כיו"ר ניהלתי את ישיבות ההכשרה בהן טווינו את דרכנו בעתיד.

למרות שנספחנו למטה הפלמ"ח השתתפנו בכיבוש העיר באר שבע כמחלקת אבטחה לתותחנים שהפגיזו את העיר לפני הכיבוש. קראנו להם תותחי נפוליון בשל יושנם. כמו כן נשלחנו לחירבת מחאז כפי ערבי שישב על שתי גבעות. הוא היה אחת החוליות בשרשרת שחסמה את הישובים העבריים בנגב לבין ישובי הדרום ולשליטה בו הייתה חשיבות מיוחדת. בכפר הזה נערכו קרבות מרים ביותר. הכפר עבר מיד ליד שלוש פעמים בקרבות פנים אל פנים, עם לא מעט הרוגים ופצועים. המצרים השתמשו לצורך הכיבוש בתותחים זחלמים ונשק כבד ביותר. בין המפקדים המצרים היה עבדול נאצר שהפך לאחר שנים ספורות לנשיא מצריים לאחר ההפיכה הצבאית של קציני הצבא נגד המלוכה. אנחנו הגענו לחירבת מחאז לאחר הכיבוש השלישי. מצאנו כפר לא מרשים ביותר, מקושר בתעלות מגן סביב לכפר. מאורעות הקרבות המרים ניכרו בשטח. הכפר היה בנוי על גבעה, בעמק ניצבו עשרות משורינים וטנקים שננטשו והושארו בשטח. כולל גוויות חללי אויב. העורבים ושאר הטורפים חגו מעל השטח. שבוע ימים שהינו בכפר, החפירות היו הבית והמגן. אני ריפדתי את עמדתי בקש תבן להקל על משכבי. המצרים ליקקו את פצעייהם ולא ניסו יותר את מזלם. כעבור שבוע החליפו אותנו ואנו חזרנו לדאפו.

בנגב שהינו קצת למעלה מחודשיים ימים, לאחר מכן חזר הגדוד לגליל. המטה התמקם במחנה צבאי סמוך לכפר ילדים שליד עפולה. זה היה בתחילת חודש דצמבר 1948, המחנה קיבל סממן של סדרים חדשים. דגל ישראל הונף במרכז המחנה. כל בוקר נאספנו לתרגילי סדר. היציאה מהמחנה הייתה רק באישור מיוחד (פס) שקיבלנו ממפקד היחידה.

בתחילת ינואר 1949 יצאתי לחופשה למספר ימים על מנת לבקר את משפחתי שלא ראיתים זמן רב. בכפר ילדים תפסתי טרמפ מסוג קומנדקר צבאי. היעד שלו היה

להגיע לאזור ג'נין, לאסוף חיילים, ומשם לנסוע לכיוון תל אביב. היה זה יום גשום וסוער, ישבתי מכורבל על ספסל הקומנדקר חצי מנומנם, לקראת הנסיעה הארוכה. מרגע זה אני זוכר מאומה. איבדתי את ההכרה והתעוררתי בצורה מעורפלת על שולחן הניתוחים במצב קריטי ביותר לאחר שחזור המקרה.

בדרך העפר בה נסע הקומנדקר, עלה על מוקש ואני מעוצמת הפיצוץ הועפתי ונחבלתי בצלעות ובריסוק הטחול. חלל הבטן התמלא בדם רב. למזלי ניתח אותי פרופסור דרום אמריקאי שבא לארץ כמתנדב. הוא בשיתוף צוות רופאים הצילו את חיי. הרגשתי תוך כדי הניתוח כאילו נשמתי פורחת ממני, הניתוח היה קשה ביותר והודות לתרופת הפנצילין שחדרה אז לשוק התרופות הם אלו שבזכותם נותרתי בחיים. במשך תקופת חולי בבית החולים רמב"ם בחיפה שנמשך כחודשיים ימים

בשבועיים הראשונים שמרתי את סוד פציעתי ממשפחתי, רבים מחברי ההכשרה באו לבקרני. ליד מיטתי שכב נער כבן 17 פגוע ברגלו, הוא סעד אותי. בימים הראשונים נוצרה בינינו ידידות מופלאה, אני הייתי שרוי בשכיבה מוחלטת ללא אפשרות תזונה. ביקשתי ממנו לכתוב מכתב קצר למשפחתי, ואמנם לא חלפו ימים ספורים, והסנונית הראשונה הייתה אחותי מרים בליווי חברתה. עם כניסתה לחדר, בראותה אותי, חשכו עיניה, קיבלה סחרחורת והתמוטטה. האחיות עטו עליה כדי לאוששה. אט אט חזרה לאיתנה, ולא פלא, נראיתי כחוש וחסר צבע. כמובן שכעסה על כך שלא שיתפתי את משפחתי על כל מאורעות האימים בכל מהלך המלחמה והקורבנות של חברי לנשק. בכל מכתביי תיארתי את היופי והחויות הנפלאות שזכיתי בהם. לא היה להם כל מושג היכן אני ומה פועלי. לאחר הביקור הזה באו ביקורים נוספים עד לשחרורי כחלוף חודשיים מבית החולים. לאחר החלמתי נשלחתי לנופש למספר ימים, ולאחר מכן וועדה רפואית קבעה לי 37% נכות, ומשם הדרך הייתה סלולה למרכז השיקום של משרד הביטחון.

בתקופה בה שהיתי בבית החולים צה"ל החל לשחרר את ההכשרות המגויסות מהשרות הצבאי. ביניהם חברי הכשרתי, כל הכשרה שובצה על ידי מוסדות ההתישבות להיאחז בקרקע ולבנות נקודות התיישבות חדשות בארץ ישראל. הכשרתנו חזרה לקיבוץ חולתה לשם התארגנות מחדש. שוב התקבלנו לעבוד בענפי המשק, וכעבור

זמן קצר נשלחנו להקים ישוב ליד גשר בנות יעקב, קראנו לו אז בשם "הגוברים", על שם הכשרתנו, מאוחר יותר הוסב שמו לגדות.

אני שטרם החלמתי סופית מהפציעה, נהגתי באופן תדיר לנסוע לחולתה והן למשק החדש על מנת לתת יד בהקמת המשק. ואז גמלה בי החלטה לנצור את זכרם של חברי הנופלים, עשרה במספר, ולהקדיש לזכרם חוברת שתשמש גל-עד לדורות. זה המעט שיכולתי לעשות באותו פרק זמן. פניתי לאחת החברות המבריקות בהכשרה, בשם לאה גוירצמן, להיות לי לעזר בנושא. היא קיבלה את האתגר, ובאישור יתר חברי ההכשרה יצאנו לדרך. האמצעים הכספיים שהיו ברשותנו היו דלים ביותר. ריח אבק השריפה עדיין היה בחלל, ישבנו לטכס עצה, כיצד להוציא לפועל יש מאין. רשמנו לפנינו דפוס פעולה, קודם כל ממה להתחיל ולקראת מה אנחנו הולכים. ראשית החלטנו לפנות למשפחות השכולות על מנת לדלות מהם פרטים נוספים על אודות הבנים.

מפגש ראשון נועדנו בבית הוריה ברחוב גאולה התל אביב, אביה שהיה אדם דתי מזוקן בסביבות גיל החמישים שלו, בחן אותי במראה עיניו מכל עברי, לא נראיתי אחד משלהם. פנה אלי בדחילו ורחימו לעמוד על טיבי, בחן אותי בשאלות אישיות כאילו הייתי מועמד להיות חתנו, אך לאה שהייתה ערנית לכך לקחה אותי הצידה והסבירה לי שזה אופיו של אביה, לעמוד על טיבו של כל מי שבא לפתח דלתו.

תפסנו פינה בדירה שהייתה צנועה ביותר, הוצאנו כלי כתיבה וישבנו לכתוב קווי פעולה. רשמנו לפנינו דפוס התנהלות ויצאנו לדרך. המשימה הראשונה כפי שטוינו היו משפחות הנופלים. היה צורך לאתר את כתובתם ולתאם את בואנו. לא אפרט כל מפגש ומפגש בפני עצמו שהיה רב גוני, אך אתן רשמים כלליים מכל המפגשים שהיו לנו עם משפחות. חלק לא מבוטל קיבל אותנו בזרועות פתוחות כאילו היינו בנים שלהם, אנו היינו החוט המקשר, היינו אלו שחיי ילדיהם נקטעו בסמוך אלינו. יכולתנו להעביר להם רשמים ממקור ראשון על אודותם בחייהם במסגרת ההכשרה המגויסת ובמותם בסערת הקרב. הם ניסו לשאוב מאיתנו כל בדל ידיעה על ילדיהם, שחייהם נגדעו בדמי חייהם, בני 16-17 היו ועל כתפיהם הצרות נחתו כמויות עצומות של אחריות והגנה על המולדת.

סיפרו לנו על ילדותם, חלק מהם היו בנים יחידים, הוציאו לנו אלבום תמונות משפחתי של ילדם, סיפרנו להם על מטרת בואנו, לשם הנצחת זיכרם. הם שמחו לשמוע על כך שזכרם לא ישכח עם מותם, הם שיתפו פעולה לכל אורך המפגש. עם צאתנו ביקשו מאתנו שנשמור על קשר מתמיד.

קבלת הפנים מצד ההורים השכולים לא התנהלה תמיד על מי מנוחות, הייתה משפחה אחת או יותר שטפלו בנו את האשם במות בניהם, כאילו אנו היינו אלו ששלחו אותם לשדה הקרה בגיל כה צעיר, כשחלב אימם עדיין היה על שפתותיהם. היינו המומים מקבלת הפנים הסוערת, הסברנו להם שחלק גדול מן הלוחמים היו בני אותו גיל, המשפחה הייתה ממורמרת וכואבת, ושום הסבר או דברי נחמה לא הועילו, הם נותרו במכאובם, ואנו נותרנו מתוסכלים עם דף חלק אודות עברם של בניהם. קשה להתווכח עם כאב שאין לו מזור.

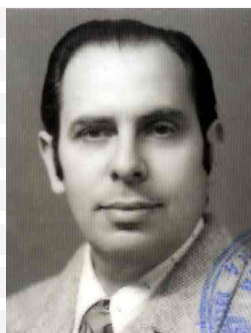
כשבועיים הקדשנו לנושא של ההורים, ביקשנו מחברי ההכשרה להשתתף בכתיבת דברי זיכרון לחבריהם הנופלים. ערכנו את החומר שהצטבר בידנו ללא כל עזרה מצד בעלי מקצוע. אני שבעבר עבדתי מספר חודשים בדפוס "הלום" ברחוב הקישון בדרומה של העיר תל אביב, שם צברתי ניסיון בתחום הדפוס. ראשית הזמנו קלישאות דיוקנן של החללים, סמלי הפלמ"ח תמונת השער של החוברת המסמלת שילוב הדורות, חוכמה ועבודה. לבחור את אותיות הדפוס, לערוך את עימוד החוברת בסדר מסוים, הגהת החומר בדפוס וכריכה. תוך כדי ההוצאה צצו לנו שאלות ובעיות שלא צפינו מראש, אך אנו שהיינו חדורי רצון שהחוברת תצא לאור ויהי מה גברנו על כל המכשולים, וראינו פרי בעמלנו. בעל בית הדפוס בו עבדתי בעבר, זכר אותי לטובה. אגב למדתי בזמנו יחד עם בנו בכיתה אחת בגמנסיון "עלה". כאשר באתי אליו עם החומר ונסיבותיו, הוא נרתם לנושא וכמעט באפס כסף עם עזרה מרובה, בהכוונה להצלחת המשימה. ואכן החוברת יצאה לאור,

בידיים רועדות אחזתי את המוצר המוגמר ואמרתי לעצמי, עשינו זאת.

ראשית חזרנו למשפחות השכולות לחלק להם את החוברת, שוב קיבלו אותנו בזרועות פתוחות, כולל אלו שהטיחו בנו אשם.

חזרנו למשק הגוברים עם המטען היקר בידינו, כינסנו את החברים בערב לאחר יום עבודתם, ושם חילקנו להם את החוברת, ואת היתר הנחנו לשמירה בחדר התרבות. באחד מביקורי הרבים במשק, כעבור כשנה, מצאתי שהחוברות שכה עמלנו בהוצאתם מתגוללות זרוקות על הרצפה. חלק גדול מהחברים נשרו מהמשק וחלק אחר שלא ידע את יוסף בא להשלמה.

ניצבט לי בלב לראות שכל עמלנו נשחק על הריצפה, אספתי את שארית החוברות שעדיין נותרו ולקחתים אלי הביתה. רק כעבור למעלה מעשרים שנה, החלו לבוא אלי בקשות דחופות לקבלת החוברת מטעם מוסדות התישבותיים, מטעם ההגנה, חברים שונים שאיבדו את מה שהיה להם, ולאחרונה פנו אלי ממטה הפלמ"ח שזעק לאיסוף חומר על חברי הפלמ"ח והנופלים, וכיום לא נותר לי אפילו עותק אחד מיותר.

אורי קרפיק ז"ל

נכתב ע"י חגית אישתו

כתובת: רחוב הבשן 9 רמת השרון

טלפון: 054-5915454

דוא"ל: abc-uri@015.net.il

סיפור חיי וחיי בעלי אורי ז"ל

אני ואורי ברמת הגולן

מבוא

שמי חגית קרפיק, אני חברה בבית הלוחם כ-15 שנים. בעלי אורי קרפיק ז"ל הוכר כנכה צהל משנת 1973. שנינו היינו חברי בית הלוחם השתתפנו בחוג לידיעת הארץ ובפעילויות נוספות של הבית. במסמך זה אתאר בתמציתיות את סיפור חיי שלי וסיפור חייו של אורי בעלי.

סיפור חייו של בעלי אורי קרפיק ז"ל

אורי נולד בביה"ח הדסה בתל אביב בשנת 1935 וגדל בבית הוריו בנס ציונה לאמו רחל ואביו יצחק קרפיק ז"ל. לאורי אח בכור שמו גרשון ואחות צעירה ממנו בשם שושנה. רוב משפחתה של אמו של אורי נשארה בפולין ונספתה בשואה. הוריו הכירו בפולין ועלו ארצה בשנות ה-30 של המאה הקודמת. ההורים התיישבו בנס ציונה. אביו יצחק היה טייח במקצועו ועבד בנס ציונה וסביבתה. האם רחל הייתה תופרת ועבדה בבתי האיכרים בנס ציונה ובסביבה.

אורי למד בבית הספר היסודי בנס ציונה ובתיכון למד בבית ספר מקצועי בראשון לציון תיכון עמל. מגיל צעיר התעניין אורי במטוסים וחלומו היה לעסוק בזה. כשהתגייס לצבא נשלח ללמוד בבהד 2 לימודי מכונאות ותעופה. הוא שרת כמכונאי מטוסים בטייסת 100 שהייתה באותן השנים ממוקמת ברמלה. חיל האוויר באותם הימים של שנות ה-50 המוקדמות היה בראשית צעדיו ללא מסוקים צבאיים. בהמשך שירותו, אורי עבר לבסיס תל נוף ושם הרכיב עם בעלי מקצוע צרפתיים את המסוק הראשון של חייל האוויר סיקורסקי S-55 שכונה "היונה".

בשנת 1956 פרצה מלחמת סיני, מבצע קדש. זאת הייתה שעתה הגדולה של טייסת 100. ב-30 לאוקטובר 1956 עלו לאוויר מטוסי מיסטר כדי לחפות על הכוח הקרקעי שלנו במעבר המיתלה. ב-2 לנובמבר 1956 נפגע מטוס מיסטר ישראלי שהוטס על ידי בני פלד שהיה לימים מפקד חיל האוויר. הוא נטש את המטוס בעזרת כיסא מפלט בדרום סיני. אורי היה בצוות המחפשים המוטס שחילצו את בני פלד והחזירו אותו בשלום ארצה. נוכחותו נדרשה שכן היה אחד מהמכונאים המנוסים שידעו לתקן תקלה במקרה של אחת כזו. טייסיה של טייסת זאת רשמו באותה מלחמה בשנת 1956 מבצעים נועזים רבים אשר אורי השתתף בחלק גדול מהם, בין אם מהקרקע או מהאוויר.

עם סיום תקופת שירותו בחיל האוויר ב-1958 התקבל אורי לעבודה באל על. הוא עבד באל על 44 שנה עד יום פרישתו. הוא אהב מאד את העבודה בחברה, למד הרבה והתקדם עם התפתחותה. אורי מילא תפקידים רבים בחברה - התחיל כמכונאי, המשיך לראש צוות ולבסוף כיהן כמנהל מחלקת ביקורת המטוסים בחברה.

ביקורת מטוסים

תעודת הוקרה מאל על

עם חברים באל על

תקופת לימודים בסיאטל

בשנת 1967 הציעו לאורי לשמש בתפקיד נציג הטכני של אל על בטהרן. בטהרן הייתה נציגות וסניף גדול של אל על. אורי יצא לשדה התעופה לעתים קרובות כדי לקבל את המטוסים של אל על וטיסות של חיל האוויר שהגיעו לעתים מזומנות לטהרן. שנינו למדנו פרסית אצל מורה מקומית מה שהיה חשוב לחיי היום יום במדינה. בטהרן היה בית ספר ישראלי שם אני עבדתי בעוד אורי עבד בסניף. המנהל היה שליח מטעם משרד החינוך והמורות היו נשות הנציגים הישראלים. החיים באיראן באותן השנים היו נינוחים. היו יחסי ידידות וקירבה בין שתי המדינות.

חזרנו ארצה ב-1972. בחודש מרץ 1973 נקרא אורי למילואים. אורי נשלח עם חבריו מאל על למושב שתולה בגבול הצפון עם לבנון. כלי הנשק שניתן לו היה פגום. המקלע התחיל לירות וחלק גדול מהקליעים פגעו ברגלו. הפציעה הייתה קשה מאד. הוא אושפז בבית חולים רמב"ם בחיפה שם עבר מספר ניתוחים, שכב בבית החולים חודש ימים ונשלח הביתה מגובס. מידי חודש נסענו לביקורת בבית החולים. במשך שנה אורי היה בבית לתקופת החלמה. מידי פעם עבר ניתוחים להוצאת רסיסים מרגלו. זאת הייתה תקופה קשה לי, לבנותינו ולכול המשפחה. הורי שגרו ברמת השרון היו לנו לעזר רב. היינו צעירים והיו לנו בנות קטנות. חברת אל על עזרה לנו בהסעות לבית החולים. החיים נמשכו היה צריך להתגבר על הקשיים והצלחנו להמשיך.

בשנת 1999 אורי חלה בלוקמיה הוא אושפז בבית חולים בלינסון והיה בו חודשיים. אחרי כן עבר לבית חולים הדסה עין כרם בירושלים שם טופל על ידי פרופסור ראובן אור במחלקה להשתלת מוח עצם. הוא קיבל מאחיו הבכור את מוח העצם והייתה הפוגה במחלתו למשך 5 שנים עד פטירתו בשנת 2004 בהיותו בן 67.

סיפור חיי - חגית קרפיק

שמי חגית קרפיק ילידת רמת השרון ודור שלישי למייסדי רמת השרון. סיפור חיי ומשפחתי שזור בסיפור העיר.

סבי בנימין שוכן היה בין הראשונים שהתיישבו ברמת השרון. הוא וסבתי עלו ארצה בשנת 1926. הם הגיעו לארץ ישראל מאוקראינה מחבל ווהלין מהעיירה קורץ ביחד עם שניים מילדיהם. אבי הגיע ארצה בהיותו בן 17. באוקראינה היה סבי בעל מפעל לעיבוד עורות. לא היה לו מושג בחקלאות. בשנת 1928 הגיעו סבי וסבתי לרמת השרון, קנו חלקת קרקע ונטעו בה פרדס. ליד הפרדס הקימו רפת ולול. הם קיוו להתפרנס בארץ מהמשק החקלאי שהקימו למרות התנאים היו קשים במקום. כמויות המים שניתנו לחקלאים היו קטנות. כמו כן הפרדס התחיל להניב רק אחרי 5 שנים וכול אותה עת היה קשה להם להתפרנס. אבי שהיה בחור צעיר חי בתל אביב והתפרנס למחייתו מכול עבודה. למשל עבד בסלילת כבישים, שומר מפטרל על סוס בפרדסי גן חיים ובהקמת נמל תל אביב. בנוסף לכל עזר להוריו באחזקת המשק החקלאי שהקימו. להורים היו קשיי עלייה רבים בארץ. מזג האוויר היה זר להם והם הרבו לחלות. סבי וסבתי לא זכו להאריך ימים בארץ וביתם החדשים. הם נפטרו בארץ כ-10 שנים לאחר עלייתם. אבי קיבל את המשק ופעל לפתח אותו. הוריי מלכה ויצחק שוכן נישאו ב-1934, התיישבו בעיר רמת השרון והמשיכו את חזון סבי בנימין שוכן.

אני התחנכתי ברמת השרון. הרביתי לעזור להוריי בעבודות החקלאות. למדתי בסמינר למורים ע"ש שיין בפתח תקווה. עם סיום הלימודים התגייסתי לצבא ושרתי בחיל האוויר בתפקיד מוכמת מטוסים. הייתי אחראית על המכ"ם הראשון בצה"ל באותה התקופה. נבחרתי לקבלת אות מצטיינת הנשיא וביום העצמאות של 1957 השתתפתי בטקס קבלת האות. התגאיתי לשרת בחיל האוויר ובצבא. בשנת 1960 אורי ואני נישאנו. שנינו אהבנו מאד את שרותינו הצבאי בחיל האוויר התעניינו תמיד בכול מה שקורה בחיל, שהרגיש לנו כמשפחתי ומקבל מאוד.

עסקתי כמחנכת בבית ספר ממלכתי א' בהוד השרון. בשנת 1965 נולדה בתנו הבכורה מיכל. ובשנת 1967 נולדה בתנו ורד.

חורף בטהרן

בטהרן עבדתי כ-5 שנים כמחנכת בבית הספר הישראלי. בתי הגדולה התחילה לבקר בגן הילדים הישראלי. בבית הייתה מטפלת מקומית שטיפלה בבתנו התינוקת. איראן הייתה גדולה ורחבת ידיים והרבינו לטייל בה. אהבנו מאד לטייל לצפון המדינה שם היו אזורים גשומים מאד ושפע של מים. באזור הצפוני החקלאות

הייתה מפותחת. גידלו בעיקר אורז ותה. האזור היה קרוב לים הכספי שגם הוא היה מגוון באתרים ובאוכלוסיות שונות. בטהרן התפתחה קהילה ישראלית ענפה ויחד חגגנו את חגי ישראל. לפעמים הייתה החגיגה בבית מלון ולעתים חגגנו בנציגות הישראלית. גם בית הספר הישראלי היה מקום רב למפגשים של המשפחות הישראליות. היינו מקיימים חגיגות בבית הספר בשיתוף עם ההורים ועם הקהילה הישראלית במקום. האווירה הישראלית נשמרה בכול אירוע. יחדיו יצאנו לתור את הארץ הגדולה לגלות בה אתרים היסטוריים וארכיאולוגים שנשתמרו בה במשך אלפי שנים. בכול מקום ניכר העושר ששרר במקום ואת ההשפעה של בית המלוכה על האתרים ברחבי המדינה. המסגדים, הארמונות והמבנים הציבוריים היו עשירים מאד מבחינה ארכיטקטונית. בטהרן עצמה היו מוזיאונים יפים ואתרים ממשלתיים בהם הציגו את עושרה של המדינה ואת עברה המפואר. אחד המקומות בו הרבינו לבקר היה הבזאר בגדול של טהרן, שהוא בין הבזארים הגדולים בעולם. בבזאר אפשר היה לראות את בעלי המלאכה השונים שיצרו כלים מנחושת ומכסף. אפשר היה לבקר בבתי מלאכה לאריגת שטיחים שהיו במקום. תמיד זכינו לקבלת פנים יפה ומאירת פנים. אחרי 5 שנים בהן חיינו בטהרן היה נראה לי שאני ילידת המקום ולא הרגשתי שם זרה.

חזרנו ארצה בקיץ 72 והתמקמנו בדירתנו בפתח תקווה. כפי שנאמר, פציעתו של אורי בשנת 73 גרמה לתהפוכות בבית מקצה לקצה, ושינתה לבל היכר את חיינו כזוג צעיר. בשנת 78 עברנו לגור בביתנו החדש ברמת השרון, בו אני גרה עד היום. משנת 58 עבדתי במשך 30 שנה בהוראה - מאז המעבר עסקתי כמחנכת בבית ספר גולן ברמת השרון. בנותיי מיכל וורד התבגרו וגדלו. מיכל היא אומנית רב תחומית עוסקת בכתיבה ובאומנות הציור. ורד למדה משפטים, היא עורכת דין ומכהנת כרשמת בבית המשפט.

אני רואה בנכדיי סימן לחזון של סבי וסבותיי שבאו ארצה כדי לבנות ולהיבנות בה. אני מאוד מקווה ומאמינה שנכדיי ימשיכו לאור תקווה זאת שמקומו של עם ישראל בארץ ישראל. אורי זכה לראות את 5 הנכדים שלנו כשהיו קטנים. חבל וכואב לי שלא זכה לראות אותם בבגרותם. היום יש לנו 3 נכדים שמשרתים בצבא. הנכדה הבכורה היא עמית שמשרתת בקבע בחיל התקשוב. סיימה קורס של הנדסיות אלקטרוניקה בצבא. נכדי תומר עתודאי שלמד במסגרת פסגות באוניברסיטה של תל אביב וסיים זה עתה קורס קצינים גם הוא ישרת בחיל האוויר. נכדתי השלישית נטע גם היא משרתת בחיל האוויר ומצליחה בעבודתה. שתי נכדותיי הצעירות גפן וטל תלמידות בתיכון ובחטיבה וגם הן בבוא הזמן ישרתו בנאמנות את הצבא והמדינה. מעשה אבות סימן לבנים. גאוותי על כול 5 הנכדים שלנו. לתפארת המשפחה והמדינה.

דב רבר

כתובת: הגליל 49 ב' כפר סבא מיקוד 4423526

טלפון: 050-6241443

דוא"ל: draberster@gmail.com

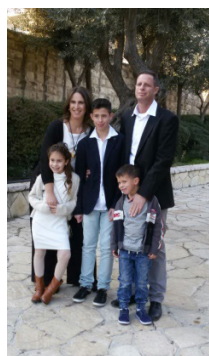
שם בת הזוג: שושנה

טלפון: 054-5670353

דוא"ל: shoshi.raber@gmail.com

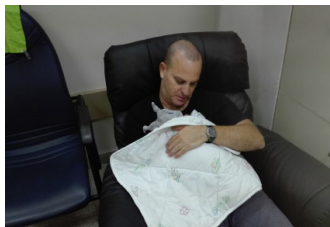
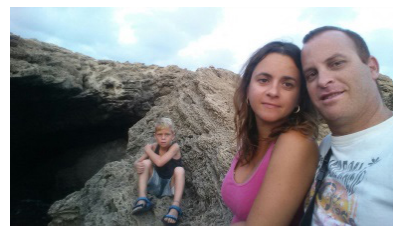
• **מספר פרטים על אשתי שושי:** שושי ילידת רומניה, הגיעה לארץ עם משפחתה בגיל 12 ב-1961. נקלטה בהתחלה במסגרת עליית הנוער בקיבוץ דליה, שם למדה את השפה העברית ובעיקר את אורח החיים של "הצברים". סיימה תיכון ואוניברסיטה והייתה 30 שנה מורה למתמטיקה ומדעים. לגבי פציעתי במלחמת יום כיפור, הזיכרונות שלה שמורים ומתעצמים כל שנה לקראת יום כיפור. הייתה צריכה לדאוג לתינוקת בת 3 חודשים ולהתמודד עם תקופה לא קלה של החלמתי מהפציעה בראש. הצליחה להתמודד עם עבודתה + תינוקת והחלמתי, בזכות עזרה צמודה של הוריה שרגא וחנה גרינברג ז"ל, על כך אנחנו אסירי תודה.

• ב 10/07/1973 נולדה **שירלי הבת הבכורה שלנו**, במשך השנים למדה באוניברסיטת בן גוריון בנגב תואר ראשון בתחום ניהול רפואי, תואר שני במנהל עסקים אותו סיימה כמצטיינת. מצב משפחתי: נשואה לאסף רוט מקיבוץ דביר בעל תואר כמהנדס תעשייה וניהול, בעל חברה לייעוץ כלכלי לעסקים, וחברה שפיתחה תוכנה שמשמשת להזמנת חופשות בארץ ובעולם דרך רשת האינטרנט. בנו את ביתם בקיבוץ דביר בנגב עם שלושה ילדים והנכדים האהובים שלנו: **יואב** בן 15 שנים, **נטע** בת 11 שנים, **הראל** בן 7 שנים. הם בנו את ביתם במסגרת ההרחבה של קיבוץ דביר לתושבים שאינם חברי קיבוץ (140 משפחות סה"כ).

שירלי פעילה מאוד בתחום החברתי ושותפה נאמנה לאסף בעלה שנבחר פעם שנייה למנהל הקהילה החדשה בקיבוץ. אמו יפה רוט חיה בקיבוץ ועוסקת בראיית חשבונות של הקיבוץ. כיום שירלי היא בעלת עסק לתכנון ועיצוב חללים של בתים ושטחים מסחריים לאחר לימוד המקצוע במרכז הבניה הישראלית ליד קיבוץ געש. כל זאת לאחר קרירה ארוכה ומוצלחת בחברת דקסון לתרופות ואח"כ בחברת טבע.

- ב-30/06/1976 נולד **בננו לירון**, במשך 14 השנים האחרונות למד לירון רפואה באוניברסיטת תל - אביב ולאחרונה סיים את התמחותו בתחום ילדים בבי"ח סורוקה בנגב וכיום הוא בעל תואר רופא מומחה של ילדים. לירון בחר את מקצועו לאחר בחינת אפשרויות נוספות שהיו פתוחות בפניו. **לירון התנדב לשרת במילואים כרופא קרבי** ועבר קורס התמחות ברפואה צבאית. הוא מגויס מדי פעם למילואים בתפקידו כרופא. לירון נישא לגלית קאופמן מיסוד המעלה עובדת סוציאלית בעלת תואר שני שעוסקת בנושאים חשובים של עזרה לאימוץ ילדים, נושא אלימות במשפחה ועוד. למשפחתם שלושה ילדים והנכדים האהובים שלנו: נועם בן 9 שנים, נדב 5 שנים, ולאחרונה נוסף לנו ינאי בן 5 חודשים. לירון וגלית חיים בהרחבה בדביר ליד משפחתם של שירלי ואסף. הן ספק שזה תורם למרקם הקשרים המשפחתיים/חברתיים שלהם ואכן הם מבורכים ועשירים. אשתי ואנוכי נוסעים פעם בשבוע ביום קבוע לעזור עם ששת הנכדים ולשחרר את הוריהם..

- סיימתי תואר ראשון ושני בפקולטה לחקלאות ברחובות ב 1978 תוך כדי שרות מילואים.
- עבדתי כ 5 שנים כמורה בתיכון אליאנס רמת אביב 1972-1976, ולאחר פציעתי במלחמת יום כיפור המשכתי ללמד בכיתה כמחנך ומורה לביולוגיה, כימיה, פיזיקה ולמרות הנאתי הרבה במלאכת ההוראה החלטתי בגלל בעיות שמיעה שנוצרו לי בעקבות המלחמה לפרוש מההוראה ב 1977 עם גמר לימודי מוסמך וקבלת תואר Msc 1978.
- עברתי להדרכה חקלאית במסגרת של משרד החקלאות ביולי 1977. פירוט נוסף של פציעתי יובא בפירוט בהמשך הכתיבה.
- המשכתי לעבוד כמדריך לגידול הדורים במסגרת שרות ההדרכה והמקצוע של משרד החקלאות - שה"מ במשך 36 שנים ברציפות, תוך שרות וקידום ענף ההדרים בארץ. הייתי רפרנט ארצי בתחום ההשקיה והדישון ונשלחתי הרבה פעמים למדינות כגון סין, וייטנאם, קניה, דרום אפריקה, הודו, גאנה, סוודילנד, גרנדה בקריביים. שם נתתי הרצאות בנושאים רבים ומגוונים לפי בקשת המקומיים בתאום משרד החוץ הישראלי. גם היום 6 שנים לאחר פרישתי לגמלאות אני עובד בתחום, פתחתי חברה פרטית להדרכה חקלאית ודרכה אני נותן שרות בארץ בעיקר לפרדסנים רבים באזור המרכז ודרום מרכז, כמו כן המשכתי לנסוע למשימות דרך משרד החוץ על ידי גוף בשם סינדקו ששייך למשרד החוץ.

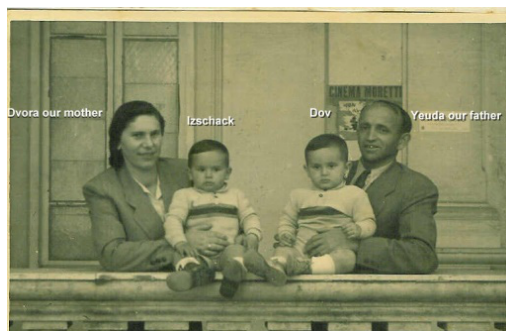
שושי

דובי פרדס

סיפורי האישי - מאת דובי רבר

פרטים אישיים

- נולדתי ב-9/2/1946 להורי יהודה ודבורה רבר במחנה פליטי שואה בפלורנץ איטליה. ביחד איתי נולד אחי התאום יצחק.
- עלינו לארץ באונייה עם אשרת תיירים מזויפת בנובמבר 1947.
- אונייה קודמת עליה אמורים היינו לעלות ולשוט טבעה בדרך לישראל, למזלנו הרב לא עלינו עליה כי מישהו מאתנו חלה ולכן חכינו לאוניה הבאה.
- הגענו לקיבוץ מעלה החמישה למשפחת צידון, לאחותו של אבי בלה בתחילת מלחמת יום העצמאות שם עברנו את המלחמה כאשר בעקבות הפגזות הירדנים מגבעת הרדאר הסמוכה לקיבוץ היינו נלקחים במהירות למקלט סמוך בתקווה להגיע לפני הפגזים המתפוצצים, אבי שהיה מבוגר יחסית נשאר להילחם בגבולות קיבוץ מעלה החמישה ואימא עזרה מניסיונה ביערות כפרטיזנית בחבישת פצועים וטיפול בהם.
- אחד מהזיכרונות המבהילים שעברתי תוך כדי הפגזה ירדנית כבדה על המשק נלקחנו במהירות לתוך מקלט שהיה בעומק של מספר מטרים והונחנו בחופזה על מיטות ברזל על גבי מזרון תוך כדי של כולנו מפחד הלא נודע, לרוע מזלנו גם החתולים של הקיבוץ כאשר חשו בסכנה קפצו לתוך המקלט ויללו בפחד לפעמים בתוך המיטות בהם הושכנו, אני זוכר פרצוף של חתול שחור שעיר

נצמד אלי ומיילל ביחד איתי, אני פחדתי ממנו והוא מרעש ההפגזות, כבר אז חוויתי את החוויה המפוקפקת הזו כהתחלה למה שחוויתי בהמשך כחייל במילואים במלחמות ישראל וביניהם.

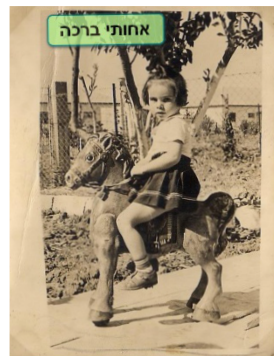

לאחר שנתיים בקיבוץ החליטה משפחתי לעזוב ולעבור לכפר בית דגן (בית דג'אן בערבית) שם קיבלנו בית ערבי שנעזב מיושבי.

• כעבור שמונה שנים התווספה אחותי ברכה למשפחתנו.

תמונה משפחתית בפארק ליד ביתנו באזור בשכונת שבענה.

• הורי יהודה ודבורה ז"ל, הם ניצולי שואה שברחו מהגטו באוקראינה בחבל ווהלין, נלחמו בנאצים כפרטיזנים בתוך קבוצת בורחים, אמי ואבי סיפרו לנו שארבו ליד פסי רכבת שהובילו חיילים ו/או אספקה ופיצצו אותם תוך הפרעה מתמדת לגרמנים בפעילותם. הם נרדפו כל הזמן על ידי כוחות מיוחדים גרמניים שנכנסו ליערות עם כלבים וגם את הפעילות הזאת הם שרדו. כמו כן חלקם התגנבו לתוך כפרים אוקראינים וגנבו תפוחי אדמה ומצרכים נוספים תוך סיכון גדול מצדם של הכפריים לתפסם ולהורגם בו במקום, מקרים כאלו היו אך לא הייתה להם ברירה אחרת על מנת לשרוד.

יהודה רבר אבי לפני השואה בצילום משפחתי

משפחת אבי יהודה לפני השואה

- בתום לימודי בבית הספר היסודי על שם השבעה באזור, שנקרא על שם שבעת הנוטרים שנרצחו ליד צומת בית דגן בצאתם לפטרול ממקווה ישראל החלטתי להמשיך ללמוד בבית ספר חקלאי מקווה ישראל בתנאי פנימייה 1959-1963, תוך התמחות בגידולי שדה כגון: כותנה, תלתן + אספסת כמספוא לרפת, וסלק סוכר בשדות הקרובים לנחל אילון או ואדי מוסררה בשמו הקודם. שם למדתי את עבודת האדמה כולל התמחות משנית במכניקה, כלומר שימוש בכלי עיבוד כגון מחרשות שונות, מקלטרת, דיסקוס, מכונת זריעה, מכונות ריסוס ועוד. למדנו לעבוד בתנאים קשים של חום גשם וקור והפכנו להיות קשוחים ולא מפונקים. להלן מספר תמונות להמחשה.

- לקראת כיתה י"א הצטרפנו לגרעין בשם "שיאון" שהרוב שלו הגיע מאזור רמת גן ומספר תלמידים ביניהם אנוכי ממקווה ישראל. מאוד אהבתי לחיות במסגרת שיתופית כמו במסגרת הפנימיה במקווה ישראל ורציתי מאוד להשתייך לחבורה

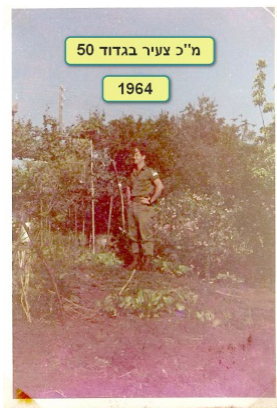
מגובשת אידאולוגית וחברתית ולשרת שרות משמעותי שמשלב עבודת אדמה, שמירה בלילות בקיבוץ. את הטרונות עשינו במחנה 80 ליד כרכור/פרדס חנה במשך כ-100 ימים. שם התגבשנו תוך כדי מסעות, ריצות לילה, תרגילי אש ושבטות ארוכות שנשארנו בבסיס ללא חופשות כמעט מלבד ביקור אחד או שניים של הורינו שהביאו איתם את טעם הבית. יצאתי לאימון מתקדם במסגרת גדוד 50 של הנח"ל שבסיסו היה צמוד לפרדסים של כפר בילו. היינו כ-18 בנים.

• במסגרת האימון היסודי שעברנו בגדוד 50 נלקחנו למבדקים בצריפין לבחירת חיילים שיתאימו ליחידה סודית שתהפוך ליחידה חטיבתית ותופרד מהגדוד, לא נאמר לנו כלום מטעמי סודיות, מה שנאמר שנעבור מבחן יכולות שדרכו יבחרו המפקדים את האנשים המתאימים לקורס. כשגמרנו את האימון הפלוגתי באזור ברפיליה (מזרחית לשוהם) הסיעו אותנו למחנה צריפין ליחידת קטמ"ר, כ-50 חיילים, הוכנסנו אחד אחד לחדר קטן שם ראיתי מסך מחשב בגודל 15 אינץ' ואילו מחוברת קופסא עם חוט. במרכז הקופסא היה מוט היגוי קטן, הסבירו לנו והחתימו אותנו שלא נספר לאף אחד לפחות 30 שנה מה עשינו (עכשיו כבר מותר) ולשם מה הגענו לבסיס הזה. התדריך היה קצר ולעניין: על המסך הופיעה נקודה בוהקת שמדמה טנק שזזה כל הזמן ומשנה כוונים, עלינו ללחוץ על כפתור שנמצא על קופסת הג'ויסטיק ובעזרת מוט ההיגוי לנווט נקודה אדומה זוהרת שמדמה טיל נ"ט עד לפגיעתו או לפספוסו את הטנק. נתנו לנו להתנסות בירי של שני טילים על מנת שנוכל לחוש את הקשר בין הג'ויסטיק למסך ולנקודה

האדומה, מי שפספס 2 טילים נופה מהקורס מיד, מי שפגע עם אחד הטיילים הושאר לקורס. נבחרנו כ 20 חיילים **שעברו את שלב א'** ומיד הוכנסנו שוב לאותו חדר וכל אחד תרגל 12 יריות טילים מדומים, במידה והצליח לפגוע בוודאות ב-שש טילים הוא הושאר לקורס. 8 אנשים נשרו בשלב זה, נשארו 12 אנשים שהמשכו קורס ארוך ומסובך של 5 חודשים תוך תרגולים רבים של תנועה עם הטיילים בצורה מוסקת, מוצנחת הן לים והן ליבשה, הנחתה מהים, ונסיעה עם מיתקן מתאים על ג'יפים תוך הגעה למקום המארב פריסת הטיילים או הכנתם לירי מעל גבי הכלים, הטיילים היו יקרים מאוד ובצמצום, כל אחד נאמר לנו היה שווה וספה חדשה. האמון המסכם כלל **מטווח על אמת** עם ראש לא קרבי על טנק צרפתי MX13 שבו היה עלינו לפגוע מטווח של 1500-2000 מטר בעזרת משקפת שדה ומוט ההיגוי בלבד. % הפגיעה הנדרש בתנאים אידאליים כאלו של מטווח לא תחת אש היה צריך להגיע ל 75%, בתנאי קרב ציפו לפגיעה של 50% במטרות. כולנו סיימנו את הקורס בהצלחה והפכנו ליחידה מגובשת מחולקת לצוותים. לא הפסקנו להתאמן אחת לחודש באנו לסימולטור בצריפין ותרגלנו טכניקות שונות לשיפור הפגיעה.

• מספר תמונות שימחישו את הכלים שלנו לפני העלייה לרמת הגולן בששת הימים.

- השרות ביחידה היה מסוכן במהותו כי היינו אמורים לעבור למדינות הסמוכות אלינו ולפגוע בהתארגנות של יחידות השריון שלהם לפלישה לישראל. זאת הייתה הטקטיקה של אל"מ דוידי שזה היה הרעיון שלו. כמובן שאף אחד לא היה בטוח שיחזור ממשימה כזו שתוכננה לצוותים קטנים שלושה אנשים - נהג, נווט שהוא המפקד של הג'יפ, וחייל נוסף כאבטחה ועזרה ללחימה. האימון בזמן המילואים נערך כל חודש בצריפין לשמירת הכשירות המבצעית על הסימולטור של היחידה + אחת לשלושה חודשים קפיצה לתל נוף וצניחה יומית לילית עם חגור וציוד קרבי. כן החיים לא היו קלים הן כסטודנט בפקולטה לחקלאות וכבעל משפחה. אך האמנתי במה שאני עושה לביטחון המדינה שלי ותרמתי גם במארכים לאורך הירדן שזה פרק ארוך קשה ומסוכן של המילואים שעשינו. פה נבחנו הרעות, עזרה הדדית ואומץ לב לעמוד במבחן לילה אחר לילה בגזרה אחרת תוך סיכול חדירות של מחבלים מגבול ירדן שהיה פרוץ למדי וזאת בלי אמצעים משוכללים מלבד מגבר אור כוכבים מכשיר sls. היינו חשופים למיקושים לאורך הצירים שפתחנו כל בוקר ובעזרת חברינו גששים דרוזים/בדואים הצלחנו לזהות ולגלות מוקשים שהוטמנו על דרכנו בלילות.

זהו סיפור פציעתי במלחמת יום כיפור - דובי רבר

מהמחלקה של זמרי רון, בנצי ויינר מפקד פלוגה ג' גדוד 66 חטיבת הצנחנים 55

הקדמה קלה שתעזור לסיפור.

עוצבת הבזקה, חטיבת הסוס הדוהר חטיבה 217 חטיבת טנקי צנטוריון משופרים.

לחטיבה 217 היו 3 גדודים 142, 126, ו 113, שלושת הגדודים נכתשו בטילי סאגר ו-RPG, ההחלטה והסיבה לניגמו"שה של פלוגה ג' הייתה לפטור את בעיית הסאגרים, לשלוח את הנגמ"שים (סגסוגת אלומיניום) עם "האדומים" לפני הטנקים בכדי למנוע את פגיעותם מהטילים....

לכן, הפלוגה פורקה לשלוש מחלקות, האחת בפיקוד יקי חץ, השניה בפיקוד מילר ז"ל הסמ"פ והשלישית בפיקוד של המ"פ בנצי ויינר, כול מחלקה הועמדה ת"פ מג"ד השריון, ללא ספק, כאן מתחיל מסע מעניין שיסופר בהמשך (הערה: הפלוגה פורקה למחלקות, בפלוגה המפוצלת, המ"פ ויינר, הסמ"פ, מילר ז"ל, הקצינים לופס ז"ל ויוסי חי ז"ל, והקצינים דני יצחקי ז"ל שהיה מ"מ בפלוגה וגם הקצין זימרי רון שהיה הקצין האחראי בנגמ"ש שלנו.

תוספת אישית לסיפור פציעתי במצח מכדור צלף מצרי בקרב על מחנות סולטן בצד המזרחי של התעלה.

שמעון עוזרי ז"ל מאתר
ההנצחה של משרד הביטחון

תיאור הלחימה מנקודת המבט שלי ופציעתי בה במצח מכדור שחדר את הקסדה שלי מידי צלף מצרי "קוף" (צלף שמסתתר על עץ גבוה ומוסווה) במסגרת מחלקת סגן זמרי רון (אליה אני שייך בלחימה) ששייכת לפלוגה ג' של בנצי ויינר:

הקרב התרחש מול מחנות סולטן מעבר לתעלת המים המתוקים- בסיס טילים נגד מטוסים.

תיאור פרטי הגבורה והמוות של שמעון עוזרי ז"ל על ידי דובי רבר חברו לצוות הנגמ"ש. חברי לצוות שמעון עוזרי נפצע קשה בצווארו מצרור שירה חייל קומנדו מצרי ששכן בבונקר אישי בקו החפירות הראשון, בהיכנסו של שמעון לפתח הבונקר תוך ירי פנימה, ירה בו החייל המצרי המסתתר ופגע בו באזור הצוואר, שמעון ז"ל הצליח לזנק מהתעלה החוצה ואז התמוטט לידי, הצלחתי למשוך אותו קרוב אלי ולהרחיקו מיריות נוספות שנורו לעברנו ממרחק 100-200 מטר, אך לצערי עוזרי גסס, דם זרם מגרונו ואח"כ מפיו ותוך דקה -שתיים הוא מת אני דיווחתי למ"מ שלנו על המצב ומיד המשכתי בירי עם מקלעון ה FN שלי לכוון מערכת החפירות השנייה שהייתה במרחק של 100-200 מטר מאתנו סביב בסיס טילי קרקע אויר סאם 3 וסאם 6.

המצרים פיתו אותי לירות בהם על ידי הרמת גופות של חיילים מצריים מתוך התעלה שם נמצאו תוך החזקת הראש של החייל זקוף, אני כוונתי את המקלעון שלי ופגעתי

במספר חיילים שהיו מתים למעשה. מדי פעם הפניתי את ראשי לאחור ושאלתי את הקצין רון זימרי האם החייל המצרי בבונקר חוסל בוודאות: **התשובה לא הייתה ודאית שאכן כך קרה**, נאמר לי שנזרק רמון דרך אשנב שהיה מולנו בבונקר, נשמע פיצוץ וכנראה שהחייל המצרי נהרג/הושבת. הודעתי **לזמרי רון הקצין שאני חייב לבדוק ולאשש זאת**, הורדתי את הקסדה מעל ראשי והכנתי את זמרי לכך שיתכן שהחייל יתפרץ מפתח הבונקר ובקשתי שיהיו בכוננות תגובה מהירה.

הכנסתי את ראשי בחלון הצר של הבונקר בחשש לא קטן, לא שמעתי כל רעש מבפנים ולאחר שעיני התרגלו לחשכה ששררה שם הבחנתי מתחת במיטת שדה, חגור זרוק לצידה ורגלי החייל מבצבצים מחוצה לה. הכנסתי את ידי בקושי יחד עם ראשי והרמתי במהירות את המיטה מעל החייל, הוא צעק בהפתעה ואני הוצאתי את ראשי וידי מהחלון וזינקתי על המקלעון הדרוך שלי, החייל המצרי שנראה מפויח יצא החוצה עם קלשניקוב מכוון אל כולנו, היות ששכבנו למרגלות הבונקר, משום שהייתי הכי קרוב אליו מרחק מטר, מטר וחצי כוונתי מיד ויריתי בו צרור ארוך מהמקלעון "שתפר" אותו לאורכו מלמטה למעלה והוא התמוטט מיד.

תוך כדי המעשה הזה המשיכו המצרים לנהל אתנו קרב יריות וניסיונות התגנבות מהאגפים. כל הצוות הפעיל (היו הרוג אחד ושני פצועים המ"מ + החובש דני בר-שלום) המשיך לנהל קרב מולם כולל אותי, תוך כדי הקרב נגמרו לי 8 המחסניות שהיו לי בחגור ובקשתי מחייל שהיה לידי לשלוף מחסניות נוספות מתיק ברזנט (טרנזיסטור) שהיה על גבי והכיל עוד 8-10 מחסניות נוספות כרזרבה. החייל שלף מחסניות והודיע לי שחלק לא קטן מהם נוקב מכדורים וישנם 4-5 מחסניות כשירות ולא מנוקבות (כנראה נפגעו תוך כדי ריצה מהזלדה M-103). טענתי את המקלעון והמשכתי לפגוע בחיילים שניסו להתקרב באיגוף אלינו. לפתע קבלתי מכה חזקה מאוד בראש ודם רב החל לנזול מהמצח וכיסה את פני, הרגשתי מעורפל צעקתי נפגעת, החובש דניאל בר-שלום משך אותי מהמדרון הקטן עליו שכבתי כלפי מטה, הוריד את הקסדה שלי וחבש אותי. הוא דיבר איתי והסביר לי שנפגעתי במצח בצורה עמוקה ודם ימשיך לרדת ממני בתקווה שיפסק. איבדתי הכרה ושכבתי זמן מסוים שלא ידוע לי מה משכו, ולאחר שהתאוששתי במקצת קבלתי אישור להמשיך לנהל ירי עם הכדורים שנותרו לי במחסניות התקינות,

לא חבשתי את הקסדה כי לא יכולתי על גבי התחבושת העבה שהייתה ספוגה בדם. לאחר שעה-שעתיים של קרב חילופי יריות עם חיילי האויב לקראת ערב פוניתי עם עוד פצועים לטנק פינוי לכוון תעלת סואץ.

קשרתי את הקסדה שלי לידי השמאלית בעזרת הרצועות שלה כדי שאוכל להסתכל עליה יותר מאוחר ולהשאיר אצלי במידה ואשרוד את הפציעה).

צילום הקסדה שהצילה את חיי

לאורך כל המסע קיבלנו תיפוף של כדורים על גבי הזלדה ומדי פעם ערפול חושים ואיבוד הכרה. בהגיענו לתעלה הועלנו על סירה שהושטה לכוון המערבי של תעלת סואץ. מפקד הסירה שמו יורם או בכינוי "שובק" ממשמר העמק שהייה איתי בעבר ביחידת הצנחנים מחטיבה 80 (ביחידה סודית של צידי טנקים בעורף האויב, זו

יחידה שאומנה להציב מארבי טילי נ"ט קרוב לריכוזי טנקים של האויב ובעורפו, שם הקוד שלה אשפים. הטיילים מונחי חוט בשם הקוד קוברות בהם השתמשנו במלחמת ששת הימים ברמת הגולן). הוא זיהה אותי בשמי למרות פרצופי המרוח בדם שאל לשלומי ואז הוא התחיל להסיר את הקסדה הקשורה מידי השמאלית, ואני למרות ערפולי בקשתי ממנו להשאיר את הקסדה קשורה לידי כמזכרת. הסתבר לפי הסברו שבקבוץ משמר העמק ייצרו את החלק הפנימי של הקסדה והוא רצה להציג זאת בקיבוץ במפעל הייצור כהוכחה לחשיבות החלק הפנימי העשוי מפלסטיק משוריין שגרם בוודאות לסטיית הכדור והפגיעה העמוקה אך לא קטלנית של אותו כדור שחדר את הקסדה שלי וגם את הקסדה הפנימית. כדורים נוספים שפגעו בקסדה שניים במספר הוסטו ולא הצליחו להיכנס למזלי הטוב. הקסדה נמצאת ברשותי עד היום ללא שינוי. - עד לכאן סיפורי על דרך פציעתי במלחמת יום כיפור.

לסיכום פרק זה בחיי שלמזלי אני יכול לתארו בצורה מפורטת "אולי יותר מדי", אני אסיים עם מפגש מעניין ומקרי של קצין שהוזעק עם יחידתו לגזרה שלנו, והוא סיפר לי שהם היו מספר צלפים שהצליחו להוריד את "הקופים" מהעצים על ידי איתור מקום מחבואם וחיסולם. סיפור קטן נוסף יצירת קשר ומפגש לפני כשנתיים עם

אלמנתו של עוזרי שמעון ז"ל שנישאה בשנית ועם משפחתו/ה הענפה מאזור רעננה לחגיגת ברית של נכדו של שמעון שנולד לבנו לאחר מותו (אשתו הייתה בהריון בחודש שלישי, זאת סיפר לי במלחמה שמעון ז"ל) לאחר תום האירוע התבקשתי לספר את הסיפור אותו העליתי בפניכם וההתרגשות שלי ושלם הייתה עצומה, היא סחטה דמעות מכל המשתתפים ששמעו את התייעוד ממני וצילמו אותי כל הזמן תוך זליגת דמעות שלי ושלם. שמחתי לשתף אותם וזה עזר לי לשחרר מעצמי את הזיכרונות הללו ולהשמיע להם מהמקור הכי קרוב למותו את סיפור גבורתו והקרבתו של שמעון במלחמה ... זהו סיפור פציעתי דובי רבר.

תהליך ההחלמה והשיקום שלי

- לאחר כ-4 חודשים מזמן פציעתי, חזרתי לשגרה הקודמת תוך חזרה ללמד בבית ספר תיכון אליאנס רמת אביב, שמיעתי נפגעה וקשה היה לי להתרכז בשיעור במיוחד כאשר היו רעשי רקע של דיבורי התלמידים. תלמידי התבקשו לא לדבר ביניהם ואכן לאחר מספר שיעורים לא רב העניינים חזרו למסלול תקין מבחינתי. המשכתי ללמוד לתואר שני בתחום קרקע ומים בפקולטה לחקלאות ברחובות ולהתחיל את פרויקט המחקר בו עסקתי בתחום פירוק וסחיפה של חומרי הדברה נגד עשביה שנמצאים במגע עם קרקע + מים.
- המשכתי ללמד בתיכון אליאנס עד אמצע שנת 1977, ביולי 1977 התקבלתי כמדריך חקלאי בתחום הפרדסנות באזור השרון. מונית לפרנט של המחלקה להדרים בנושאי קרקע - מים והייתי אחראי על ההמלצות בנושאים שונים הקשורים לשיטות השקיה, חומרי דישון ושילובם בהשקיה מה שקרוי "הדשיה" Fertigation, שימוש באנליזות עלים דיאגנוסטיים של הדרים להמלצות דישון של חלקות הדרים מזנים שונים.
- עבדתי כמדריך חקלאי וכמומחה להדרים בשטח תוך פיתוח ומעבר הפרדסנות לעידן המודרני לדוגמא: מעבר להשקיה בטפטוף במקום המטרה, דישון דרך המים ודרך ריסוסי דשנים על העלים, הדברה כימית - ביולוגית משולבת של מזיקי הדרים תוך הקטנת שאריות רעילות בפרי, שותף בצוות גנטיקאים לפיתוח

זנים חשובים בעיקר של מנדרינות חדשות ביניהם הזן אור הנחשב כמנדרינה הטובה בעולם, והגדלת השטח ל 65000 דונם ברחבי הארץ. כמובן עשיתי זאת כחלק מצוות של מדריכים מקצועיים להדרים ובשיתוף פעולה עם גורמים רבים אחרים במשרד החקלאות.

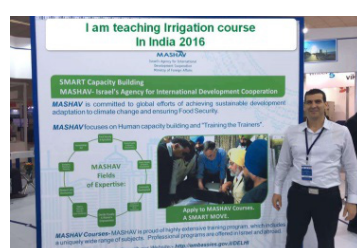
- פעילותי בחוץ לארץ בארצות מתפתחות התחילה ב-1990 בעיקר בסין נשלחתי לשם לפחות 10 פעמים, על ידי המחלקה לשיתוף פעולה בינלאומי של משרד החוץ משה"ב דרך הגוף המבצע שלו סנדק"ו. הנסיעות היו לזמנים של שבועיים עד שלושה תוך מתן הרצאות באנגלית עם תרגום לסינית. תרגלתי את המשתתפים בדברים מעשיים בשטח כמו הרכבות, תכנון השקיה ויישומה בשטח, זיהוי מחלות ומזיקים, גיזום ועיצוב עצים, ועוד נושאים רבים אחרים.
- מדינות רבות נוספות נעזרו בי לדוגמא: וייטנאם, גרנדה בקריביים, מצרים, דרום אפריקה, קניה, סוודילנד, גאנה והודו.
- **פעילות נוספת** למען קשרי החוץ של ישראל נעשית עד היום לדוגמא: אני נותן הרצאות במתחם של משרד החוץ בקיבוץ שפיים לפני משתלמים שמגיעים לחודש עד חודשיים לישראל וסיורים להכרת החקלאות הישראלית בשטח, למשל **הכרת משתלות מקצועיות** לגידול שתילים לפרדסים ומטעים אחרים, **מערכות מיחזור מי קולחים** והשבתם לשימוש חקלאי באותו אזור שממנו נאספו מים אלו. **טכניקות גיזום ידניות ומכניות** של עצים בגילאים שונים תוך מפגש עם חקלאים מקומיים שלנו. זו השנה השלישית שאני מרצה לפני סטודנטים שהגיעו מנפאל ומווייטנאם כ-150 במספר במסגרת שלוחה של אוניברסיטת בן-גוריון במועצה האזורית שדות נגב ליד נתיבות. במסגרת זו מגיעים אותם סטודנטים להתנסות בעבודה מקצועית בשטחי החקלאות השונים ביישובים ששוכנים במסגרת הגאוגרפית של שדות נגב למשך 10 חודשים, העבודה שלהם נמשכת חמישה ימים בשבוע ויום ה' מוקדש כולו להרצאות שקשורות בקרקע-מים, תכנון וניהול דישון והשקיה, תכנון והקמת מטעים חדשים, גידול ירקות בחממות ובשדה פתוח, אריזה ואחסון התוצרת לשווק מיידי ומאוחר. אותם סטודנטים נחשפים להוויה הישראלית הכללית במסגרת מגורים שלהם במשקי החקלאים

אצלם הם עובדים, כל סטודנט כזה כלכלתו ומגוריו מוטלים על החקלאי אצלו הוא עובד, חוזרים לארצותיהם ושם מיישמים את הידע המעשי והתאורטי שרכשו תוך שימוש כשגרירים של רצון טוב לישראל באותם ארצות.

• **לסיום הפרק הזה שנמשך עד היום אקדיש יותר זמן להודו.** החל מ-2010 התחיל פרויקט משותף של ישראל וממשלת הודו להקמת מרכזי מצוינות (Excellence Centers) במדינות רבות בתוך הודו בנושאים רבים של ענפי חקלאות שונים. היום לאחר 7 שנות פעילות של כ-6 מדריכים שונים מהארץ שנוסעים לסירוגין ואני אחד מהם, נוסדו כבר מעל 30 מרכזים כאלו בכוונה להגדיל את מספרם וזאת בהתאם לגידולים החשובים בכל מדינה אותם רוצים להשביח (הדרים, מנגו, רימון, תמרים, ירקות שדה וחממה). במרכזי המצוינות יש מרכז מחקר ופיתוח שיטות וכלים לחקלאות מודרנית בהתאם לגישה הישראלית של פיתוח וקידום, יש שטחים ניסיוניים של זנים חדשים בכל גידול, משתלות מודרניות ברמה לא פחותה מזו שבארצנו. כמו כן שמים דגש על רמת כוח האדם שידריך ויעביר את הידע הנוצר לחקלאי הודו בשטח. הוקמו מרכזי הדרכה חקלאית בתוך מרכזי המצוינות ושם החקלאים מגיעים ורואים במו עיניהם את השיטות החדשניות וכך הם משוכנעים לאמץ אותם בחוות שלהם. כל חקלאי כזה מהווה באזורו מרכז ידע חדש וכך הידע מועבר ומיושם באזורים רבים בהודו בהצלחה גדולה. היבולים של גידולים שונים עולים לפעמים ב 50-70% יותר מאשר לפני השינויים, איכותם וכושר השתמרותם של הפירות והירקות השונים לצורכי שווק גברה.

• **ממשלת הודו הפדרלית מניו דלהי תומכת בחדשנות בעזרת כספים המיועדים למרכזי המצוינות הללו ולמערכות תשתית של מים וחשמל לטובת החקלאים, ישראל תומכת מבחינה מקצועית, הקשרים עם המדענים ההודים ממשיכים באמצעים שונים לאחר חזרתנו ארצה כולל ביקורים שלהם לצורך השתלמות בארץ.**

תמונות מהפעילות שלי בהודו מטעם משרד החוץ בחוות מחקר שנמצאות במספר מדינות כמו ראג'אסטן, מהראשטרה, פאנג'אב, הריאנה.

לסיכום פרק ארוך זה בחיי שמחתי לשתף אתכם בסיפור חיי שמסקנות רבות נובעות ממנו:

- השרות הצבאי כולל המלחמות שעברתי, עיצבו את אותו חלק בי של נתינה למדינה ולעם אותו אני אוהב.
- בחרתי בקריירה שמשלבת את אהבתי לטבע ולחקלאות בה התחלתי את ראשית צעדי במקווה ישראל תוך תרומה לארצי ולמדינות נוספות בעולם שבם הוצג דגל המדינה.
- השיקום שלי הצליח למזלי, ואכן ניצלתי למזלי הטוב, והצלחתי עם אשתי שושי היקרה להעמיד דור המשך ראוי למורשת שלנו.

יאיר שילה

כתובת: ברעם 1 כוכב יאיר 4486400

טלפון: 050-5306898

דוא"ל: Yairshilo1@gmail.com

שם בת הזוג: מיכל עמית שילה

טלפון : 054-7306898

דוא"ל: michalshilo1@gmail.com

מלחמת יום כיפור שלי 1973

המשימה: לחימה עד יצירת מגע וחילוץ הנפגעים.

ממקומי בצריח המפקד של נגמ"ש החילוץ הלוחם, נפרש שדה הקרב על גבי דיונות הזהב שנוקדו בעננות עשן. זווית הראיה שלי היא צרה ומספרת סיפורו של צוות לוחמים, ממחלקת חילוץ רפואי בכוח 100. הצוות לחם מעלות השחר ועד שנפגעו במשימה החשובה, הגשת סיוע רפואי חיוני מציל חיים ופינויי הנפגעים מקו האש. ארבעים שנה חלפו והמראה צלול ברור וקשה מנשוא.

מוזר יום הכיפורים הזה. הצום כבר נכנס ולמרות זאת, לראשונה בחיי, לדממת הרחוב נכנסים לאט לאט קולות של כלי רכב המעמיסים חיילים ומפליגים לאי שם. תחושת החג שלי מופרת וללב חודרת תחושה לא מוסברת של אי שקט. מה קורה כאן?

יאיר בצריח הנגמ"ש על רקע הטנקים הפרוסים 16-10-1973

אני משוחרר מהצבא כבר כמעט שנה במהלכה כבר הספקתי לסיים את המכינה בטכניון. עתה אני ממתין לשנת הלימודים שתתחיל בטכניון במגמת הנדסת מכונות. אני בבית. החלטתי להצטרף למשפחה ולהעביר איתם את יום הכיפורים. הורי ממתינים לבני הזוג כהן. יש מסורת למשפחות: ביום כיפור מתכנסים ומעבירים את "הצום" בתכנון טיול משפחות משותף בחג הסוכות. לא סתם טיול אלא עם חברים ותיקים וכמובן גם הילדים. הדור הבא. אף אחד לא רוצה להפסיד את החוויה. אבל הכוהנים מאחרים. בירור פה ובירור שם ומתברר, כי דובי, בנם, קצין צעיר בגולני, נקרא בבהילות לשוב לבסיסו. כוננות הוכרזה בצפון, מגלים לנו.

רגע, ומה איתי? שכחו אותי? נכון, אין לי עדיין הצבה במילואים ושיבוצי הוא במאגר קצינים. אבל זאת לא סיבה מוצדקת שישכחו אותי בבית. אחרי הכול יש לי ניסיון בפיקוד וידע בשטחי סיני. כך אני אומר לעצמי מתוסכל.

יותר ויותר כלי רכב חולפים בכבישי השכונה. עכשיו כבר ברור שיש גיוס רציני של סדירים שיצאו לחופשות וחיילי מילואים. רבים מהשכנים שלנו המשרתים בחילות קרביים נקראים לבסיסיהם. חוסר המנוחה שבי מעמיק וגם ועכשיו מתלווה אליו תחושת עלבון קלה: למה לא קוראים גם לי?

אחי דני וחבריו הצעירים מתכנסים בביתנו, הם חשים רוחות מלחמה. הם אמנם עדיין לא חיילים אבל רובם נמצאים ערב גיוס וחשים הזדהות גדולה עם הצבא. אני מבחינתם כבר לפחות גנרל. אני שירתי באזור סיני והתעלה ומבחינתם אין טוב ממני לתת תמונת מצב צבאית. כבוגר קו המעוזים בתקופת מלחמת ההתשה, אני פורס מפות עדכניות פחות או יותר של קו תעלת סואץ. החבורה הצעירה עומדת מסביבי נרגשת ובוחנת בסקרנות את מיקום המוצבים, תוואי השטח, טופוגרפיה, דרכי גישה - כבישים ראשיים, צירים. הניסיון שלי בגזרה הותיר אצלי ידע רב ואני סוקר בפניהם את אמצעי ההגנה של צה"ל, הנראה לנו עד היום צבא גדול וחזק ומתוחכם כל כל כך. צה"ל כל יכול.

חולפת עוד ועוד אחת ותחושת אי השקט מתגברת. אם לא קוראים לי סימן הוא, בשבילי, שהמהומה גדולה ויש חוסר סדר בהרבה מקומות בצבא.

מאי שם מגיח מכשיר רדיו. הוא פתוח. אנחנו מחכים לעדכון. ברור לנו שמשהו גדול מאוד קורה. ואכן, לא חולפת שעה קלה וקריין הרדיו מבשר לנו בקול מתוח: בשתיים בצהריים פרצה מלחמה!

נו טוב. עכשיו זה ברור לי איפה אני צריך להיות. קוראים לי או לא קוראים לי - אני את חובתי הולך למלא ועל הצד הטוב ביותר.

מיהרתי להתקשר לאיזי לוי, "אחי התאום" מרחובות. בחור מרשים, הרפתקן גבה קומה וקל רגליים. גם הוא אחרי שרות סדיר וקצין חרמ"ש במילואים. אנחנו מקבלים כבר בטלפון החלטה שננוע לכיוון סיני, לאותם נופים ומקומות בהם שירתנו והמוכרים לנו כל כך טוב. במהירות הבזק אני אורז תרמיל ודוחף מה שנראה לי הכי חיוני: לבנים, כלי רחצה, מצלמה. נועץ את אקדח הברטה "בריגדיר" בחגורה ומרגיש מוכן לקרב הקצר הצפוי לנו.

נפרדתי בזריזות מההורים: אבא ותיק מילואים בתותחנים לא החסיר יום שרות מעודו. אימא עובדת סוציאלית ותיקה, שניהם למודי מלחמות ושואה. חינכו אותנו לשרות ונתינה לחברה ולמדינה.

בארבע אחר הצהריים אני כבר בדרך למפגש עם איזי ברחובות. הכבישים ריקים יחסית. כלי רכב צבאיים ומעט כלי רכב אזרחיים חולפים אבל התנועה זורמת ומהר מאוד אני מוצא את עצמי אצל איזי. הדרך מרחובות לפאתי סיני חולפת במהירות. אני ואיזי מחליפים הערכות מצב על מה קורה ומה יהיה. איננו דואגים. תוצאת המלחמה ברורה לנו רק הדרך להגיע אליה עדיין לוטה בערפל. הגענו לפאתי סיני. שוטטנו בניסיון ותקווה שמישהו "יאמץ" אותנו - אבל כלום. חוסר סדר מוחלט.

מישהו אומר לנו שבג'וליס מארגנים כוחות לרדת לדרום. אנחנו מבינים שללא כוח מאורגן תרומתנו תהייה דלה ומחליטים לעזוב את סיני ולשוב ולהצפין. לכיוון ג'וליס. בבוקר יום ראשון אנחנו מוצאים את עצמנו בבסיס ג'וליס והוא רוחש תנועה והתארגנות. איזי ואני מבינים שהגענו למקום הנכון ונפרדים. שני קצינים צעירים, איש איש לדרכו לתרום את המקסימום שיש ביכולתנו.

אני מסתובב בבסיס המוכר לי היטב ומנסה לארגן כוח משוריין משמעותי. "אספתי" נגמ"שים מחניית מרכז אימון נהיגה, נט"ר. נהגי נגמ"ש הגיעו במפתיע משבטה מקורס מ"כים חרמ"ש. אני מזהה בין הלוחמים את חברי מילדות, רוני וייסהוף, שהחליף משמרת שמירה בשבטה השקטה ביציאה לקרב, בו יפול חלל. משאיות המובילים העתיקות מדגם דיימונד-טי חונים בחצר הסדנה הגייסית. הם כבר ידעו ימים ארוכים של קרבות במלחמת העולם השנייה. עכשיו הם ישמשו אותנו. אני משדך את "המובילים" לנגמ"שים ומעמיס אותם.

כל שחסר לי עכשיו זה רק לוחמים. אני משוטט בבסיס הענק ומלקט לוחמים. אני מאתר שלושה שחזרו זה עתה מאיטליה, שניים סטודנטים לרפואה ואחד סטודנט לארכיטקטורה. לוחם אגוז שמוגדר כחובש מילואימניק צעיר. הם הצוות שלי. כנהג בחרתי את ירום אריאלי לוחם מקורס מכ"ים חרמש. גבוה זריז והעיקר נהג מיומן. בקרב זה מה שנזדקק לו. לדרכי נקלעים צלפים מבית הספר לחי"ר, עם ציודם הייחודי. גם הם מועלים לנגמ"שים. חובשים מגדוד חובשים ארצי שהגיעו מצוידים - מצוותים אלי. קצין בכיר רואה אותי ומצוות אליי את הרופא ד"ר עודד בן דרור. חברנו, מהר מאוד אני מברך על כך. עודד מתגלה לא רק כרופא מיומן אלא גם כאיש דינמי וכריזמטי.

כל היום עובד במקביל אליי ללא לאות ישראל פרטוש. קצין חרמ"ש שהכרתי במהלך השרות הסדיר, נרקמו בינינו קשרים. ישראל היה חלק מפלוגת חרמ"ש אורגנית שהתגייסה לקרב. הפגישה המרגשת נוצלה קודם כל להחלפת מידע עדכני על הקורות אותנו מהרגע שנפרדו דרכנו. ישראל מספר לי שהתחתן רק לפני חודש והיה עד אתמול בעיצומו של ירח הדבש מלהיב. הוא נקרא להגיע לבסיס והותיר מאחור את רוחה אשתו ואחים צעירים בהם טיפל כאב. עכשיו הוא דואג לכולם. לאלה שנותרו בבית. איך יסתדרו בלעדיו?

הלילה מגיע. אנחנו מתארגנים לשינה. עוד ועוד לוחמים מגיעים מהעורף וחלק מהם אני מצוות אלי, לכוח שלי.

הלילה שחלף הביא עוד ועוד לוחמים. מחיילים שעלו משדה הקרב להתארגנות מחדש, שמענו על הצורך הדחוף בכוחות רעננים.

לבסיס הגיעו ג'פים של ה"סיירת" - סיירת מטכ"ל המהוללת בראשם סא"ל אהוד ברוק-ברק. לסיירת ייחסנו יכולות בלתי אנושיים כמעט. חשבנו שאין משימה, שאין ביכולתם לבצע והמלחמה בכלל "קטנה עליהם".

אהוד ברק מונה למפקד כוח משוריין 100, שהיה בגודל גדוד כמעט: שתי פלוגות טנקים ופלוגת חרמ"ש. למשימות מיוחדות.

הדיווחים המשיכו לזרום ותמונת הקרבות נראתה לא פשוטה. תחקירים ראשונים ומהירים נערכו ומהם עלה הצורך הדחוף בכוח נגמ"שים שישמש לחילוץ פצועים ופינויים. יצרנו מחלקת תאג"ד. עם חברי ישראל פרטוש - סלע ובנוסף נגמ"ש ליווי, מחלקת החילוץ תעבוד צמוד למג"ד ברק. כוח 9 ברשת הגדודית. 9, א-9, ב-9. יצרתי צוות מגובש: רופא - ד"ר בן דרור. חובש - בנצי סבג. חובש - אלי קמינקובסקי. נהג - ירום. אלי מכטיי חובש לוחם מאגוז, ויורם פרי חובש לוחם. הנגמ"ש של פרטוש צוות בלוחמים ויעודו קליטת פצועים מהתאג"ד ופינויים לאחור, וחוזר חלילה. היו אלה רמי לנגר ומרזין בתא הלוחמים ונהג. נגמ"ש שלישי יצורף רק ברגע האמת.

צוות נגמ"ש הלחימה לחילוץ בארוחת בוקר 10-16-1973

יצאנו לדרך למרות מחסור בתחמושת ואוכל. הנתיבים דרומה חסומים בשיירות אך בדרך אנו מלקטים ציוד לחימה לשהייה ממושכת בשטח. גם אוכל חסר. בצומת שדרות - ניר עם ממתנים אזרחים מהמושבים, מהם קיבלנו ארגז עגבניות ולחם. היה זה המזון העיקרי שלנו, נאלצנו להסתפק בו ובחמישיות בימים הקרובים.

נסענו באוטובוס צמוד למובילים. מוכנים לכל תרחיש. בתום יום נסיעה מפרך הגענו מותשים לאזור רפידים. בזריזות רבה פרקנו את הנגמ"שים והציוד. אהוד ברק תפס פיקוד, הגיע בראש שיירת הנדרברים. הגדוד המוקטן והמאולתר הובל מערבה לקו המגע בקצב מהיר, המהירות בתנועה לא היטיבה עם הנגמשים. נאלצנו להוריד מהירות כדי לשמור על כשירות הכלים. אספנו בדרך אמצעי לחימה וציוד, שאריות מזון מכל הבא ליד. ימי המערכה סביבנו הכניסו אותי לערנות וביטחון בסוף טוב. הפגזות צמודות הוכיחו כי אנחנו מתוצפתים היטב ע"י האויב. צבר הכוחות התעצם. הצלחתי לחמש את הנגמ"ש בשלל מקלעי מא"ג מסוגים שונים. תחמושת ורימונים מלוא הפק"ל. בצריח התקנתי מקלע שפורק מנ"נ נטוש, בעבר שימש מא"ג דגן בעל כת עץ קטנה. באגפי הצד הותקנו מקלעי מא"ג בהתקנים מאולתרים. טילי נ"ט קלים, ושלל רימוני יד. החיילים החליפו את הרובים הצ'כים העתיקים בנשק שאספנו מכלי רכב פגועים. ושאלו איך מזדכים על הישנים.

כל יום יצאנו אל רכסי הדיונות הצופים מערבה לתעלה במטרה לאתר קת"קים מחופרים וחוליות משגרי טילי נ"ט מצרים, איתרנו פגענו והעיקר שבנו בשלום. חלף שבוע ארוך ומיגע נטול אספקת מזון סדירה. שיירות ציוד הנדסה ימית מילאו את הציר המקביל לתעלה, ריח של פעולה יזומה קרובה נישא באוויר. תמסחים ודוברות נעו לכיוון מערב. הטנקים התארגנו לדחיפת גשר הגלילים. מלמעלה באויר תקיפות בלתי פוסקות של סקייהוקים ששבו מזרחה בגובה נמוך מאד. לא תמיד בהרכב מלא. הגדוד עבר מחטיבה לחטיבה לביצוע משימות שונות.

כעת אנו בחטיבה 460. מיועדים לצליחה. המורל בצוות הנגמ"ש שלנו גבוה מאד. עודד הד"ר אוהב שירה ובייחוד את חווה אלברשטיין, ממלא בקולו את הקשר פנים. בנצי אלי ואלי מכינים את ציוד הרפואה. ירום ואני בודקים את תקינות הזלדה M-113 שלנו 750339 שהתחממה בנסיעה המהירה מרפידים לטסה. הכול נראה

תקין. הלוחמים חלקם למודי קרבות מכינים את המא"גים ורימונים בהישג יד. בנגמ"ש של פרטוש לוחמים צעירים זו להם טבילת אש ראשונה. לנגר ומרזין על המא"גים. על הציר ולצידו חונים טנקים פגועים בשלבי שיקום. אנו מסיירים על רכס הדיונות מוודאים שלא יהיו חשופים למתקפות קומנדו מצרי, צוותים שלהם שרצו בשטח מצויידים בטיילי נ.ט. ומקלעים קלים. ניסינו בהצלחה חלקית לאתר ולחסל את התצפיתנים והקת"קים שלהם שמטווחים אותנו בדייקנות.

בוקר פורסים רשתות ברקע שיירות האספקה 14-10-1973

יום 14/10 אהוד וקציני המטה נכנסים לנגמשים שלנו ואנו יוצאים לסיור אלים בדיונות לכיוון מיסורי ותצפית מערבה.

יום 15/10 עלינו לעמדות תצפית מדרום לציר טרטור מטר של פגזי מרגמה, בקוטר קטן כנראה ליווה את תנועתנו. מניסיוני הארוך בסיני מאז ימי מלחמת ההתשה 1969-70 ידעתי כי פגז מרגמה "נשתל" בחולות ללא רסיסים ולא גורם נזק. אך המטר צפוף ומטריד. סקייחוק שחזר מזרחה מתקיפה חלף בגובה האנטנות ומילא אותנו באבק חול מדבר סמך שמילא כל חור נשימה.

בג'יפ שחלף לצידנו זיהיתי את משה דיין בדרכו מערבה, לאן? נתברר שמצאו כנראה את התפר בין הארמיות 2-3 המיצריות. כעת כבר היה לי ברור כי יפול דבר ובזמן הקרוב נצא למתקפה.

במערב נשמעו הדי קרב נשק קל. השמועות דיברו על חטיבה 35 מילואים מצוידים בסירות גומי וזחלמים שנתקלו באוייב. נערכנו על שיפולי הדיונות לקבל את השבים משדה הקרב ולטפל בניפגעים.

16-10-1973 התחיל בבוקר צח ונמשך בשקט יחסי. יום רגוע חלף במשימות תצפית שיגרתיות. בערב נכנסנו לחניון חטיבתי ענק. במרחק על אחד הטנקים שרה יפה ירקוני ואיזה גנרל דיבר, אנו שימשנו שומרי האגף המערבי ולא שמענו דבר מהארוע. גדוד צנחנים 890 יצא מערבה בפרישה רחבה. הם נעלמו אל תוך החשיכה. לא נקפו שעות ושאון קרב עלה מכיוון החווה הסינית. היה זה קרב נשק קל ומקלעים. הצנחנים נתקלו במתחם דויזיוני הצד הדרומי של ארמיה 2. הקרב בחשיכה הביא את המגד איציק מרדכי להבנה כי יש להחלץ לאחור במהירות. גדוד 890 החל לשחרר כוחות לאחור. הצעירים תחילה והנותרים נלחמו על חייהם בלילה חשוך ובצידם המוגבל. להזכירכם הצוות שלי משובץ בכוח 100 בפקוד אהוד ברק. קיבלנו פקודה להיות מוכנים לתנועה מיידית במשימת חילוץ.

03:00 כולם ערים, החניון קם לתחייה, עשרות מנועים מותנעים. ריח העשן והשמן, שאון חריקת השרשראות ונהם מנועים, מי שלא שמע יציאת גדוד מלאה מחניון באישון לילה ללא אורות, לא חווה תחושת מתח משתחרר אליי קרב. לא הייתה שמחה בקרב הצוות אך חשיבות המשימה ויעוד החילוץ והצלה יצרו תחושת שליחות מלאה אחריות.

על הרכס קלטנו כוחות חוזרים מזרחה מקו המגע. פצועים עייפים מאוכזבים. לא הייתה זו חוויה מרנינה בלשון המעטה לראות צנחנים צעירים ללא ציודם בדרכם מזרחה.

הצוות בתדריך וקפה קטן - ברקע ג'יפ תול"ר שומר האגף

יום הקרב- נגמ"ש התא"גד מכוח 100 17/10/1973

לפנות בוקר: אור ראשון מפציע, בפאתי מזרח אדמו השמיים.

שיירת הטנקים נעה בחריקת שרשרת על דיונות החול האין סופיות. בתוכה משולבים נגמ"שי הזלדה הקטנים, הפעם אנו בתפקיד מחלקת פינוי וחילוץ רפואי. מקומנו קרוב למג"ד ומשמשים גם כוח תצפית לתנועה באגף. נגמ"ש התא"גד מכיל כוח לחימה קטן בפיקודי. הכוח הרפואי רופא הגדוד ד"ר עודד בן דרור והחובשים בנצי סבג, ואלי קמינקובסקי שיהרגו במהלך הקרב, יורם פרי ואלי מכטיי וירום אריאלי כנהג.

עלינו על הדיונות מגמת תנועה צפון מערב דופן שמאל של הנגמ"ש מדווחת על תנועת חיילים רגליים. הם לא יורים עלינו ואנו נוצרים אש, למזלם. דיווחתי בקשר על המגע, קיבלתי תשובה מהירה. "הם שלנו אסוף אותם ושגר לאחור". הם מושיטים ידיים לעזרה מתחננים לאיסוף. היו אלו חמישה חיילים צעירי גדוד 890 שצעדו המומים מזרחה. העמסתי אותם וחזרנו לאזור החניון. תוך נסיעה הם סיפרו על הקרב הלילי והכמות הרבה של פצועים בשטח.

הטנקים חלפו מערב וירדו למשטח החולות לקצר טווחים. שבתי מערבה לכיוון קולות הקרב, המג"ד ברק ופלוגת טנקים מוקטנת נפרשו להתקפה על האויב הלא נודע במטרה להשמידו ולהפחית את הירי על גדוד 890 הלכוד במישור הפתוח וחשוף באור השחר העולה לעין המצרים. מתוך תריסר הטנקים נפגעו מייד חמישה. חלפה רק כמחצית השעה ומצאתי את מקומי במרכז קלחת אש.

בחסות המתקפה קיצרנו טווח לכיוון ריכוז הצנחנים. התוכנית צמד נגמשי הליווי בפקוד פרטוש ישראל יחפו מקרוב על פריסת התאג"ד ע"ד ר"ר בן דרור עודד והחובשים בנצי סבג ואלי קמינקובסקי. נקלוט פצועים לנגמ"ש שלנו החובשים מכטיי ויורם יטפלו בדרך ונפנה לפ"חח. אך תוכניות שתוכננו נדונות לשינוי - כך קרה הפעם. מטר מרגמות דליל לא מסוכן. טילי סאגר מונחי חוט יצרו מישטח ארוג של תיילים שחורים על גבי החול הצהוב זך. אש מקלעים טורדנית נורתה לכיווננו, כנראה גוריאנובים. לא ראיתי את מקורות הירי, כפי שהעיד יאשה קזקוב קצין המודיעין מהטנק של אהוד. חיילים מיצריים צצו בין הלוחמים הנסוגים של גדוד 890, להיכן להשיב אש? נצרנו את נישקנו. עדיף מפגיעה בכוחותינו. המשכתי תנועה בשוליים הדרומיים של כוח טנקים. ישראל פרטוש מהנג"מ הצמוד אלינו, אסף פצועים וביצע עוד סבב פינוי פצועים לחניון בעכביש 43. היינו נגמ"ש בודד שנע מערבה בינות מספר מועט של טנקים. שנעו מזרחה!

התמסחים עברו וכעת גשר הדוברות נגרר ע"י הטנקים. קיבלנו קריאה לעזרה מאהוד ברק המג"ד. חבר שלו ישי יזהר ירד עם מ"אג קרקעי לחיפוי ונפגע. פנינו לכיוון טנק 10 זיהינו את הפצוע היינו תחת אש ישירה בחסות הטנק יצאו אלי מכטיי ויורם לטפל בפצוע. לא יכולנו להמתין והטנקיסטים הבטיחו לחפות על החובשים. ד"ר עודד בן דרור ששמע את סיפורי החיילים עודות רכוז הפצועים מקרב הלילה ב-" גבעת הפצועים", תיכנן את פריסת התאג"ד. החובשים יפרסו את ציוד הת"אגד ויתחילו בטיפול מציל חיים, הנגמ"ש יפנה את הפצועים קשה לצומת עכביש בסבבים.

זיהיתי בקרבתנו חיילים נוספים הולכים כסהרורים. עצרתי. בנצי בדק אותם וכולם היו ללא פגע. נתנו להם מים ודגל איתות כחול לבן. תדרכתי אותם בכיוון כוחותינו הם יצאו בריצה מהירה מזרחה ונעלמו מעבר לדיונות.

עצירת הנג"מ למספר שניות גרמה לצרורות ירי ממושכים לכיווננו וצמד טילי סאגר שהחטיאו אותנו. הפעם זיהיתי את מקור הירי הרחק בצפון מערב בשולי משטח החווה. כנראה למרגלות "מיסורי", תעוז של כוחותינו שננטש ימים אחדים קודם. היה זה הרחק מעבר לטווח הנשק שלנו-מאג.

השמש החלה לזרוח באדום כהה מעל הדיונות במזרח פנינו מערבה והצללים הארוכים החלו להתקצר, המדבר התחמם, אין לי שעות, הזמן נראה כאילו טס. הטנקים נעלמו פתאום, הם ניתקו מגע וחזרו למדרון אחורי בדיונות. כנראה חמשה טנקים פגועים במכת האש הראשונה הביאו את ברק למחשבה שניה.

מורדות החול מערבה בוהקים ודוממים רק תמרות עשן של מספר כלי רק"מ פגועים נראים במדבר. אני מרגיש שאני לבד. אך משימה רבה לפנינו. הייתי בטוח שהם-הטנקים וכל צה"ל שצפה בשדה הקרב שהתגלה מעלות השחר יתנו לנו חיפוי וישלחו סיוע. ממערב ראיתי טנק פגוע ונגמ"ש כונס לכיוונו. הנגמ"ש נראה לפתע עטוף עשן לבן כנראה נפגע ומייד לאחר מכן הבזק נוסף. שני טילים עצרו את הנגמ"ש של פרטוש ישראל בדרכו לעוד סבב חילוץ.

סיפר יעקב מרזין מגיסט שמאל בצוות. "זה קרה בבוקר מוקדם המעיל עוד היה עלי, אני זוכר שהתקרבנו לטנק בוער בכדי לחלץ פצוע שהיה אדום מכוויות בכל גופו, נעמדנו והורדנו את הדלת האחורית, הבחור רץ אלינו ואז חטף צרור של מקלע גוריאנוב בראשו ונפל. אני הייתי מאג שמאל. פתאום אני מזהה חיילים מצריים במרחק שלא עולה על 30 מטר, רואה את תווי פניהם בבירור כולל והשפם והקפלד שעל ראשם, מטווחים אותנו בעוד הנגמ"ש עומד עם כבש פתוח, צעקתי בקשר שעלינו על עמדה מצרית, התחלתי לרסס אותם בירי מצד לצד כדי להפריע להם לטווח אותנו, ממה שזכור לי חטפנו 3 טילים, אחד חלף בגובה נמוך מאוד מעל ראשינו וגרם לי לכוויות בפנים. השני פגע במכשיר הקשר, תלש את המכשיר והמכשיר המחובר לרתמות שלו הסתובב לי בין רגליי. מייד לאחר מכן חטפנו טיל נוסף, שפגע במכסה תא הנהג. הטיל הזה ריסס אותי ואת ישראל, הרגשתי שראשי עף ומסתובב במהירות של 2000 סיבובים לדקה, עפתי!!",

אני מצאתי את עצמי על הדיונות עם חול העיניים ובכל החורים, כאשר פרטוש לצדי, היה לי חור בחזה והחובש קלט את זה ומייד סתם לי את החור בחזה, חטפתי הרבה רסיסים בפנים ובבית החזה, כולל רסיסים מעץ של המאג שהתפרק לי בידיים בזמן שאני שוכב על הדיונה והחובש מטפל בי ובישראל, חבר אלינו צנחן שהיה בשטח והוא נהג את הנגמ"ש בחזרה. איני זוכר מי החובש, לא שמעתי דבר משאר הלוחמים בזמן הפינוי לאחור כאילו כולם נעלמו, שאר הלוחמים מלבד רמי לנגר שאיתי במחלקה בקורס שיריון.

כפי שהבנתי מנוע הנגמ"ש לא הפסיק לפעול עקב הפגיעה, לאחר טיפול מהיר בפצועים דילגנו לאחור לעמדת תאגד,

השבוע ארבעים שנה אחרי הקרב פגשתי את יוסי יערי. יוסי קצין צנחנים צעיר לא משובץ בתפקיד ב-890 במהלך הקרב מוצא עצמו בשוחה עם עשרה לוחמים. פגז מרגמה מדויק מפזר אותם, יוסי פורס אלונקה מעלה עליה את הפצוע שנראה לו קשה ביותר, ארבעה לוחמים מזהים את הנגמ"ש של פרטוש 60 מ' מהם פותח דלת אחורית. הם בטוחים שהוא מבחין בהם ורצים כל עוד נשימה באפם צרור ארוך קוטע את ריצתם יוסי קורס עם פגיעת כדור ברגל הפצוע על האלונקה מתאושש אוסף

את בני המעיים לתוך חולצה. ומוביל את יוסי יערי לנגמ"ש. הנגמ"ש של פרטוש עומד כבר דקותיים במקומו. יוסי יערי והפצוע נופלים לתוך הנגמ"ש. באותו רגע פיצוץ אדיר ומייד שני. הנגמ"ש מזדעזע. ועוד שני פצועים זוחלים פנימה. הפצועים מחפשים נהג. איש מהם לא מכיר נגמ"ש מבפנים. יוסי יערי זוחל לתא הנהג. הוא מזהה שהמנוע עובד ולוחץ על דוושת הדלק, הנגמ"ש זז.

הוא מציץ החוצה ורואה את החובש מטפל בישראל "זה יקח לי עשר דקות ליצב אותו - סע ותחזור" יערי נוסע לאט לכיוון הכביש בדרך מקבל הכוונה לתא"גד מרגע זה התמונה פחות ברורה. ישראל נפגע קשה וננטש בשטח למשך 36 שעות.

כמות הטילים המשוגרים לעברנו בשטח גוברת. משהו פוגע בסיפון הקידמי. אני מרגיש מכה בראש ודם מכסה את מישקפי האבק המאובקים. בקשר פנים ד"ר בן דרור מפזם משירי חווה אלברשטיין. משכתי בשרוולו של אלי. כנראה המראה שלי נורא. דם ובוץ. אך בסיכום מעל הגבה הימנית נעוץ בגולגולתי שבב אלומיניום משילדת הנגמ"ש. תוך כדי תנועה זכיתי לטיפול מהיר, חבישה ושוב כובע ה VRC על ראשי, שאר הצוות לא ידע דבר על פציעתי.

הגענו לתעלה רדודה- כנראה התעלה הראשונה משלוש בחווה הסינית. לפנינו מתרומם חייל מצרי - "ירום תמשיך ישר על!!" פקדתי והוא כבר דרוס מתחתיינו. אני עובר לירי, בעוזי שמונח על הסיפון לצידי לעבר חיילים מיצריים חמושים בקלצים ו-RPG. הנגמ"ש ירד לתעלה ופנינו צפונה. דופן אחורית יורה לכיוון מימינו צץ מצרי אחר. מימין בשולי התעלה אני מזהה מספר פצועים משלנו אחד מהם קצין פצוע במצחו אך מתפקד. צ'ינו כמדומני אספתי אותם לנגמ"ש.

מעדויות קצין הצנחנים עמי לרמן "נכנסו שתי זלדות אחת קרובה לאזור שלי תוך כדי עליה לזלדה נפלה פצצת מרגמה וכולם עפנו מההדף קמנו חזרה ומישהו עזר לי להכנס לזלדה שיצאה בנסיעה לציר", ירום היה בתא הנהג סגור בקרבת הנפילה של הפגז שרסיסים פגעו בפריסקופ. אינני יודע אם זו גבעת הפצועים אך אנו במגמת פינוי. ירום נוהג במיומנות הוא חניך בקורס מכים, נהג בעברו. שרת באזור זה חודשיים קודם ומכיר היטב את השטח.

הדופן האחורית דרכה עולים הלוחמים ננעלת תוך סיבוב חד של הנגמ"ש. כל המיקלעים דרוכים אך אין במי לירות. הירי עלינו מגיע מרחוק ובתווך פזורים צנחנים מכוחותינו. אני מנתב את הנג"מש דרום מזרחה. אנו נעים בזיגזגים גדולים למנוע מעקב סאגרים. הנגמ"ש עמוס הפצועים מגיע הפעם בשלום לתאג"ד. פרקנו את הפצועים בצד הכביש על ציר טרטור לא רחוק מתא"גד גדול. לאחר מכן התברר שזה הפ"חח. טרטור 53.

היה ברור שאנחנו חוזרים להמשך משימה "תזכרו לכאן מפנים פצועים. אנחנו חוזרים!" אמרתי בקשר. קיבלנו הסבר מאנשי התאג"ד היכן בערך לחפש את מצבור הפצועים. החלפנו ארגזי פעולה במקלעים והנחנו את העוזים על הסיפון עם מחסנית צולבת. את האקדח ממערכה ראשונה דרכתי נציתי והכנסתי לתא האפוד הקידמי. הברטה הנאמנה תופיעה במערכה הבאה.

השם אלי שורק נחקק בזכרוני מנתניה הוא מ"פ ותיק. נאמר לי כי הוא מרכז את הפצועים של צנחני-890. הקשר פתאום קם לתחיה. מדווחים כי הצנחנים יזהו את מיקומם ברימון עשן. או שהזיהוי הוא היכן שיש עשן.

נענו בגלישה בדיונה מדרום לצפון מערב. הצוות בתא הלוחמים מארגן את הנגמ"ש לפינוי. עודד בנצי ואלי מעמיסים על גבם את תרמילי הרופא לפריסת מרפאת שדה קידמית. מוכנים לירידה מהירה מהכלי. אני מזהה את העשן, צהבהב נישא ברוח הקלה, בחזית 1500 מ'. האויב מזהה את העשן וגם את הנגמ"ש שלנו הסוגר מרחק לחבירה. הירי לכיווני מסיבי, ירום, שובר בחדות מערבה וחוזר מזרחה. אני מנחה אותו לחצוץ בין הפצועים למקור האש מצפון. ממרומי הנגמ"ש אני מבחין בחלק מהאיימה. בתפזורת שוכבים הרוגים פצועים ולוחמים בהיקף. הצוות הרפואי ממתין לפתיחת הכבש האחורי. הם פורקים ציוד ומיד נכנסים לפעולת פריסת התא"גד.

מעדויות לאחר הקרב: "באותו מקום נחשפו סימני תאג"ד, הרבה מההרוגים היו חבושים, אחת הגויות היתה של רופא שנהרג בעת שגחן מעל הרוג אחר." (ד"ר בן דרור עודד) מהסיפון אני מזהה את מקור הירי עליי משוחה 200 מטר מערבה. ארגז הפעולה במאג נגמר.

אין מי שיגיש לי ארגז נוסף. חוץ מירום אין תגובה בקשר פנים. מספר פצועים הוכנסו פנימה. וחלק שיכול מטפס על הסיפון. בטרם אני חש בנעילת הכבש מאחור - זו מכה קלילה המעידה על סגר שננעל. אני חש בחתך מוזר בחזה מצד ימין בתפר אפוד המגן זורם משהו חם. נפגעתי שוב. אין זמן לדיבורים. אני בוחן את העוזי שלי. משחרר ניצרה באקדח וטומן אותו בתא החגור הקידמי. הפצועים בפנים הצוות הרפואי בחוץ. ועל הסיפון נזרק אלינו עוד פצוע קשה מדמם. הפצוע מונח מעל ירום הנהג. ידו השמוטה של הפצוע מסתירה לירום את הפריסקופים והוא לא יכול לפתוח את הצריחון כי הפצוע מונח שם. "אני לא רואה, אני לא רואה" אומר ירום והנגמ"ש עוצר, הירי מתחזק לכיוונינו. אני נגמ"ש בודד - לבד. הנגמ"ש השני של פרטוש נפגע עם עלות השחר. הנגמ"ש השלישי נעלם מעיני בטרם עלה השחר.

ניסיתי להתרומם מצריח המפקד אך אני לא מסוגל להתרומם. אני מושך את הפצוע ומניח אותו על מכסה המנוע, דבר שמשחרר למזלי גם את צריחון הנהג. למוחי חודרת התודעה כי אני כנראה פצוע. לא כואב לי. האדרנלין הזורם בי מהבוקר משתק כל כאב. הנגמ"ש מקרטע כנראה חום מנוע גבוה. מימין מופיע חייל מצרי עם מקל ביד. זה לא מקל זה רימון רוסי. אני יורה בו באקדח. זוהי הברטה בריגדיר הנאמנה שלי. יריתי כדור בודד. הראש שלו ממש מתחת, המבט שלו! והוא נמחק.

הרימון שנחת על הסיפון והתגלגל במורד השד יודע לאן, התפוצץ! הריח החרוף והעשן הצהוב הסגירו את הזרחן שבו. מנת חלקי, גוש בוער של זרחן בשריר הקיבורת ביד שמאל. אין בי כוח יותר לעמוד בצריח ואני צולל לתוך הנגמ"ש. אני בקושי נושם. מתחיל קרב על כל נשימה ושאיפה. ג'ינגי-חייל מגודל שאספנו שוכב מתחת. (דדי עופר מהצנחנים) אני מוצא את ידו ותוחב אותה מתחת לאפוד לחור שניפער בדופן החזה.

אני שומע את ירום בקשר פנים מבקש הכוונה. ירום חייל צעיר עדיין בקורס מכים ולא נוהג ללא מכוון. (פחד שיודח מהקורס לאחר המלחמה)

"ירום סע מהר לנקודת איסוף הפצועים".

"יאיר היכן אתה אני לא רואה אותך בצריח."

"ירום ירדתי לרגע - בחיך-סע הכי מהר שאתה יודע. ירום סע חלס חום מנוע."

הג'ינגי דדי עופר לא מבין אותי.

אני לא מצליח לנשום וכנראה נראה כמו דג ביבשה. הדקות חולפות כשעות. הנגמ"ש נעצר פונה ואז אני מרגיש נסיעה על כביש. אני כבר לא רואה דבר, אור יום בחוץ אך אצלי חושך-עיוורון. אני שומע את הכבש יורד, הרעש הגואל של שיחרור ההידראולי. הם מפנים את כולם מהנגמ"ש גם הג'ינג'י נעלם. הדקותיים הבאות נראות כנצח. מושכים אותי מניחים אותי על הקרקע. משהו פורס מעליי שמיכה. גם החמצן המועט שהצלחתי לשאוב נמוג.

למזלי שמעתי קול "מי בדק כבר את החללים" השמיכה הורמה וקול פסקני אמר "זה שריונר מת". בשארית כוחותי הרמתי את היד פגועת גוש הזרחן. מרגע זה התאג"ד הפך לחדר ניתוח שדה.

מעדותו של חזי חכם חובש בכיר בתא"ג 35:

"פתאום שמעתי את ד"ר אמנון ליכט קורא לי: "חזי יש לעשות ניקור חזה. "הפגזה לא נורמלית, פגזים מתפוצצים לידינו, ואני צריך לפתוח מערכת סטרילית, ידי היו מלוכלכות בדם הפצוע ורעדו בהתרגשות. הגשתי את המערכת לאמנון. בתוך ההפגזה עמד אמנון עם כפפות וחילק הוראות בשקט, כאילו היה בחדר ניתוח ב"הדסה".

אמנון ליכט מספר "הפצוע נחנק ולא היה לי זמן להאזין ללב ולריאות בסטטוסקופ. ראיתי שמחצית בית החזה נעה ומחצית דוממת. הוא נפגע בבית החזה מרסיס או כדור לא ראיתי פצע יציאה, חשבתי אולי בגב, אבל לא היה לי זמן לבדוק. פתאום חדל הנפגע לנשום ונחנק בתוך עצמו. כדי להצילו יש לפתוח מייד את בית החזה ולהוציא את האויר העודף. לבשתי על ידי כפפות סטריליות כדי לבצע את החתך. הסכין הראשונה נפלה על החול ובסכין השניה ביצעתי את החתך. הכנתי מחט שאיבת נוזלים הבחור היה בשוק עמוק. שאלתי איך הוא מרגיש ובדיוק ברגע ההוא הוחלט לבצע עוד דילוג למקום אחר, כי פגזים ממש נפלו עלינו. ביצעתי קיבוע למחט והנחתי במקום תחבושת אישית. הניקור עבר בהצלחה"

הפגיעה הוגדרה כטנשן פנימו הימו טורקס-בשפתינו לחץ פנים בית החזה כתוצאה מכניסת דם מסיבית לחלל הריאות. דבר ראשון שיחרור הלחץ מחוץ לריאה-הוכנסה מחט מעל הלב. נידל וטרוקאר. מוזמן מסוק לחילוץ. פצוע אנוש ואני מובלים למסוק שממתין במורד הדיונה.

"מוטי חבקוק ענף הסטוריה חיל אויר הציג בפניי את שמות הטייסים שפינו אותי מטרטור 55 ממזרח לכביש. היו אלה דוד פולק ואפרים סגולי טייסי הבל 205"

אני לא רואה. כנראה בגלל לחץ דם נמוך מאד. אבל אני שומע הכל. החייל עם האמבו לא מפסיק לפמפם חמצן לריאותי הפגועות. הרסיס בחזה ועשרות הרסיסים חברו יחד לעיסת בשר בצד הימני. הצלעות השבורות לחצו מלמטה, ריח בשר שרוף. המסוק טס ומיתלתל נדמה לי שהפצוע השני משתפר כי הד"ר והחובש עובדים עליו במסוק הבל-205 הקטן. אני מתחיל לראות! כנראה מנת הנוזלים והחמצן עושים את שלהם לחץ הדם עלה. ברור לכם שאני לא מתכוון למות. על המסלול ברפידים ממתניות אלונקאיות שמקבלות אותי בחיבוקים ונשיקות. אלו הן עירית ונעמי המדסיות של פלוגתי מהשירות הסדיר. בחדר הניתוח התת קרקעי כנראה כבר דווחו על הפצוע המגיע. הרופא ד"ר דני אשכול מחדיר נקז לתחתית בית החזה ומנקז את הדם הכלוא. הנשימה משתפרת אך בית החזה כואב מאד. כל נשימה מלווה כאב עז. אני מלא חול בכל החורים. הפניצילין שמוזרק לי גורם להלם אנפילקטי וצריך להציל אותי קודם מימנו. שכן אני רגיש לפניצילין-מה לעשות, בחור רגיש.

מטוס מנהלים סילוני ממתין על המסלול, האלונקאיות המסורות מובילות אותי למטוס הפינוי ומציידות אותי במנת דם נוספת. הטיסה לנתב"ג לא זכורה לי וכן לא ההעברה במסוק לחצר בית החולים בלינסון בפתח תקווה. הרגשתי שחותכים ותופרים בבשרי מדברים סביבי. חזרתי להכרה! שעת אחר צהריים 17/10/1973. הרגשת שלווה עילאית! מיטה נקייה סדינים ירקרקים. פרופ' מוריס לוי: רוכן מעליי, "אתה מ"שקד"? אתה מכיר אולי את הבנים שלי". משפט זה זכור לי כתמונה הראשונה הברורה. אוהל החמצן בו שהיתי היטיב את הרגשתי. וכמובן הטיפול.

סקירת הפציעה - על פי דו"ח

פצע חודר בחזה פגיעה בחוליות עמוד השדרה ללא נזק לעמוד.

צלעות שבורות מימין ומשמאל.

פגיעה בכליה עקב פגיעת הדף.

רסיס בראש - ורסיסים בכל מרחב החזה מימין.

רסיס זרזרן בשריר יד שמאל.

הד"ר אמר "אתם צעירים! יצאתם לקרב בריאים. אני מבטיח להחזיר אותכם במהרה לכשירות". חלפו חודשים ספורים בטיפול אינטנסיבי של צוות בית החולים מתנדבות צמודות ליאורה-טאה-מירה. וצוותי שיקום במעלה החמישה -ומרכז שיקום נתניה. וכמובן המשפחה הצמודה אמא אבא ואחי דני והחברים. וחזרתי לשגרת חיים רגילה. לימודים לקראת תואר מודד מוסמך באוניברסיטת ת"א.

היה זה חייל בודד שהגיע לבית הורי חודש לאחר המלחמה הוא מסר להם את התרמיל שלי. איתו יצאתי מהבית לקרב. תוכנו כלל: מצלמה ובה תיעוד היסטורי של הצוות טרם קרב. האקדח - שירה כדור אחד והציל את חיינו בנג"מ. "אני יודע שיאיר נפל חלל בקרב" הוא אמר - אני מצטער והלך.

עד תחילת 2007 מלאו מעל 34 שנים לקרב המר הזה. לא יצרתי קשר אם איש מהחוויה הזו. איש מהמחולצים לא יצר קשר עימי. מסביב היה רק השיח הציבורי של גדוד 890. 2007 הופיע בביתי מעוזיה סגל לוחם גדוד 890 פל' ב' מהיחידים שלא לחמו בקרב זה. הוא חקר את עוללות ה"חווה הסינית". מעוזיה פתח בפניי צוהר למשפחות הצוות שחיפשו אותי שנים רבות. והצלחתי להעניק למשפחתו של ד"ר בן דרור ז"ל את העדות האחרונה משדה הקרב.

מעוזיה קישר אותי לישראל פרטוש -סגל, שנפצע בנגמ"ש השכן לי. ושרד החלמה ארוכה ואת 34 שנות האלם.

בעדויות מהספר "צליחה" ו"עדויות מגובה החול" אנו למדים שהתא"גד הוקם ותפקד בטיפול תחת אש עד מותם של כל אנשי הצוות הרפואי עודד, אלי, ציון, ורוני ויסהוף ששימש נהג נגמ"ש טכני.

ממרומי 62 שנות חיי אני חש חובה לציין את משפחתי שסובלת את סיפורי ומועקותיי. רעייתי מיכל בת למשפחת נכי צה"ל שורשית. הבת של אדגר עמית ממקימי הארגון שלושת בני המשרתים בצה"ל מילואים, קבע: נמרוד, עדו, יפתח. חש אני כבוד להיות אב לחיילים ערכיים כאלה.

כיום כהגשמת תפקיד אני משמש כחובש רפואת חרום - נהג אמבולנס מתנדב מ.ד.א. וחבר בגדוד הכוננים הארצי.

יום השנה לקרב החווה הסינית

בימים אלה נחשפים ספרים חדשים. רבים עוסקים בנושא הקרב בחווה הסינית-מכל תחקיר נולדים פרטים חדשים.

הטלפון בביתנו צילצל, מיכל רעיתי ענתה והעבירה אליי את ירום אריאלי. 39 שנים הוא היה איש הצללים. לא יצר קשר. נעלם. השיחה קלחה כאילו לא נפרדו דרכינו. הפגישה ביננו לא אחרה לבוא. נפגשנו בביתו ביהוד. הנשים והבנים לשיחת הבהרה.

ירום אריאלי שמתנשא לגובה 190 ס"מ היה נהג נגמ"ש החילוץ. להכניס אותו לתא נהג סגור זה לא מבצע קל, לנהוג נגמ"ש בקרב עם גובה כזה זה קשה מאד. הראיה מוגבלת לפריסקופים בלבד. זוויות חדות ולא משלימות לתמונה מלאה. כך שהנהג מקבל דיווח מהקשר הפנימי. ומאזין לרשת הקשר הגדודית.

לשאלתי - מה המראות שאתה זוכר?

ירום - באותו יום קרב לפני 39 שנים. "הפסקתי לשמוע אותך בקשר פנים. במבט לאחר אל פנים הנגמ"ש ראיתי אותך שרוע על צנחן פצוע. כל נשימה נראו 2 קילוחי דם יוצאים מבית החזה. עצרתי לשבריר שניה. הצנחן חיבק לך את החור בחזה. בנסיעה מהירה הגענו לנקודת איסוף הפצועים. הפסקת לזוז היה ברור שזה הסוף. הנגמ"ש עמד מונע בצד ציר טירטור. "ירום ניגש לאחד האחראים והסביר שהתא"גד שלנו בגבעת הפצועים וצריך עוד סבב פינוי. חייל נשלח לצריח המפקד שזה עתה נטשתי וירום שהדרך חזרה הייתה נהירה לו, גמע את המרחק במהירות וללא היסוס. ירום חבר לצנחנים העמיס תריסר פצועים ובנהיגה מהירה העבירם לטיפול בציר טירטור. ירום לא הפסיק וקיבל חייל אחר כמלווה. הפעם בהגיעם לגבעת הפצועים הם פינו את אחרוני החיים. נתברר שירום פינה בנגמ"ש את תאגד 35 כולו בשני סבבים במקום נותרו רק חללים. אין ספק שהמלאכה הקשה בקרבות היבשה נערכת בעוז רוחם של הלוחמים שאינם מהססים לפעול להצלת חיי חבריהם. סיפורו של ירום משתלב בעדויות הלוחמים בקרב אודות הנגמ"ש הבודד שהגיע פינה פצועים ונעלם. ושוב הופיע.

בשעה 11:00 נסוגו המיצרים מעמדותיהם. שדה הקטל נדם. בשטח ההריגה בין הגויות נותרו שניים או שלושה פצועים קשה שכובים ללא תנועה. אחד מהם ישראל פרטוש סלע נמצא וחולץ למחרת הקרב. בשעות אחה"צ נכנסו מספר נגמשים ופינו את הנותרים.

משיחתי עם אלי מכטיי שירד לטפל בישי יזהר שנהרג, התברר כי הטנקים נסוגו והוא נשאר בשטח. בהיותו לוחם חי"ר מאגוז לאחר ניסיון קרבי בצפון. הוא מדלג לתעלת ההשקיה הראשונה, פוגש שם מספר ניצולים מהטנקים ומהצנחנים. השקט משתר מתשע בבוקר בעשר הם נעים לאורך התעלה, ממתינים לחשיכה וחוזרים לפנות ערב לכוחותינו בציר עכביש. מצטרפים לגדוד עד הלחימה בסואץ. תמו הקרבות בשטח.

בשוך הקרב האם אכן שקט סביב?

מה אני נושא על כתפיי?

לפני ארבעים שנה 1973-10-17 ביום צח ובהיר, בחוייה קצרה של מספר שעות: ניבלמה באיבחת חרב מרוצת הנעורים הצוהלת, המלחמה שניחתה עלינו, עלי אישית שיבשה הכל. הלחימה הנחושה של לוחמים שעד לפני שבוע לא הכירו, עושים כל שביכולתם ואף מעבר, לסייע ללוחמים שכלל לא יכירו, ולאחרים שלא יספיקו להוקירם ולהכיר תודה.

ההרגשה בכל שלב שאיבדתי קשר עם לוחם שנעלם, מעיקה. הפעלתי נכון? שיקול דעתי, נכון לרגע זה היה מקצועי? ההחלטה לפרוק את אלי ויורם לטפל בפצוע אנוש ולהמשיך? ההחלטה לפרוק את הרופא והחובשים הנוספים בגבעת הפצועים? בכל רגע נתון בשטח החשוף אסור לעצור או לנוע בקו ישר יותר מכמה שניות- זמן התגובה של משגר הטיל המצרי שמנסה לבלום אותי, והם עשרות! יורים כאחוזי טרופ. את ישראל בנג"מש שלצידי כבר בלמו, ראיתי זאת.

מה עושים כעת אני כבר פצוע פעם שנייה בשעה האחרונה, ומשהו מתפוצץ בסמוך אליי קורע את האפוד שלי צד ימין-חתך חודר, כעת אני כמעט גמור, התחמושת במקלע הסתיימה. בעוזי המחסניות ריקות רק אקדח הברטה בריגדיר הנאמן מחמם את כף ידי.

הנגמ"ש מתחיל לנוע ירום הנהג האמיץ והנאמן מתקדם ואנו חולפים שורת חיילים מצריים, אחד מהם משליך רימון אני יורה בו. אינסטינקטיבית אני קובר עצמי בצריחון, פיצוץ על הסיפון, הידיים בחוץ שוב פגיעה. להתרומם אני כבר לא מצליח. המחשבות רצות בראשי, מי יחזור לאסוף את עודד אלי ובנצי? ירום לבד הוא צעיר אך הוא היחיד הזוכר היכן הם נשארו.

המחשבות מתמקדות מרגע זה במאמץ נשימתי. קרב על כל נשימה ושאיפה. החזה מלא דם ואין מקום לאוויר לנשימה. כל הסיפורים על החיים שעוברים כסרט כנראה לא מוקרנים היום בשולי החווה הסינית, בוקרו של השבע עשר לנובמבר 1973. השיקום הרפואי מהפגיעות מהיר. הכאב החודר של נזקי הפציעה ממשיך עוד שנים. אך המאבק הפנימי היום יומי בשאלה הבלתי פתורה, הנהגתי נכון בנקודת זמן זו? משתלט עליי פחד מחנק במקומות סגורים שנשלט בקושי. האם זה תוצאה מהלם הפציעה שהמחניקה. מאין הן הדמעות שזולגות מעצמן למשמע מקרה אסון. המחשבות שרודפות, הפעלתי נכון? האם אפשר היה אחרת? האם הן לא תעזובנה לעולם.

השארתי בשטח את אלי וירום שחברו לכוחותינו בלילה שאר הצוות עודד אלי ובנצי נהרגו בגבעת הפצועים, נפצעתי אנוש וירום האחרון שנותר פינה אותי לטיפול. בצוות לצידי לא שפר מזלם. פרטוש המפקד ומרזין המ"גיסט נפצעו קשה, שאר הצוות חבר לכוחותינו בערב.

שוב עולה השאלה? המשימה הייתה ברורה. הפקודות שנתנו מבעוד יום היו ברורות. הצוות תודרך כנדרש, והוכן לכל תרחיש. האם פעלנו נכון לאור ההיתקלות החזיתית של הטנקים שלנו. ברור שאנו חייבים לחתור למגע לטפל ולחלץ את פצועינו והצנחנים, אבל גם אנו פגועים, במי לטפל ראשון. מה שברור מהליך הפינוי, האם השאלה לחזור לסבב פינוי נוסף נשאלה? או אם הייתה נשאלת מה הייתה התשובה. לא ברור הדחף המטורף הזה להיכנס בקופסת אלומיניום ממונעת הנקראת נג"מ לעוד סבב חילוץ.

לצערי השארנו מאחור חברים לוחמים שפעלו עד כלות.
לשמחתי הכוח לחזור לחיים תקינים עמד לזכותי.
המשפחה וחברים מבודדים מעט מהזיכרון.

אחרית דבר

במסורת יום כיפורים:

אם החסרתי דבר מה או פגעתי שלא במתכוון במי משותפיי לקרב איתו הסליחה.
כל זה ארע בסערת רגשות, מערבולת חושים ומחשבות.
אך כמו בכל תחילת שנה אני חוזר לישורת.
מיישיר מבט אל האופק וקובע מטרה חיונית חדשה.

